OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

STRATEGIE KOMUNITNĚ VEDENÉHO MÍSTNÍHO ROZVOJE MAS HRUBÝ JESENÍK NA OBDOBÍ 2014 - 2020

Pracovní verze: 08/2014

Zpracovatelský tým

Mgr. Radim Lokoč, Ph.D.
Bc. Hana Jirsová
Mgr. Zdeněk Macrineanu
Bc. Ivana Metelková

Aktivity pro zkvalitnění tvorby a komunitní projednání SCLLD jsou finančně podpořeny v rámci OPTP. Projekt s názvem Podpora vzniku strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Hrubý Jeseník má registrační číslo CZ.1.08/3.2.00/14.00249.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

OBSAH

OBSAH 3
A. ANALYTICKÁ ČÁST 6
ÚVOD 6
1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O STRATEGII A MAS 6
1.1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O STRATEGII 6
1.2. ZÁKLADNÍ INFORMACE O MAS 8
1.3. ÚZEMNÍ PŮSOBNOST MAS 9
VYMEZENÍ A POPIS ÚZEMÍ - 1 10
2. ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ ÚZEMÍ 10
2.1. SÍDELNÍ STRUKTURA 10
2.2. HUSTOTA ZALIDNĚNÍ 12
2.3. ZÁKLADNÍ POPIS ÚZEMÍ 13
ANALÝZA PROBLÉMŮ - 2 14
1. OBYVATELSTVO 14
1.1. VÝVOJ POČTU OBYVATEL 14
1.2. VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATEL 18
1.3. VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURA OBYVATEL 20
1.4. PŘEDPOKLÁDANÝ DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ 21
1.5. SWOT ANALÝZA 21
2. VYBAVENOST OBCÍ A SLUŽBY 22
2.1. OBČANSKÁ VYBAVENOST 22
2.2. BYDLENÍ 24
2.3. ŠKOLSTVÍ 28
2.4. VYBAVENOST SPORTOVNÍMI A KULTURNÍMI ZAŘÍZENÍMI 33
2.5. SWOT ANALÝZA 35
3. ZDRAVOTNÍ A SOCIÁLNÍ OBLAST 36
3.1. ZDRAVOTNICKÉ SLUŽBY 37
3.2. SOCIÁLNÍ SLUŽBY 38
3.3. CHUDOBA A SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY 40
3.4. SWOT ANALÝZA 44
4. TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA 45
4.1. OBNOVITELNÉ ZDROJE ENERGIE 47
4.2. VYTÁPĚNÍ 47
4.3. PŘIPOJENÍ K INTERNETU 48
4.4. SWOT ANALÝZA 48
5. DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA 49
5.1. SILNICE 49
5.2. ŽELEZNICE 50

5.3. CYKLISTICKÁ DOPRAVA ... 52
5.4. CHODNÍKY ... 52
5.5. HROMADNÁ DOPRAVA ... 52
5.6. SWOT ANALÝZA ... 53

6. PODNIKÁNÍ, VÝROBA, ZAMĚSTNANOST ... 54

6.1. PODNIKÁNÍ A VÝROBA ... 54
6.2. ZAMĚSTNANOST ... 67
6.3. SWOT ANALÝZA ... 74

7. ŽIVOT V OBCÍCH ... 75

7.1. SPOLEČENSKÝ ŽIVOT ... 75
7.2. SWOT ANALÝZA ... 82

8. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A KRAJINA ... 82

8.1 GEOMORFOLOGIE, GEOLOGIE, KLIMATICKÉ PODMÍNKY ... 82
8.2 HODNOTY KRAJINY ... 85
8.3 CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ ... 87
8.4 BIODIVERZITA ... 92
8.5. LESNÍ EKOSYSTÉMY ... 93
8.6 DŘEVINY VE VOLNÉ KRAJINĚ A V SÍDLECH ... 93
8.7 OVZDUŠÍ ... 96
8.8 VODA ... 97
8.9 PŮDA A STRUKTURA PLOCH ... 101
8.10 ODPADY ... 103
8.11 EKOLOGICKÉ ZÁTĚŽE A BROWNFIELDY ... 105
8.12 SWOT ANALÝZA ... 106

9. REKREACE A TURISTICKÝ RUCH ... 107

9.1. KULTURNÍ PAMĚTIHODNOSTI, PŘÍRODNÍ HODNOTY A HISTORICKÉ ZAJÍMAVOSTI ... 107
9.2. SOUČASNÁ TURISTICKÁ NABÍDKA ... 110
9.3. TURISTICKÁ INFRASTRUKTURA V OBCÍCH ... 115
9.4. SWOT ANALÝZA ... 119

10. SHRNUTÍ PROBLÉMŮ ÚZEMÍ ... 120

ANALÝZA POTŘEB A POTENCIÁLŮ - 3 ... 123

11. POTŘEBY A POTENCIÁLY ÚZEMÍ ... 123

11.1. POTŘEBY ÚZEMÍ ... 123
11.2. POTENCIÁLY ÚZEMÍ ... 127

ZMAPOVÁNÍ STRATEGIÍ - 4 ... 128

12. ROZHODUJÍCÍ STRATEGICKÉ, KONCEPČNÍ A DALŠÍ ROZVOJOVÉ DOKUMENTY ... 129

12.1. STRATEGICKÉ A DALŠÍ DOKUMENTY ... 129

B. STRATEGICKÁ ČÁST ... 131

STANOVENÍ CÍLŮ A JEJICH PRIORITIZACE – 5 ... 131

13. STANOVENÍ VIZE A CÍLŮ ... 131

13.1. STANOVENÍ MISE, VIZE A SLOGANU ... 131

13.2. STANOVENÍ STRATEGICKÝCH A SPECIFICKÝCH CÍLŮ 131
VÝBĚR KONKRÉTNÍCH OPATŘENÍ - 6 136
14. NÁVRH OPATŘENÍ 136
14.1. PŘIŘAZENÍ OPATŘENÍ K JEDNOTLIVÝM CÍLŮM 136

A. Analytická část

ÚVOD

1. Základní informace o strategii a MAS

1.1. Základní informace o strategii

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Hrubý Jeseník na období 2014–2020 (dále SCLLD nebo Strategie) je základním koncepčním dokumentem širšího venkovského území Bruntálska.
Strategie stanovuje rozvojové cíle a principy, je nástrojem koordinace a propojení odvětvových hledisek s územními aspekty. Z časového hlediska jde o střednědobý dokument, jenž obsahuje dlouhodobou vizi i krátkodobé realizační kroky. Ve Strategii je kladen důraz na její koordinační roli, zohlednění nových faktorů, myšlenek a přístupů (demografické a klimatické změny, územní soudržnost, energetika, integrované přístupy, inovace, dostupnost služeb apod.), využití spektra různých rozvojových nástrojů a zapojení všech relevantních aktérů z území.
Klíčovým východiskem strategie je komunitně vedený místní rozvoj[1] (CLLD). Ten představuje soubor kroků, které ovlivňují rozložení ekonomických aktivit v území, rozvoj infrastruktury a snížení nerovnováhy v sociální oblasti. Důležitá je vazba sociální oblasti a místní ekonomiky nebo místní rozměr sektorových intervencí. Je důležité, aby byla zachována rovnováha mezi sociální, ekonomickou a environmentální částí intervencí tzv. udržitelný rozvoj.
Strategie slouží jako důležité východisko při přípravě regionu na programové období 2014–2020, proto je zde vazba na relevantní strategické dokumenty Evropské unie, ČR a Moravskoslezského kraje. CLLD je zaměřena na řešení specifik území, které vyžadují provázané kroky zohledňující komplexnost problémů, se kterými se území musí potýkat. V souladu s Územní agendou Evropa 2020 se jedná zejména o přístup založený na identifikaci a uspokojování místních potřeb. Kromě socioekonomických faktorů hraje důležitou roli propojenost municipalit, podnikatelské a neziskové sféry, vzdálenost k centrům rozvoje, geografické podmínky a další faktory.

Tab. 1 Základní informace o strategii

Název strategie	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Hrubý Jeseník na období 2014–2020
Kategorie strategie	Místní strategie CLLD
Řešené území	28 obcí správního obvodu ORP Bruntál
	Počet obyvatel: …….. (k 1. 1. 2014)
	Počet obcí: 28, Počet měst: 4
	Rozloha: 546,31 km2
Názvy obcí	Města: Bruntál, Vrbno pod Pradědem, Horní Benešov, Město Andělská Hora
	Obce:

[1] Komunitně vedený místní rozvoj je místní rozvoj vedený místními akčními skupinami (dále též „MAS“), který se uskutečňuje na základě integrovaných a víceodvětvových strategií místního rozvoje zaměřených na dotyčnou oblast. Rozvoj je koncipován s ohledem na místní potřeby a potenciál a zahrnuje inovativní prvky v místních souvislostech, vytváření sítí a příp. spolupráci MAS.

	Bílčice, Dlouhá Stráň, Dvorce, Horní Životice, Karlova Studánka, Karlovice, Křišťanovice, Leskovec nad Moravicí, Ludvíkov, Mezina, Milotice nad Opavou, Moravskoslezský Kočov, Nová Pláň, Nové Heřminovy, Oborná, Razová, Roudno, Rudná pod Pradědem, Staré Heřminovy, Staré Město, Světlá Hora, Svobodné Heřmanice, Široká Niva, Valšov, Vrbno pod Pradědem
Zadavatel strategie	MAS Hrubý Jeseník
Gestor tvorby strategie	Výbor MAS Hrubý Jeseník
Koordinátor tvorby strategie	Manažer MAS Hrubý Jeseník
Rok zpracování strategie	2013 - 2015
Schvalovatel strategie	VH MAS Hrubý Jeseník
Forma a datum schválení	Schváleno usnesením VH MAS Hrubý Jeseník dne …
Číslo a datum aktualizace	
Doba realizace strategie	2014 - 2023
Odpovědnost za implementaci	VH MAS Hrubý Jeseník
Kontext vzniku strategie	Strategie byla zpracována v rámci projektu "Podpora vzniku strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Hrubý Jeseník"
	Projekt realizovala MAS Hrubý Jeseník ve spolupráci s relevantními aktéry s území, obcemi a místními odborníky.
	Strategie byla zpracována komunitním způsobem.
Stručný popis obsahu strategie	V rámci projektu je zpracován dokument, který obsahuje tyto části:
	A. ANALYTICKÁ ČÁST
	ÚVOD
	1 - VYMEZENÍ A POPIS ÚZEMÍ
	2 - ANALÝZA PROBLÉMŮ
	3 - ANALÝZA POTŘEB
	4 - ZMAPOVÁNÍ STRATEGIÍ
	B . STRATEGICKÁ ČÁST
	5 - STANOVENÍ CÍLŮ A JEJICH PRIORITIZACE
	6 - NÁVRH OPATŘENÍ
	7 - TVORBA A NASTAVENÍ INDIKÁTORŮ
	8 - FINANČNÍ PLÁN A ČASOVÝ HARMONOGRAM
	9 - NASTAVENÍ IMPLEMENTACE STRATEGIE A JEJÍHO MONITORINGU
	10 - PŘÍLOHY

Zdroj: vlastní zpracování

Východiska pro zpracování strategie

- Metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014–2020
- Národní dokument pro územní dimenzi ČR 2014 – 2020
- Manuál tvorby Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro programové období 2014 – 2020.
- Operační programy na období 2014 – 2020
- Národní, krajské a místní oborové strategie
- Obecní, městské a regionální strategie

Uživatelé strategie – komu strategie slouží

Strategie je určena obcím, jejich občanům, voleným orgánům a obcemi zřízeným či založeným organizacím. Slouží také představitelům organizací a subjektů v rámci daného území- mikroregionům, ziskovému i neziskovému sektoru.

1.2. Základní informace o MAS

Tab. 2: Identifikace právnické osoby

Název	MAS Hrubý Jeseník, z. s.
Anglický ekvivalent názvu	LAG[2] Hrubý Jeseník, z. s.
Sídlo IČ Statutární zástupce Číslo účtu	Zámecké nám. 19/4, 792 01 Bruntál 27028640 Ing. František Struška, předseda 1872521369/0800
Kontakty	
Email web Telefon Facebook	mashj@seznam.cz www.mashj.cz 739202539 www.facebook.com/mas.hrubyjesenik

Zdroj: vlastní zpracování

Popis místního partnerství

MAS[3] Hrubý Jeseník je nezávislým partnerstvím občanů, neziskových organizací, podnikatelů a veřejné správy (obcí, svazků obcí a organizací jimi zřizovaných), které spolupracuje na rozvoji venkovské oblasti metodou LEADER[4] a získává finanční podporu z EU i národních programů pro svůj region. Základním cílem MAS je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovské oblasti.

Poslání

Přispívat vlastní činností k dosahování obecného blaha formou komunitně vedeného místního rozvoje.

Cíle

. vykonávat činnosti vedoucí k trvale udržitelnému rozvoji regionu;
. připravovat společné strategie rozvoje území, koordinovat je a realizovat jejich naplňování;
. sdružovat a zastupovat zájmy svých členů, partnerů a příznivců;
. rozvíjet a koordinovat partnerství a spolupráci mezi všemi subjekty regionu;
. přinášet do regionu nové myšlenky a podněty, inovativní postupy a řešení;
. svou činnost opírat o historickou a kulturní minulost regionu;

Historie MAS

Historii spolku tvoří historie dvou později sloučených místních akčních skupin, a to MAS Hrubý Jeseník a MAS Nízký Jeseník. Tu lze členit do tří období vázaných na programovací období EU:

[2] Local Action Group
[3] Místní akční skupina
[4] **Leader** je zkratkou „Liaison Entre Actions de Développement de l´Économie Rurale“, neboli Propojení aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku.

a. Období 2005 - 2008

Místní akční skupiny vznikaly z iniciativy místních subjektů, zejména měst a obcí, v území MAS Nízký Jeseník z iniciativy zemědělců, ke kterým se postupem času přidávali další podnikatelé i neziskové organizace a tvořilo se místní partnerství, které v roce 2005 (MAS Nízký Jeseník) a 2006 (MAS Hrubý Jeseník) položilo základ pro oficiální ustavení tehdy občanských sdružení, s cílem rozvíjet region Bruntálska. MAS tehdy vznikly pod názvem Místní akční skupina Nízký Jeseník – postupně s až 14 obcemi a Místní akční skupina Hrubý Jeseník s postupně až 11 obcemi.
V roce 2006 byl zpracován Strategický plán rozvoje oblasti Bruntálska a Vrbenska na období 2007 – 2013. Ten předpokládal spolupráci soukromého a neziskového sektoru a zástupců obcí a měst v projektech zajišťujících rozvoj a obnovu venkova, obcí i krajiny. Byl vytvořen sekretariát MAS Hrubý Jeseník a potřebné materiálně technické vybavení. Zde však aktivita MAS skončila a v následujícím roce došlo k postupnému útlumu všech činností.
MAS Nízký Jeseník počala v r. 2006 budovat rozhodovací a výkonnou strukturu. V červnu 2006 byla zřízena kancelář MAS a byl smluvně zajištěn manažer MAS. V r. 2007 byl zpracován SPL, se kterým MAS Nízký Jeseník požádala o implementaci SPL. V r. 2008 byla MAS Nízký Jeseník vybrána mezi 48 MAS podpořených z PRV.

b. Období 2008 – 2013

V roce 2008 se opětně zvažovalo, zda bude MAS Hrubý Jeseník dál pokračovat v činnosti. Valná hromada poté rozhodla o jejím dalším pokračování a o vypracování Integrované strategie MAS Hrubý Jeseník a Strategického plánu LEADER v souladu s podmínkami PRV na období 2008 - 2013, se kterým se nová „MASka“ hodlala ucházet o dotaci, a kterou také posléze získala. V tomto období také k MAS Hrubý Jeseník přistoupily další 2 obce na celkový počet 13. MAS Hrubý Jeseník ke konci období měla 32 členů.
MAS Nízký Jeseník se rozšířila na území 19 obcí. K 30. 6. 2014 měla MAS Nízký Jeseník 43 členů, po tomto datu poklesl stav členů na 39, neboť 4 obce z Olomouckého kraje vystoupily.

c. Období 2014+

Již v průběhu roku 2013 začaly přípravy obou MAS na nové programovací období v podobě příprav na certifikaci místních akčních skupin, která má prokázat jejich schopnost k rozdělování finančních prostředků do regionu a přípravy nové komunitně vedené místní strategie na období 2014 - 2020.
Od 1. 1. 2014 jsou MAS dle nového občanského zákoníku nově spolkem, jsou rozvíjeny plány pro rozvoj organizace i místního partnerství. Od poloviny roku 2014 jsou také činěny kroky ke sloučení obou MAS pod názvem MAS Hrubý Jeseník. To přineslo řadu změn, zejména zvětšení území, které nyní zahrnuje celkem 28 obcí.

1.3. Územní působnost MAS

Místní akční skupina Hrubý Jeseník se rozkládá na katastrálních územích 28 obcí a měst:
Andělská Hora, Bílčice, Bruntál, Dlouhá Stráň, Dvorce, Horní Benešov, Horní Životice, Karlova Studánka, Karlovice, Křišťanovice, Leskovec nad Moravicí, Ludvíkov, Mezina, Milotice nad Opavou, Moravskoslezský Kočov, Nová Pláň, Nové Heřminovy, Oborná, Razová, Roudno, Rudná pod Pradědem, Staré Heřminovy, Staré Město, Světlá Hora, Svobodné Heřmanice, Široká Niva, Valšov a Vrbno pod Pradědem. Některé z těchto obcí jsou členy 2 funkčních mikroregionů.

Tabulka 1: Přehled funkčních mikroregionů a jejich členských obcí

Mikroregion	Obce
Mikroregion Slezská Harta	Bruntál, Dlouhá Stráň, Horní Benešov, Leskovec nad Moravicí, Mezina, Milotice nad Opavou, Moravskoslezský Kočov, Nová Pláň, Razová, Roudno, Staré Heřminovy, Valšov

Sdružení obcí Vrbenska	Karlova Studánka, Karlovice, Ludvíkov, Široká Niva, Vrbno pod Pradědem

Zdroj: ČSÚ

MAS Hrubý Jeseník přísluší do Moravskoslezského kraje a ORP Bruntál, na rozloze 546,3 km^2 zde žije 36 576 obyvatel. Hustota osídlení činí 66,6 obyv./km^2, což je výrazně pod průměrem České republiky.

Mapa obce, mikroregiony

Zdroj: Vlastní zpracování

Aktuální vymezení území MAS Hrubý Jeseník je výsledkem dlouhodobého procesu, který vyvrcholil po postupném přičleňování obcí fúzí MAS Hrubý a MAS Nízký Jeseník. Východiska vymezení MAS v území byla od počátku poměrně jasná, tvořily je vnější a vnitřní podmínky regionu, které byly dále optimalizovány fúzí, která významně zlepšila spojitost území.

Vnější podmínky tvoří zejména přírodní ráz daný geografickými specifiky území, jako jsou pohoří Nízkého Jeseníku s mladými vulkány a vodní nádrží Slezská Harta a podhorskou částí Hrubého Jeseníku orámovanou hřebeny hor. Území se tak vyznačuje pestrostí a bohatostí přírody a krajiny, drsnějšími klimatickými podmínkami a poměrně horší dopravní dostupností.

Mezi vnitřní podmínky definující region patří menší hustota osídlení, nezaměstnanost vyvolaná strukturálními změnami ve společnosti, ale i jinými vnitřními vlivy, malá ochota k podnikání a spolupráci, dojížďka za prací a nízká nabídka pracovních příležitostí. Území se však probouzí ke spolkové a prospěšné činnosti, region postupně přebírá odpovědnost za vlastní rozvoj.

VYMEZENÍ A POPIS ÚZEMÍ - 1

2. Základní vymezení území

Území se nachází v severozápadní části Moravskoslezského kraje. Převážná část plochy je vyplněna pahorkatinou Nízkého Jeseníku, na severozápadě zasahuje do území hlavní hřeben Hrubého Jeseníku. Na území jsou dva významné vodní toky – řeky Opava a Moravice – a prochází zde evropské rozvodí řek tekoucích do Baltského, resp. Černého moře. Mimořádný význam mají lesy, a to nejen z hlediska produkce dřeva, ale i pro svou funkci vodohospodářskou, ochrannou a rekreační. V minulosti se zde dolovaly drahé kovy – zlato a stříbro – a rudy barevných kovů, dnes má oblast charakter průmyslově zemědělské oblasti.
Území je lokalizováno v NUTS II Moravskoslezsko, v kraji Moravskoslezském a v části okresu Bruntál. Z hlediska správního jde o správní obvod ORP Bruntál. Na severovýchodě hraničí s obcemi Krnovska, na východě s obcemi Opavska, na jihovýchodě s obcemi Vítkovska a na západě s obcemi Rýmařovska. Na severozápadě a jihu hraničí s Olomouckým krajem.

2.1. Sídelní struktura

Sídelní struktura obcí v území MAS plně koresponduje se strukturou celého okresu Bruntál, s mnoha obcemi do a těsně nad 500 obyvatel. Řada obcí, zejména v podhůří Hrubého Jeseníku se skládá

z několika menších místních částí vzdálených od sebe několik km. Pouze šest z celkového počtu 28 obcí vykazuje více než 1000 obyvatel a můžeme je zařadit mezi velké obce ve zdejším měřítku. Největšími jsou města Bruntál s 16 913 obyvateli a Vrbno pod Pradědem s 5 502 obyvateli, kde žijí dvě třetiny všech obyvatel MAS. Tato města jsou spádovými místy z hlediska vzdělávání, zdravotních a sociálních služeb, kultury a částečně i zaměstnanosti (viz další text). Následují Horní Benešov, Světlá Hora, Dvorce a Karlovice.

Graf 1: Rozdělení obcí dle velikosti

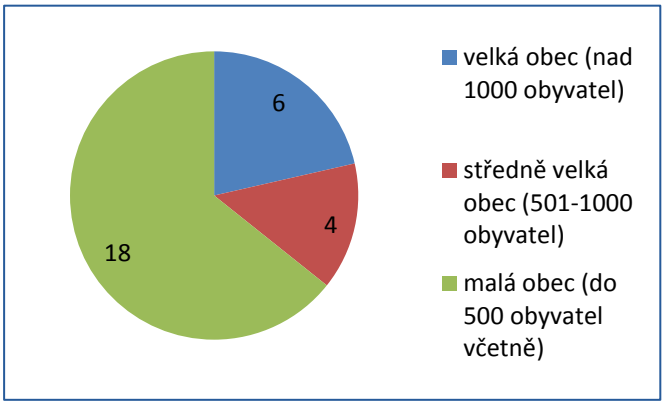

Zdroj: vlastní zpracování

Mezi středně velké obce (v naší terminologii od 501 do 1000 obyvatel) patří 4 sídla – Moravskoslezský Kočov, Staré Město, Svobodné Heřmanice a Široká Niva. Většina obcí (18 z 28) patří mezi malé (do 500 obyvatel včetně), kde mezi nejmenšími sídly jsou Nová Pláň (57 obyvatel), Dlouhá Stráň (84), Roudno (193), Karlova Studánka (230), Bílčice (233).

Tabulka 2: Sídelní struktura

Obce	Rozloha		Obyvatelstvo		Hustota zalidnění (obyv./ km^2)	Velikost	Místní části	
	km^2	podíl na MAS (%)	počet (2013)	podíl na MAS (%)			počet	názvy
Andělská Hora	15,90	2,91	386	1,06	24,28	M	2	Andělská Hora, Pustá Rudná
Bílčice	24,33	4,45	233	0,64	9,58	M	2	Bílčice, Majůvka
Bruntál	29,35	5,37	16 913	46,49	576,25	V	3	Bruntál, Karlovec, Kunov
Dlouhá Stráň	2,22	0,41	84	0,23	37,84	M	1	Dlouhá Stráň
Dvorce	24,2	4,43	1 390	3,82	57,44	V	2	Dvorce, Rejchartice
Horní Benešov	20,4	3,73	2 301	6,33	112,79	V	2	Horní Benešov, Luhy
Horní Životice	11,4	2,09	312	0,86	27,37	M	1	Horní Životice
Karlova Studánka	1,55	0,28	230	0,63	148,39	M	1	Karlova Studánka
Karlovice	21,63	3,96	1 039	2,86	48,04	V	2	Karlovice, Zadní Ves
Křišťanovice	16,22	2,97	255	0,70	15,72	M	1	Křišťanovice
Leskovec nad Moravicí	15,6	2,86	425	1,17	27,24	M	2	Leskovec n. Moravicí, Slezská Harta

Ludvíkov	21,12	3,87	315	0,87	14,91	M	1	Ludvíkov
Mezina	11,38	2,08	353	0,97	31,02	M	1	Mezina
Milotice nad Opavou	19,18	3,51	393	1,08	20,49	M	1	Milotice nad Opavou
Moravskoslezský Kočov	12,98	2,38	544	1,50	41,91	S	2	Moravský Kočov, Slezský Kočov
Nová Pláň	1,71	0,31	57	0,16	33,33	M	1	Nová Pláň
Nové Heřminovy	11,04	2,02	265	0,73	24,00	M	1	Nové Heřminovy
Oborná	5,33	0,98	372	1,02	69,79	M	1	Oborná
Razová	31,88	5,84	499	1,37	15,65	M	1	Razová
Roudno	22,14	4,05	193	0,53	8,72	M	2	Roudno, Volárna
Rudná pod Pradědem	21,82	3,99	378	1,04	17,32	M	2	Stará Rudná, Nová Rudná
Staré Heřminovy	10,18	1,86	250	0,69	24,56	M	1	Staré Heřminovy
Staré Město	24,25	4,44	891	2,45	36,74	S	2	Staré Město, Nová Véska
Světlá Hora	43,01	7,87	1 422	3,91	33,06	V	5	Světlá Hora, Dětřicho-vice, Podlesí, Suchá Rudná, Stará Voda
Svobodné Heřmanice	11,47	2,10	535	1,47	46,64	S	1	Svobodné Heřmanice
Široká Niva	37,29	6,83	580	1,59	15,55	S	3	Široká Niva, Pocheň, Skrbovice
Valšov	9,82	1,80	259	0,71	26,37	M	1	Valšov
Vrbno pod Pradědem	68,91	12,61	5 502	15,13	79,84	V	5	Vrbno pod Pradědem, Mnichov, Železná, Vidly, Bílý Potok
MAS Hrubý Jeseník	**546,31**		**36 376**		**66,58**			
MSK					226,00			
ČR					133,30			

Zdroj: MOS, SLDB

Pozn: Města jsou zvýrazněna tučně a kurzivou. Dle velikosti jsou obce členěny takto: M – malá obec (do 500 obyvatel včetně), S – středně velká obec (501-1000 obyvatel), V – velká obec (nad 1000 obyvatel)

2.2. Hustota zalidnění

Průměrná hustota zalidnění území MAS dosahuje cca 66,5 obyvatel na km^2, přičemž se snižuje vlivem úbytku počtu obyvatel. Ve srovnání s okolními MAS i údaji za MSK (226 obyv./km^2), ČR (133,3 obyv./km^2) a MAS se jedná až na výjimky (západně položené MAS Rýmařovsko, MAS Šumperský venkov a MAS Vincenze Priessnitze) o podstatně nižší hustotu. A to navzdory vysokému zalidnění v případě Bruntálu (576,25 obyv./km^2) – bez tohoto území se hustota zalidnění dostává na pouhých 37,65 obyv./km^2 (což je nejnižší ve srovnání s širokým okolím). V tomto sledovaném ukazateli se samozřejmě odráží podhorský a horský charakter oblasti, vývoj obyvatelstva v posledních 70 letech (viz dále v textu) a u údajů za jednotlivé obce také fakt, že hustota zalidnění je přímo úměrná počtu obyvatel a nepřímo úměrná rozsahu katastru.

Nízký počet obyvatel jde ruku v ruce s dalšími faktory – nabídkou pracovních míst, úrovní vybavenosti (vzdělávací, sociální i zdravotnické) i technické infrastruktury.

2.3.Základní popis území

Území MAS Hrubý Jeseník můžeme pojmenovat jako kraj hor, lesů, zvlněných pastvin, sopek a vodních živlů. Zdejší krajina je známá svou malebností a nezaměnitelnou atmosférou přírodních scenérií, střídáním lesních celků, luk, pastvin a polí, v nichž jsou v poměrně velkých vzdálenostech rozprostřeny vesnice a města.
Charakter krajiny na severovýchodě formuje masiv Hrubého Jeseníku s výškou až 1400 m nad mořem, v jihovýchodní části území rozlehlá náhorní plošina Nízkého Jeseníku s průměrnými výškami 400–600 m nad mořem (na západě území až 800 m n. m). Ve východní části se území snižuje k Opavské pahorkatině. V této části se nacházejí velké lány orné půdy, na ostatním území pak pastviny, které jsou využívány k extenzivnímu chovu dobytka.
Charakter krajiny a nadmořská výška ovlivňují zdejší klima, kdy část území náleží k chladné a část k mírně teplé oblasti. S rostoucí nadmořskou výškou je klima drsné, vlhké a větrné, typické jsou dlouhé a tuhé zimy.
Obce ležící v podhůří Hrubého Jeseníku jsou výchozími místy turistických tras vedoucích do nejvyšších partií tohoto pohoří, v Nízkém Jeseníku pak nalezneme vývojově nejmladší sopky v ČR. Dominantou oblasti je i vodní nádrž Slezská Harta.

Mapa obecně geografická

Zdroj: Vlastní zpracování

Významná část území MAS je pokryta zalesněnými plochami (cca 42% území). Charakter krajiny společně s vysokou úrovní srážek v zimním období, které zajišťují pro danou zeměpisnou šířku dobré sněhové podmínky, vytváří dobrý potenciál pro rekreaci obyvatel, vodní, letní i zimní sporty.

2.3.1. Historický vývoj oblasti

Historický vývoj území je silně propojen s geologickým bohatstvím zdejší oblasti – ruku v ruce s kolonizačními aktivitami šla hornická činnost. Prvním hornickým městem území byl Bruntál s nalezišti zlata a stříbra, založený ve 13. stol., od 16. stol. se zde začala těžit také železná ruda. Také na dalších místech najdeme stopy středověké těžby (Horní Benešov, Hláska-Vysoká, Suchá Rudná a další) a stopy rýžování v říčních sedimentech (rýžoviště zlata, Vrbno, Pocheň, Zámecká hora, Ludvíkov). Šlo zejména o těžbu zlatých a železných rud.
Kolonizační a hornickou aktivitu provázelo zakládání obcí, tvrzí, strážních hrádků a zhušťování sítě obchodních stezek. Svědkem takových událostí jsou četné pozůstatky drobných hradů. Činnost člověka ve středověku a novověku způsobila razantní odlesnění krajiny a zvýšení eroze, ale také vznik historické struktury krajiny, která je zde na mnoha místech jedinečně zachována.
Ve 13. století bylo území osídleno na pozvání českých panovníků německými osadníky. Na kolonizaci se podílely také církevní instituce (olomoucké a vratislavské biskupství, rytířské a mnišské řády), později také šlechta. Zdejší obyvatelé v málo či zcela neosídleném pohoří Jeseníků rozvíjeli zemědělství, těžbu rud barevných a drahých kovů, sklářství, železářství, tkalcovství a později průmyslovou výrobu, především textilní. Rozvoj průmyslu v 19. stol. se projevil i v tom, že se Bruntál stal sídlem okresního úřadu a okresního soudu.
Kontinuitu vývoje narušil vznik Československa v roce 1918, které bylo pro německy mluvící obyvatele pohraničí obtížně akceptovatelným faktem a z toho důvodu se území dnešního Bruntálska připojilo k nově vzniklému Československu až v prosinci 1918.

Pro vývoj oblasti, i s ohledem na krajinu, byly zásadní poválečné události. Vysídleno bylo téměř všechno německé obyvatelstvo. Odsun původních obyvatel spolu s nástupem centrálně plánované ekonomiky a dosídlením pohraničí zcela zničil hospodářskou základnu regionu.
Krátce po osvobození území po 2. světové válce byl zahájen dosídlovací program. Transfer německých obyvatel, kteří tvořili do té doby majoritní skupinu obyvatel, byl výrazným a negativním zásahem do fungování celého regionu. Obce byly vystěhovány a nově dosídleny lidmi z vnitrozemí (zejména z Hané, Vysočiny a Slovácka) i etnickými skupinami ze zahraničí – Slováky, Řeky, volyňskými Čechy, Rusíny apod.
Noví osadníci nedokázali navázat na fungování opuštěných hospodářství. Část krajiny zůstala neobhospodařována, velká část polí a luk byla při následující kolektivizaci a hospodaření státních statků zcelena a spravována intenzivně, často bez ohledu na místní specifické podmínky. Zdejší krajina ztratila hospodáře. Na druhé straně měl tento vývoj částečně i pozitivní důsledky, když na řadě opuštěných lokalit mohl probíhat jejich přirozený vývoj.
V období socialismu postupně docházelo k ukončování činnosti živností a menších továren na území obcí, které zde měly mnohaletou tradici. Souběžně s těmito procesy docházelo také ke zkolektivizování další dimenze lidské teritoriality, totiž rodinných domků. Individuální vlastnictví a zakotvení k půdě bylo nahrazeno obecním a podnikovým vlastnictvím půdy a bytového fondu. Tyto specifické typy vztahu k půdě a domům mají velké důsledky pro sídelní a strukturální stabilitu celého území.
Po listopadu 1989 se postupně v rámci restituce a privatizace navrací majetek do soukromých rukou a vzniká opět podnikatelský sektor.
Osídlení i krajinu poznamenala i stavba přehradní nádrže Slezská Harta, která nejenže změnila tok řeky Moravice a ráz krajiny, vymazala z mapy několik celých sídel a částí sídel, podruhé zapříčinila vystěhování obyvatel, ale ovlivnila i klimatické podmínky poměrně širokého okolí.

(Zdroj: PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o.: ÚZEMNÍ STUDIE REKREAČNÍHO POTENCIÁLU OBLASTI NÍZKÉHO A HRUBÉHO JESENÍKU NA ÚZEMÍ MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE, 2012, vlastní zpracování.)

ANALÝZA PROBLÉMŮ - 2

1. Obyvatelstvo

1.1. Vývoj počtu obyvatel

Ve sledovaném roce 2011 žilo na území MAS 36 771 obyvatel, což je v 10letém srovnání s rokem 2001 o 1 298 obyvatel méně, tj. 3,41 %. Ve srovnání období posledních 20 let je pokles dokonce na úrovni 4,10 %, tj. 1 572 obyvatel. V této oblasti tedy dochází k setrvalému poklesu počtu obyvatel, který překračuje i negativní hodnoty Moravskoslezského kraje: -2,09 % mezi lety 2001-2011 a -3,94 % mezi lety 1991-2011. Z následujícího grafu je patrné zhoršování situace v posledních desetiletích.

Tabulka 3: Vývoj počtu obyvatel 1991 - 2011

Území	Počet obyvatel			Vývoj počtu obyvatel			
	1991	2001	2011	2001-2011		1991-2011	
				rozdíl	%	rozdíl	%
Nová Pláň	36	25	53	28	112,00	17	47,22
Mezina	215	236	333	97	41,10	118	54,88
Dlouhá Stráň	47	62	84	22	35,48	37	78,72
Staré Město	643	664	860	196	29,52	217	33,75
Moravskoslez. Kočov	397	464	529	65	14,01	132	33,25
Nové Heřminovy	218	253	286	33	13,04	68	31,19
Karlova Studánka	224	230	247	17	7,39	23	10,27
Oborná	318	337	359	22	6,53	41	12,89
Svobodné Heřmanice	535	511	538	27	5,28	3	0,56
Milotice nad Opavou	398	411	427	16	3,89	29	7,29
Široká Niva	579	573	588	15	2,62	9	1,55
Rudná pod Pradědem	397	386	391	5	1,30	-6	-1,51
Staré Heřminovy	262	228	228	0	0,00	-34	-12,98
Valšov	224	261	260	-1	-0,38	36	16,07
Horní Životice	327	335	331	-4	-1,19	4	1,22
Razová	514	534	523	-11	-2,06	9	1,75
Bílčice	300	256	250	-6	-2,34	-50	-16,67
Bruntál	17660	17631	17013	-618	-3,51	-647	-3,66
Andělská Hora	378	384	369	-15	-3,91	-9	-2,38
Světlá Hora	1468	1526	1465	-61	-4,00	-3	-0,20
Karlovice	1054	1147	1095	-52	-4,53	41	3,89
Horní Benešov	2602	2463	2344	-119	-4,83	-258	-9,92
Roudno	223	204	193	-11	-5,39	-30	-13,45
Dvorce	1549	1539	1431	-108	-7,02	-118	-7,62
Ludvíkov	299	344	319	-25	-7,27	20	6,69
Vrbno pod Pradědem	6642	6248	5561	-687	-11,00	-1081	-16,28
Leskovec nad Moravicí	512	509	447	-62	-12,18	-65	-12,70
Křišťanovice	322	308	247	-61	-19,81	-75	-23,29
MAS celkem	**38343**	**38069**	**36771**	-1298	-3,41	-1572	-4,10
MSK	1281031	1256912	1230613	-26299	-2,09	-50 418	-3,94
Česká republika	10302215	10230 060	10 436 560	206 500	2,02	134 345	1,30

Zdroj: SLDB 1991, 2001, 2011

Dosažené stavy a trendy nejsou v jednotlivých obcích MAS totožné. Ve většině obcí (15) docházelo v posledním desetiletí k úbytku obyvatel. Největší procentuální úbytek je zaznamenán v Křištanovicích, Leskovci nad Moravicí, Vrbně pod Pradědem, Ludvíkově a Dvorcích.
Lepší situace není ani v největších sídlech, která rovněž zaznamenávají poměrně velký pokles obyvatel a to jak v absolutních, tak i procentuálních hodnotách – Horní Benešov, Bruntál a nejvíce pak Vrbno pod Pradědem. Velkou měrou ovlivnily celkovou bilanci MAS. Tento stav a přetrvávající vývoj svědčí zejména o nedostatku pracovních míst a neexistence ekonomického centra v této oblasti.

Pozitivní nárůst byl v posledních letech zaznamenán u 12 obcí. Nutno dodat, že ve dvacetiletém srovnání negativně poznamenala bilanci některých obcí výstavba přehradní nádrže Slezská Harta. V případě obcí Nová Pláň, Mezina, Dlouhá Stráň však poměrně hodně se zvyšující počet obyvatel vychází z nízké výchozí úrovně a stabilizace osídlení po výstavbě vodní nádrže Slezská Harta a zároveň svědčí o atraktivitě prostředí a rozvoji výstavby, ke kterému zde v minulých letech docházelo. To platí pro téměř všechny obce v zázemí Bruntálu (k uvedeným ještě patří Staré Město, Valšov, Moravskoslezský Kočov, Oborná). Nárůstu obyvatel dosahují také lázně Karlova Studánka.

Ve srovnání let 1991-2011 území MAS Hrubý Jeseník populačně ztrácí, způsobuje to snižování počtu obyvatel největších sídel – Bruntálu a Vrbna pod Pradědem a dalších 10 sídel. Obce s úbytkem obyvatel najdeme častěji na periferii oblasti MAS, není to však zcela pravidlem. Naproti tomu pozvolna rostou obce zejm. v zázemí těchto měst, často právě na jejich úkor.

Graf 2: Dlouhodobý trend vývoje počtu obyvatel

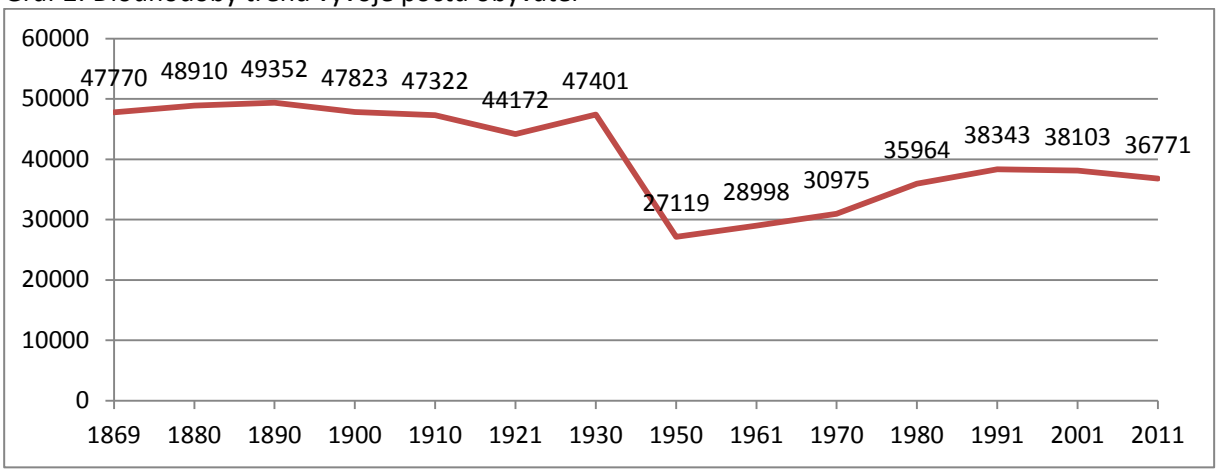

Zdroj: ČSÚ 2014

V dlouhodobém hledisku posledních 140 let (kam až sahá statistika) se ukazuje vývoj populace, jenž vypovídá o celospolečenských trendech, o životních podmínkách i o vnějších zásazích a reakcích na ně. Odsun německého obyvatelstva byl takovým zásahem do kontinuity vývoje, že se v průběhu dalších šesti desetiletí nepodařilo populační deficit nikdy plně vyrovnat, v řadě případů se ani přiblížit na poloviční úroveň. Po roce 1989 se po rušení řady výrobních a zemědělských podniků situace ještě více zhoršila. V roce 1900 zde žilo 47 823 obyvatel, před válkou v roce 1930 o něco méně – 47 401 obyvatel a po odsunu se jejich počet radikálně snížil na 27 199 obyvatel – tj. o 43 %. Po setrvalém růstu do 90. let 20. století, kdy se počet obyvatel v území zvýšil za 40 let celkově o 11 tis. (tj. o 40 %), klesá v posledních 20 letech na současnou hodnotu 36 771 obyvatel. Samozřejmě nejde o ojedinělý případ, takový vývoj postihl celé území bývalých Sudet.

Počty obyvatel v jednotlivých obcích se měnily nejen vlivem odsunu nebo pozitivní či negativní populační křivky, nýbrž také vlivem připojování jednotlivých obcí k větším samosprávným celkům nebo naopak jejich osamostatněním.

Tabulka 4: Přirozený přírůstek a saldo obyvatel v roce 2013

Obce		Živě narození	Zemřelí	Přiroze-ný přírůstek	Přistěho-valí celkem	Vystěho-valí celkem	Saldo migrace celkem	Přírůstek /úbytek celkem	Narození v místě bydliště
Andělská Hora	M	1	4	-3	15	8	7	4	38,4
Bílčice	M	1	3	-2	2	12	-10	-12	46,6
Bruntál	V	153	161	-8	412	416	-4	-12	41,8

Dlouhá Stráň	M	1	2	-1	0	0	0	-1	17,3
Dvorce	V	21	24	-3	35	35	0	-3	40,2
Horní Benešov	V	25	39	-14	43	54	-11	-25	49,0
Horní Životice	M	2	10	-8	12	19	-7	-15	47,2
Karlova Studánka	M	3	0	3	4	14	-10	-7	29,8
Karlovice	V	4	12	-8	19	53	-34	-42	38,9
Křišťanovice	M	1	3	-2	8	8	0	-2	28,9
Leskovec nad Moravicí	M	1	5	-4	8	12	-4	-8	41,8
Ludvíkov	M	2	5	-3	3	6	-3	-6	25,9
Mezina	M	4	2	2	34	24	10	12	25,7
Milotice nad Opavou	M	6	5	1	13	47	-34	-33	26,4
Moravskoslez. Kočov	S	5	4	1	25	15	10	11	31,0
Nová Pláň	M	1	0	1	1	1	0	1	21,2
Nové Heřminovy	M	1	6	-5	1	6	-5	-10	28,0
Oborná	M	3	10	-7	10	15	-5	-12	36,0
Razová	M	4	7	-3	19	36	-17	-20	36,9
Roudno	M	0	5	-5	11	2	9	4	34,8
Rudná pod Pradědem	M	2	5	-3	10	13	-3	-6	36,6
Staré Heřminovy	M	4	2	2	11	4	7	9	39,4
Staré Město	S	7	6	1	45	24	21	22	33,9
Světlá Hora	V	7	8	-1	19	33	-14	-15	40,8
Svobodné Heřmanice	S	5	6	-1	12	11	1	0	37,6
Široká Niva	S	8	8	0	7	10	-3	-3	41,7
Valšov	M	2	2	0	9	10	-1	-1	34,3
Vrbno pod Pradědem	V	66	64	2	99	120	-21	-19	47,9
MAS Hrubý Jeseník		**340**	**408**	**-68**	**887**	**1008**	**-121**	**-189**	

Zdroj: ČSÚ 2013

Také u dalších dvou souvisejících demografických ukazatelů je současný stav neuspokojivý, území MAS populačně ztrácí a to jak přirozeným přírůstkem, tak zejména migrací.

Nejnovější statistiky **přirozeného přírůstku** – tzn. podílu mezi narozenými a zemřelými za rok 2013 vycházejí pozitivně pouze u osmi obcí, u nichž se však jedná pouze o jednotky rozdílu. Naopak velmi slabou natalitu v tomto období zaznamenaly obce Roudno, Andělská Hora, Bílčice, Dlouhá Stráň, Horní Životice, Křišťanovice, Leskovec nad Moravicí, Ludvíkov, Nová Pláň, Nové Heřminovy, Rudná pod Pradědem a Valšov s jedním nebo dvěma narozenými. Výraznějších pozitivních hodnot nezaznamenala žádná obec, v kladných číslech je většina obcí, kde současně narůstá počet obyvatel (viz předchozí tabulka), Karlova Studánka, Mezina, Milotice nad Opavou, Moravskoslezský Kočov, Nová Pláň, Staré Heřminovy, Staré Město a Vrbno pod Pradědem. Výsledný podíl je pak pochopitelně záporný, za celé území tvoří -68 osob v roce 2013.

Další sledovaný jev – **saldo migrace**, které se na celkovém úbytku populace podílí z cca dvou třetin, úzce souvisí hned s několika faktory, s atraktivitou prostředí pro bydlení, rekreaci a zejména pak práci. I

zde je saldo migrace záporné za celou MAS – -121 osob, nevětšího úbytku zaznamenaly Karlovice, Milotice nad Opavou, Razová, Světlá Hora a Vrbno pod Pradědem. Kladnou bilanci mělo ve sledovaném roce jen 7 obcí MAS, nejvíce Staré Město, Roudno, Mezina, Moravskoslezský Kočov. Jedná se vesměs o obce, kde v posledních letech probíhala výstavba nových rodinných domů, a kde i celkově roste počet obyvatel. Celkově se migrace zúčastnilo v daném roce 1895 lidí – tzn. cca 5% obyvatel MAS.

Celkový přírůstek (bilance přirozeného přírůstku a migrace) za daný rok proto ve většině případů zaznamenává negativní hodnoty, výjimkou jsou obce Staré Město, Staré Heřminovy, Mezina a několik dalších. Pouze obce Mezina, Moravskoslezský Kočov, Nová Pláň, Staré Heřminovy, Staré Město mají kladný přirozený přírůstek a zároveň kladné migrační saldo.

Na opačném pólu s největším úbytkem jsou Karlovice, Milotice nad Opavou, Horní Benešov, Razová a Vrbno pod Pradědem. Celkově převyšoval podíl vystěhovalých a zemřelých o 189 osob podíl narozených a přistěhovalých.

Tento rozbor je proveden na datech z jednoho roku (2013), což samozřejmě nemusí zcela odpovídat dlouhodobému vývoji, je to však dokladem vývoje v posledním sledovaném roce s přihlédnutím k významu přirozeného přírůstku a salda migrace.

Bilance mužů a žen v MAS vyznívá mírně ve prospěch žen – 50,8 % oproti 49,2 % mužů. Lze předpokládat, že zejm. u lidí ve vyšším věku je podíl žen vyšší, s ohledem na vyšší délku života u žen. Zejména v Bruntále a Vrbně pod Pradědem je tento poměr nejvíce ve prospěch žen, zatímco na venkově v 21 případech obcí převažují muži nad ženami.

O značné migraci a s tím spojení výměně obyvatel vypovídá i **podíl narozených v místě bydliště na celkovém počtu obyvatel v obci** – tzn. obyvatel, kteří od narození bydlí v místě bydliště. U mnoha obcí je velmi nízký, zejm. u obcí okolo Slezské Harty a obcí ve vyšších nadmořských výškách, celkově za MAS … pod průměrem MSK i ČR, a také ve srovnání s okolními MAS (vyjma MAS z části Jeseníků).

Značná výměna obyvatel samozřejmě nenahrává budování širších sociálních vazeb, vztahu k místu, budování aktivní občanské společnosti a úzkých sousedských vazeb.

1.2. Věková struktura obyvatel

Z hlediska demografie je důležitým sledovaným ukazatelem **stáří obyvatel**. Často používanou charakteristikou věkové struktury obyvatelstva, která vypovídá o stárnutí populace, je **Index stáří**. Vyjadřuje, kolik obyvatel ze starších věkových skupin (tj. ve věku 65 a více let) připadá na sto dětí (do 15 let věku). Je-li výsledná velikost indexu nižší než sto, je podíl sledované dětské složky obyvatel vyšší než podíl starších osob, a naopak převyšuje-li výsledná hodnota indexu sto, je počet osob ve věku nad 65 let vyšší než počet dětí v populaci. Je zde patrná korelace s přirozeným přírůstkem.

Tabulka 5: Index stáří

Obce	Celkový počet obyvatel 31.12.2013	Počet obyvatel ve věku			Index stáří	Průměrný věk
		0-14 let	15-64 let	65 a více let		
Nová Pláň	57	10	44	3	30,00	36,1
Moravskoslezský Kočov	544	94	392	58	61,70	39,2
Staré Město	891	155	639	97	62,58	37,7
Oborná	372	60	273	39	65,00	38,4
Mezina	353	53	262	38	71,70	39,6
Svobodné Heřmanice	535	91	378	66	72,53	39,0
Milotice nad Opavou	393	62	284	47	75,81	38,5

Andělská Hora	386	63	274	49	77,78	39,8
Razová	499	80	349	70	87,50	39,0
Rudná pod Pradědem	378	64	258	56	87,50	39,7
Karlova Studánka	230	32	168	30	93,75	40,8
Valšov	259	36	189	34	94,44	40,0
Bruntál	16913	2594	11809	2510	96,76	39,9
Horní Životice	312	46	221	45	97,83	40,0
Horní Benešov	2301	352	1588	361	102,56	40,4
Dvorce	1390	212	950	228	107,55	41,5
Široká Niva	580	76	420	84	110,53	41,2
Karlovice	1039	134	744	161	120,15	41,1
Světlá Hora	1422	169	1024	229	135,50	40,7
Vrbno pod Pradědem	5502	745	3707	1050	140,94	42,6
Křišťanovice	255	29	185	41	141,38	42,1
Staré Heřminovy	250	37	158	55	148,65	42,8
Ludvíkov	315	28	241	46	164,29	42,0
Nové Heřminovy	265	29	186	50	172,41	43,1
Leskovec nad Moravicí	425	43	302	80	186,05	42,6
Bílčice	233	26	158	49	188,46	42,5
Dlouhá Stráň	84	5	68	11	220,00	46,6
Roudno	193	13	137	43	330,77	47,3
MAS Hrubý Jeseník	**24423**	**3792**	**17128**	**3503**	**105,47**	

Zdroj: ČSÚ 2013

Celkový výsledek oblasti, tzn. vyšší podíl obyvatel do 15 let oproti obyvatelům nad 65 let, není lichotivý – rozdíl mezi kategoriemi obyvatel nad 65 let a do 15 let tvoří 289 obyvatel. Přesto zaznamenává území MAS Hrubý Jeseník lepších výsledků než Moravskoslezský kraj (108,91) a celá ČR (110,47). Obdobně při srovnání s okolními MAS – hůře jsou na tom okolní MAS Rozvoj Krnovska, MAS Rýmařovsko, MAS Šumperský venkov, MAS Vincenze Priessnitze i MAS Horní Pomoraví. Lepších výsledků dosahuje MAS Opavsko.

Podobně jako v případě trendu vývoje počtu obyvatelstva, i v tomto případě jsou rozdíly mezi jednotlivými obcemi vyjádřeny velkým rozptylem. Na jedné straně je 14 obcí s velmi nízkým (a tudíž pozitivním) indexem, jež zpravidla patří k těm, kde je pozitivní přirozený přírůstek i a zpravidla i saldo migrace a rozvíjí se vybavenost a bytová výstavba, jež přivádí častěji rodiny s dětmi – Nová Pláň, Moravskoslezský Kočov, Staré Město, Oborná, Mezina a další.
Na opačném pólu mezi 15 obcemi, kde počet obyvatel starších 65 let převyšuje počet dětí do 15 roku věku, se nejhůře umisťují obce Roudno, Dlouhá Stráň, Bílčice, Leskovec nad Moravicí, Nové Heřminovy, kde je situace dlouhodobě ovlivněna plánovanou výstavbou přehrady a stavební uzávěrou, které odradily velkou část mladých rodin od bydlení nebo výstavby domu v této lokalitě. Následuje dalších 10 obcí, mezi nimi také města Vrbno pod Pradědem s velmi vysokou hodnotou 140,94 a Horní Benešov. Naopak centrum MAS město Bruntál dosáhl z hlediska demografie pozitivní hodnoty indexu 96,76. Obecně lze konstatovat, že lépe si stojí obce z východní části oblasti.

Stáří obyvatel v jednotlivých obcích vyjadřuje i **průměrný věk obyvatel**. Podobně jako u Indexu stáří, i zde je patrná jak korelace s tímto ukazatelem, tak velký rozptyl hodnot, který dosahuje více než 10 let – na jedné straně 36,1 let v případě Nové Pláni, na straně druhé 47,3 let v Roudně.

Je velmi pravděpodobné, že při zachování stávajícího trendu dojde i ke změnám v dosavadních příznivých poměrech jednotlivých skupin. Tyto statistiky nám však neumožňují zachytit problém, který se týká celého venkovského prostoru – odliv mladých lidí v produktivním věku do větších měst, jelikož tento ukazatel bohužel nezohledňuje stěhování za prací, ke kterému dochází u velké skupiny mladých lidí v produktivním věku po dokončení vzdělání, tzn. absolventů středních a vysokých škol. Poměrně dynamicky se tedy snižuje podíl obyvatel v produktivním věku.

1.3. Vzdělanostní struktura obyvatel

Vzdělanostní struktura obyvatel vypovídá nejen o stavu společnosti, ale také o potenciálu z hlediska dalšího rozvoje, zejména v podnikání a vytváření kulturních hodnot území. Vyšší podíl vzdělaných obyvatel zvyšuje jejich uplatnění na trhu práce a zároveň je pozitivním signálem pro firmy, které hledají zaměstnance v kraji.

Vzdělanostní strukturou se území MAS, co do poměru obyvatel se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním, nachází pod úrovní krajských a republikových průměrů – nedosahuje ani 40 % obyvatel s nejvyšším ukončeným vzděláním ve věku 15 let a více. Markantní je to zejména při porovnání obyvatel s vysokoškolským vzděláním, kde 7,9 % MAS odpovídá 10,89 % v případě MSK a dokonce 11,85 % obyvatel v případě celé ČR.

MAS Hrubý Jeseník se neliší v porovnání s okolními MAS, je však na nižší úrovni než ekonomicky silné MAS Opavsko a další MAS položené blíže velkým městům. Také tento ukazatel vyjadřuje problém s odlivem vzdělaných lidí, kteří mnohem častěji opouštějí region a stěhují se za prací zpravidla do velkých měst a jejich zázemí. Na území MAS tak významně převažuje vzdělání základní včetně neukončeného spolu s vyučením bez maturity – dohromady tvoří téměř dvě třetiny obyvatel s nejvyšším ukončeným vzděláním ve věku 15 let a více.

V území MAS nejsou rozdíly mezi úrovní vzdělanosti mezi obcemi a městy, vyjma dvou atraktivních lokalit k bydlení Nové Pláně, v níž také v minulých letech docházelo k výstavbě domů, a Karlovy Studánky. Obě převyšují průměr několikanásobně. Protože však patří k malým sídlům, mohou zde být jakékoliv změny statisticky významné.

Související problematika – dostupnost a kvalita vzdělání – bude řešena v rámci kapitoly věnované občanské vybavenosti.

Graf 4: Vzdělanostní struktura obyvatel

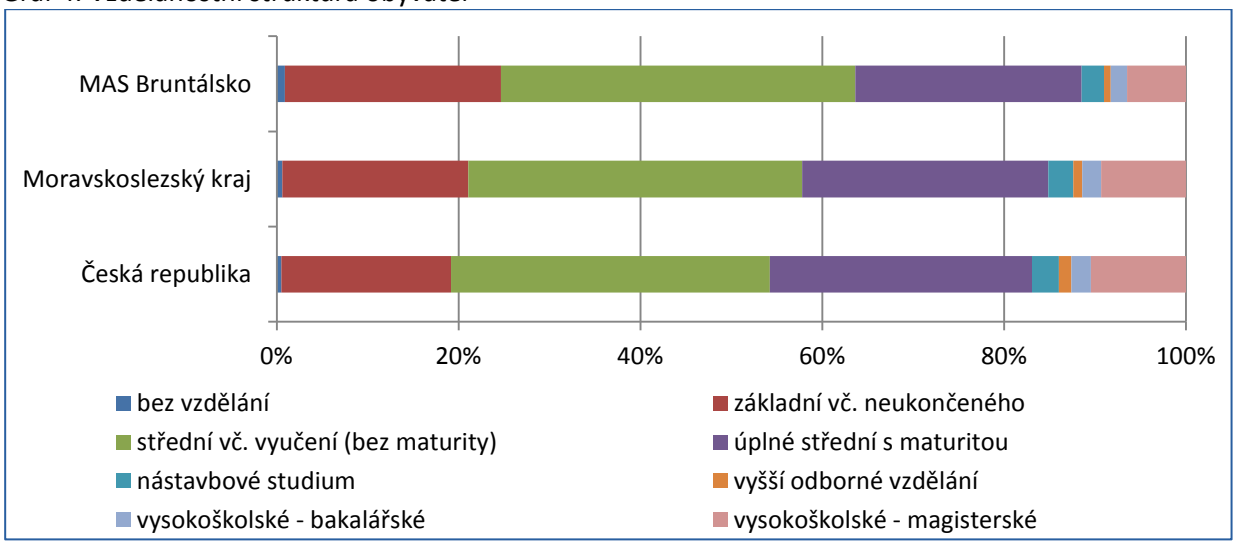

Zdroj: ČSÚ 2013

Také v tomto případě je nezbytné sledovat nejen současný stav a srovnání s okolními regiony či vyššími celky, nýbrž i trend vývoje. Vzdělanost zdejších obyvatel se zlepšuje, avšak (analogicky k současnému stavu) podíl obyvatel s nejvyšším ukončeným vzděláním ve věku 15 let a roste v kategoriích vyššího vzdělání[5] v území MAS Hrubý Jeseník mezi lety 2001-2011 znatelně méně – pouze o 5 % (31,4 → 36,5 %) než v celém MSK (nárůst o 7,8 %, 34,6 → 42,4 %) a na celorepublikové úrovni (nárůst o 8,4 %, 37,7 → 46,1 %). Bohužel i zde se naplňují trendy, jež známe z vývoje uvedených demografických ukazatelů – migrace zejm. vzdělaných lidí do míst mimo region, kde lépe uplatní své vzdělání a lépe uspokojí své životní potřeby.

1.4. Předpokládaný demografický vývoj

Z hlediska předpokládaného demografického vývoje lze očekávat, že region bude dále ztrácet obyvatelstvo v produktivním věku, a to zejména migrací mladších obyvatel, kteří se budou stěhovat za prací do jiných regionů (zejm. měst), popřípadě mladí absolventi vysokých škol budou zůstávat v místech, kde lépe uplatní své vzdělání a lépe uspokojí své aktuální životní potřeby. Tím bude dále narůstat průměrný věk a věková struktura bude méně příznivá. Je proto důležité přijmout všechna opatření ke zvrácení tohoto trendu.

Opačný trend by zřejmě umožnily vedle nabídky kvalitního bydlení, kvalitní infrastruktury a občanské vybavenosti a dostupnosti, zejm. ekonomické ukazatele. Konkrétně se jedná o rozvoj sebezaměstnání, malých a středních podniků, rozvoj řemesel, zpracování zemědělské a lesnické produkce a rozvoj podnikání v turistickém ruchu, případně práce z domu. V tomto případě by se zvýšil potenciál udržení obyvatel a jejich návratu zpět do regionu.

1.5. SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• Klidné místo pro život. • Obce Mezina, Dlouhá Stráň, Nová Pláň, Nové Heřminovy, Staré Město a Moravskoslezský Kočov za období 2001-2011 zaznamenaly významný populační přírůstek. • V polovině obcí převyšují počty dětí do 15 let počty seniorů nad 65 let (tzn. index stáří je zde nižší než 1) – nejvíce v obcích Nová Pláň, Moravskoslezský Kočov, Staré Město, Oborná, Mezina. • Zvolna se zlepšující vzdělanost obyvatel. • Pozvolně rostoucí úroveň nejvyššího dosaženého vzdělání.	• Dlouhodobý pokles počtu obyvatel je vyšší, než jsou průměrné hodnoty MSK. • Velmi vysoký úbytek obyvatel v obcích Křišťanovice, Leskovec nad Moravicí, Vrbno pod Pradědem, Ludvíkov a Dvorce. • Úbytek obyvatel způsoben vysokou migrací z oblasti, zároveň přirozeným úbytkem. Velmi nízká natalita v některých obcích. • Stárnutí obyvatel, tzn. vyšší podíl dětí do 15 let oproti počtu seniorů nad 65 let za celé území MAS. Zvyšuje nároky na sociální služby. • Přetrvávající nižší úroveň vzdělanosti navzdory zlepšením v posledním desetiletí. Odliv vzdělaných obyvatel – migrace za prací.
Příležitosti	Ohrožení

[5] Zahrnuje kategorie vzdělanosti: 1. úplné střední s maturitou, 2. nástavbové studium, 3. vyšší odborné vzdělání, 4. vysokoškolské – bakalářské vzdělání, 5. vysokoškolské – magisterské vzdělání

• Vytvořením vhodných podmínek lze podpořit přistěhování mladých rodin, které vyhledávají klidné a kvalitní místo pro život. • Využití finančních prostředků ze strukturálních fondů EU na startování sociálních služeb, jež zajistí seniorům spokojený život v regionu. • Boj proti chudobě např. formou vzdělávání a osvěty, tvorby pracovních míst, spolupráce samosprávy a podnikatelského sektoru. • Relativně levné stavební pozemky mohou přilákat nové občany. • Kvalitní životní prostředí nabízí vhodný prostor pro bydlení.	• Vylidňování venkova, zejména migrace obyvatel v produktivním věku – společnost seniorů. • Nízký tok financí ze státního rozpočtu do rozvoje venkova. • Nízké pracovní uplatnění pro kvalifikované pracovníky způsobuje jejich stěhování z regionu. • Nerespektování principů trvale udržitelného rozvoje území – nekontrolovaná výstavba. • Pomalá obnova bytového fondu z důvodu chybějících finančních prostředků, další chátrání. • Vysoké provozní náklady nerekonstruovaných domů.

2. Vybavenost obcí a služby

2.1. Občanská vybavenost

Občanská vybavenost patří k základním aspektům kvalitního života v obcích, atraktivity venkovského prostředí pro život, podnikání i turismus. Vytvoření kvalitního zázemí a technické infrastruktury zvyšuje potenciál rozvoje ve všech jmenovaných oblastech.
V případě základní občanské vybavenosti je nutné v hodnocení zohlednit to, že (na rozdíl např. od škol nebo lékařské péče) je potřebné, aby služba existovala v dané obci. Pouhá dostupnost ve vedlejších obcích je až na výjimky vyplývající z charakteru služby nebo zařízení (kostel, hřbitov) zejména pro seniory, matky na mateřské dovolené a jiné znevýhodněné skupiny obyvatel venkovských obcí nepříznivá. Týká se to zejména základních služeb, jako je obchod, restaurace, pošta. V této tabulce proto jsou písmeny rozlišena zařízení občanské vybavenosti: A – fungující, A*– fungující s výhradami, P – tehdy, byly-li zástupcem obce označeny jako postrádané, tzn., že absence nebo nedostupnost má negativní vliv na život v obci. V ostatních případech buď není projevena potřeba, nebo je zajištěna vyhovující dostupnost v okolí.

Tabulka 9: Vybavenost základními službami

Obec		Pošta	Hostinec se stravováním	Hostinec bez stravování	Restauarce jako součást ubytovacího zařízení	Obchod	Kostel	Hřbitov	Knihovna	Sběrný dvůr	Místo veř. přístupu k internetu
Andělská Hora	M	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**		**A**		A
Bílčice	M		**A**	**A**	**P**	**A***	**A**	**A**	**A**		**P**
Bruntál	V	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	A
Dlouhá Stráň	M	**A***		**A**		**A**	**A***			**A**	**A**
Dvorce	V	**A***	**A**	**A**	**P**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**
Horní Benešov	V	**A**	**A***	**A**	**P**	**A**	**A***	**A**	**A**	**P**	**A**

Horní Životice	M		A	A		A	A	A	P		P
Karlova Studánka	M	A	A	A	A	A	A		A		
Karlovice	V	A	A	A	A	A	A	A	A		
Křišťanovice	M			A*			A*	A	A		A
Leskovec nad Moravicí	M	A*	A			A	A*	A*	A	P	A
Ludvíkov	M		A		A	A	A	A	A		
Mezina	M	A*		A			A	A	A		A
Milotice nad Opavou	M	A*		A		P	A	A*	P	P	P
Moravskoslezský Kočov	S			A	A	A*	A*	A	P	P	A
Nová Pláň	M				A			A			
Nové Heřminovy	M		P	A		P					
Oborná	M		A			A	A	A			
Razová	M	A	A	A		A	A*	A*	P		P
Roudno	M	A*	P	A		A*	A	A*	A*		A*
Rudná pod Pradědem	M			A	A	A	A	A	A	A	A
Staré Heřminovy	M	P				A	A	A	A	P	
Staré Město	S	A	P	A		A	A	A	A	A	A
Světlá Hora	V	A	A	A	A	A	A	A	A		A
Svobodné Heřmanice	S	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Široká Niva	S	A	A	A		A	A	A	A		A
Valšov	M	A*	A			P		P	P	P	A
Vrbno pod Pradědem	V	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
souhrn – fungují bez výhrad		**11**	**16**	**21**	**11**	**19**	**19**	**19**	**18**	**7**	16
souhrn – fungují s výhradami		**7**	**1**	**1**	**0**	**3**	**6**	**4**	**1**	**0**	1
souhrn - postrádáme		**1**	**2**	**0**	**3**	**3**	**0**	**1**	**5**	**6**	4

Zdroj: ČSÚ- MOS, Dotazníkové šetření 2013,2014

Pozn: A – ano, v obci dané zařízení funguje, A* - funguje s výhradami, P – zařízení postrádají.

Je zřejmé, že v menších obcích je nabídka omezena, na rozdíl od větších obcí či měst, kde jsou všechny či většina služeb zajištěny, v případě obchodů a restaurací několikanásobně. V obcích, kde je základní nabídka značně omezena nebo není vůbec, může tato skutečnost znamenat zejména pro starší občany či jiné znevýhodněné skupiny obyvatel značné komplikace, především při dojíždění do jiných obcí. V případě komerčních služeb jako je obchod či pohostinství, vyvstává v případě malého zájmu občanů otázka finanční rentability.

Nejhorší dostupnost uvedených služeb je v Miloticích nad Opavou (chybí zde obchod, knihovna, sběrný dvůr a veřejný internet) a Valšově (postrádají obchod, hřbitov, knihovnu a sběrný dvůr) V Nových Heřminovech mají pouze hospodu a postrádají obchod a hostinec se stravováním. V ostatních obcích je větší část služeb či všechny dostupné popř. je jejich nabídka dostačující a nejsou postrádané.

Z hlediska jednotlivých služeb je **nejvíce postrádán sběrný dvůr** (v celkem šesti obcích). Dále pak **knihovna** (v pěti obcích), **veřejný přístup k internetu** (ve čtyřech obcích) **obchod a restaurace jako součást ubytovacího zařízení** (shodně po třech obcích). Naopak téměř ve všech obcích je kostel (není ve třech obcích), hřbitov (není ve čtyřech obcích) je hostinec bez stravování a obchod (není v šesti obcích), k **fungování pošty** je podle dotazníkového šetření **nejvíce výhrad**.

Potřeby v oblasti základní občanské vybavenosti

Nejčastěji zmiňovanými záměry je oprava či rekonstrukce hasičské zbrojnice, snížení energetické náročnosti a opravy obecních domů či bytů,opravy či snížení energetické náročnosti, výměny kotlů u obecních úřadů, oprava hřbitova či kostela, dostavba smuteční síně a kolumbária, oprava či zřízení sběrného dvora, opravy a dovybavení knihovny, opravy drobných sakrálních staveb (kapličky, zvoničky,..) a další.

Zdroj: Dotazník 2013-2014

2.2. Bydlení

Bytový fond představují ve zdejších obcích byty v domech různého stáří, od nejstarších selských stavení, tradiční zástavby, která bývá v posledních dvou desetiletích také díky chalupářům ve velké míře rekonstruována, přes poválečnou výstavbu ve volných plochách v intravilánu nebo na okrajích obcí a městeček, až po novostavby zejm. z 90. let 20. a prvního desetiletí 21. století. V mnoha obcích a nejvíce pak ve všech 3 městech (Bruntál, Vrbno pod Pradědem a Horní Benešov) najdeme bytové a panelové domy stavěné od 50. do 80. let 20. století, které v mnoha případech neodpovídají venkovskému nebo maloměstskému charakteru zdejších sídel. V mnoha obcích se nacházejí stavebně a architektonicky hodnotné venkovské stavby, z nichž mnohé slouží k bydlení a rekreaci (více v kapitole věnované turismu).

Tabulka 6: Obydlené a neobydlené byty

Obce		Domy celkem	Obydlené domy			Neobydlené domy s byty			
			celkem	z toho		celkem	z toho		
				rodinné domy	bytové domy		slouží k rekreaci	přestavba domu	nezpůsobilé k bydlení
Andělská Hora	M	139	101	93	7	38	28	0	1
Bílčice	M	126	66	61	5	60	52	1	0
Bruntál	V	1 420	1 351	922	372	69	3	11	2
Dlouhá Stráň	M	46	31	31	0	15	13	0	0
Dvorce	V	294	248	204	42	46	26	1	3
Horní Benešov	V	455	415	318	87	39	12	7	6
Horní Životice	M	127	96	92	4	31	25	0	2
Karlova Studánka	M	57	46	32	9	11	6	1	1
Karlovice	V	321	265	236	24	56	26	1	8
Křišťanovice	M	93	64	56	6	29	25	0	0
Leskovec nad Moravicí	M	155	97	88	9	58	50	1	2
Ludvíkov	M	126	93	87	5	32	28	1	1
Mezina	M	115	96	92	3	19	11	0	0
Milotice nad Opavou	M	160	116	109	5	44	36	0	1
Moravskoslez. Kočov	S	161	146	142	4	15	10	0	1
Nová Pláň	M	22	17	17	0	5	0	0	0
Nové Heřminovy	M	115	74	70	4	41	30	1	0

Oborná	M	104	95	92	3	9	3	2	0
Razová	M	218	137	129	6	81	67	0	2
Roudno	M	104	64	63	0	40	14	0	1
Rudná pod Pradědem	M	123	92	84	7	31	18	1	0
Staré Heřminovy	M	90	68	64	3	22	14	4	2
Staré Město	S	231	211	204	6	20	7	1	1
Světlá Hora	V	345	254	216	35	90	40	3	0
Svobodné Heřmanice	S	173	136	126	6	35	21	5	0
Široká Niva	S	242	159	146	9	83	62	4	4
Valšov	M	85	66	61	5	19	16	0	0
Vrbno pod Pradědem	V	863	744	566	161	115	70	9	3
MAS Hrubý Jeseník		**6510**	**5348**	**4401**	**827**	**1153**	**713**	**54**	**41**

Zdroj:ČSÚ – SLDB 2011

Vzhledem k venkovskému charakteru většiny území MAS je rozhodující podíl bytů v rodinných domech, avšak dosti vysoký podíl bytů v bytových domech ovlivňuje zastoupení měst Bruntálu, Vrbna pod Pradědem, dále Horního Benešova, Světlé Hory, Dvorců a Karlovic, v ostatních sídlech se nacházejí jen jednotlivé bytové domy.

Nadprůměrný je podíl trvale neobydlených bytů – 17,7 % ze všech domů, které v některých obcích tvoří nezanedbatelný podíl, který je nad průměrem MSK (10,2 %) i ČR (16,53 %). Tento stav také souvisí s negativním demografickým vývojem (viz předchozí text).

Z 1153 neobydlených objektů v oblasti je 61,9 % využíváno k rekreaci (nadprůměrné číslo), z celkového počtu domů je to pak 28 % domů využívaných k rekreaci, značná část slouží jako druhé bydlení (jsou zpravidla trvale obydleny od jara do podzimu). Zbylé 404 neobývané domy jsou v rekonstrukci, nezpůsobilé nebo neobydlené. Z celkového počtu neobydlených bytů to činí téměř 40% (roli zde samozřejmě hraje omezené využití neobydlených bytů v bytových domech k rekreačním účelům a v lokalitách s nižším rekreačním potenciálem), z celkového počtu pak nadprůměrných 12,4 %.

Graf 3: Využití domů

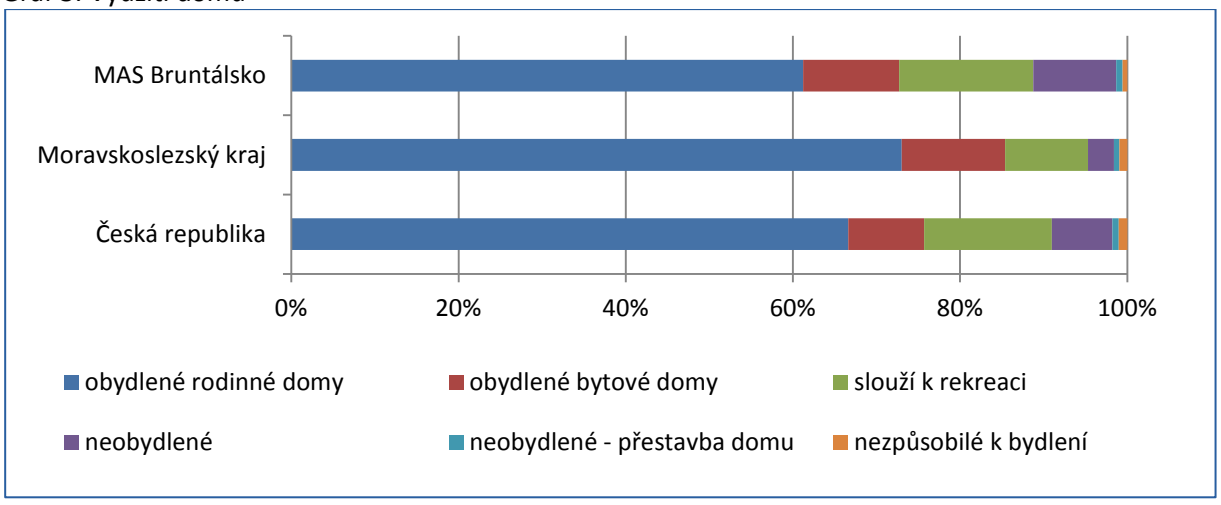

Zdroj: ČSÚ – SLDB 2011

Nejvyšší podíl trvale neobydlených domů najdeme v Bílčicích, kde je to téměř 50 % ze všech domů, následují Roudno (38,5 %), Leskovec nad Moravicí (37,4 %), Razová (37,2 %), Nové Heřminovy (35,7 %), Široká Niva (34,3 %), Dlouhá Stráň (32,6 %), Křišťanovice (31,2 %) a další, nejnižší počet je ve městech Bruntál (4,9 %), Horní Benešov (8,6 %), dále v obcích Oborná (8,7 %), Staré Město (8,7 %), Moravskoslezský Kočov (9,3), Vrbno pod Pradědem (13,3 %) atd.

V turisticky zajímavých a využívaných obcích jsou neobydlené byty velmi často využívány k rekreaci – nejvíce to platí pro Ludvíkov (87,5 %), následují Bílčice a Dlouhá Stráň (86,7 %), Leskovec nad Moravicí a Křišťanovice (86,2 %), dále Valšov, Razová, Milotice nad Opavou, Horní Životice (všechny nad 80 %), Široká Niva, Andělská Hora, Nové Heřminovy (všechny nad 70 %). Na opačné straně pomyslného žebříčku se umístily Nová Pláň, Bruntál a Horní Benešov, zbylé obce vykazují pouze něco přes třetinu neobydlených domů využívaných k rekreaci.

Graf 4: Počet domů v letech 1869-2011

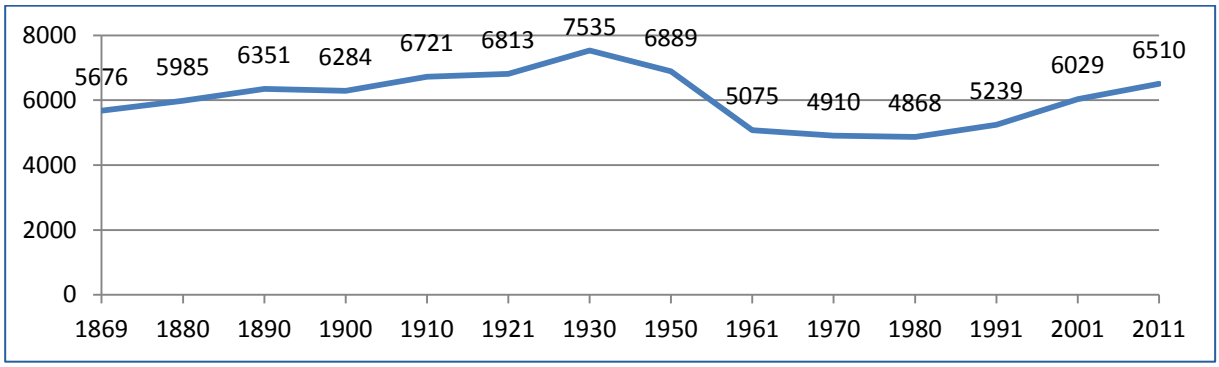

Zdroj: ČSÚ – Historický lexikon obcí České republiky

Při pohledu do minulosti je zřetelný pokles bytové výstavby i počtu domů v poválečných letech, který trval až do 80. let. Úzce souvisel s demografickým vývojem a také s trendem stěhování do měst a výstavbou panelových domů, které koncentrovaly obyvatelstvo (jež se v té době již zvyšovalo) do nižšího počtu domů ve srovnání s rodinnými domy. V posledních třech desetiletích se opět rozvíjela zejména individuální výstavba. Trend je proto rostoucí navzdory snižujícímu se počtu obyvatel v oblasti, v souladu se stěhováním na venkov do zázemí měst, především do rodinných domů.

Počet nově dokončených bytů je jedním z ukazatelů, které silně korespondují s kvalitou života v obcích. A často odpovídá již výše uvedeným ukazatelům vývoje počtu obyvatel a jejich vnímání prostředí, v němž žijí.

Tabulka 7: Bytová výstavba ve dvou sledovaných obdobích

Obce		Intenzita bytové výstavby 2008-2012			Podíl nově postavených bytů od 2001-2011	
		počet nově postavených bytů	roční průměr nově postavených bytů	průměr dokončených bytů na 1000 obyvatel (‰)	absolutní počet	podíl k počtu všech obydlených bytů
Andělská Hora	M	8	1,6	4,4	8	6,0
Bílčice	M	**0**	0	0,0	3	3,5
Bruntál	V	58	11,6	0,7	434	6,3
Dlouhá Stráň	M	9	1,8	21,4	7	22,6
Dvorce	V	3	0,6	0,4	120	22,5
Horní Benešov	V	9	1,8	0,7	54	6,3
Horní Životice	M	2	0,4	1,2	4	3,6

Karlova Studánka	M	**0**	0	0,0	3	4,0
Karlovice	V	11	2,2	2,0	30	8,3
Křišťanovice	M	3	0,6	2,4	2	2,2
Leskovec nad Moravicí	M	4	0,8	1,8	9	5,4
Ludvíkov	M	**0**	0	0,0	8	7,1
Mezina	M	27	5,4	17,5	29	25,9
Milotice nad Opavou	M	4	0,8	1,9	16	11,2
Moravskoslezský Kočov	S	23	4,6	8,8	33	19,6
Nová Pláň	M	3	0,6	12,8	8	44,4
Nové Heřminovy	M	**0**	0	0,0	3	3,3
Oborná	M	18	3,6	9,9	18	14,5
Razová	M	6	1,2	2,3	12	6,7
Roudno	M	3	0,6	3,3	2	2,9
Rudná pod Pradědem	M	5	1	2,6	9	7,3
Staré Heřminovy	M	2	0,4	1,8	5	6,3
Staré Město	S	29	5,8	6,8	60	22,7
Světlá Hora	V	18	3,6	2,4	52	9,7
Svobodné Heřmanice	S	3	0,6	1,1	17	9,6
Široká Niva	S	5	1	1,7	21	10,7
Valšov	M	7	1,4	5,5	4	4,9
Vrbno pod Pradědem	V	6	1,2	0,2	60	2,8
MAS Hrubý Jeseník		**266**	**53,2**		**1031**	
Moravskoslezský kraj				2,2		6,3
Česká republika				3,3		8,9

Zdroj: EKOTOXA, ČSÚ 2012

Na území MAS bylo za 5 let (2008-2012) dokončeno celkem 266 bytů, velkou měrou zde přispívá zejména výstavba v centru MAS – Bruntále a v obcích v zázemí Bruntálu – Staré Město, Mezina, Oborná, Moravskoslezský Kočov a Dlouhá Stráň, dále v Horním Benešově, Karlovicích, Světlé Hoře a Andělské hoře. Vesměs jde o obce, které nabízí relativně kvalitní zázemí a mají dobrou dostupnost do města.
Na druhé straně se na území MAS setkáváme s obcemi, kde za pětileté (a ostatně i za i desetileté období 2001-2011) byly vybudovány pouze jednotlivé byty. Nejhorší stav je v Bílčicích, Karlově Studánce, Ludvíkově a Nových Heřminovech, kde nebyl dokončen jediný byt, následují Staré Heřminovy, Horní Životice, Roudno, Křišťanovice se 2, resp. 3 dokončenými byty. S tímto stavem koreluje negativní vývoj počtu obyvatel v těchto obcích. U Nových Heřminov je důvodem tohoto stavu očekávaná výstavba přehradní nádrže, jež blokuje rozvoj obce, včetně bytové výstavby.
Při objektivnějším srovnání, které zohledňuje počet obyvatel, jsou mezi obcemi s nejintenzivnější bytovou výstavbou Dlouhá Stráň, Mezina, Nová Pláň, Oborná, Moravskoslezský Kočov a další. Na opačné straně s nulovou nebo velmi nízkou výstavbou jsou Bílčice, Karlova Studánka, Ludvíkov, Nové Heřminovy a Vrbno pod Pradědem.

Nová bytová výstavba se velmi významně na celkovém bytovém fondu (bereme-li v potaz byty postavené nebo opravené v letech 2001-2011) podílí v obcích Nová Pláň (dokonce úctyhodných 44,4

%), Mezina (25,9 %), Staré Město (22,7 %), Dlouhá Stráň (22,6 %), Dvorce (22,5 %), Moravskoslezský Kočov (19,6 %), Oborná (14,5 %) Význam těchto čísel spočívá zejména také ve skutečnosti, že současné stavební technologie a zařízení jsou mnohem méně energeticky a environmentálně náročné a mají nižší provozní náklady než v případě starších staveb.
Na opačném konci jsou zejména výše uvedené obce s malou intenzitou bytové výstavby. Důsledkem tohoto trendu je starý a nezřídka kvalitativně nevyhovující bytový fond v obcích MAS, což ovlivňuje celkovou kvalitu života a např. také rozhodování zejm. mladých rodin o setrvání v oblasti.

O kvalitě bydlení vypovídá řada dalších ukazatelů. Pro jejich hlubší analýzu zde není prostor, všimněme si a uveďme proto zejména odchylky od krajského a republikového průměru. MAS Hrubý Jeseník vykazuje:

- vyšší stáří bytů, zejm. v kategorii bytů postavených do roku 1919
- nižší podíl bytů postavených v posledních 20 letech
- vyšší podíl napojených domů na kanalizační přípojku (48,7 %) než je průměr MSK a nižší než je průměr ČR
- srovnatelný podíl domů s ústředním topením (86,9 %)
- srovnatelný podíl bytů s vodovodem (91,9 %), s teplou vodou (90,4 %), vlastním splachovacím záchodem (92 %), vlastní koupelnou nebo sprchovacím koutem (92 %)
- podprůměrný podíl bytů se zavedeným plynem (56,1 %) oproti MSK (77,2 %) a ČR (62,2 %),
- lehce podprůměrný podíl bytů s připojením na kanalizační síť (75 %) oproti průměru ČR a se žumpou nebo jímkou (21 %) oproti průměru MSK
- téměř shodný podíl bytů s ústředním topením (88,2 %), etážovým topením (4,8 %) a kamny (4,2 %) ve srovnání s MSK.

Potřeby v oblasti výstavby domů a bytů

V Andělské Hoře, Karlovicích, Karlově Studánce, Rudné pod Pradědem, Široké Nivě, Vrbně pod Pradědem a v dalších obcích jsou záměry na rekonstrukce obecních bytů nebo snížení jejich energetické náročnosti. V obcích Valšov, Moravskoslezský Kočov, Leskovec nad Moravicí a Bruntál je v záměru budování infrastruktury (inženýrských sítí) pro lokality vhodné k výstavbě rodinných domů.

Zdroj: Dotazník 2013-2014

2.3. Školství

Již bylo zmíněno, že vzdělanostní struktura obyvatelstva není příznivá, což souvisí i s možnostmi uplatnění na trhu práce nebo při rozvoji podnikání. Je tedy zřejmé, že má-li se region dále rozvíjet, je zapotřebí vzdělanost zvyšovat. Pro dosažení kvalitního vzdělání je samozřejmě nezbytné zajistit dostupná a kvalitní školská zařízení s co nejširší nabídkou oborů středního školství, které budou schopny vyhovět jak poptávce žáků a rodičů na jedné straně, tak zaměstnavatelů na straně druhé.
Na území MAS se nacházejí zařízení pro děti předškolního věku (mateřské školy), základní školy (s oběma stupni nebo jen s prvním), ústavy zajišťující středoškolské vzdělání s obory zakončenými maturitou nebo výučním listem a základní umělecká škola. Pro lepší porozumění potřebnosti vzhledem k charakteru obce je v následující tabulce uvedena i velikost obce a počet dětí do 15 let.

Tabulka 10: Vybavenost obcí školami

Obce		Počet dětí 0-14 let (2013)	Mateřská škola	Základní škola 1-9 třída	Základní škola 1-5 třída	Umělecká škola	Střední škola
Andělská Hora	M	63	P	A			

Bílčice	M	26					
Bruntál	V	594	A (5)	A (5)	A	A	A (3)
Dlouhá Stráň	M	5					
Dvorce	V	212	A	A		A	
Horní Benešov	V	352	A	A		A	A
Horní Životice	M	46	A				
Karlova Studánka	M	32	A		A		
Karlovice	V	134	A	A			
Křišťanovice	M	29					
Leskovec nad Moravicí	M	43	A*				
Ludvíkov	M	28					
Mezina	M	53					
Milotice nad Opavou	M	62	A*				
Moravskoslezský Kočov	S	94					
Nová Pláň	M	10					
Nové Heřminovy	M	29					
Oborná	M	60	A				
Razová	M	80	A*		A		
Roudno	M	13					
Rudná pod Pradědem	M	64	A		A		
Staré Heřminovy	M	37	A				
Staré Město	S	155	A*				
Světlá Hora	V	169	A				
Svobodné Heřmanice	S	91			A		
Široká Niva	S	76	A		A		
Valšov	M	36	**P**				
Vrbno pod Pradědem	V	745	A (2)	A		A	A
MAS			**16**	**6**	**6**	**4**	**3**

Zdroj: ČSÚ- MOS, Dotazníkové šetření 2013,2014

A – ano, v obci dané zařízení funguje, A* - funguje s výhradami, P – zařízení postrádají.

Předškolní vzdělávání dětí je zajištěno v 16 obcích MAS. Obce, kde není zřízená **mateřské školy**, mají buď velmi málo stálých obyvatel i dětí do 15 let, až na výjimky jako jsou Andělská Hora, Mezina, Moravskoslezský Kočov a Svobodné Heřmanice, kde je počet dětí v uvedeném věku vyšší. Tam, kde toto zařízení není, využívají školku v sousední obci. Pouze v Andělské Hoře a ve Valšově dostupnou mateřskou školu postrádají. Lze předpokládat, že i v dalších obcích s vyšším počtem dětí do 15 let, kde chybí mateřská škola, bude potřeba po tomto charakteru vybavenosti na místě.
V Leskovci nad Moravicí, Miloticích nad Opavou, Starém Městě a Razové sice jsou v provozu mateřské školy, ovšem jejich fungování bylo v dotazníkovém šetření označeno jako problematické.

Mateřské školy jsou zčásti integrovány se základními školami, naplněnost tříd se blíží zejména ve větších sídlech kapacitním možnostem, v Bruntále je 92% naplněnost, celkově se jejich naplněnost pohybuje kolem 88 %. S ohledem na demografický vývoj a vývoj migrace se dá očekávat pokles počtu dětí v mateřských školách, nicméně je potřeba zdůraznit potřebnost existence této základní veřejné služby i za cenu dočasně vyšších nákladů na její provoz. Nemělo by se proto při optimalizaci přihlížet pouze k ekonomickým důvodům.

První stupeň **základní školy** navštěvují děti v 11 obcích MAS, z nichž 4 můžeme zařadit mezi malé obce. Ovšem pokračovat ve vzdělání na druhém stupni na téže škole mohou už jen v 7 obcích. Ve zbývajících musí dojíždět právě do školy s oběma stupni základního vzdělání. Z velkých a středně velkých obcí se škola nenachází v Moravskoslezském Kočově, Starém Městě a Světlé Hoře. Ve všech případech se jedná o sídla v sousedství Bruntálu, resp. Andělské Hory, kam je dobrá dostupnost.
Problém s absencí školy nebo školky je často špatně řešitelný – nedostatečný počet dětí v malých obcích nedovoluje tato zařízení provozovat.
Síť základních škol je zatím stabilní, byť demografický vývoj a zejména migrační vývoj není z dlouhodobého hlediska příznivý. V příštích několika letech však bude počet žáků ZŠ mírně růst Tento růst by měl být řešitelný stávajícími kapacitami základních škol, neboť ty jsou v současnosti naplněny pouze z 55 %. Z dlouhodobého hlediska bude zapotřebí vyčlenit větší finanční prostředky na zachování stávající sítě škol.
Ve čtyřech obcích jsou provozovány **umělecké školy**, jedná se o ZUŠ Bruntál s odloučenými pracovišti ve Dvorcích, Horním Benešově a ve Vrbně pod Pradědem.

Středoškolské vzdělání zajišťují v MAS následující školy:

- Všeobecné a sportovní gymnázium Bruntál, příspěvková organizace, s odloučeným pracovištěm ve Vrbně pod Pradědem
- Střední odborná škola, Bruntál, příspěvková organizace
- Střední průmyslová škola a Obchodní akademie p.o., Bruntál
- Soukromá střední škola PRAKTIK s.r.o. Horní Benešov

Kromě těchto středních škol se v nejbližším okolí nacházejí další střední školy:

- Střední odborná škola dopravy a cestovního ruchu, Krnov, p. o.
- Gymnázium, Krnov, příspěvková organizace
- Střední umělecká škola varhanářská o.p.s., Krnov
- Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola, Krnov, příspěvková organizace
- Střední škola průmyslová, Krnov, příspěvková organizace
- Gymnázium a Střední odborná škola, Rýmařov, příspěvková organizace
- Soukromá střední odborná škola PRIMA s.r.o, Rýmařov
- Střední škola zemědělství a služeb, Město Albrechtice, příspěvková organizace
- Soukromá střední škola podnikatelská s r.o., Opava
- Střední průmyslová škola stavební, Opava, příspěvková organizace
- Církevní konzervatoř, Opava
- Soukromá obchodní akademie Opava s.r.o.
- Střední odborné učiliště stavební, Opava, příspěvková organizace
- Střední škola průmyslová a umělecká, Opava, příspěvková organizace
- Obchodní akademie a Střední odborná škola logistická, Opava, příspěvková organizace
- Slezské gymnázium, Opava, příspěvková organizace
- Masarykova střední škola zemědělská a Vyšší odborná škola, Opava, příspěvková organizace
- Mendelovo gymnázium, Opava, příspěvková organizace
- Střední zdravotnická škola, Opava, příspěvková organizace
- Střední škola technická, Opava, příspěvková organizace
- Střední škola hotelnictví a služeb a Vyšší odborná škola, Opava

V rámci optimalizace školství docházelo v posledních letech ke sloučení několika středních škol. Počátkem roku 2010 došlo sloučením Střední školy služeb a Střední školy řemesel ke vzniku Střední odborné školy. Od 1. 1. 2012 se vrbenské Sportovní gymnázium sloučilo s Všeobecným gymnáziem Bruntál a následující školní rok došlo i ke sloučení s Městským osmiletým gymnáziem v Bruntále. K 1. 7. 2013 se sloučila Střední průmyslová škola s Obchodní akademií a střední zemědělskou školou

v Bruntále. V následujícím období se jedná o zrušení vrbenského odloučeného pracoviště Všeobecného gymnázia Bruntál. Nabídka dostupného vzdělání by se tak snížila.
Jak je na těchto změnách patrné, v síti středních škol se naplno projevuje demografický pokles posledních 10-15 let. Po očekávaném nárůstu budou počty studentů dále klesat, což se dramatičtěji projeví až za dalších 10 let. Uvedená optimalizace sítě škol zřizovatelem (Moravskoslezský kraj) má zásadní vliv na nabídku vzdělávání. Zároveň dochází u řady středních škol k propouštění pedagogického sboru (z úsporných důvodů), což ovlivňuje kvalitu výuky, především specializovaných oborů.
Problematická je poptávka po řemeslných oborech, která v posledních letech velmi klesá. Vzhledem ke stanoveným cílům zvýšení nabídky a kvality služeb a pracovního uplatnění, je v zájmu MAS podporovat výuku řemeslných oborů. Jednou z možností je nabídka kroužků pro žáky ZŠ. Pozitivní dopad to může mít nejen do budoucna – rozvoj řemesel, zvýšení nabídky služeb, zaměstnanosti, nýbrž i v současnosti – prevence proti sociálně patologickým jevům.
Zejména u řemeslných oborů je žádoucí, aby byla již při výuce zajištěna co největší propojenost s potenciálními zaměstnavateli – firmami v oblasti. Tímto způsobem lze dosáhnout dobré integrace absolventů do pracovního procesu a jejich setrvání v regionu.

Nejbližší **vysoké školy** jsou v Opavě (Slezská univerzita), Olomouci (Univerzita Palackého, Moravská vysoká škola) a Ostravě (Vysoká škola báňská – Technická univerzita, Ostravská univerzita a Vysoká škola podnikání,Panevropská vysoká škola UNINOVA o p.s.).

2.3.1 Další vzdělávání a rekvalifikace

Důležitou aktivitou z hlediska rozvoje venkova a venkovské společnosti je také mimoškolní a další vzdělávání obyvatel, které mohou napomoci v boji proti nezaměstnanosti, k rozvoji podnikání, ke zvýšení bezpečnosti, k aktivnímu a kreativnímu využití volného času, obnově venkova, udržení a rozvoji řemesel, péči o památky, krajinné prvky a veřejná prostranství atd.

Rekvalifikační kurzy

Střední průmyslová škola a Obchodní akademie Bruntál nabízí placené rekvalifikační kurzy v rámci celoživotního vzdělání. Kurzy jsou v rámci těchto oborů:

- informační technologie
- počítačové aplikace
- práce ve strojírenství
- programování CNC obráběcích strojů
- počítačové konstruování
- ekonomika a účetnictví
- výuka cizích jazyků a další.

Akademie Jana Amose Komenského, pobočka v Bruntále nabízí tyto rekvalifikační kurzy:

- Prodavač/ka
- Administrativní pracovník/ce (s angličtinou)
- Daňová evidence (jednoduché účetnictví)
- Účetnictví
- Nespecifická rekvalifikace s praxí

Pro zvolené uchazeče o zaměstnání může za daných podmínek zajistit rekvalifikaci Úřad práce.

Další vzdělávání

Na území MAS probíhaly v minulých letech nebo probíhají v současnosti tyto aktivity ve většině obcí. Kurzy a přednášky jsou zaměřené na rozličná témata, např.: Univerzita třetího věku, počítačová

gramotnost, vzdělávací program Lidé lidem, ovocnářské vzdělávání, přednášky pro nezaměstnané, Zelená úsporám, eroze půdy, zdravotně postižení, domácí násilí, možnosti poskytování sociálních služeb, požární ochrana, prevence drogové závislosti pomocí streetworkerů, prevence kriminality, bezpečnosti, bezpečnost seniorů, finanční gramotnost, tradiční řemesla a další.
Nejvíce vzdělávacích kurzů a přednášek se koná v Bruntále a ve Vrbně pod Pradědem. Tuto činnost zajišťovaly samotné obce, mikroregiony, neziskové organizace, Policie ČR, MAS, Hasiči. Většina akcí je dostupná všem obyvatelům, ovšem zvláštní pozornost se věnuje dětem školního věku a obyvatelům starším 50 let, především pak seniorům. Ti se mohou dál vzdělávat prostřednictvím **Univerzity třetího věku**, což zahrnuje soubor přednášek a seminářů z různých sfér života společnosti.
Ve Vrbně pod Pradědem působí **Středisko chytrých aktivit Střecha**, která nabízí kulturní a vzdělávací činnost. Kromě množství kulturních a společenských akcí nabízí počítačové kurzy, jazykové kurzy anglického a německého jazyka; pro občany starší 50 let je určena Univerzita volného času, která zahrnuje přednášky z nejrůznějších oborů jako je např. hudba, architektura, religionistika, sociální oblast apod. Dále je k dispozici Virtuální univerzita třetího věku, která nabízela například kurzy pěstování jedlých hub, myslivosti a lesnictví atd. Klub zdraví zde zase pořádá přednášky spojené se zdravým životním stylem.

Na osvětu v oblasti zdraví a sociálních služeb se zaměřuje **Veletrh zdraví a sociálních služeb**, který se koná jednou ročně v Bruntále. Představují se zde sociální a poradenské služby, které zde působí, zájemci si mohou ověřit znalosti první pomoci, změřit krevní tlak, hladinu cukru a cholesterolu v krvi. Podhorská nemocnice pořádá pro zájemce například akce na osvětu správné dezinfekce a mytí rukou apod.
Help-In o.p.s. organizuje v Bruntále, ale i v okolí (Vrbno pod Pradědem) semináře a praktické workshopy, zaměřující se na finanční gramotnost a odvrácení dluhové krize obyvatel.
Dobrá jazyková vybavenost je v současnosti předpokladem úspěchu při ucházení se o zaměstnání. Kromě výuky cizích jazyků na základních a středních školách, se na tuto činnost specializují **jazykové školy** – např. Aristea v Bruntále nebo Akademie Jana Amose Komenského Bruntál, které vedle anglického jazyka nabízejí i výuku jiných evropských jazyků nejen pro dospělé, firmy, ale i děti školního a předškolního věku.
Pro zájemce o lokální historii připravuje **Klub za starý Bruntál** odborné přednášky či výlety po zdejších pamětihodnostech i s odborným výkladem. Kromě těchto činnosti vyvíjí úsilí v oblasti publikační, kulturní či výstavní.
V Karlovicích sídlí **Společnost pro krajinu a přírodu ACTAEA**, která mimo jiné pořádá přednášky a semináře o místní krajině nebo se též zabývá ekoprogramy a pobytovými programy spojenými s environmentální výchovou pro školy. Dále organizuje letní příměstské tábory, exkurze s průvodcem v Jeseníkách a mnoho dalšího. S obcí Karlovice pořádá ke Dni země informační kampaň.

Potřeby v oblasti vzdělávání

Nejčastěji zmiňovanými záměry jsou snížení energetické náročnosti budov (zateplení a výměna oken u budov ZŠ a MŠ), opravy školních budov, obnovy zahrad a doplnění hracími prvky, zřízení venkovní učebny, rekonstrukce či oprav tělocvičen a přilehlých hřišť, vybavení didaktickými a jinými učebními pomůckami, vybavení učeben. Objevují si i záměry na zlepšení vzdělání a odbornosti pedagogů či rozšíření volnočasových aktivit u dětí a mládeže.

2.4. Vybavenost sportovními a kulturními zařízeními

Ke kvalitě života na venkově přispívají vedle vhodného prostředí pro život a bydlení i možnosti trávení volného času. Pro tyto aktivity je důležitá vybavenost odpovídajícími zařízeními, které umožní tělesný, kulturní a společenský rozvoj obyvatel. K doplnění kvantifikovaných dat vybavenosti v obcích bylo využito dalšího hodnocení jednotlivých částí vybavenosti na venkově. Pouze kvalitativní informace k jednotlivým zařízením poskytnou informace o stavu a potřebách, s nimiž lze dále pracovat ve strategii.

Tabulka 11: Přehled kulturní a sportovní vybavenosti v MAS Hrubý Jeseník

Obec		Divadlo	Kino	Klubovny spolků	Kulturní dům / Sál	Muzeum / Galerie	Dětské hřiště/ koutek	Tělocvična	Hřiště	Tenisový kurt	Zimní stadion/ kluziště	Venkovní nebo krytý bazén	Přírodní místo ke koupání
Andělská Hora	M					A	A	A	A	A			A
Bílčice	M			P	A		A		A				A
Bruntál	V	A	A	A	A	A	A*	A	A	A	A	A	A
Dlouhá Stráň	M				A		A			A			A*
Dvorce	V			A*	A	A*	P	A*	A*	A	P	A	
Horní Benešov	V				P	A*	A	A*	A*	A*			
Horní Životice	M			A	A		A	A	A	A			
Karlova Studánka	M					A	A	A	P	A		A	
Karlovice	V			A	A	A	A	A	A	A	A		A
Křišťanovice	M			A*	A*	P			A*				A*
Leskovec nad Moravicí	M			A*	A	P	A*	A*	A	A	A		A
Ludvíkov	M				P	A*	A	A*	A	A			
Mezina	M		A*		P	P	A		**A**	**A**			A*
Milotice nad Opavou	M				A		A		A*	A			
Moravskoslezský Kočov	S			A	A				A*	A*			
Nová Pláň	M				A		A		A	A	A	A	A
Nové Heřminovy	M				A*		P		A	A	A*		P
Oborná	M						P	A	A	A			
Razová	M			A*	A*	P		A	A*				A
Roudno	M			A*	A*	P			A*	P			A*
Rudná pod Pradědem	M			A*	A*		A	A*	A*	A		A	
Staré Heřminovy	M			A*	A		A		A	A			A
Staré Město	S			A*	P		A	A*	A	A			
Světlá Hora	V			A	A*		P		A	P			
Svobodné Heřmanice	S			A	A		A	A	A	A			A
Široká Niva	S			A	A		A	A	A	A	A		A
Valšov	M			A	P	P	**A**		P				
Vrbno pod Pradědem	V			A	A	A	A*	A	A*	A*	A		
souhrn – fungují bez výhrad		**1**	**1**	**9**	**14**	**5**	**17**	**10**	**16**	**19**	**5**	**5**	**10**

souhrn – fungují s výhradami		**0**	**1**	**8**	**6**	**3**	**3**	**6**	**9**	**3**	**1**	**0**	**4**
souhrn - postrádáme		**0**	**0**	**1**	**5**	**6**	**4**	**0**	**2**	**1**	**1**	**0**	**1**

Zdroj: Dotazníkové šetření 2013 - 2014, ČSÚ -MOS

Kromě nabídky uvedené v tabulce je ještě v Bruntále, ve Dvorcích, v Horních Životicích a ve Vrbně pod Pradědem sauna.
Průřezově je ve většině obcí k dispozici dětské hřiště či koutek, hřiště, tenisový kurt, kulturní dům či sál. Bohužel jsou však tato zařízení v mnoha případech označena jako fungující s výhradami. V těch obcích, kde uvedená zařízení chybí, je zájem, je v nejbližších letech dobudovat. Jedná se totiž o základní nabídku obce pro běžné volnočasové aktivity a pro společné aktivity občanů. Dále je často (v šesti obcích) požadováno zřízení muzea či galerie, (v pěti obcích) kulturní dům či aspoň sál a ve čtyřech obcích postrádají dětské hřiště.

Jak vyplývá z uvedené tabulky, existuje zde ve většině případů úzká souvislost mezi velikostí obcí a zastoupením sledovaných zařízení. Nabídka zázemí pro volnočasové aktivity je nejhorší ve Valšově (zde jsou pouze klubovny spolků, dětské hřiště, postrádají zde kulturní dům, muzeum a hřiště) v Oborné (tady je provozováno hřiště, tenisový kurt a tělocvična, postrádáno je dětské hřiště) ve Světlé Hoře (zde provozují klubovnu spolků, hřiště a kulturní dům ovšem s výhradami – postrádají dětské hřiště či aspoň koutek a tenisový kurt). Poslední jmenovaná obec ovšem již patří mezi velké obce. Špatná situace je i v Křišťanovicích, kde funguje klubovna spolků, kulturní dům či sál, hřiště a přírodní místo ke koupání ovšem vše s výhradami a zároveň postrádají muzeum.

Ke zlepšení situace ve Světlé Hoře by mohla přispět realizace plánu na opravu kulturního střediska či vybudování antukového hřiště nebo vybudování dětského hřiště. Podobně i Valšov a Oborná také uvádí v plánech na následujících pět let výstavbu těch zařízení, která označují jako postrádaná.
Některé obce např. Vrbno pod Pradědem či Ludvíkov, místo vlastního kulturního sálu využívají pronájmu sálů soukromých subjektů. Ve Vrbně je pak záměr na vybudování zastřešeného sportovního centra, kde by se mohly konat větší kulturní akce – koncerty, neboť současné zastřešené prostory pojmou jen menší množství lidí, v Ludvíkově je záměr na výstavbu nového společenského objektu či úpravy současného obecního domu na multifunkční centrum.
Některé chybějící zařízení mohou občané okolních obcí využívat v Bruntále, který nabízí všechna zařízení, sic některá fungují s výhradami.

Potřeby v oblasti občanské vybavenosti a vybavenosti pro trávení volného času

Nejčastěji zmiňovanými záměry je obnova či výstavba kulturního domu resp. multifunkčního objektu pro trávení volného času či činnost spolků. Dalšími záměry jsou opravy hřišť a sportovišť, tenisových kurtů, zázemí – šaten, tribun, či podpora fotbalových či jiných spolků. Kromě oprav jsou i záměry na výstavbu nových hal či víceúčelových hřišť. Častými záměry jsou i investice do zlepšení cyklistické infrastruktury, zřízení in-line drah (včetně doplnění potřebného mobiliáře), zřízení menších muzejních expozicí. Některé záměry se často prolínají i s potřebami škol, na zlepšení tělocvičen či hřišť, které často slouží i široké veřejnosti.

2.5. SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• Rozvinutá občanská vybavenost ve větších obcích – v Bruntále, ve Vrbně pod Pradědem, v Horním Benešově. • Většina obcí má kulturní dům nebo sál, hřiště, dětské hřiště a klubovny spolků. • Stanovené priority obcí směřující k budování sportovní a kulturní vybavenosti. • Dobrá dostupnost školských zařízení na většině území. • Dobrá nabídka a dostupnost středoškolských zařízení na většině území MAS a v okolních městech. • Dobré zkušenosti s dalším vzděláváním a osvětou činností u školských a neziskových organizací. • Poptávka po dalším vzdělávání a osvětě. • Bytový rozvoj v Bruntále a zejm. v obcích v jeho zázemí – Staré Město, Mezina, Oborná, Moravskoslezský Kočov a Dlouhá Stráň, dále v Horním Benešově, Karlovicích, Světlé Hoře a Andělské hoře. • Relativně vysoký podíl neobydlených domů je využíván k druhému bydlení – zejm. v obcích Ludvíkov, Bílčice, Dlouhá Stráň, Leskovec nad Moravicí, Křišťanovice atd.	• Chybějící vybavenost v některých obcích a zejména pak v obcích na periferii území. • Zastaralost a vysoká provozní náročnost mnohých zařízení občanské vybavenosti • Nutnost dojíždění do mateřských a základních škol z menších obcích. • Výuka na některých základních školách nesplňuje současné požadavky (počty žáků ve třídách, cizí jazyky, nedostatečné aprobace pedagogů). • Chybějící a méně kvalitní vybavení venkovských škol. • Malá poptávka po řemeslných oborech na střední škole v Bruntál a Horním Benešově také vzhledem k poptávce po absolventech těchto oborů. • Chybějící volnočasová vybavenost zejména v menších obcích, především dětská hřiště, hřiště, tělocvičny. • Velmi nízký počet dokončených bytů v polovině obcí MAS. • V Bílčicích, Karlově Studánce, Ludvíkově a Nových Heřminovech nebyl v posledních 5 letech dokončen jediný byt. • Vyšší podíl neobydlených domů. • Starší bytový fond s vyššími provozními a energetickými nároky.
Příležitosti	**Ohrožení**
• Modernizace služeb (internet, Česká pošta, Czech point apod.) v obcích – lepší nabídka služeb a vyšší atraktivita bydlení. • Obnova etiky a soudržnosti venkova, zdravého životního stylu výchovou a vzděláváním. • Vzhledem k charakteru oblasti podpora typů vzdělání, které souvisí s turistickým ruchem, tradičními řemesly a zemědělstvím. • Dovybavení školských zařízení zvedne kvalitu výuky i úroveň vzdělání žáků. • Zvýšení zájmu o řemeslné obory u žáků může v budoucnu znamenat zvýšení kvality služeb a pracovního uplatnění v oblasti. • Osvěta a vzdělávání mohou pomoci v boji proti sociopatogenním jevům a ke zlepšení života na venkově. • Rozvoj komunitního celoživotního vzdělávání. • Využití dotačních prostředků na rekonstrukci a výstavbu zázemí pro pestřejší společenské, kulturní a sportovní aktivity. • Sloučení sportovní a společenské vybavenosti znamená rozvoj pestřejší nabídky volnočasových a sportovních činností.	• Neřešení chybějící vybavenosti v obcích povede k úpadku života v obci. • Konkurence velkoprodejen ve městech zapříčiní úbytek prodejen v obcích. • Rušení mateřských a základních škol z důvodu nedostatku žáků a chybějících prostředků v rozpočtech obcí. • Nezájem žáků o technické obory povede ke snížení diverzity podnikání a k omezení nabízených služeb. • Nezájem a nedostatek prostředků ze strany obcí a společenských organizací zapříčiní havarijní stav zařízení pro trávení volného času. • Zrušené školy mohou být dalším důvodem pro vlnu emigrace z území.

• Spolupráce škol navzájem, rodiči, s místními samosprávami, neziskovým sektorem jako předpoklad kvalitního a praktického vzdělávání. • Využití neobydlených domů a bytů k rekreaci. • Realizace projektů zaměřených na energetické úspory, která sníží provozní náklady a zvýší kvalitu ovzduší a bydlení. • Vymezení rozvojových ploch určených k bydlení v územní plánovací dokumentaci obcí.	

3. Zdravotní a sociální oblast

Dalšími důležitými složkami, které dopomáhají ke spokojenému životu na venkově, jsou zdravotní a sociální služby, resp. jejich dobrá dostupnost a kvalita. I zde jsme ke statistickým datům přiřadili kvalitativní hodnocení a potřeby, které v obcích v souvislosti s těmito službami vyvstaly.

Tabulka 12: Přehled zdravotních a sociálních služeb v MAS

Obce		Praktický lékař	Dětský lékař	Zubní lékař	Rehabilitace	Lékárna	Domov pro seniroy	Peč. služba do domu	Dům s peč. službou	Dům soustředěné péče	Dům s chráněnými byty
Andělská Hora	M	P					P				
Bílčice	M										
Bruntál	V	A	A	A	A	A	A	A	A		A
Dlouhá Stráň	M										
Dvorce	V	A*	A*	P					P		
Horní Benešov	V	A	A	A	P	A		A	A		
Horní Životice	M										
Karlova Studánka	M										
Karlovice	V	A	A	A							
Křišťanovice	M										
Leskovec nad Moravicí	M	A									
Ludvíkov	M							A			
Mezina	M										
Milotice nad Opavou	M									P	
Moravskoslezský Kočov	S									P	
Nová Pláň	M										
Nové Heřminovy	M							P			
Oborná	M										
Razová	M								P		
Roudno	M	A									
Rudná pod Pradědem	M										
Staré Heřminovy	M										
Staré Město	S						P	A			
Světlá Hora	V	A		A				A	A		

Svobodné Heřmanice	S										
Široká Niva	S	**P**									**A**
Valšov	M							**A**			
Vrbno pod Pradědem	V	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**		
souhrn – fungují bez výhrad		**7**	**4**	**5**	**2**	**3**	**2**	**7**	**4**	**0**	**2**
souhrn – fungují s výhradami		**1**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
souhrn - postrádáme		**2**	**0**	**1**	**1**	**0**	**2**	**1**	**1**	**2**	**0**

Zdroj: ČSÚ, Dotazníkové šetření 2013, 2014, IZIS
A – ano, v obci dané zařízení funguje, A* - funguje s výhradami, P – zařízení postrádají.

3.1. Zdravotnické služby

Z hlediska zdravotnické péče není na tom území MAS Hrubý Jeseník příliš dobře. V Bruntále funguje pracoviště Podhorské nemocnice, ovšem nenabízí komplexní lékařskou péči, ale jen chirurgické, gynekologické a interní oddělení a některé další ambulance a pracoviště. Pacienti se zdravotními problémy, které nelze řešit ve zdejší nemocnici, mají možnost se obrátit na nemocnici v Krnově, jež nabízí komplexnější zdravotní péči. Nejbližší fakultní nemocnice se nacházejí v Olomouci a v Ostravě – Porubě.
Zdravotnické služby – ordinace praktických, dětských a zubních lékařů se na území MAS nacházejí téměř ve všech případech pouze ve větších sídlech, platí to i pro rehabilitace a lékárny. Kompletní nabídka zdravotních služeb je poskytována v Bruntále a Vrbně pod Pradědem, částečně pak v Horním Benešově. Praktický lékař, ať již na stálém nebo detašovaném pracovišti ordinuje v 8 obcích, kromě již zmiňovaných se jedná o Dvorce, Karlovice, Leskovec nad Moravicí, Roudno a Světlou Horu. Dětský lékař je k dispozici pouze v pěti obcích – v Bruntále, ve Dvorcích, v Horním Benešově, Karlovicích a ve Vrbně pod Pradědem. Také zubní lékař ordinuje ve větších sídlech – Bruntále, ve Vrbně pod Pradědem, Horním Benešově, Světlé Hoře a v Karlovicích.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že ve Dvorcích ordinuje praktický i dětský lékař, ovšem v nevyhovujících prostorách, navíc zde postrádají zubního lékaře. V Andělské Hoře a Široké Nivě je žádoucí zřízení ordinace praktického lékaře. Horní Benešov postrádá rehabilitační zařízení. Pro ostatní obce jsou zdravotní služby zajišťovány ve spádových obcích, není zde uváděn problém s jejich dostupností. Pro obce v zázemí Bruntálu jsou dobře dostupná zdravotnická zařízení v tomto městě. To samé platí pro okolí Vrbna pod Pradědem.

Kromě klasických zdravotnických zařízení se na území MAS nacházejí Horské lázně Karlova Studánka. Léčí se zde pacienti s chronickými záněty hrdla, dutin, hlasivek, nosu, průdušek, plic a u nemocných s průduškovým astmatem. Lázeňské místo je vhodné i pro léčení nemocí onkologických (po ukončení základní léčby), pro léčbu vysokého krevního tlaku a onemocnění cév. Souběžně se léčí i doprovodné pohybové nemoci - kloubní a páteřní potíže.

Zdravotnická rychlá záchranná služba včetně detašovaných pracovišť je rovněž situována do Bruntálu a Vrbna pod Pradědem a jsou tak garantovány dojezdové časy dle platné legislativy.

3.2. Sociální služby

Na území MAS je nabízeno 32 služeb sociální péče. Z toho 29 jich má sídlo v Bruntále, po jedné ve Vrbně pod Pradědem, v Široké Nivě a v Krnově (v území působí pobočka Bruntál). Z 29 služeb z Bruntálu má většina pobytových a ambulantních služeb spádovost tj. místo odkud přicházejí klienti, celého území MAS. Ve Vrbně pod Pradědem mají detašované pracoviště 2 služby odborného poradenství.

Domovy pro seniory, domy s pečovatelskou službou

Po této službě je v obcích velká poptávka, která se bude v dalších letech pravděpodobně ještě zvyšovat. Pro zřízení této služby je vhodné využít některé ze stávajících budov v obcích MAS (např. bývalá škola v Roudně, nebo v Razové), předpokládá se také kooperace několika obcí na samotném projektu i následném provozu.

- Domov pro seniory Vrbno pod Pradědem, kapacita 76 míst,
- Domov s pečovatelskou službou Vrbno pod Pradědem, 2 domy s 18 bytovými jednotkami
- Centrum pro seniory Pohoda, Bruntál - domov pro seniory nad 65 let
  - domov pro osoby se zdravotním postižením starší 50 let
  - odlehčovací služby pro seniory a osoby starší 27 let
  - kapacita 120 míst
- Dům s pečovatelskou službou Bruntál - pro všechny věkové kategorie od 19 let.
- Dům s pečovatelskou službou Světlá Hora - kapacita 25 bytů,
- Dům s pečovatelskou službou Horní Benešov – ulice Svobody a Husitská

Sociální služby pro mentálně postižené- chráněná bydlení

- Chráněné bydlení SAGAPO,Bruntál, kapacita 5 bytů v DSP na Zeyerově ulici
- Domov pro osoby se zdravotním postižením SAGAPO – Uhlířská ulice Bruntál
- Chráněné bydlení ARCHA, Široká Niva, kapacita 14 klientů

V příštích letech je v plánu optimalizace jak chráněného bydlení v Široké Nivě, tak i humanizace bydlení pro mentálně postižené v Bruntále – SAGAPO tak aby obě instituce mohly nabídnout svým klientům co největší pohodlí.

Azylové domy

Slouží zejména k předcházení sociálního vyloučení v případě osob, které jsou ohroženy sociálně negativními jevy. Cílem těchto služeb je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé situace a zamezit šíření společensky nežádoucích jevů.

- Azylový dům pro muže, Bruntál, 39 lůžek
- Azylový dům pro ženy s dětmi Bruntál, kapacita 25 lůžek
- Dům na půl cesty, Bruntál, pro mladé do 26 let, kapacita 15 lůžek

Pečovatelská služba

Tato služba je dobrou alternativou péče o seniory, chronicky nemocné a zdravotně postižené. Vzhledem k současným demografickým trendům lze očekávat zvýšený zájem o tento typ služeb, zejména v oblastech, které zaznamenávají odliv lidí v produktivním věku a kde tedy zůstávají samotní senioři nezajištění nebo nedostatečně zajištění vlastní rodinou. Důkazem toho jsou plány pečovatelské služby v Mezině a zavedení služby do domu v Razové. Rozvoj pečovatelské služby je i v záměrech neziskové společnosti Help-In, kde by došlo personálnímu i materiálovému posílení, aby bylo možné rozšířit působnost i do dalších obcí dle poptávky.

- terénní služba sloužící pro 7 obcí MAS: Bruntál, Ludvíkov, Vrbno pod Pradědem, Světlá Hora, Staré Město, Horní Benešov, Valšov.

Sociální poradenství

Toto poradenství poskytuje osobám v nepříznivé situaci informace, které přispívají k řešení jejich situace. Základní poradenství je složkou všech poskytovaných sociálních služeb, odborné poradenství je specializované na určitou cílovou skupinu nebo situace.

- sociální, dluhové poradenství, poradna pro týrané ženy, pro zdravotně postižené, rodinná a manželská poradna,
- působí v Bruntále a částečně ve Vrbně pod Pradědem.

Další sociální služby

- Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi, Sociálně terapeutická dílna, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, Terénní programy - služby drogové prevence a Open Street, Osobní asistence, Podpora samostatného bydlení, Centrum denních služeb

Návazné zdravotní služby

- Domácí péče – Diakonie.

Sociální bydlení

Nabízí Horní Benešov, v horizontu dvou let je plánováno nové vybudování ve Dvorcích a Horních Životicích. Zájem je též v Rudné pod Pradědem. Ve Vrbně pod Pradědem je v plánu přestavba stávajících bytů na podporované byty zejména pro starší občany.

Registrovaní poskytovatelé sociálních služeb

Help-in,o.p.s.
Slezská Diakonie
Liga, o.p.s.
Centrum pro zdravotně postižené MSK, o.p.s.
Centrum psychologické pomoci, p. o.
Centrum sociálních služeb pro seniory Pohoda, p.o.,
Sagapo, p.o.,
Město Bruntál
Spolkový dům Marianny Berlové
Domov pro seniory Vrbno pod Pradědem
Podhorská nemocnice
Open House, o.p.s.
Polárka, o.p.s.
Fond ohrožených dětí z.s.
Charita Krnov
Diakonie ČCE Rýmařov
Pečovatelská služba Německého řádu

Požadavky na zlepšení dostupnosti a úrovně sociálních služeb se nejvíce vztahují k řešení následujících problémů. V požadavcích se nejvíce projevuje problematika stárnutí obyvatel a kvalita a dostupnost služeb pro seniory.

Požadavky po zlepšení sociálních služeb

- nedostupné sociální bydlení
- nedostatečná kapacita služeb pro seniory
- problémy s osobami ze sociálně vyloučených lokalit
- nedostatek financí na provozování sociálních služeb
- nedostatečná kapacita pečovatelské služby, služeb sociální prevence

- neochota a omezené možnosti samosprávy investovat do sociální oblasti
- nedostatek aktivit a vyloučení seniorů z veřejného života
- nedostatek aktivit a vyloučení zdravotně postižených z veřejného života
- neúplná nabídka ambulantních a terénních služeb pro seniory a zdravotně postižené ve většině obcí
- nedostatečně rozvinutá pomoc seniorům při chodu domácnosti a zejména rozvoz obědů, potravin přímo do domu.

Při řešení zmíněných nedostatků by optimální řešení nabídla služba koordinovaná a provozovaná pro více obcí najednou.
Dalším problémem je i nedostatečný podíl investic do sociálních oblastí z rozpočtů samospráv. Město Bruntál v roce 2012 ze svého rozpočtu investovalo pouze 1,4 % ze svého rozpočtu, lepší situace je ve Vrbně pod Pradědem, kde byl podíl 2,7 % a též v sousedních městech jako je Jeseník 4,1 % a Krnov 5,5 %.
Z dotazníkového šetření vyplývá, že nejvíce je postrádán domov pro seniory a dům soustředěné péče (po dvou obcích) a pečovatelská služba do domu a dům s pečovatelskou službou (po jedné obci).

Potřeby v oblasti zdravotní a sociální péče

Zřízení či rekonstrukce prostor pro ordinace praktických či specializovaných lékařů, snížení energetické náročnosti domovů pro seniory či domovů s pečovatelskou službou, rekonstrukce vybudování domovů pro seniory, domovů s pečovatelskou službou, zřízení sociálních bytů (startovací byty, podporované byty pro seniory), zřízení mateřského centra.

Zdroj: dotazníkové šetření

3.3. Chudoba a sociálně patologické jevy

3.3.1. Sociálně vyloučené lokality a potencionálně riziková místa vzniku sociálního vyloučení

Tak jako i jinde jsou sociálně vyloučené lokality v území MAS spjaty s bydlením dostupným osobám v riziku sociálního vyloučení. Jde zejména o prázdné nájemní byty a ubytovací kapacity na tzv. „špatných adresách“, vznikající nové kapacity pro nájemní bydlení či ubytování pro nízkopříjmové, nejčastěji nezaměstnané obyvatele a přítomnost prázdných domů a bytů, které se vzhledem k probíhajícím změnám ve vlastnictví mohou takovýmito kapacitami stát v blízké budoucnosti. Na území MAS se vyskytují tyto lokality v obou největších centrech regionu.

Tab.: 13 Stručný popis sociálně vyloučených lokalit a potencionálně rizikových míst

Obec	Sociálně vyloučené lokality a potencionálně riziková místa

Bruntál	**SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY**[6] Mezi nejvýznamnější sociálně vyloučené lokality patří Západní lokalita a ubytovna A+H, které byly popsány již v tzv. Gabalově zprávě z roku 2006. Podle tehdejších zjištění obývalo lokality téměř 3 000 osob a podle provedených kvalifikovaných odhadů žilo v Bruntále 800 – 1 000 Romů. Počty obyvatel v uváděných lokalitách se však oproti roku 2006 změnily. Podle kvalifikovaných odhadů místních aktérů žije nyní v Bruntále 1 100 Romů. **1. Lokalita Západní** Lokalita je vymezena ulicemi Dlouhá, Pěší a Rýmařovská, tvoří ji několik panelových domů. Vznik lokality je spjat s odchodem ruských vojsk na jaře roku 1990. Postupně docházelo k opravě bytového fondu, částečnému odprodeji a osídlování této části města. Velký počet bytů se nepodařilo obsadit místními obyvateli, proto se začali se do města stěhovat obyvatelé z jiných měst, zejména Romové. To způsobilo odliv pracujících a ekonomicky stabilizovaných obyvatel do jiných částí města. V současné době žije v lokalitě dle kvalifikovaného odhadu 800 – 900 osob, z nichž je přibližně 300 Romů. Ze sociálně patologických jevů je zde nejvíce zaznamenána lichva v různých formách, gamblerství, vandalismus, alkoholismus, kriminalita, chudoba. Velkým problémem je též vysoká nezaměstnanost. V této oblasti má své komunitní centrum obecně prospěšná společnost Liga, která se mimo jiné zabývá sociální práci s dětmi a mládeží a s rodinami z vyloučených lokalit. Liga také provozuje sociální podnik Malé technické služby, který sezóně vytváří 5 až 10 míst pro osoby dlouhodobě nezaměstnané či jinak znevýhodněné na trhu práce. Obdobně provozuje sociální podnik Zelená dílna na Lidické ulici, kde našlo zaměstnání více než 25 lidí. **2. Soukromá ubytovna A+H** Jedná se o dvoupodlažní budovu s dvěma trakty v ulici U Potoka. V tomto objektu je ubytováno více než 100 osob z romské etnické menšiny z různých koutů republiky, zejména z Vítkovska, Opavska, Ostravska, Olomoucka. Ubytovna je z hlediska migrace prvním vstupem nově příchozích lidí do města. V lokalitě je zvýšený počet drobných přestupků a krádeží, taktéž nedaleké obchodní centrum eviduje nárůst těchto nežádoucích jevů. Většina těchto obyvatel jsou nezaměstnaní. **POTENCIONÁLNĚ RIZIKOVÁ MÍSTA** **1. Dům na ulici Karolíny Světlé** Dům dlouhá léta téměř prázdný, v průběhu roku 2010/11 se byty začaly pozvolna obsazovat, ale z důvodu velmi špatného technického stavu byl zájem o tyto prostory především ze strany sociálně slabých rodin. V domě žije cca 30 osob, všichni jsou Romové, převážná většina z nich zde žije 8 – 12 měsíců. Jedná se o lidi pocházející z Bruntálu. Ostatní lidé pochází z Krnova, Opavy a Vítkova. **2. Dům na ulici Karla Čapka** Dům s hlavním vchodem z ulice Karla Čapka vlastní místní romský podnikatel, který budovu zrekonstruoval a vybudoval zde 5 nových bytových jednotek. Vnější fasáda domu ještě není zcela hotová, dokončení je plánováno. Vnitřní prostory domu jsou v bezvadném stavu, nájemníky udržované. V domě žije cca 20 osob, 90 % z nich jsou

[6] Západní lokalita a ubytovna A+H byly popsány již v tzv. Gabalově zprávě z roku 2006.

Romové, pouze jeden nájemník má stále zaměstnání.

3. Dům v ulici Terezy Kronesové

Jedná se o dům v soukromém vlastnictví, kde je několik bytů dispozičně řešených jako 1+1, 2+1 a jeden byt 3+1. V domě žije 11 sociálně slabších rodin, které zde žijí dlouhodobě – průměrně 5 až 6 let. Dvě rodiny jsou romské.

4. Sídliště Květná

Sídliště Květná je vymezené ulicemi Květná, Okružní a Na Kopečku. Jedná se o standardní sídliště tvořené sedmipatrovými panelovými domy s různým počtem vchodů a bytů. Část bytových jednotek je v soukromém vlastnictví, větší část je stále ve vlastnictví města Bruntál. Romské rodiny nejsou koncentrovány do jednoho vchodu či jednoho domu a jsou rozptýleny do celého sídliště. Lokalita není vnímána jako problematická, Romové zde žijí dlouhodobě a jsou součástí místní komunity. Vzhledem k vysoké nezaměstnanosti na území města Bruntál a vyšší koncentraci osob zde žijících je však pravděpodobná vyšší míra ohrožení sociálním vyloučením – a to nejen u romských rodin.

DALŠÍ PROBLÉMY

Vztahy mezi obyvateli - obyvatelé města mají k chování a způsobu života obyvatel SVL značné výhrady týkající se většinou obecního pořádku, rušení klidu, výskytu štěnic, kriminality, výchovy dětí (záškoláctví). Obyvatelé SVL zase těžce nesou paušalizování a stigmatizaci, umocněnou zkušeností s nově příchozími, kteří jsou odlišitelní od ostatních.

Zaměstnanost - nezaměstnanost v rámci SVL je spíše pravidlem. Většina osob v produktivním věku si vydělává příležitostně v rámci sezonních prací či polo-legální činností.

Zadluženost - je velmi častým jevem - vše souvisí s komplexní bytovou a pracovní situací. Finanční gramotnost obyvatel je na velmi nízkém stupni.

Výchova dětí, školství a vzdělávání - rodiny mají problém s docházkou, a to i do MŠ. Chybí přípravné třídy a možnost dokončení základní školní docházky.

Bezpečnostní situace - v území se objevuje výskyt sociálně patologických jevů, latentní kriminalita, která prakticky v rámci města nevychází najevo. Je zaznamenána lichva v různých formách, vysoký výskyt společensky nežádoucích a nebezpečných jevů v podobě nezaměstnanosti, chudoby, vandalismu, kriminality, gamblerství, alkoholismu, drogové závislosti a dalších.

DOSAVADNÍ INTEGRAČNÍ AKTIVITY

V území pracovala v období 2010 – 2013 Agentura pro sociální začleňování. Hlavním iniciátorem přihlášení se ke spolupráci s Agenturou byla nezisková organizace Liga, o.p.s. Bylo vytvořeno Lokální partnerství. Postupně bylo do lokálního partnerství zapojeno více než 27 partnerů - 9 neziskových organizací, všechny obecné základní školy, základní škola praktická a další instituce z oblasti vzdělávací politiky. V rámci Lokálního partnerství byl vytvořen Strategický plán Lokálního partnerství Bruntál, část zde naplánovaných aktivit již byla realizována. V území působí řada neziskových organizací, které v sociálně vyloučených lokalitách působí.

Agentura pro sociální začleňování ukončila po třech letech spolupráci s Městem Bruntál na podzim roku 2013. Město Bruntál v současné době realizuje investiční i neinvestiční projekt ze zdrojů OP Lidské zdroje a zaměstnanost zaměřený na sociální integraci, který by měl zlepšit poměry v lokalitě Dlouhá a ubytovna A+H.

Vrbno pod Pradědem	**SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY** Ve Vrbně pod Pradědem byly definovány dvě vyloučené lokality. Dohromady zde žije více než 300 lidí, jejich počet stále narůstá. Město Vrbno pod Pradědem navázalo spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování podobně, jako tomu bylo v Bruntále. V rámci této spolupráce bude provedena situační analýza hlavních mechanismů a rizik sociálního vyloučení v obci. Analýza identifikuje oblasti, ve kterých je nutné v rámci činnosti Agentury intervenovat a popíše slabá místa dosavadních integračních opatření. Následně by zde měl vzniknout investiční i neinvestiční projekt zaměřený na sociální integraci na základě místního partnerství. Vizí města je zde zřídit sociální podnikání v oblasti úprav veřejných prostranství, těžby a zpracování dřeva. Žádoucí je pak vytvoření srozumitelných, transparentních a nediskriminujících pravidel přidělování obecních bytů, která zahrnují: 1. péči o urbanistický rozvoj města (včetně rozrušování sociálně vyloučených lokalit); 2. odpovědnou správu bytového fondu (včetně včasné reakce na prodlevy s platbou nájemného); 3. provázání sociální a bytové politiky města (včetně podpory zavádění prostupného bydlení).
Dvorce	**POTENCIONÁLNĚ RIZIKOVÉ MÍSTO** Další potenciálně ohroženou obcí mohou být Dvorce, kde dochází ke stěhování osob ohrožených sociálním vyloučením. V těchto lokalitách se často vyskytují lidé, kteří se ocitají v uzavřeném kruhu chudoby. Mohou následovat další negativní jevy jako je zadlužování, kriminalita, alkoholismus, závislosti atd.

Zdroj: Agentura pro sociální začleňování, SocioFactor s.r.o.: ANALÝZA UBYTOVACÍCH KAPACIT A MIGRAČNÍCH TRENDŮ V BRUNTÁLE, 2012, Strategický plán Lokálního partnerství Bruntál, 2011, ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, o.p.s.: SOCIOEKONOMICKÝ ATLAS MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE, 2012, MěÚ Vrbno pod Pradědem a MěÚ Bruntál.

Prohlubování sociálního vyloučení a vznik dalších lokalit tohoto druhu je pro území nežádoucí, je vhodnější předcházet jejich vzniku. Řešení těchto problémů vyžaduje koordinovaný zásah na více úrovních najednou. Jednou z možností je vznik a podpora sociálního podnikání, které může generovat určitý finanční zisk a zajistit tak další rozvoj tohoto druhu podnikání. MAS zde může hrát úlohu propojení s místními aktéry sociálního začleňování včetně propojení s místními plány sociálního začleňování, jejichž přípravu agentura pro sociální začleňování koordinuje.

Potřeby v oblasti sociálního začleňování

V záměrech neziskových organizací – především Ligy o.p.s je rozšíření činností Zelené dílny, osamostatnění Malých technických služeb na samostatný sociální podnik s vlastní právní formou, vytvoření dalšího sociálního podniku – nábytkářského servisu, dále poradenství či rozvoj sociálních služeb právě v Západní lokalitě města Bruntálu – vyloučené lokalitě, s tím i související odkup a rekonstrukci i budovy pro poskytování sociálních služeb. Bruntálská dílna Polárka o.p.s. by do budoucna chtěla dále provozovat sociálně-terapeutickou dílnu pro osoby s mentálním či tělesným hendikepem. Help-In, o.p.s. by dle poptávky obcí rozšířila svou pečovatelskou službu. Příspěvková organizace SAGAPO má záměr na humanizaci bydlení pro mentálně postižené osoby a obdobný záměr je i v Široké Nivě s chráněným bydlením ARCHA, zřizovaným Slezskou diakonií.

3.4. SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• Fungující základní a specializovaná lékařská péče v Bruntále a Vrbně pod Pradědem. • Rozvinutá nabídka služeb pro seniory v v Bruntále, ve Vrbně pod Pradědem a v Horním Benešově. • Dobrá dostupnost zdravotních zařízení pro obyvatel většiny obcí. • Zájem a záměry obcí a poskytovatelů nabízet sociální a zdravotní služby. • Existence prvních komunitních plánů sociálních služeb v Bruntále, ve Vrbně pod Pradědem a v Horním Benešově.	• Špatná dostupnost dětské lékařské péče v mnoha obcích. • Chybějící nebo špatně dostupní specializovaní lékaři. • Nedostatečná nabídka specializovaných oddělení v bruntálské nemocnici. • Nedostatky lékařské péče – nedostatečná kvalita péče a vybavení, omezené ordinační hodiny, nevyhovující prostory. • Nerovnoměrné pokrytí sociálními službami, zejména v periferních částech MAS. • Nedostatečná nabídka a kapacita pobytových a terénních služeb ve většině obcí pro seniory a zdravotně postižené (pečovatelská služba, osobní asistence, odlehčovací služba, domovy pro seniory, DPS). • Chybějící sociální bydlení. • Absence služeb v území pro cílovou skupinu osob s psychickým onemocněním. • Nedostatek financí pro rozvoj a fungování služeb. • Nízký podíl obcí na financování sociálních služeb (s výjimkou Vrbna pod Pradědem) • Nedostatečná informovanost obyvatel o nabízených sociálních službách. • Stále častější sociopatologické jevy (alkoholismus, drogy, kouření, kriminalita, xenofobie). • Krize rodin a vysoká rozvodovost. • Prohlubující se zadluženost a chudoba. • Existence vyloučených lokalit v Bruntále a ve Vrbně pod Pradědem.
Příležitosti	**Ohrožení**
• Čerpání prostředků na výstavbu, rekonstrukci občanské vybavenosti zajistí snížení nákladů na provoz a zkvalitnění zdravotní a sociální péče. • Budování malokapacitních zařízení v menších obcích – jak pro děti (miniškolky) i pro zdravotně postižené a seniory. • Řešení sociálních témat formou meziobecní spolupráce – např. vybudování domova důchodců ve společném projektu více obcí. • Podpora tvorba sociálního podnikání. • Vytvoření optimální a efektivní sítě soc. služeb na území na základě strategického plánování – doplnění, posílení dostupnosti, zřízení chybějících služeb. • Kooperace místní samosprávy, podnikatelského a neziskového sektoru při řešení sociální problematiky. • Rozvoj komunitních a návazných služeb.	• Nedostatečná reakce na potřeby stárnoucí populace. • Zvyšování chudoby v důsledku zvyšující se nezaměstnanosti a zadluženosti obyvatel. • Vznik dalších sociálně vyloučených lokalit. • Rušení zdravotnických a sociálních zařízení a služeb v důsledku nedostatku financí. • Nedostatek kvalifikovaných lékařů a nedostatek prostředků ve zdravotní péči povede ke snížení její kvality a dostupnosti.

• Vytvoření jednotného informačního systému.	

4. Technická infrastruktura

Při analýze stavu technické infrastruktury byla využita statistická data, údaje uvedené zástupci samospráv i výsledky dotazníkového šetření, kde respondenty byli občané.

Tabulka 14: Stav vodovodů, kanalizací, ČOV a napojení na veřejný plynovod

Obec	Vodovod (v %)	Kanalizace (v %)		ČOV	Napojení na veř. plynovod
Andělská Hora	100,0	ne		Ne	ano 70 %
Bílčice	100,0	ne		Ne (mají pouze panelové domy)	ne
Bruntál	100,0	97,9	ano	Ano	ano
Dlouhá Stráň	95,8	ne		Ne	ne
Dvorce	100,0	89,5	Jednotná se zaústěním do ČOV	Ano	ne
Horní Benešov	100,0	83,7	Jednotná se zaústěním do ČOV	Ano	ano
Horní Životice	98,8	ne		Ne (mají pouze MŠ a bytové jednotky)	ano
Karlova Studánka	99,4	98,1	ano	Ano	ano
Karlovice	99,8	73,6	Ano (místní část Zadní Ves není)	Ano	ne
Křišťanovice	100,0	ne		Ne (mají 5 x RD)	ne
Leskovec nad Moravicí	98,5	76,3	Oddělená dešťová a splašková (část území obce)	Ano	ne
Ludvíkov	100,0	ne		Ne (mají novostavby RD)	ne
Mezina	97,8	ne		Ne (mají novostavby RD)	ne
Milotice nad Opavou	100,0	ne		Ne (mají novostavby RD)	ne
Moravskoslezský Kočov	99,1	ne		Ne (mají novostavby RD)	ano, část
Nová Pláň	100,0	ne		Ano	ne
Nové Heřminovy	99,6	ne		Ne	ne
Oborná	100,0	ne		Ne	ne
Razová	99,1	45,0	oddělená dešťová a splašková (jen část obce 2,6 km)	Ano (část obce)	ne
Roudno	100,0	ne		Ne (pouze část domácích)	ne
Rudná pod Pradědem	99,4	ne		Ne	ne

Staré Heřminovy	100,0	ne		Ne	ne
Staré Město	100,0	ne		Ne	ano, 50 %
Světlá Hora	99,2	ano, 65,9		Ano	ano, 60 %
Svobodné Heřmanice	100,0	ano, 30,9		Ano, částečná (250 objektů napojených na obecní ČOV v horní části obce, několik domácích ČOV)	ano
Široká Niva	99,2	ne		Ne (pouze 15 % - u bytových domů)	ne
Valšov	97,1	ne		Ne (mají novostavby RD)	ne
Vrbno pod Pradědem	99,7	ano, 73,6	nemá místní část Mnichov	Ano (kromě Mnichova)	ano
MAS Hrubý Jeseník				46,4	
MSK	99,9	70,0		46,7	
ČR	99,7	77,2		44,1	

Zdroj: EKOTOXA, dotazníkové šetření 2013,2014

Území MAS je v celém rozsahu zajištěno **elektrickou energií**, primární přívod elektrické energie do území MAS Hrubý Jeseník je zajišťován prostřednictvím linky velmi vysokého napětí 400 kV, který se v rozvodně Horní Životice transformuje na nižší napětí, které se dále rozvádí prostřednictvím linek vysokého napětí 110 kV, které další transformací o napětí 230/400 V putuje k zákazníkům z řad domácností, firem a ostatních subjektů. Celkový příkon je dostatečný, rozvojový plán ČEPS, a.s. počítá s výstavbou linky velmi vysokého napětí Krasíkov - Horní Životice. Vzhledem k tomu, že nebyly zaznamenány problémy s tímto druhem energie, nebyla tato položka uvedena v tabulce ani v problémech.

Zásobování vodou je zajištěno ve všech obcích veřejným vodovodem. Ne všechny obce však jsou zásobovány nebo napojeny ze 100 %, týká se to dokonce 14 obcí – Dlouhá Stráň, Horní Životice, Karlova Studánka, Karlovice, Leskovec nad Moravicí, Mezina, Moravskoslezský Kočov, Nové Heřminovy, Razová, Rudná pod Pradědem, Světlá Hora, Široká Niva, Valšov a Vrbno pod Pradědem. Některé domácnosti využívají vlastní studny. Všechny zmiňované obce mají víc jak 95 % obydlených bytů a domů napojených na vodovod.

Zásobování plynem z veřejného plynovodu se týká jen části oblasti. Plynofikace napojením na veřejnou síť proběhla u 10 obcí: Andělská Hora, Horní Benešov, Horní Životice, Bruntál, Světlá Hora, Karlova Studánka, Vrbno pod Pradědem, Staré Město, Svobodné Heřmanice a část Moravskoslezského Kočova.

Periferní oblasti a zejména menší obce nebyly do plynofikace zahrnuty, ovšem plyn mohou používat z vlastních či domovních zásobníků. Podíl domácností, které však používají plyn k topení, se vlivem zdražování této komodity v minulých letech spíše snižoval.

Stav **kanalizace** a **čištění odpadních vod** je podobně jako v jiných regionech i zde dosti problematický. Situace je o to více alarmující, že se řada obcí nachází na břehu přehradní nádrže Slezská Harta nebo na toku řeky Moravice či na jejich přítocích. Tyto vody pak tečou do nádrže na pitnou vodu Kružberk. Většina obcí má vybudovanou pouze dešťovou kanalizaci, do níž ústí splašky domácností – přepady ze septiků, společně pak odtékají do vodotečí. Oddělenou dešťovou a splaškovou kanalizaci s následným přečištěním mají pouze v Leskovci nad Moravicí a Razové, společnou kanalizaci se zaústěním do ČOV pak Dvorce, Horní Benešov, Karlova Studánka, Karlovice, Vrbno pod Pradědem, Světlá Hora, Nová Pláň a Bruntál. V několika dalších obcích jsou zejména u novostaveb a některých obecních budov v provozu domácí čistírny odpadní vody. I když je zde, zejména v případě obcí okolo Slezské Harty, potřebné zajištění čištění odpadních vod, naráží tato potřeba na několik překážek: vysoké náklady investice u obcí s roztroušenou zástavbou a dlouhými katastry (Razová, Roudno, Leskovec nad Moravicí, Ludvíkov,

Široká Niva, Mezina), nedostatek finančních prostředků v rozpočtech obcí o nižším počtu obyvatel a dostatečný počet nově napojených obyvatel, který tyto obce limituje při získání dotačních prostředků. V minulých letech docházelo k investicím do zlepšení stavu kanalizace, také za přispění dotačních programů, v obcích Bílčice, Horní Benešov, Horní Životice a Valšov, Vrbno pod Pradědem. Také v dalších letech plánují obce MAS projekty výstavby nebo opravy kanalizace.

4.1. Obnovitelné zdroje energie

Obnovitelné zdroje energie se v posledních letech prosazují stále více. Příhodné podmínky na řece Moravici I Opavě využívají vodní elektrárny, největší z nich se nachází v tělese přehradní nádrže Slezská Harta. Díky vhodným větrným podmínkám byly vybudovány větrné elektrárny v katastrech 3 obcí: Dvorce – 7 ks. Jejich společný výkon je mnohonásobně vyšší než u všech ostatních alternativních zdrojů v oblasti. V několika dalších obcích se v současnosti o výstavbě větrných elektráren jedná. Jeden subjekt v Horním Benešově provozuje elektrický - plynový a spalovací zdroj energie. Z pohledu alternativních zdrojů elektrické energie je v oblasti nadále velký potenciál.

4.2. Vytápění

Graf 5: Způsob vytápění obydlených bytů podle druhu paliva

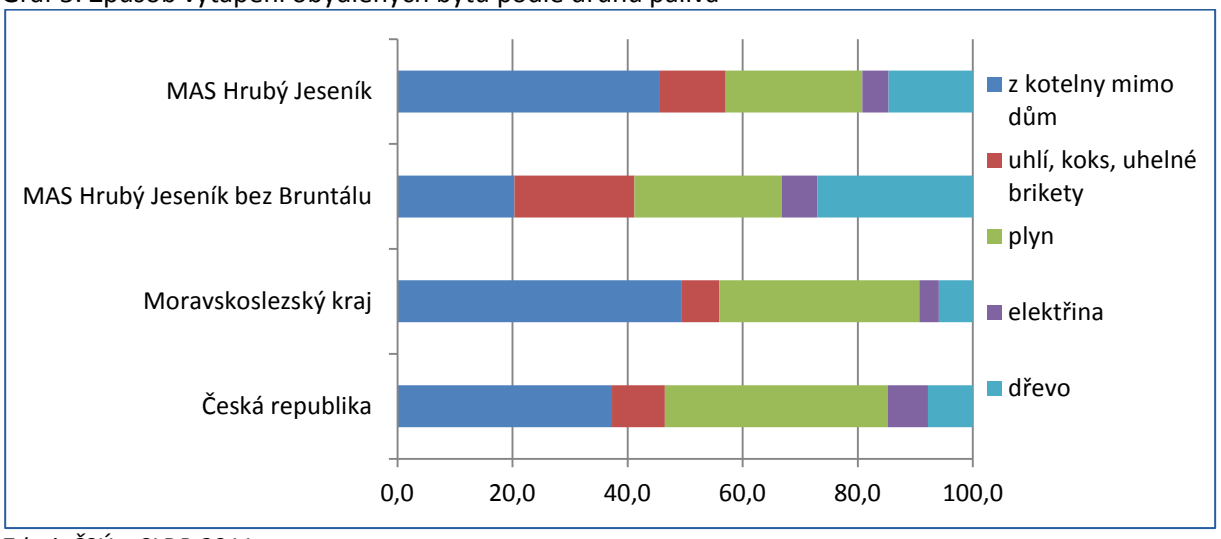

Zdroj: ČSÚ – SLDB 2011

Na první pohled by se zdálo, že převažující část bytů na území MAS je vytápěna z kotelny mimo dům, ovšem tato statistika je silně ovlivněna údaji za Bruntál, kde je 71 % bytů vytápěno z kotelen. Je to dáno především velkou částí sídlištní panelové zástavby. Pokud statistiku očistíme od hodnot za Bruntál, dostaneme údaje, které lépe vypovídají způsobům vytápění v obcích MAS Hrubý Jeseník. Největší podíl bytů (27 %) používá ke svému vytápění dřevo. Vzhledem k dostatečné dostupnosti a ceně je tento druh paliva poměrně logickou volbou. Vyjma dřeva **se obnovitelné zdroje energie prosazují málo** – v některých obcích pelety a dřevní štěpka. Přitom právě topení biomasou má v této lesnaté oblasti se zpracováním dřeva velký potenciál. Druhým nejčastěji používaným palivem je plyn (25,6 %). Tento druh paliva je ve velké míře využit v obcích, kde byla provedená úplná nebo aspoň částečná plynofikace. Kromě nízkého rozšíření plynovodů do obcí hraje v neprospěch širšího využití i zvyšující se cena ve srovnání s fosilními palivy. S více než 20 % se podílí na vytápění uhlí, či jiné deriváty jako je koks či brikety. Tento druh patří k palivům s největší ekologickou stopou a jeho vysoké

zastoupení a zejména nekvalitní spalování proto můžeme vnímat zároveň jako hrozbu. Čtvrtou nejpočetnější skupinou je pak vytápění pomocí kotelny mimo dům. Tento způsob vytápění je hojně rozšířen kromě již výše zmíněného Bruntálu i v Karlově Studánce (45,9 %) ve Vrbně pod Pradědem (41,4 %) ve Dvorcích (37,5 %) nebo v Leskovci nad Moravicí (34,9 %).
Město Bruntál je zásobováno teplem z několika větších kotelen a malých místních výtopen, které využívají ke spalování plyn či hnědouhelný prach. Ve vrbenských centrálních kotelnách je z 80 % využíván plyn a ve zbylé části uhlí.
V obci Karlova Studánka je k vytápění pomocí centrální kotelny použit plyn. V této obci se vůbec k vytápění nepoužívá uhlí ani jiné podobné druhy paliv, což by bylo vzhledem k přítomnosti klimatických lázní značně nežádoucí.
Elektrický zdroj je použit k vytápění pouze 6,2 % bytů v MAS, což může být do jisté míry ovlivněno vysokou cenou elektrické energie.
Z hlediska způsobu vytápění je z více než 90 % preferováno ústřední topení, necelých 5 % obyvatel využívá etážového topení a zbylých 4,4 % používá kamna. V některých obcích jsou významnější odchylky od průměru MAS. V obcích Nové Heřminovy a Ludvíkov je 13 % obydlených bytů vytápěných stále kamny. V dalších obcích Dlouhá Stráň, Nová Pláň a Široká Niva je podíl větší než 10 %. Zajímavý je též vyšší podíl etážového způsobu vytápění v Bílčicích a Starých Heřminovech, který se pohybuje okolo 15 %.
V několika obcích byly dále zaznamenány sluneční kolektory sloužící k vytápění a ohřevu vody. V Obci Karlovice používají k vytápění tří veřejných budov tepelná čerpadla, což by mohl být vhodný příklad i pro ostatní obce. Další vhodnou alternativou mohou být pelety a štěpka a to zejména v obcích, které nebyly plynofikovány. Pro jejich větší rozšíření a také snazší dostupnost je třeba vybudovat dostatečné lokální kapacity na výrobu pelet a štěpky. Využívání jmenovaných obnovitelných zdrojů energie se v posledních letech teprve začíná vyvíjet a je příslibem do budoucna nejen pro domácnosti, obce, ale i podnikatele v oblasti.

4.3. Připojení k internetu

V roce 2011 bylo připojeno k internetové síti 53,4 % trvale obydlených domácností. Ve srovnání s Moravskoslezským krajem i Českou republikou je tato hodnota takřka stejná. Nejmenší podíl připojených domácností byl v obci Roudno (33,3 %), naopak nejvyššího podílu dosáhla obec Nová Pláň se 66,7 % (12 počítačů s internetem z 18 bytů). Ve větších centrech jako je třeba Bruntál operuje několik poskytovatelů, někteří míří i na zákazníky v okolních obcích. Připojení má ovšem své limity a ne ve všech obcích je dostupný optický kabel poskytující rychlé připojení. Je zřejmé, že s rozvojem moderních telekomunikačních technologií, rozšířením dostupností mobilního internetu se bude tato dostupnost nadále zvyšovat. Dosud se však v odlehlejších částech musí obyvatelé spokojit s pomalým internetovým připojením a díky reliéfu někdy i se špatným signálem mobilních operátorů.

4.4. SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky

• Bezproblémové zásobování elektrickou energií. • Většina obyvatel v obcích je napojena na vodovodní řád. • Zajištění přečištění odpadních vod v největších sídlech MAS. • Dlouhodobé záměry budování a rekonstrukce kanalizace. • Zvyšující se podíl obnovitelných zdrojů pro vytápění budov. • Dostatečná zásoba palivového dříví a dřevního odpadu využitelných pro vytápění v obcích. • Připojení k internetu je dostupné ve všech obcích alespoň od jednoho poskytovatele.	• Špatná vybavenost technickou infrastrukturou v některých obcích. • Na vodovod nejsou napojeny všechny části obcí, někde je zásobování vodou problematické. • Nízký podíl obcí i domácností připojených na čistírnu odpadních vod, problematické zejm. u obcí v okolí Slezské Harty a na horním toku řeky Opavy. • Nízký podíl využívání alternativních zdrojů energie s nižší ekologickou stopou. • Vysoký podíl využívání fosilních paliv v kotlích s nedokonalým spalováním pro vytápění domácností a veřejných budov. • Zastaralé veřejné osvětlení ve většině obcí.
Příležitosti	Ohrožení
• Modernizace topenišť povede k efektivnímu spalování, úsporám a menším dopadům na životní prostředí. • Podpora využívání šetrnějších způsobů vytápění a zateplení domů. • Řešení čištění odpadních vod, včetně řešení decentralizovanými způsoby. • Vysoký potenciál pro využití obnovitelných zdrojů energie – biomasy. • Poptávka po nízkouhlíkových technologiích jako prostor pro snižování rizik změn klimatu. • Kombinace úspor a využití místních zdrojů energie je cestou ke zvýšení energetické a materiálové soběstačnosti. • Vysokorychlostní internet poskytovaný občanům institucím i podnikatelům v obci.	• Postupné zastarávání technické infrastruktury. • Vysoká závislost na vnějších zdrojích energie může znamenat nestabilitu cen a dodávek, i nejistotu ve společnosti. • Zvyšování zátěže a znečištění vod v důsledku neřešení čištění odpadních vod v obcích. • Přechod na fosilní paliva z důvodu zvyšování cen ostatních druhů paliv s negativními vlivy na životní prostředí v obcích.

5. Dopravní infrastruktura

5.1.Silnice

Územím MAS nevede žádná dálnice ani rychlostní komunikace. Hustota silniční sítě je dostačující, ale některé komunikace nevyhovují současné potřebě (např. potřeba vybudování obchvatu Bruntálu, Valšova a Dvorců). Ostatní komunikace jsou vesměs místního významu, spojující jednotlivé obce. Ty jsou často ve velmi špatném technickém stavu. Řada z nich, zejm. pokud spojují menší sídla, nejsou v zimních měsících udržovány.

Oblastí vedou páteřní komunikace 1. třídy:
I/11, Šumperk – Rýmařov – Bruntál – Opava – Ostrava. V Bruntále tuto komunikaci kříží další důležitá komunikace I/45, Polsko – Krnov –Bruntál, která poblíž obce Horní Loděnice navazuje na silnici I/46 z Opavy do Olomouce, vedoucí východní částí území MAS (obce Bílčice a Dvorce).

Na tyto významné silnice jsou v Bruntále napojeny silnice II. třídy:
II/452 Bílčice – Leskovec nad Moravicí – Razová -Mezina – Bruntál – Staré Město – Světlá Hora – Andělská Hora – Karlovice – Holčovice.
II/451 – Bruntál –Oborná –Nové Heřminovy – Široká Niva – Karlovice – Vrbno pod Pradědem – Vidly.
II/450 – Staré Město – Rudná pod Pradědem – Podlesí – Karlova Studánka – Vidly- Jeseník (v zimě se část neudržuje).
II/445 – Malá Morávka – Karlova Studánka – Ludvíkov – Vrbno pod Pradědem – Zlaté Hory.
II/459 – Krnov –Lichnov- Horní Benešov-Leskovec nad Moravicí.
II/442 – Horní Benešov- Staré Heřminovy-Budišov nad Budišovkou.

5.2. Železnice

Zdejší krajinou prochází železniční trať (č. 310):
Olomouc – Bruntál - Krnov – Opava. Trať je jednokolejná neelektrifikovaná.

Na tuto trať navazují lokální tratě č. 311:
Valšov –Rýmařov, trať 313: Milotice nad Opavou – Vrbno pod Pradědem a trať 312: Bruntál – Malá Morávka (bez dopravy, navržena k prodeji/zrušení).

Následující přehled se věnuje stavu místních komunikací s ohledem na dopravní bezpečnost a bezpečnost chodců.

Tabulka 15: Problematický stav dopravní infrastruktury

Obec	Bezproblémový	Úzká vozovka	Most v havarijním stavu	Havarijní stav vozovky – výtluky, koleje	Nezpevněná krajnice	Nepřehledná křižovatka	U hlavních nebo frekventovaných silnic chybí chodníky	U hlavních nebo frekventovaných silnic chybí přechody pro chodce	Jiné závady
Andělská Hora		X		X	X				X
Bílčice			X	X	X		X	X	
Bruntál		X		X		X	X		X
Dlouhá Stráň				X					
Dvorce			X	X	X	X	X		X
Horní Benešov		X	X	X	X	X	X	X	
Horní Životice			X		X		X		
Karlova Studánka		X	X	X	X	X	X		
Karlovice		X	X	X	X	X	X	X	X
Křišťanovice				X		X	X		
Leskovec nad Moravicí				X			X		X
Ludvíkov		X					X		
Mezina		X	X	X	X	X			
Milotice nad Opavou		X			X				

Moravskosl. Kočov			X	X			X		
Nová Pláň				X			X		
Nové Heřminovy				X	X		X		X
Oborná				X					
Razová			X	X	X		X		
Roudno			X	X	X		X	X	
Rudná pod Pradědem						X	X	X	
Staré Heřminovy					X				
Staré Město		X	X	X	X	X	X		X
Světlá Hora		X		X	X		X		
Svob. Heřmanice		X		X	X		X	X	
Široká NIva		X	X	X	X		X	X	
Valšov			X	X	X		X	X	X
Vrbno pod Pradědem		X	X	X			X	X	X
celkem	**0**	**13**	**14**	**23**	**18**	**9**	**22**	**9**	**9**

Zdroj: Dotazníkové šetření 2012,2014

Dle vyjádření zástupců obcí, jež mají značný podíl lokalit s uvedenými problémy ve vlastnictví, se část dopravní infrastruktury v obcích MAS nachází ve špatném stavu. Velmi špatný stav je ve větších obcích, které také z důvodu své velikosti musí čelit více problémům. Největší problémy představuje havarijní stav vozovky, zejména výtluky či vyjeté koleje, chybějící chodníky u frekventovaných silnic, nezpevněné krajnice, nezpevněná krajnice a havarijní stav mostu. Mezi jinými závadami byly uvedeny případy neosvětlených nebo špatně osvětlených přechodů pro chodce, špatný stav příjezdových komunikací k jednotlivým objektům, chybějící pasportizace k mostkům či chybějící obchvat.

Graf 5: Četnost problémů dopravní infrastruktury

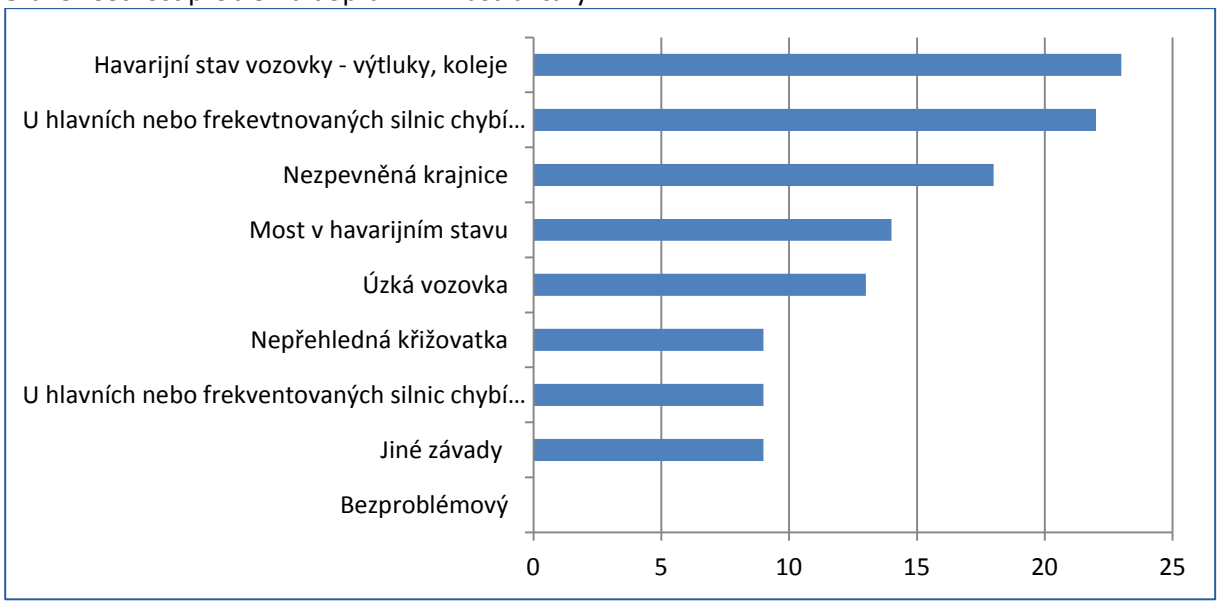

Zdroj: Dotazníkové šetření 2012, 2014

Tyto problémy jsou v mnoha obcích již dlouhodobě řešeny, zejména byly v minulých letech opravovány povrchy komunikací, chodníků, opravovány mosty nebo zřizována parkovací místa. V mnoha případech na to obce využily dotací, jindy financovaly tyto akce z vlastních rozpočtů.
Výše uvedené nedostatky a potřeby se objevují v záměrech i na příští léta. Poněvadž se jedná často o dosti nákladné opravy, budou je obce realizovat pouze za přispění dotačních titulů nebo krajského rozpočtu v případě komunikací vlastněných krajem.

5.3. Cyklistická doprava

Cyklistická doprava je nedílnou a důležitou součástí dopravy obyvatel. Naprostá většina cyklistických tras je vedena po místních komunikacích či po lesních či polních cestách. Tyto komunikace jsou často ve velmi nevyhovujícím stavu, který neodpovídá současnému trendu rozvoje cyklodopravy. V území nejsou vybudovány žádné cyklostezky, nově vybudovaných cyklotras s kvalitním povrchem je naprosté minimum. Jedinou vlaštovkou jsou dílčí úseky cyklostezky v městské části Vrbna pod Pradědem.
Přínosem nejen pro cykloturismus, nýbrž také pro bezpečnou dostupnost cyklistů do Bruntálu by byla cyklostezka kolem Slezské Harty.
Nedostačující je i vybavenost odpočívadly či jinými prvky. Část záměrů se taktéž týká vybudování nových cyklostezek či oprav a doplnění cyklotras. Obdobné je to i se stezkami pro in-line brusle. Kromě jedné stezky v Bruntále (městský park) je zde naprostá absence této infrastruktury.

5.4. Chodníky

Problémová místa nalezneme i u veřejných chodníků, především ve větších sídlech je jejich stav často velmi špatný a jejich obnova probíhá pozvolna. V posledních letech docházelo k výstavbě nových chodníků například v obcích Staré Město a Ludvíkov. V některých obcích je na některých místech vzhledem k šířce vozovky a těsné zástavby výstavba nových chodníků velmi limitující. Taktéž finanční náročnost výstavby chodníků v celé délce obcí je velmi vysoká.

Kromě chodníků v obcích, jsou důležité i spojnice mezi obcemi, především těmi, které leží v nevelké vzdálenosti. V minulosti tak vznikl chodník s osvětlením mezi obcemi Andělská a Světlá Hora. Takové chodníky by bylo vhodné doplnit např. i u dalších sousedních obcí (Bruntál – Staré Město, Vrbno – Ludvíkov) či pro docházku obyvatel z místních částí Bruntálu či Vrbna pod Pradědem. V současné době musí pěší využívat frekventované komunikace.
Levnější alternativou by mohla být i obnova původních pěších stezek (např. Karlova Studánka – Ludvíkov), které by spolu s doplněním o další prvky (lavičky) nemusely plnit úlohu jen jako spojnice dvou obcí, ale i funkci rekreační a výletní.

5.5. Hromadná doprava

Podobně jako občanská vybavenost, přispívá i hromadná doprava ke kvalitnímu životu na venkově. Hromadná doprava je v pracovních dnech vyhovující vzhledem ke spádovosti (cesty do zaměstnání a do škol) především v obcích méně vzdálených od Bruntálu. Obce, ležící často na hlavních dálkových tazích, mají zajištěnu i dobrou četnost spojů do krajských měst. Četnost spojů z okolních center Bruntálu a Vrbna pod Pradědem do vzdálenějších obcí je naopak zpravidla nižší, avšak základní obslužnost území zajistí.
O poznání horší je možnost cestování hromadnou dopravou o víkendech. Průměrný počet spojů o víkendech je zhruba 60 % nižší než v pracovní dny. V obci Staré Heřminovy jede o víkendu pouze jeden

pár nedělních spojů veřejné dopravy, v nedalekých Svobodných Heřmanicích jen 3 spoje a v obcích ležících na obou březích Slezské Harty počet spojů nepřevyšuje v průměru hodnotu 8 spojů.
Obtížné je rovněž spojení mezi jednotlivými obcemi napříč hlavními komunikacemi, v tomto případě je skoro vždy nezbytný přestup v Bruntále. Špatná je i dopravní dostupnost Jesenicka a Zlatohorska především o víkendu. Často jsou ve špatném stavu i zastávky a mnohdy snižují celkovou kulturu cestování. Nevyhovující jsou i špatné nástupní plochy, které znepříjemňují cestovaní především imobilním nebo jinak zdravotně postiženým cestujícím. Úpravy zastávek patří taktéž častým záměrům v některých obcích.
Dojížďka za prací byla popsána v kapitole věnované podnikání. Podobná spádovost platí také u škol – viz kapitola vzdělávání.

- Nejvíce spojů v pracovní dny a o víkendech – Bruntál, Valšov – obě na hlavním silničním i železničním tahu, Milotice nad Opavou (železniční stanice je však daleko od obce)
- Nejméně spojů v pracovní dny – Nová Pláň, Roudno, Staré Heřminovy, Křištanovice – obce mimo hlavní tahy, jen autobusová doprava
- Nejméně spojů o víkendech – Staré Heřminovy , Svobodné Heřmanice , Nová Pláň, Roudno, Křišťanovice , Dlouhá Stráň, Razová, Mezina , Leskovec nad Moravicí – obce mimo hlavní silnice, téměř všechny na břehu Slezské Harty
- Převažuje autobusová doprava nad železniční (jen dvě tratě)

Kromě linek zajišťující základní dopravní obslužnost existuje v letních a zimních měsících několik autobusových linek označovaných jako cyklobusy, skibusy a turistbusy. Tyto linky slouží hlavně cyklistům, lyžařům, turistům ale i obyčejným cestujícím a spojují velká centra jako je Olomoucko, Ostravsko či Šumpersko s nejnavštěvovanějšími místy v Jeseníkách. Kromě této existující sítě linek, by mohly vzniknout i lokální rekreační mikrobusy s ekologickým provozem (např. elektrobusy), které by mohly vozit návštěvníky např. Karlovou Studánkou a zároveň být šetrné k životnímu prostředí. Elektrobusy by taktéž mohly nahradit současné autobusy zajíždějící do Karlovy Studánky či pod vrchol Pradědu na Ovčárnu.

Potřeby v oblasti dopravní infrastruktury

Nejčastěji zmiňovanými záměry je oprava místních komunikací, oprava či vybudování chodníků, vybudování opatření k lepší bezpečnosti na silnicích (radary, retardéry, osvětlení přechodů), rekonstrukce a vybudování zastávek veřejné dopravy, vybudování cyklostezek a další.

5.6. SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• Hustá síť silnic, územím probíhají důležité komunikace spojující krajská centra Olomouc, Ostravu. • Územím prochází významné vlakové spojení Olomouc – Krnov – Opava. • Vyhovující dopravní obslužnost hromadnou dopravou v pracovních dnech a v obcích na hlavních úsecích a trasách nadregionálních linek. • Systematická snaha ze strany obcí řešit špatný technický stav silnic.	• Špatný technický stav silnic a dopravních staveb v téměř všech obcích. • Nejsou vytvořeny bezpečné podmínky pro chodce (chybějící chodníky, přechody atd.). • Železniční trať je jednokolejná, neelektrifikovaná a pomalá. • Horší dopravní obslužnost hromadnou dopravou do obcí vzdálenějších od centra (Bruntálu) a o víkendech. • Špatná dopravní dostupnost hromadnou dopravou s Jesenickem a Zlatohorskem. • Některé silnice nižších tříd nejsou v zimních měsících udržovány. • Nedostatečná kvalita a vybavenost čekáren a

	zastávek autobusové a vlakové dopravy. • Špatný stav cyklotras. • Absence cyklostezek, malé množství odpočívadel či jiných prvků.
Příležitosti	Ohrožení
• Zlepšení technického stavu a parametrů stávající silniční sítě zkvalitní dopravu, bezpečnost na komunikacích i atraktivitu území. • Možnost využití prostředků z fondů EU na spolufinancování modernizace a rozvoje dopravní infrastruktury. • Modernizace a ekologizace hromadné dopravy s nižším ekologickými a ekonomickými úsporami. • Doplnění systému hromadné dopravy, zlepšení návaznosti mezi vlakovou a autobusovou dopravou na úrovni ODIS, zejména pak v periferních územích. • Další rozvoj cyklodopravy pro cesty do zaměstnání i turistické cyklostezky a cyklotrasy.	• Odkládání oprav z důvodu nedostatku finančních prostředků nebo upřednostňování jiných projektů znamená havarijní stav silnic a dopravních staveb. • Omezování železniční dopravy, snaha o rušení regionálních tratí. • Zhoršení dopravní obslužnosti může mít negativní vliv na dostupnost zaměstnání, škol, úřadů atd. může dokonce být důvodem pro emigraci z oblasti. • Omezená dopravní obslužnost území ORP přispívá k rozvoji individuální automobilové dopravy s negativními dopady na životní prostředí. • Růst intenzity dopravy (hlavně nákladní) a absence obchvatů (Bruntál, Valšov, Dvorce)znamená zhoršenou dopravní situaci, bezpečnost, větší hluk a zhoršení stavu životního prostředí v obcích a městech.

6. Podnikání, výroba, zaměstnanost

6.1. Podnikání a výroba

Hospodářství na území MAS Hrubý Jeseník prošlo v posledních desetiletích mnoha změnami. Mnohé velké podniky byly nuceny v rámci restrukturalizace a racionalizace snížit počet zaměstnanců a některé zanikly úplně. Příčiny zhoršené ekonomické situace lze spatřovat rovněž i v přijetí útlumového programu rudného hospodářství v ČR, který znamenal ukončení těžby a úpravy polymetalických rud v Horním Benešově. Současným trendem je zvyšování zaměstnanosti v terciární sféře a naopak mírný úbytek v průmyslové, stavební a zemědělské činnosti. S příchodem drobného podnikání, se podařilo malým a středním subjektům proniknout i na evropské trhy a dále se rozvíjet. Jedním z velkých problémů je vysoká nezaměstnanosti, nejen v rámci kraje ale i celé České republiky.

Graf 5: Vývoj struktury zaměstnanosti v sektorech hospodářství v letech 2001 a 2011

Zdroj dat: SLDB 2001 a 2011, vlastní výpočet [7]

[7] V roce 2011 neuvedlo 1 992 osob obor svého zaměstnání, tudíž je ČSÚ eviduje v kategorii nezjištěno. S touto hodnotou nebylo v podílech počítáno.

6.1.1. Podnikatelské subjekty

Ke konci roku 2013 bylo na území MAS Hrubý Jeseník registrováno 7 508 ekonomických subjektů, se zjištěnou aktivitou jen 3 920, což je 52 % všech subjektů. Ze čtyřletého vývoje je patrné, že nedocházelo k žádným výrazným výkyvům. Od roku 2011 dochází k mírnému poklesu počtu ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou.

Graf 6: Podnikatelské subjekty dle právní formy

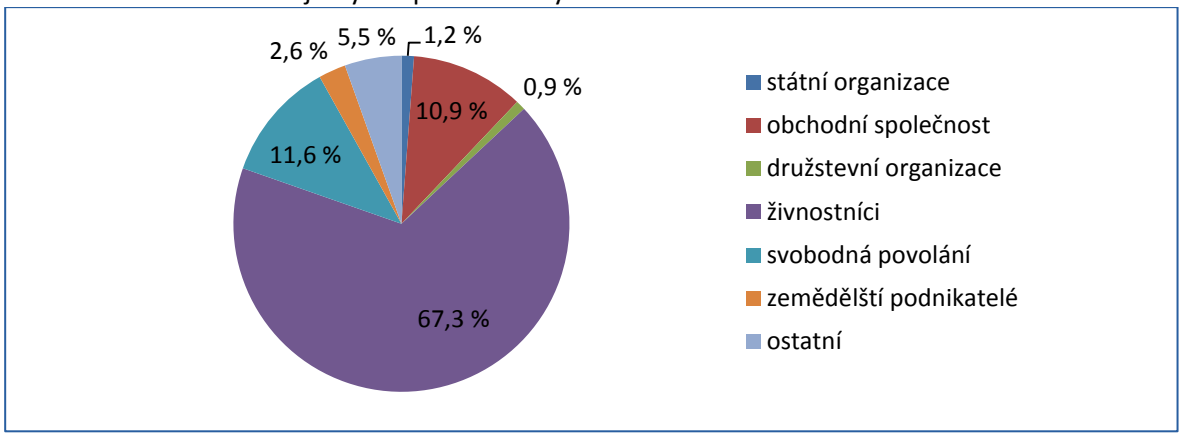

Zdroj: ČSÚ 2013

Z celkového počtu 3 920 ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou tvoří více než 67 % fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona. Druhou, ovšem už poněkud menší skupinou, tvoří svobodná povolání. Třetí největší skupinou, tvořící desetinu, jsou obchodní společnosti. Ostatní kategorie nedosahují ani 3 % a jejich počty se pohybují v desítkách. V kategorii ostatní jsou zastoupeny subjekty, jejichž počet už nepřekročil hodnotu 30 a často se pohybují už jen po jednotkách. Jsou zde obce, svazky obcí, církevní organizace, zahraniční osoby atd.

Graf 7: Podnikatelské subjekty se zjištěnou aktivitou dle odvětví činnosti

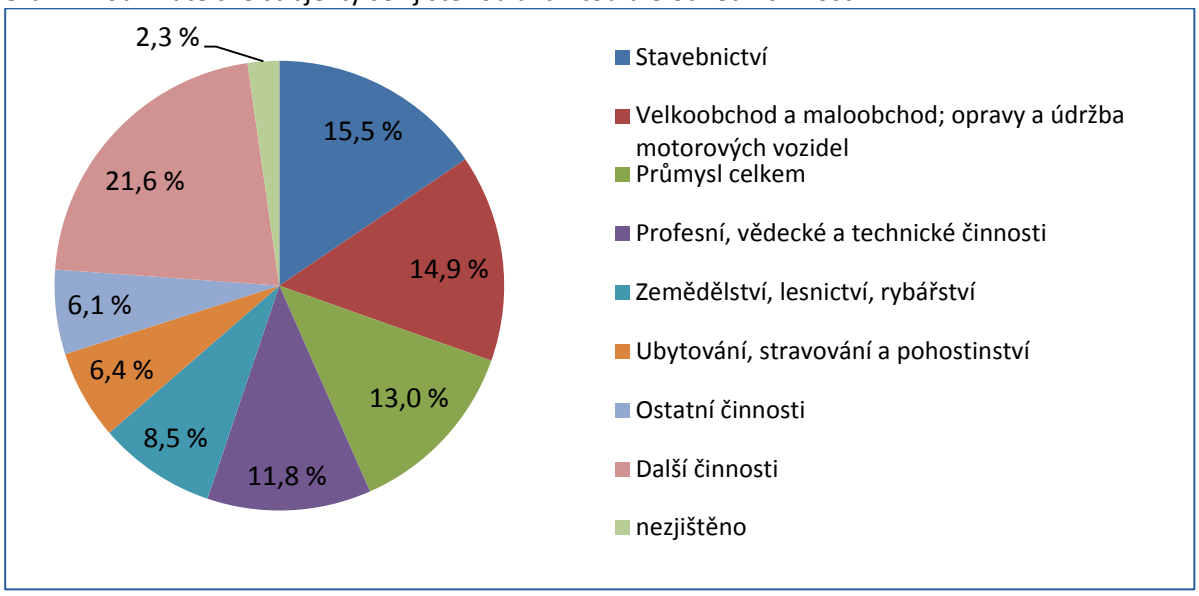

Zdroj: ČSÚ 2013

Z jednotlivých odvětví se nejvíce ekonomické subjekty zabývají stavebnictvím (15,5 %). V absolutních číslech je to 608 aktivních subjektů. Druhou nejpočetnější skupinou je velkoobchod a maloobchod a opravy a údržba motorových vozidel s 584 subjekty. Průmyslovou činností se zabývá 13 % subjektů

(509 subjektů), z čehož nejvíce se jich zabývá zpracovatelským průmyslem. Z hlediska charakteru území, kde v podhorských částech a v oblasti Slezské Harty je rozvinutější cestovní ruch, stojí za zmínku i podíl podnikatelských subjektů zabývající se pohostinskou, stravovací a ubytovací činností. Těchto subjektů je 252 a tvoří více než 6% podíl. Do skupiny Další činnosti náleží především peněžní a pojišťovnické služby, doprava a skladování, vzdělání, zdravotnické služby, činnost v oblasti nemovitostí atd. Samostatně žádná skupina subjektů netvoří více než 6 %, a proto jsou pro lepší přehlednost zařazeny do jedné kategorie tvořící dohromady 21,6 % všech aktivních subjektů. Ostatní činnosti je kategorie vytvořená ČSÚ, která není dále specifikována.

Tabulka16: Seznam nejvýznačnějších ekonomických subjektů podle obcí

Bruntál	OSRAM Česká republika s.r.o. -výroba osvětlovací techniky Alfa Plastic a.s. - výroba plastových výrobků Alfun a.s.- výroba a hutní zpracování železa, oceli, neželezných kovů a jejich slitin, hliníkových polotovarů a měděných a pozinkovaných plechů.	Linaset a. s. - výroba plastových výlisků, výrobou a konstrukcí forem Karla spol. s r.o. - prodej ocelových plechů, výrobou hydraulických válců, výkupem a zpracování kovového odpadu Macco Organiques s.r.o. – chemický průmysl
Vrbno pod Pradědem	Husqvarna Manufacturing CZ s.r.o.- vývoje, výroba a odbyt výrobků z plastů a jejich kombinací součástmi z jiných materiálů a jejich dílů Pradědský lesní závod a.s.- poskytující komplexní lesnické služby Paňák plasty s.r.o.- zpracování a prodej výrobků z plastových hmot	Odetka – výroba knotů do svíček, tkaniček, šňůr a dalšího ATQ s.r.o- velkoobchod a výroba plastových výrobků a pryžových výrobků, kovoobráběčství a nástrojařství
Široká Niva	Sruby – dřevostavby s. r. o FABIO GROUP – zemědělská činnost	Pila Široká Niva FUTUR s.r.o – chov a prodej skotu a jatečných býků
Karlovice	Pekařství SLUNEČNICE	
Nové Heřminovy	Milan Dostál – zemědělská výroba	
Nová Pláň	Jesenické prameny a.s. Hranex s.r.o. (sídlo společnosti)	Agroforest – lesnická činnost
Světlá Hora	Sinomag s.r.o Feromagnet s.r.o Jatky – AGROZAT Zátor	Bedřich Nykl – stavební činnost ELAP výrobní družstvo - strojírenství, svářečství
Staré Město	Empec – výroba techniky pro bagry a jiné těžké stroje Staroměstská zemědělská společnost s.r.o.	Kamil Vondra – střechy Hydrospol s.r.o – stavební činnost Kolomý – stolařství, včelařství
Karlova Studánka	Horské lázně Karlova Studánka, s.p.	Hotel Džbán
Rudná pod Pradědem	Milan Theimer - zemědělec JITŘENKA POD PRADĚDEM s.r.o. - truhlářství	Milan Slovák - zemědělec
Ludvíkov	Robert Chovančák –chov skotu	MADER lesnická činnost s. r. o., dřevovýroba
Andělská Hora	Luboš Kopec – zemědělec Jan Zbránek – zemědělec OSVČ	Jaroslav Dány – zemědělec Petr Franc – zemědělec OSVČ
Oborná	Jiří Brňák – zemědělec OSVČ	Stanislav Moškoř - zemědělec
Bílčice	Alois Vincenec Zdeněk Keclík – Pekařství Hranex, s.r.o. – výroba a odpracování lepených hranolů a konstr. dřeva	Vlastmil Lezna – svíčkárna Antonín Polášek – Hostinec na Kopci
Dlouhá Stráň	Jiří Perďoch – Chalupa a hospoda U Jirky	Miroslav Prchlík –zemědělec OSVČ
Dvorce	COPRECI CZ, s.r.o.	Radim Vysloužil – Řeznictví

	KVS EKODIVIZE, a.s Agropodnik Křišťanovice Zdeněk Keclík – Pekařství	Drůbežárna Ladislav Frančák SHR
Horní Benešov	HOBES, spol. s r.o. BENEKOVterm, s.r.o. KVS EKODIVIZE a.s. REVLAN, s.r.o. Penzion, Vinotéka	Stavebniny Mikšík Agrofarma Dubnice KOŠUT Capital Holding, a.s. Ing. Josef Gistr – zemědělství Ing. František Glogar – zemědělství
Horní Životice	SHR Miroslav Červenka SHR Lichevník – Svobodné Heřmanice	Pavel Fojtík – Autodoprava
Křišťanovice	AB AGRO, s.r.o. YELLOW ROSE, s.r.o.	AGRO DVORCE, s.r.o.
Leskovec nad Moravicí	SPOLAGRA, spol. s r.o. Mis Gurnus, a.s. ATIS Bruntál – cestovní kancelář	Ing. Karel Sklář – Penzion U Sklářů Restaurace U Marka Štefan Nyilfa – stolařství
Mezina	Staroměstská zemědělská společnost, s.r.o. Josef Macek – restaurátorství nábytku Ing. Petr Strohalm – geolog	Milan Janeček - ubytování Michal Zahrádka – zámečnictví
Milotice nad Opavou	RENOVA, o.p.s. MATĚJKA, v.o.s. – zemědělství Richard Zakopal – kominictví Jaroslav Sijka – silniční nákladní doprava	Marek Planka – truhlářství Jiří Bubela – autodoprava Roman Mikulanin – zemědělství Jaroslav Palupčík – zemědělství Tomáš Palupčík - zemědělství
Moravskoslezský Kočov	Ing. Vít Antl – zemědělství, agroturistika	
Razová	GEMEC – UNION, a.s. Mojmír Jedlovský – autodoprava Stolařství Vrána & Skopal, Stanislav Šesták – Stolařství	Jiřina Šujanová – zemědělství Martin Pavelka - zemědělství František Pavelka - zemědělství Jaroslav Konečný – zednictví
Roudno	AGROFOREST, a.s.	
Staré Heřminovy	REVLAN, s.r.o.	Josef Janek - zemědělství
Svobodné Heřmanice	KSK KOVO, spol. s r.o. (Josef Kuchař) REBYD MV, s.r.o. – renovace bydlení Milan Gajdošík – GAMIS – kovovýroba, ubytování Josef Janek – zemědělství	Lichevník a syn – zemědělství Milan Karlovský – KAMIZ – zámečnictví, kovoobrábění
Valšov	Richard Červinka – umělecký kovář COMPANY Macek s.r.o – stolařství Miroslav Macek – sádrokartonářské a zednické práce Jan Remeš – tesařství Darek NAAT – provoz a půjčovna nafukovacích atrakcí	Pila Valšov Truhlářství Koupil Kalex – Zdeněk Bukovjan Jiří Zítka – tesařské a zednické práce Jan Brenkus - truhlářství

Zdroj: Terénní průzkum 2013-2014

6.1.2. Plochy určené k podnikání

Tabulka 22: Vymezení ploch pro podnikání v územně plánovací dokumentaci obcí

obec	druh plochy	rozloha
Andělská Hora	drobné plochy k zemědělské činnosti	
Bruntál	západní lokalita	12 ha
	severní zóna	10 až 30 ha
	Marburg	5 ha ploch a 1,1 ha

		pro další využití
	východní lokalita	25 ha
Bílčice	plochy v rámci nevyužitých areálů	
Dvorce	plochy v rámci nevyužitých areálů	
Horní Benešov	zemědělský areál	
Leskovec nad Moravicí	plocha k podnikání	
Ludvíkov	smíšená zóna pro bydlení a nerušivé drobné podnikání, plochy pro rozvoj komerční rekreaci	
Moravskoslezský Kočov	průmyslová zóna	2,4 ha
Nové Heřminovy	plochy pro drobnou podnikatelskou činnost	0,3 ha
Oborná	pro zemědělskou činnost kravín a vepřín	2,2 ha
Světlá Hora	plochy pro podnikání	
Široká Niva	plochy pro zemědělskou výrobu (kravíny, hala,..), ,	6,08 ha z toho 0,5 ha zastavěno
	plochy pro drobné podnikání	3ha z toho 0,45 ha zastavěno
Valšov	hospodářské plochy výroby a skladování	6 ha
Vrbno pod Pradědem	nevyužívaný objekt býv. dřevokombinátu, soukromý vlastník	několik ha

Zdroj: Dotazníkové šetření

6.1.3. Opuštěné plochy, areály – brownfields

Na území MAS Hrubý Jeseník se nachází větší množství opuštěných či nevyužívaných ploch a budov, které v minulosti byly využívány pro průmyslové, vojenské, zemědělské či jiné účely a v současnosti postupně chátrají a podléhají devastaci. Některé plochy jsou navíc zatíženy ekologickým či jinými riziky a jejich regenerace vyžaduje zvláštní péči. Mnohé areály skýtají skrytý potenciál pro další průmyslové či jiné využití. Následující přehled byl vytvořen z Národní databáze brownfieldů, databáze Centra pro regionální rozvoj, Moravskoslezského kraje a terénním šetřením. Lokality v Bruntále – západní zóna, část areálu nemocnice a ve Vrbně pod Pradědem areál VRSAN obdržely v minulosti již dotaci na regeneraci.

Tabulka 23: Přehled brownfieldů na území MAS Hrubý Jeseník

Obec	Název brownfieldu	Rozloha	Vlastnictví	Původní využití
Bruntál	Areál nemocnice	1,8 - 2,04 ha	veřejné	občanská vybavenost
	Západní zóna	5,8 - 11,2 ha	veřejné	vojenský areál
	Dukelská - kulturní středisko	1,3 ha	veřejné	občanská vybavenost
	Žlutý kopec - ČSAD - servis	0,6 ha	veřejné	průmysl
	Marburg - tř. Práce	2 -5 ha	soukromé	vojenský areál
	Severní zóna	7,5 ha – 14 ha	veřejné	průmysl
	Kryštof - Rýmařovská 13	1 ha	veřejné	průmysl
	Krnovská - Spol. BUČAN - čerpací stanice	1,2 ha	veřejné	průmysl
	Krnovská - Centrum odborné přípravy stavebních oborů	1,2 ha	veřejné	občanská vybavenost
	Jesenická - LIMOVA s.r.o. - továrna	1,2 ha	veřejné	průmysl
Vrbno pod Pradědem	Areál VRSAN	1.6 ha	veřejné	průmysl
	Dřevokombinát	22,1 ha	soukromé	průmysl
	Areál skláren		soukromé	průmysl
	Lidový dům		veřejná	občanská vybavenost
	Bývalá mateřská škola		veřejná	občanská vybavenost
Horní Benešov	Opavská - Agrodoteg	0,5 ha	veřejné	zemědělství
	Střední odborné učiliště zemědělské	1,6 ha	veřejné	školství

	společenský dům – bude provedena demolice			občanská vybavenost
	areál bývalého státního statku			zemědělství
	poddolované území po činnosti RD			těžba železných rud
Razová	Hotelový a ubytovací areál Slezská Harta	3,03 ha	soukromé	občanská vybavenost
Světlá Hora	Bývalý kravín ve Staré Vodě	0,2 ha		zemědělství
Široká Niva	Bývalé zemědělské objekty		soukromé	zemědělství
Oborná	Opuštěný obytný dům			občanská vybavenost
Karlova Studánka	Býv. dílny, vodní elektrárna		soukromé	technická vybavenost
Karlovice	Bývalý kravín		soukromé	zemědělství
	Stoupa „kostka“		veřejné	zemědělství
Andělská Hora	Vyhořelý dům/býv. fara			občanská vybavenost
Staré Město	Bývalý zemědělský objekt		soukromé	zemědělství
	Bývalý vojenský objekt		veřejný	vojenský areál
Dlouhá Stráň	Bývalé kravíny		areál v prodeji	zemědělství
Dvorce	zemědělské areály			zemědělství
Horní Životice	býv. areály státních statků			zemědělství
Milotice nad Opavou	býv. zemědělský areál – skládka pesticidů			zemědělství
Roudno	pozůstatky pastevních areálů			zemědělství
Staré Heřminovy	chátrající areál býv. fojtství		soukromý	občanská vybavenost

Zdroj: Národní databáze brownfieldů CZECH INVEST, CRR, MSK, terénní průzkum

6.1.4. Zdroje a ložiska surovin

Oblast MAS je z hlediska nerostných surovin velmi bohatá. Geologická pestrost tohoto regionu byla již v dávné minulosti velmi využívána, není proto divu, že na území poloviny obcí MAS se nachází funkční nebo již nevyužívaný dobývací prostor. Kvalitou se vyznačují nejen těžené suroviny, ale i lokality, které po těžbě zůstaly a často se samovolně vyvíjely (viz tufitový lom v Razové nebo čedičový lom v Mezině). Z historického hlediska jsou velmi cenné lokality v revíru v okolí Suché Rudné. Těžba však prochází v současné době značným útlumem, což se projevuje i ve zdejších lokalitách.

Tabulka17: Ložiska surovin a současný stav

Obec	Surovina	Stav těžby
Horní Benešov	železná ruda vzácné kovy	těžba byla ukončena, nutná rekultivace
Bílčice	čedič	těžba probíhá
Domašov nad Bystřicí	kámen, břidlice	těžba je utlumena
Mezina	čedič	těžba byla ukončena, území lomu je vyhlášeno přírodní památkou
Razová	tufity stavební kámen-droba	byly těženy do konce 2. světové války, území lomu je vyhlášeno přírodní památkou lokalita: Zadní vrch – dosud netěženo
Staré Heřminovy	břidlice	v minulosti se těžilo, dnes je záměr začít znovu těžit

Valšov	moravská droba	těžba probíhá, chráněné ložisko
Svobodné Heřmanice	břidlice kámen –pro hrubou a ušlechtilou výrobu	těžba byla ukončena, v současnosti probíhá těžba odvalu netěžené ložisko
Bruntál	tufity, stavební kámen	těžba byla ukončena
Andělská Hora, Světlá Hora	zlatonosné rudy	těžba byla ukončena, množství starých důlních děl
Rudná pod Pradědem	železné rudy, polymetalické, zlatonosné rudy	těžba byla ukončena, chráněné zimoviště netopýrů, množství starých důlních děl v v oblasti Nové a Staré Rudné
Křišťanovice	stavební kámen – čedič, bazanit	povrchová těžba ukončena
Nová Pláň	stavební kámen – droba, prachovec	lokalita Vysoký kámen – dosud netěženo
Široká Niva	zlatonosné rudy, kámen	těžba byla ukončena, bývalá rýžoviště v nivě řeky Opavy býv. lom
Ludvíkov	měděná ruda	těžba byla ukončena, historická důlní díla
Vrbno pod Pradědem	zlato, polymetalické rudy, pyrit, měď, křemen,	historická těžba v oblasti Videl Bílý Potok – křemenné rudy oblast Suchého vrchu – polymetalické a zlatonosné rudy

Zdroj: Dotazníkové šetření, ČGS

6.1.5. Zemědělství a lesnictví

Zemědělství se vždy významně podílelo a nadále podílí na vytváření venkovského prostoru. I když je jeho ekonomická role v současnosti na venkově mnohem nižší než v minulosti, jsou zemědělské subjekty stále významnými podnikateli a vytváří v zemědělské i nezemědělské činnosti celou škálu výrobků a služeb, pracovní místa i potenciál dalšího rozvoje. Významné jsou, zejména pro typ podhorské krajiny Nízkého Jeseníku, i jeho mimoprodukční funkce údržby krajiny. Ke konci roku 2013 se zemědělské a lesnické činnosti zabývalo 8,5 % podnikatelů se zjištěnou aktivitou. V horské krajině, především v severozápadní části území, hraje o něco větší roli lesnictví než zemědělství. O charakteru zemědělství napoví přehled kultur v dané oblasti.

Graf 8: Využití zemědělských ploch v MAS Hrubý Jeseník a Moravskoslezském kraji

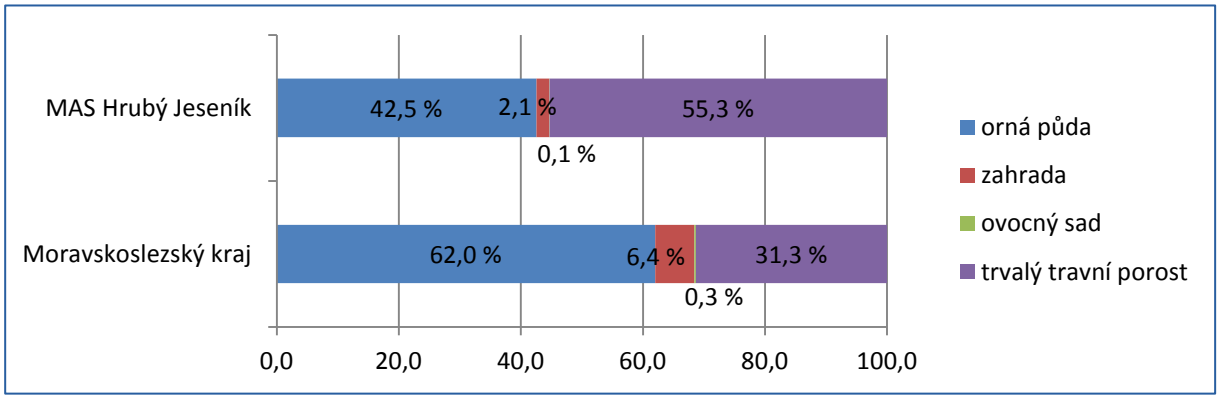

Zdroj: ČSÚ 2013

Při srovnání podílů využití zemědělských půd na úrovní území MAS a kraje, je patrné, že zatímco v Moravskoslezském kraji převažuje využití zemědělských ploch jako orné půdy (62,5 %), na území MAS

je tomu obráceně. Zde se orné plochy podílí na využití jen ze 42,5 % a větší část půd je využita jako trvale travní porosty. Podíly zahrad a ovocných sadů jsou velmi malé. Za zmínku stojí podíly zahrad, kde je zřejmé, že zatímco v celém kraji je podíl 6,4 %, na území MAS tvoří zahrady pouze 2,1% podíl na celkové rozloze zemědělské plochy.

Tabulka 18: Rozlohy ploch podle využití v roce 2008 a 2013

Rok	Celková výměra pozemku (ha)	Lesní půda (ha)	Zemědělská půda (ha)	z toho			
				Orná půda (ha)	Zahrady (ha)	Ovocné sady (ha)	Trvalé travní porosty (ha)
2008	54 803	25 629	23 675	10 814	503	20	12 338
2013	54 833	25 722	23 824	10 132	503	20	13 170

Zdroj: ČSÚ – MOS, 2013

Mezi lety 2008 a 2013 nedocházelo k výrazným změnám v rozlohách využívaných ploch. O 93 ha se zvětšila plocha lesních pozemků, o 149 ha se zvětšila plocha zemědělských půd. Je možné sledovat i snižující se rozlohu orné půdy, které ubylo 682 ha a naopak přírůstek trvale travních porostů o 832 ha.

Tabulka 19: Rozdělení obcí podle převažujícího využití plochy

Převaha lesů	
	Ludvíkov, Vrbno pod Pradědem, Andělská Hora, Karlova Studánka, Karlovice, Široká Niva, Nové Heřminovy, Nová Pláň, Milotice nad Opavou, Valšov, Světlá Hora
Převaha zemědělské půdy	
- orná půda	Leskovec nad Moravicí, Svobodné Heřmanice, Horní Životice, Horní Benešov, Rázová, Dvorce, Dlouhá Stráň
- trvale travní porosty	Křištanovice, Bílčice, Staré Město, Rudná pod Pradědem, Bruntál, Mezina, Oborná, Roudno, Moravskoslezský Kočov

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Pro lepší pochopení využití zemědělských ploch byla vytvořena tabulka, které rozděluje obce s převahou lesů nebo zemědělských půd; u zemědělských půd došlo i k podrozdělení na orné plochy, či plochy sloužící trvalým travním porostům

Území MAS není, co se týče využití lesních a zemědělských ploch, homogenní. Na území obcí, ležící především v severozápadní části, kde zasahuje již hornatá část Hrubého Jeseníku, převládá lesní půda nad zemědělskou. Například v Ludvíkově lesy pokrývají téměř 94 % plochy obce a na zemědělskou činnost zbývají pouhá 3 %, v Karlově Studánce je tomu ještě méně, zde je zemědělsky využívané pouze 1,8 % plochy obce (3 ha). Zbývající zemědělské plochy v obcích jsou využívány především jako trvale travní porosty, s výjimkou Milotic nad Opavou, kde převažuje orná půda. Obce ležící spíše v klimaticky příznivější oblasti Nízkého Jeseníku se vyznačují, převahou zemědělské půdy. U obcí v severovýchodní části dominuje orná půda. V obcích Leskovec nad Moravicí, Staré Heřminovy a Svobodné Heřmanice tvoří orné půdy okolo 90 % zemědělské půdy. Tomu odpovídá také zaměření zemědělské výroby v těchto katastrech s velkou převahou na rostlinnou výrobu – zejména pěstování obilnin a řepky.

U zbývajících obcí převažují louky a pastviny, v případě Moravskoslezského Kočova je tomu téměř 94 %, na ornou půdu zbývá pouze 5,2 % rozlohy zemědělské půdy v obci. V těchto obcích je hospodaření zaměřeno převážně na pastevní odchovy, část luk je sklízena na seno a senáž. Nevýhodou chovu skotu, který není určen pro tržní produkci mléka, je vysoká závislost na dotacích, menší význam pro zaměstnanost či ohrožení konkurencí dovozu hovězího masa ze zemí EU a třetích zemí. Taktéž mnohé velkokapacitní objekty jsou často nevzhledné a snižují atraktivitu prostředí. Výhodou této extenzivní formy chovů je pozitivní dopad na stav životního prostředí – především zachování kvality půdy, vodního režimu, biodiverzity a zajištění kulturního rázu krajiny. Zároveň může dojít k zatraktivnění

agroturistiky ve spojení s chovem skotu. V horských a podhorských oblastech může být dobrým příkladem chov ovcí a koz, který může sloužit k udržovaní rázu krajiny a trvale travních porostů. K tomu se mohou připojit menší farmy s komplexním zpracováním mléka a širokou nabídkou produktů. Výhodou těchto chovů je i menší energetická náročnost oproti výše zmiňovanému chovu skotu. Chov přežvýkavých zvířat může sloužit i jako zdroj hnojiv.

Jak již bylo řečeno v úvodu, podíly zahrad i ovocných sadů jsou zanedbatelné. V absolutních hodnotách se jedná o 503 ha zahrad, z toho nejvíce jich je ve Vrbně pod Pradědem (59 ha), pak v Bruntále a Horním Benešově (obě 42 ha). Podíly ovocných sadů jsou ještě menší, celková plocha je pouhých 20 ha, z toho v Horních Životicích pokrývají sady 9 ha pozemků.

Všechny zemědělské plochy v MAS spadají to oblastí LFA – méně příznivých oblastí pro zemědělství. Zemědělci v těchto oblastech jsou finančně dotováni.

Nezanedbatelnou roli ve zdejší krajině hraje i lesnická činnost. Lesy pokrývají 25 722 ha plochy, což je téměř 47 % celého území. Ačkoli toto přírodní bohatství, by bylo možno dále zpracovávat přímo v území, většina vyprodukované dřevní hmoty se vyváží jinam k dalšímu zpracování. Počet subjektů, které se věnují lesnické činnosti, a těžbě dřeva postupně klesá. Zatímco v roce 2011 v tomto odvětví vyvíjelo svou činnost 111 subjektů, v roce 2013 bylo evidováno již 90 aktivních ekonomických subjektů. Obdobně je to i s podnikateli zabývající se zapracováním dřeva[8], zde se počet snížil z 87 na 54 subjektů. Největšími ekonomickými subjekty zabývající se těžbou dřeva, popř. jejím zpracováním je Pradědský lesní závod a.s., Agroforest a.s., Dřevovýroba Praděd s. r. o. Bruntál, MADER lesnická činnost či Pila v Široké Nivě a další. Firma MADER je taktéž jedinou společností vyrábějící dřevěné pelety. Dalším problémem v oblasti lesního hospodářství mohou nastat u pozemků, kde budou činěny restituční nároky a může tak dojít k pozastavení lesnické či zemědělské činnosti na těchto pozemcích. Nevyhovující je taktéž lesnická infrastruktura.

6.1.5.1. Zpracování a prodej zemědělské produkce

Podobně jako v jiných oblastech je zde nízká úroveň zpracování zemědělské produkce. Je to způsobeno mnoha faktory – likvidace tradičních zpracovatelů v minulých 2 desetiletích, velmi přísné podmínky pro zřízení malých provozů, které často odradí zemědělce, a nastavení zemědělské politiky, která v podhorských oblastech nahrává pastevním odchovům bez dalšího zpracování produkce. Spotřebitelé tak mají velmi omezené možnosti nákupu místních potravin.

Cílem udržitelného rozvoje venkova je podporovat místní prodej. Proto i ve strategických cílech MAS nebude chybět zřízení a podpora místního zpracování a prodeje potravin, jiných výrobků a služeb, např. formou prodeje ze dvora, bedýnkového prodeje, regionálního trhu, inzerce.

Tabulka 20: Produkce ze dvora

Vrbno pod Pradědem/Mnichov	Pstruhařství – rybářská bašta Žalák	chov a prodej ryb, především pstruhů a kaprů
Světlá Hora/Stará Voda	Farma U stromovouse Stanislav Zámečník	chov koz a krav, prodej kozího a kravského mléka, sýru, másla, vajíček
Světlá Hora/Stará Voda	Alena Jedličková Jesenická farma	pěstování ovoce a zeleniny a jejich další zpracování, prodej dalších výrobků produktů od spřízněných farmářů a výrobců
Staré Heřminovy	Dana Repáková	kozí sýry
Horní Benešov	Němeček	Chov koz a prodej produktů z kozího

[8] Do této skupiny spadá zpracování dřeva, výroba dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků, kromě nábytku

		mléka

Zdroj: vlastní šetření

Dále v území působí řada včelařů, kteří prodávají med. Začínajícím i stávajícím včelařům pomáhá např. firma Jan Kolomý ze Starého Města. Nabízí jim nejen vybavení pro včelaře, ale i možnost vzdělávání a odkupu medu. Na své farmě také organizuje exkurze a semináře pro návštěvníky. I díky aktivitě této firmy se včelařství v území úspěšně rozvíjí.
V Bruntále jsou také organizovány farmářské trhy, kde jsou nabízeny regionální produkty z Moravskoslezského, ale i Olomouckého kraje.

6.1.5.2. Agroturistika

O poznání příznivější je situace v agroturistice. Možností strávit volný čas na venkově při tradičních aktivitách, využívat služby nebo produkty těchto zařízení, je zde několik:

Horní Životice	Elvíra Kruppa	koně
Moravskoslezský Kočov	fa Antl – zemědělec	koně
Roudno - Volárna	Chata Volárna	rybolov, jízda na koni
Rudná pod Pradědem	Jezdecká škola Amír	koně
Světlá Hora/Podlesí	Ekofarma Babočka	chov skotu, ubytování, sběr léčivých bylin

Na dalších dvou farmách v Bílčicích a ve Starých Heřminovech je vybudování agroturistiky v záměru.

6.1.6. Řemesla

Provozování tradičních řemesel patří k důležitým aktivitám na venkově. Nejenže udržuje dlouholetou tradici, kontinuitu, může být zdrojem příjmu jednotlivců nebo venkovské komunity, ale také může přispívat k turistické atraktivitě obce a potažmo i regionu. Vinou vývoje mezi lety 1945-1989 byla zde v minulých desetiletích tradiční řemesla udržována jen velmi zřídka, což platí i pro jejich obnovu po roce 1989 a současný stav.

Tabulka 21: Řemeslníci dle obcí

Mezina	Josef Macek	restaurování nábytku
Milotice nad Opavou	RENOVA v.o.s.	restaurování historického nábytku
Valšov	Červinka	kovářství
Vrbno p. P.	Radek Kostka	umělecké a historické sklo
Vrbno p. P.	Roman Míček	historické sklo
Vrbno p. P.	Iveta Strnadová	vitrážové šperky a výplně, mozaikové obrazy
Vrbno p. P.	Petr Czasch	kovářství
Karlovice	Zdeněk Němec	umělecké a zdobené sklo
Bruntál	Metal Art – Ivo Purkert	kovářství
Bruntál	Oldřich Kulhánek	kamenictví
Světlá Hora	GURU – L. Gurecký	kovářství
Ludvíkov	Dohnálek	kamenictví
Karlova Studánka	V. Hlobil	dřevěné šindele

Zdroj: vlastní šetření

6.1.7. Služby turistického ruchu

Nezanedbatelná část ekonomicky aktivních subjektů je zaměřena na poskytování ubytování, pohostinství a služby turistického ruchu. Rozvinutější jsou tyto obory v obcích ležících v podhůří Hrubého Jeseníku. Více se problematice turistického ruchu věnujeme v kapitole zaměřené na turistický ruch a rekreaci.

6.1.8. Kreativní obory

V území MAS zatím není patřičně rozvinuté podnikání v kreativních odvětvích, mezi něž patří např. architektura, design, knihy a tisk, umění a umělecké a kulturní vzdělávání atd. Objevují se především menší reklamní či designérské agentury či samostatní jedinci, nachází se především v Bruntále a v malé míře ve Vrbně pod Pradědem.

K dosažení rozvoje podnikání v těchto oborech je účelné podporovat:

- kreativní vzdělávání, rozvoj talentů – v podpora alternativních výukových metod, zapojení žáků a studentů do uměleckých aktivit, propojování uměleckého vzdělávání s technologickým, povzbuzování kreativních partnerství, podpora projektů propojujících umělecké školy, veřejné instituce a podniky (konzultační služby, stipendia)
- rozvoj kompetencí formou osvojování si obchodních dovedností, managementu
- vznik podnikatelských inkubátorů a pracovního prostoru pro setkávání, inovace a rozvoj podnikání – sdílené prostor (tzv. huby) umožňuje sdílení znalostí a zkušeností, vytváření pracovních a projektových týmů
- zajištění nezbytné infrastruktury – vybudování sálů, zkušeben či prostor pro přípravu neziskových uměleckých projektů (je vhodné využít stávající kulturní památky a brownfieldy)
- rozvíjení živého umění (festivaly, veletrhy a podobně), které představují důležitou součást kulturního cestovního ruchu

Kreativní obory mohou nejen znamenat vznik nových hospodářských aktivit a vznik nových pracovních příležitostí, mohou být účinným nástrojem při proměně veřejného prostoru, prezentaci regionu i při integraci sociálně vyloučených skupin a jednotlivců (senioři, nemocní, bezdomovci, drogově závislí atd.) do společnosti a k předcházení a omezování rizik sociopatologických jevů a zvyšování kvality života obyvatel. Mimo území MAS funguje již řada takovýchto projektů.

6.1.9. Sociální podnikání

Sociální podnikání je specifickým druhem podnikání, kde primárním cílem není zisk, nýbrž hledání vhodného příjmu pro nějakou cílovou skupinu, jejíž uplatnění na běžném trhu práce je více než problematické. Mohou to být jak lidé ze sociálně vyloučených lokalit, tak lidé hendikepovaní či znevýhodnění na trhu práce.

Na území MAS se od roku 2005 nachází v Bruntále sociální podnik Zelená dílna s.r.o, kde se ekologicky recykluje odpad z elektrického zařízení. Podnik je vhodný pro lidi s kumulací sociálního znevýhodnění. V dílně je zaměstnáno 27 lidí. Tuto společnost provozuje občanské sdružení Liga.
Toto sdružení provozuje další projekt v oblasti sociálního podnikání – Malé technické služby, které v sezoně na úklid veřejného prostranství zaměstnávají 5 – 10 lidí. V záměrech se objevuje zachování a rozvíjení stávajících podniků a zároveň zřízení nového sociálního podniku v oblasti nábytkářství.
Vzhledem k výskytu sociálně vyloučených lokalit, velkému množství dlouhodobě nezaměstnaných jak ve městech, tak na vesnicích, by bylo vhodné tento druh podnikání rozšířit. A to nejen ve městech, nýbrž i na venkově, neboť se tak může snížit dojíždění do měst, podpoří se využívání místních zdrojů a zvýší se zaměstnanost místních lidí. Zisk je dále použit na další rozvíjení sociálního podniku.

6.1.10. Regionální značka

Regionální značení vzniklo na podporu produktů, které charakterizují region, vycházejí z jeho tradic a bohatství nebo vypovídají o šikovnosti jeho obyvatel. Také oblast MAS Hrubý Jeseník se připojila do této iniciativy a přetváří potenciál své produkce do regionální značky. Mnohé výrobky a služby se již mohou pyšnit označením „JESENÍKY originální produkt".

Současní držitelé značky:

- Dvorecké uzeniny - Vysloužilovi(řeznictví), Dvorce – klobásky
- Sýrárna U Veselé kozy, p. Němeček, Horní Benešov – výrobky z kozího mléka
- Petr Slavkovský, Vrbno pod Pradědem – ruční výroba a zpracování skla
- Včelařská farma – Kolomý, Staré Město – jesenické druhové biomedy
- Iveta Strnadová, Vrbno pod Pradědem - vitrážové šperky, mozaikové obrazy, vitrážové výplně
- Pradědský lesní závod a.s., Vrbno pod Pradědem – horská vila Heda
- Jaroslav Skřivánek, Ludvíkov – Ubytování U Skřivánků
- Luděk Jedlička, Světlá Hora – Chaloupka U Potoka
- Kamil Schaumann, Karlovice – Živá voda Schaumannovka
- Roman Míček – Sklářská huť TOMI, Vrbno pod Pradědem – repliky historického skla, středověkých pohárů
- Keclíkovi, Bílčice – pekařství, Bílčický zdobený koláč
- Spolek paní a dívek, Dvorce – vlnařské výrobky
- p. Čaputová, Májůvka – včelí produkty, med
- Vladislav Utíkal, Bruntál – včelí produkty, med
- Richard Červinka, Valšov – umělecké ručně kované výrobky

Problémy podnikatelů

V rámci komunitního plánování byly do tvorby strategie několika způsoby zapojeny podnikatelské subjekty z území MAS – prostřednictvím dotazníků, setkání, připomínkování analytické části a při tvorbě navrhovaných opatření atd. Skupina podnikatelů se zabývala celou řadou činností – od zemědělství, lesnictví, přes průmysl, řemesla až po služby a podnikání v cestovním ruchu či kultuře. Podobná pestrost byla z hlediska právní formy – od fyzických osob až po akciové společnosti.
Při hodnocení vlastního podnikání v oblasti se sice většina podnikatelů vyjadřuje pozitivně, avšak uvádí výhrady a překážky (jsou seřazeny od nejčastějších po méně časté):

- Nedostatek kapitálu
- Vysoké vstupní náklady
- Slabá kupní síla zdejšího obyvatelstva
- Nedostatek ploch a nevyhovující prostory pro podnikání
- Nedostatek kvalifikované pracovní síly
- Nedostatečně rozvinutý turistický ruch
- Chybějící nebo špatný stav turistické infrastruktury (ubytování, cesty, cyklostezky,…) kolem vodní nádrže Slezská Harta
- Nedostatečná spolupráce, komunikace a podpora ze strany obcí a měst regionu
- Špatné klimatické podmínky
- Velká vzdálenost ke spotřebitelům
- Nedostatečné surovinové vybavení regionu
- Málo dotačních programů pro záměry podnikatelů

Byly zmíněny výtky ke spolupráci podnikatelů s obcemi. Jaké jsou tedy požadavky na spolupráci, resp. na práci obcí vůči podnikatelům?

- Mediální podpora

- Podpora výstavby a vybudování kvalitní infrastruktury podpoří stěhování na venkov a zvýšení jeho kupní síly.
- Vymezení ploch pro podnikání v nových územních plánovacích dokumentacích.
- Preference zadávání zakázek místním firmám.
- Podpora turistického ruchu, který přivede do oblasti nové zákazníky.

Roli MAS vidí tyto subjekty nejčastěji v následujícím:

- Přerozdělování (dalších) prostředků z dotačních titulů.
- Organizace vzdělávání a osvěty.
- Prosazování nabízených dotačních titulů podle potřeby regionů a záměrů podnikatelů.
- Tvorba a realizace nových projektů, do nichž by se mohly zapojovat i místní firmy.
- Pomoc při získávání dotací na projekty podnikatelů a při jejich administrativě.
- Propagace oblasti MAS za účelem nalákání nových návštěvníků.
- Společně pomáhat vytvářet komunity lidí, kteří si navzájem mohou poskytovat služby a produkty.
- Hledání průsečíků zájmů obcí, podnikatelů a neziskovém a společnými projekty je dovést ke spolupráci.
- Pomoc a podpora při tvorbě nových pracovních míst.
- Zkrácení agendy dotací na nejdůležitější úkony a spojit se také s úřady práce a jejich dotační politikou, aby byla možnost čerpat obojí!
- Poskytování poradenství v investicích.
- Nabídka a zprostředkování praxe ve spolupráci se zahraničními partnery – např. v rámci projektů spolupráce.

Pro zvýšení výkonnosti a efektivity podnikatelských subjektů je žádoucí podpora týkající se následujících služeb:

- poradenství a vzdělávání v oblasti podnikání
- rozvoj produktů a služeb
- přístup na trh
- marketing a další oblasti

Potřeby podnikatelů

Rozvojové aktivity podnikatelů samozřejmě zejména z hlediska ochrany záměrů nelze vyjmenovávat v přesném znění, uveďme si proto požadované oblasti a témata rozvoje:

- Modernizace zázemí a technického vybavení
- Rozšíření nabízených služeb
- Výroba a prodej zemědělských produktů ze dvora (např. mléčné výrobky a maso)
- Agroturistika
- Vybudování přístavu na břehu Slezské Harty
- Zapojení do regionálních a nadregionálních projektů, které zvýší povědomí o oblasti i podnikatelské činnosti
- Výroba pelet

6.2. Zaměstnanost

6.2.1. Ekonomická aktivita obyvatel

Tabulka 24: Struktura EAO (ekonomicky aktivní obyvatelstvo)

Obec	celkem počet obyvatel	EAO	v tom					
			nezaměstnaní	zaměstnaní	v tom			
			celkem	Celkem	zaměstnanci, zaměstnavatelé, samostatně činní, pomáhající	pracující studenti a učni	pracující důchodci	ženy na mateřské dovolené
Bruntál	16 625	8 202	1 375	6 827	6 287	95	296	149
Vrbno pod Pradědem	5 335	2 400	428	1 972	1 817	29	96	30
Horní Benešov	2 299	1 063	175	888	817	11	42	18
Světlá Hora	1 389	689	124	565	530	12	17	6
Dvorce	1 370	623	102	521	495	2	15	9
Karlovice	1 030	466	74	392	372	4	12	4
Staré Město	811	399	49	350	326	3	13	8
Široká Niva	569	263	54	209	191	5	7	6
Svobodné Heřmanice	527	262	40	222	210	0	8	4
Moravskoslezský Kočov	520	284	47	237	224	3	6	4
Razová	515	243	53	190	178	4	5	3
Leskovec nad Moravicí	419	211	46	165	152	1	11	1
Milotice nad Opavou	406	192	42	150	142	1	2	5
Rudná pod Pradědem	369	153	39	114	105	1	6	2
Andělská Hora	362	167	26	141	135	2	4	0
Oborná	356	191	22	169	153	2	8	6
Horní Životice	335	161	32	129	114	2	8	5
Ludvíkov	316	154	20	134	128	3	2	1
Mezina	311	173	21	152	142	2	7	1
Valšov	251	130	20	110	103	2	0	5
Nové Heřminovy	250	111	21	90	82	0	7	1
Bílčice	247	113	19	94	89	0	4	1
Staré Heřminovy	236	98	21	77	72	0	4	1
Křišťanovice	235	123	20	103	96	1	3	3
Karlova Studánka	215	110	12	98	88	1	7	2
Roudno	187	78	16	62	58	1	3	0
Dlouhá Stráň	81	45	8	37	36	0	1	0
Nová Pláň	52	24	2	22	22	0	0	0
MAS Hrubý Jeseník	31 949	16 065	2 908	14 220	13 164	187	594	275
Česká republika	10 436 560	5 080 573	499 859	4 580 714	4 177 797	79 252	227 956	95 709
Moravskoslezský kraj	1 205 834	575 689	71 388	504 301	466 574	7 764	20 433	9 530

Zdroj: SLDB 2011

Tato tabulka vyjadřuje strukturu ekonomicky aktivních obyvatel, čili pracovní sílu v rozmezí věku 15 – 64 let. Tato skupina zahrnuje jak zaměstnané tak i nezaměstnané. Z celkového počtu 31 949 obyvatel v roce 2011 bylo ekonomicky aktivních 16 065 čili 50,3 %. V ČR je tento podíl 48,7 % a v Moravskoslezském kraji ještě nižší, jen 47,7 %. Zaměstnaných bylo 14 220 osob a nezaměstnaných v té době 2 908 osob. Ze skupiny zaměstnaných převládali zaměstnanci a zaměstnavatelé či jinak samostatně činní. Pracujících studentů, učňů, důchodců a žen na mateřské dovolené je v celkovém součtu pouze 1 056.
Pokud přepočítáme počet zaměstnaných na celkový počet obyvatel, zjistíme, že podíl zaměstnaných činí jen 44,5 %. To znamená, že 55,5 % lidí z celkového počtu obyvatel je buď ekonomicky neaktivních (děti do 15 let, nepracující důchodci, závislé osoby, studenti a učni či lidé s vlastním zdrojem obživy a v domácnosti) či nezaměstnaných. Při srovnání s Českou republikou je podíl zaměstnaných na celkovém počtu obyvatel na stejné úrovni, podíl v Moravskoslezském kraji je jen 41,8 %.

Tabulka 25: Ukazatele ekonomické aktivity a zaměstnanosti

Obec	EAO (2011)	Míra ekonomické aktivity v % (2011)[9]	Index ekonomického zatížení v % (2012)[10]	Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v % (2011)[11]	Podíl nezaměstnaných v % (2012)[12]	Míra nezaměstnanosti v % (2012)[13]	Míra nezaměstnanosti v % (2013)
Bruntál	8 202	67,6	35,1	6,1	14,3	18,5	20,5
Vrbno pod Pradědem	2 400	61,5	36	6,1	13,7	18,7	18,9
Horní Benešov	1 216	64,0	35,9	5,4	14,6	19,5	19,0
Dvorce	779	62,6	35,8	5,7	12,7	17,0	19,4
Světlá Hora	689	64,5	31	4,8	14,4	18,6	20,9
Karlovice	466	58,7	32,3	4,3	14,4	20,5	17,6
Staré Město	399	63,5	33,2	4,3	12,4	16,9	20,8
Svobodné Heřmanice	271	68,9	36,2	4,5	11,4	14,4	17,0
Moravskoslezský Kočov	263	71,7	32,3	4,8	13,0	16,1	17,7
Široká Niva	263	59,6	30,4	5,9	13,9	19,4	21,6
Razová	257	67,5	37,6	6,7	20,1	27,7	29,5
Leskovec nad Moravicí	238	66,1	32,9	6,0	14,3	17,9	18,8
Milotice nad Opavou	191	63,6	33,6	7,9	18,4	25,7	23,1

[9] Míra ekonomické aktivity: Podíl ekonomicky aktivních (tedy zaměstnaných a nezaměstnaných) na populaci 15-64 let
[10] Index ekonomického zatížení: Poměr počtu osob ve věku nad 65 let + počtu osob ve věku do 15 let k počtu obyvatel v ekonomicky aktivním věku. Čím menší je výsledná hodnota indexu, tím příznivější je poměr mezi ekonomicky neaktivní a aktivní složkou obyvatel z pohledu věkové struktury obyvatel.
[11] Podíl dlouhodobě nezaměstnaných: Počet nezaměstnaných déle než 12 měsíců v evidenci úřadů práce / počet obyvatel ve věku 15-64 let
[12] Podíl nezaměstnaných: Počet dosažitelných uchazečů o práci k počtu obyvatel ve věku 15-64 let.
[13] Míra nezaměstnanosti: Počet dosažitelných uchazečů o práci k počtu ekonomicky aktivních obyvatel, pro okresy, kraje a ČR se počet uchazečů vztahuje k celkové pracovní síle.

Oborná	191	69,5	32,8	4,7	15,0	19,8	19,5
Křišťanovice	173	63,7	29,8	5,2	11,8	16,1	18,6
Andělská Hora	167	60,7	33,3	4,0	15,9	23,1	29,8
Horní Životice	154	67,1	33,0	2,9	12,0	15,8	42,5
Ludvíkov	154	61,6	26,4	2,8	11,9	16,8	18,7
Rudná pod Pradědem	153	56,7	36,7	7,4	18,6	26,6	24,6
Mezina	132	67,8	27,4	3,9	12,7	17,8	16,5
Valšov	132	68,1	30,6	6,3	15,7	20,5	18,8
Bílčice	121	66,1	36,3	5,3	13,4	18,7	20,8
Nové Heřminovy	111	57,8	38,1	5,7	18,0	24,6	24,2
Karlova Studánka	110	58,2	29,9	2,1	9,4	12,4	17,2
Roudno	96	53,8	30,9	9,0	15,1	22,9	24,7
Staré Heřminovy	90	67,6	40,5	3,4	13,7	20,4	28,3
Dlouhá Stráň	24	69,2	22,5	4,6	14,5	20,4	20,1
Nová Pláň	24	61,5	25,5	0	0,0	0,0	3,8
Celkem MAS	17 446	**0**	**0**	**0**	14,1	18,8	20,4
MSK	575 689	67,1	36,3	3,7	10,5	12,3	-
ČR	5 080 573	70,0	37,2	2,5	8,2	9,4	-

Zdroje dat: SLDB 2011, Ekotoxa, MPSV, UP Olomouc- www.edu2work.upol.cz

Míra ekonomické aktivity udává podíl ekonomicky aktivních obyvatel na celkovém počtu obyvatel v produktivním věku (15-64). Tento index značí především potenciál lidských zdrojů a připravenost pro trh práce. Nejlepších hodnot dosahují údaje v Moravskoslezském Kočově, ale i v Oborné a Dlouhé Stráni. Nejhorší jsou naopak hodnoty u obcí Nové Heřminovy, Rudná pod Pradědem a Roudno.
Index ekonomického zatížení je zajímavá demografická charakteristika vypovídající o poměru počtu seniorů a dětí k počtu obyvatel v ekonomicky aktivním věku. Menší hodnoty vyjadřují příznivý poměr mezi ekonomicky neaktivními a aktivními z pohledu věkové struktury. Velmi příznivých hodnot dosahuje index u obcí Dlouhá Stráň (22,5 %), Nová Pláň (25,5 %) a Ludvíkov (26,4 %). Vysokých hodnot dosahují obce Staré Heřminovy (40,5 %), Nové Heřminovy (38,1 %) a Rázová (37,6 %).
Dlouhodobá nezaměstnanost je považována za velký ekonomický ale i sociální problém. Žádného dlouhodobého nezaměstnaného nemá Nová Pláň. Velmi nízkého podílu dosahují i údaje v obcích Karlova Studánka (2,1 %), Ludvíkov (2,8 %) a Horní Životice (2,9 %). Nejvyšší podíl obyvatel bez práce déle jak 12 měsíců mají v Roudně – 9 %, v Miloticích nad Opavou (7,9 %) a v Rudné pod Pradědem (7,4 %). Nepříliš příznivých hodnot dosahují i podíly v největších sídlech, v Bruntále a Vrbně pod Pradědem, kde jsou obě hodnoty na úrovni 6,1 %.

Graf 9: Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky evidence na ÚP

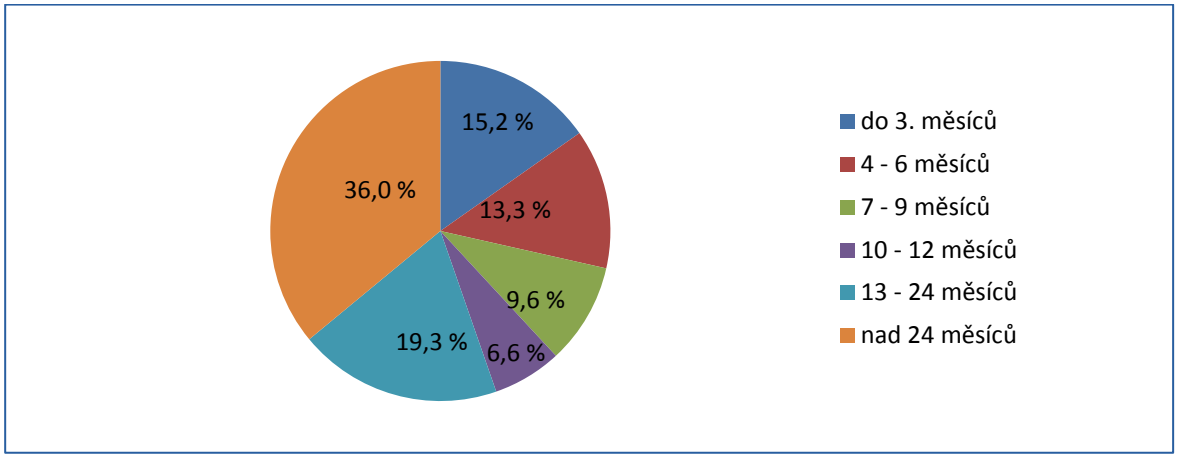

Zdroj: ÚP, data k 31. 5. 2014

Z grafu podílu uchazečů podle délky na ÚP je zřejmé, že největší skupinu tvořili k 31. 5. 2014 uchazeči evidování nad 24 měsíců – jejich podíl činí 36 % z celkového počtu všech uchazečů o zaměstnání. Druhou nejrozšířenější skupinou jsou pak uchazeči v délce evidence 13 až 24 měsíců. Obě tyto skupiny spadají do kategorie dlouhodobě nezaměstnaných, a jak již bylo popsáno výše, tento vysoký podíl představuje problém při začleňování těchto osob zpátky do pracovního procesu.

6.2.2. Míra nezaměstnanosti, podíl nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti patří v celém bruntálském okrese již několik období k nejvyšším v celé České republice. Jelikož se v roce 2012 změnila metodika výpočtu, není možné již v roce 2013 srovnávat úroveň míry nezaměstnanosti za území MAS Hrubý Jeseník s údaji o kraji a celé republice, proto jsou pro srovnání v tabulce uvedeny i údaje k poslednímu dni roku 2012. Za stejné období jsou zde, i pro srovnání obou metodik výpočtu, údaje o podílu počtu nezaměstnaných.

Nejhorší situace je v Horních Životicích, kde na konci roku 2013 bylo 42,5 % nezaměstnaných. Při srovnáním s rokem předešlým (15,8 %), je vidět, že se jedná o skokový nárůst (o 48 lidí), který může být důsledkem sezonního výkyvu a nemusí se tudíž jednat o dlouhodobý stav. Hodnoty vyšší než 25 % lze nalézt u obcí Andělská Hora (29,8 %), Rázová (29,5 %) a Staré Heřminovy (28,3 %). Město Bruntál, který by mělo tvořit centrum zaměstnanosti, se pohybuje těsně nad průměrem s hodnotou 20,5 %. Nejnižší míra nezaměstnanosti je tradičně v obci Nová Pláň, která činila 3,8 %, což v absolutních číslech znamená jeden uchazeč o zaměstnání. Další obce s nejnižší mírou nezaměstnanosti se pohybují už v hodnotách kolem 17 %, resp. 16,5 % v Mezině. Jsou to tyto obce: Svobodné Heřmanice 17 %, Karlova Studánka 17,2 %, Karlovice 17,6 % a Moravskoslezský Kočov 17,7 %. Pokud srovnáme hodnoty za prosinec 2012 s Moravskoslezským krajem a Českou republikou, je evidentní, že kromě Nové Pláně, mají všechny obce nadprůměrně vysokou nezaměstnanost. Lze předpokládat, že i ke konci roku 2013, kdy nezaměstnanost téměř ve všech obcích stoupala, by se situace výrazněji neměnila. V porovnání s okolními MAS (kde jsou údaje za prosinec roku 2013), lze uvést, že žádná z okolních MAS nemá vyšší míru nezaměstnanosti než je v MAS Hrubý Jeseník, nejvyšších hodnot dosahuje MAS Rýmařovsko – 19,7 %, dále MAS Rozvoj Krnovska 17,4 % a MAS Vincenze Priessnitze 15,6 %. Údaje za MAS Opavsko ani Šumperský venkov nejsou k tomuto období k dispozici, ovšem k situaci, která panuje v okresech Šumperk i Opava (ve kterých obě MAS leží), lze s určitou mírou odhadu říci, že míra nezaměstnanosti zde bude nižší, než ve výše vyjmenovaných případech.

Graf 10: Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2007 až 2013

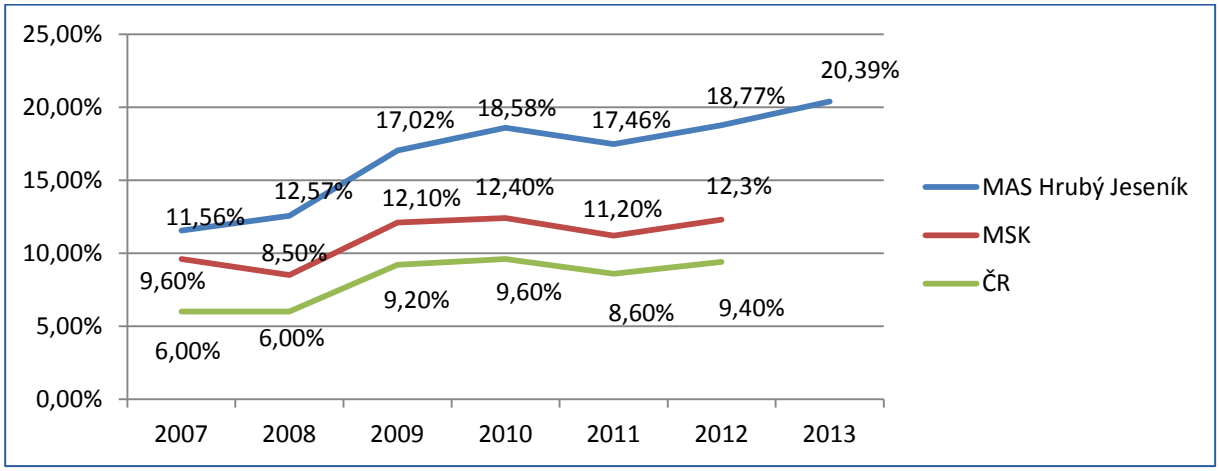

Zdroj dat: údaj vždy k 31. 12. MPSV, UP Olomouc- www.edu2work.upol.cz

Míra nezaměstnanosti na území MAS Hrubý Jeseník od roku 2007 neustále roste, kromě roku 2011, kdy mírně stagnovala. Vývoj zhruba kopíruje krajský i celostátní trend, ovšem míra na území MAS roste mnohem výrazněji než oba další srovnávané územní celky. Na konci roku 2012 dosahovala míra nezaměstnanosti na území MAS téměř dvojnásobku celostátního průměru. Údaje krajské a celostátní míry nezaměstnanosti za rok 2013 nejsou dostupné, kvůli změně metodiky výpočtu.

Tabulka 26: Hlavní ekonomické ukazatele obcí

Obec	Počet podnikatelů 2011	Počet podnikatelů na 1000 obyvatel	Volná místa (2011)	Počet uchazečů – celkem (2011)
Bruntál	1944	117	87	1 626
Vrbno pod Pradědem	635	119	5	536
Horní Benešov	214	93	8	216
Světlá Hora	184	132	0	159
Staré Město	126	155	0	91
Karlovice	125	121	1	95
Dvorce	122	89	8	139
Razová	72	140	1	81
Milotice nad Opavou	64	158	0	56
Široká Niva	63	111	0	62
Moravskoslezský Kočov	56	108	1	49
Oborná	52	146	0	33
Ludvíkov	49	155	0	26
Leskovec nad Moravicí	48	115	1	45
Svobodné Heřmanice	47	89	1	40
Andělská Hora	45	124	1	51
Mezina	43	138	0	35
Karlova Studánka	39	181	1	17
Rudná pod Pradědem	36	98	0	50
Horní Životice	31	93	0	26
Valšov	28	112	6	36
Nové Heřminovy	27	108	0	23

Křišťanovice	22	94	0	25
Staré Heřminovy	22	93	0	17
Bílčice	20	81	0	20
Roudno	16	86	0	26
Dlouhá Stráň	14	173	0	10
Nová Pláň	13	250	0	0
Celkem MAS	4 157	117	121	3 590

Zdroj: ČSÚ 2011

V roce 2011 bylo na území MAS 4 157 aktivních podnikatelských subjektů. V absolutních hodnotách jich je nejvíce v Bruntále a pak ve Vrbně pod Pradědem, což je logické vzhledem k počtu obyvatel. Proto, pro lepší přehlednosti, byl údaj přepočítán na tisíc obyvatel. Největší podíl podnikatelů na 1 000 obyvatel je tudíž v Nové Pláni 250 ‰, Karlově Studánce 181 ‰ a Dlouhé Stráni 173 ‰, naopak nejnižší podíly jsou v Bílčicích 81 ‰, Roudnu 86 ‰, Svobodných Heřmanicích a Dvorcích 89 ‰. Pokud se podíváme na volná místa a počet uchazečů v MAS, je zde značný nepoměr ve prospěch volných uchazečů o práci. Na území MAS v roce 2011 připadlo na jedno volné pracovní místo 29,7 uchazečů. Ani velká centra jako je Bruntál, popř. Vrbno pod Pradědem nejsou schopny vygenerovat větší počet pracovních míst, který by uspokojil uchazeče. V případě Bruntálu zde bylo 87 volných míst, zatímco počet uchazečů byl na hodnotě 1 626. Zajímavé je též srovnání počtu uchazečů o zaměstnání, s počtem aktivních podnikatelských subjektů, kterých je jen o 318 více než uchazečů.

Graf 11:. Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání v MAS Hrubý Jeseník

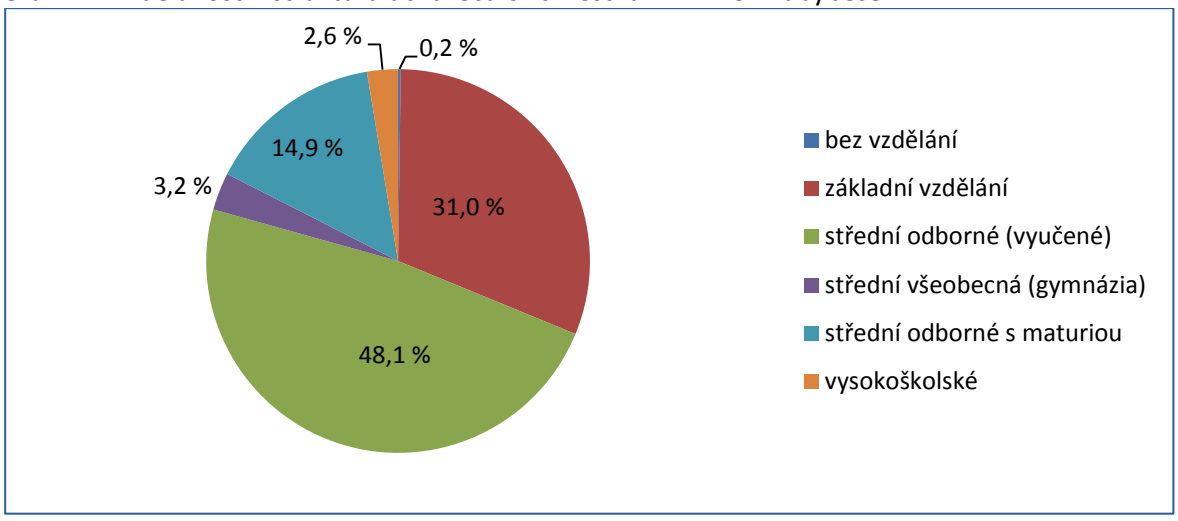

Zdroj: ÚP, data k 31. 5. 2014

Z pohledu vzdělanostní struktury bylo na konci května 2014 na celém území nejvíce uchazečů o zaměstnání se středním vzděláním bez maturity, jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných činil 48,1 %, druhou největší skupinou jsou uchazeči se základním vzděláním – 31 % a za ní následují uchazeči, kteří mají střední vzdělání ukončené maturitou – téměř 15 %. Uchazečů, kteří absolvovali gymnázium, je 3,2 % a vysokoškolsky vzdělaných lidí je okolo 2,6 %. Nejvíce pracovních nabídek je určených právě pro uchazeče středoškolským vzděláním (vyučením) nebo s maturitou, vzhledem k velkému počtu uchazečů a malému počtu pracovních nabídek připadá na jedno volné pracovní místo 60 resp. v druhém případě 21 uchazečů. Horší situaci mají uchazeči se základním vzděláním, kde na jedno volné pracovní místo připadá 72,5 uchazeče. Relativně slušnou šanci mají hlavně uchazeči s vysokoškolským vzděláním, kde na jedno volné pracovní místo připadá 6,2 uchazeče. Žádné volné pracovní místo nebylo určeno pro uchazeče bez vzdělání a s absolvovaným gymnáziem. V tomto

období připadlo v průměru na celém území 42,8 uchazečů na jedno volné pracovní místo. V Moravskoslezském kraji činila tato hodnota 21,2 a v celé České republice pouze 11,5.
Mezi nejčastěji hledané profese (v celém okrese Bruntál) patří lékaři, švadleny a šičky, odborní pojišťovací poradci, svářeči, řidiči nákladních vozidel a kamionů a další.

6.2.3. Vyjížďka za zaměstnáním

Graf12: Vyjížďka za zaměstnáním

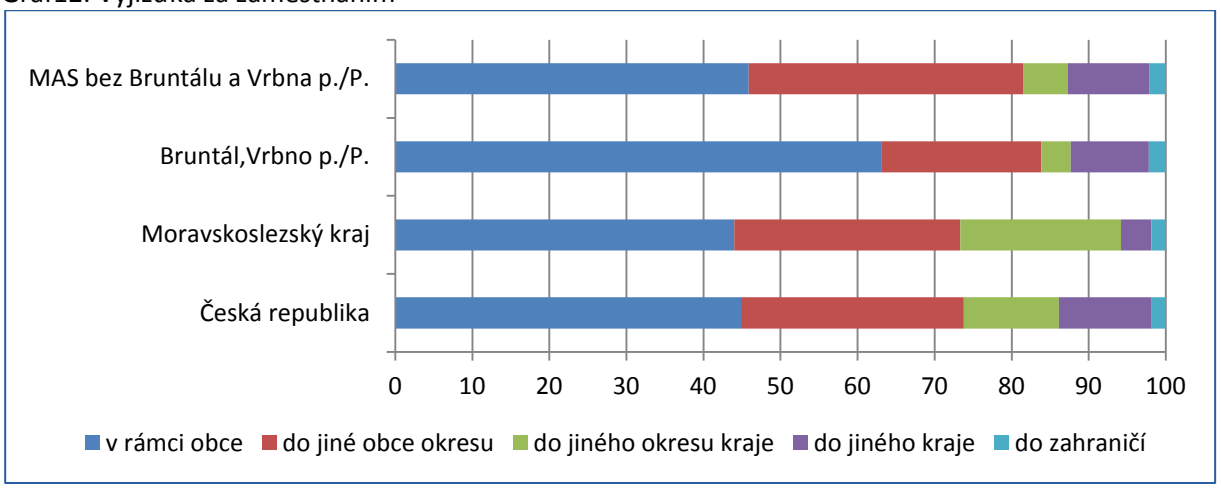

Zdroj dat: SLDB 2011

Kvůli vysokým hodnotám vyjížďky v rámci obce u obou největších sídel – Bruntálu a Vrbna pod Pradědem, byla tato dvě města vyjmuta, aby nezkreslovala údaje za zbytek obcí MAS. Při srovnání MAS s krajem i republikou se hodnoty za vyjížďku v rámci obce příliš neliší. Větší odchylka je patrná při dojížďce za prací do jiné obce okresu, kde je vyjížďka vyšší než u obou výše zmiňovaných celků. Naopak vyjížďka do obcí jiného okresu v rámci kraje, je daleko nižší, než jsou hodnoty krajské i celostátní. Zajímavé je též srovnání vyjížďky do jiných krajů, kde údaje za Moravskoslezský kraj, jsou mnohem nižší než u ostatních oblastí. Celkově je tedy možné říci, že obyvatelé, preferují vyjížďku v rámci okresu, nežli do obcí jiného okresu. Za zmínku stojí údaje o vyjížďce v Bruntále a Vrbně pod Pradědem. Zde více než 60 % obyvatel vyjíždí v rámci obce a daleko menší část dojíždí za zaměstnáním do jiné obce a ještě menší část do jiného okresu. Údaje (za MAS včetně obou měst) za vyjížďku za prací do ciziny jsou nepatrně vyšší, než je tomu u kraje a ČR.

Tabulka 27: Nejčastější obce vyjížďky za zaměstnáním

Obec	nejčastější obec vyjížďky	Obec	nejčastější obec vyjížďky
Andělská Hora	Bruntál, Světlá Hora	Dlouhá Stráň	Bruntál
Bruntál	Krnov, Praha, Břidličná, Rýmařov, Opava, Olomouc, Ostrava	Dvorce	Moravský Beroun, Bruntál, Budišov nad Budišovkou
Karlova Studánka		Horní Benešov	Bruntál, Krnov, Opava
Karlovice	Vrbno, Bruntál	Horní Životice	Horní Benešov, Bruntál, Opava, Svobodné Heřmanice
Ludvíkov	Vrbno	Křišťanovice	Dvorce, Bruntál
Nová Pláň	Bruntál	Leskovec nad Moravicí	Bruntál, Horní Benešov, Dvorce
Nové Heřminovy	Bruntál	Mezina	Bruntál
Oborná	Bruntál	Milotice nad Opavou	Bruntál
Rudná pod	Bruntál	Moravskoslezský Kočov	Bruntál

Pradědem			
Staré Město	Bruntál	Razová	Bruntál
Světlá Hora	Bruntál, Andělská Hora	Roudno	Bruntál
Široká Niva	Bruntál, Vrbno pod Pradědem	Staré Heřminovy	Horní Benešov, Bruntál, Opava, Krnov
Vrbno pod Pradědem	Bruntál, Karlova Studánka, Praha, Karlovice, Brno, Krnov, Ludvíkov	Svobodné Heřmanice	Opava, Bruntál, Krnov, Olomouc
Bílčice	Dvorce, Moravský Beroun	Valšov	Bruntál, Břidličná, Rýmařov

Zdroj: SLDB 2011

6.3. SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• Volné objekty a plochy pro podnikání. • Levná pracovní síla. • Dostatek pracovních sil. • Vhodné podmínky pro rozvoj venkovské turistiky a agroturistiky. • Střední a velké zemědělské farmy se stabilizovanou ekonomikou a se zmodernizovaným vybavením. • Rozvíjející se regionální značka. • Rozvoj podnikání s obnovitelnými zdroji energie. • Geografická blízkost polského trhu dovolující vytvoření společného trhu práce bez potřeby migrace obyvatel. • Dostatečné napojení dopravními komunikacemi. • Dostupná ložiska surovin.	• Absence nebo nízká nabídka služeb a řemesel. • Ztížené geografické a klimatické podmínky znamenají omezení pro podnikání (horší konkurence schopnost, vzdálenost k zákazníkovi, energetická náročnost). • Nižší konkurenceschopnost velké části malých a středních podnikatelů (zastaralost mnoha výrobních zařízení a technologií, vysoká energetická náročnost). • Nedostatek kapitálových a investičních prostředků podnikatelů, zejm. malých a středních podnikatelů. • Malá míra zpracování zemědělských a lesnických produktů. • Nízká, nevhodná nebo nedostatečná kvalifikace pracovní síly. • Vysoká nezaměstnanost (i dlouhodobá) a s tím související nízká ekonomická aktivita a špatná sociální situace. • Komplikovaná struktura majetkové držby, nedořešené majetkoprávní vztahy k půdě. • Malá nabídka volných pracovních míst. • Nízká mzdová úroveň.
Příležitosti	**Ohrožení**
• Spolupráce obcí v rozvojových aktivitách v rámci mikroregionů a MAS s využitím dotačních titulů. • Rozvoj cestovního ruchu a lepší využití jeho ekonomických přínosů pro celou oblast MAS. • Vymezení nových ploch a využití brownfieldů pro podnikání. • Zlepšení spolupráce mezi podnikateli, obecní samosprávou a školami při přípravě studentů na budoucí povolání. • Příchod nových investorů do regionu.	• Neblahý vliv makroekonomických ukazatelů (recese) na podnikání a zaměstnanost v oblasti. • Pokračující vylidňování regionu, nízká retence pro VŠ absolventy, stárnutí populace. • Odliv firem (zejm. významnějších zaměstnavatelů) a zbývající kvalifikované pracovní síly z oblasti. • Vznik dalších brownfieldů. • Pokračující využití hospodářských lesů s následným zpracováním mimo území MAS • Neúčinný rekvalifikační systém pro tradiční a nové

• Nové příležitosti na trhu práce v programovém období 2014-2020. • Vzdělávání pro zvýšení konkurenceschopnosti, rekvalifikace, spolupráce partnerů při vzdělávání (zájemci, podnikatelé, samospráva). • Rozvoj a modernizace zpracování místních surovin zvyšuje odbyt, zaměstnanost i konkurenceschopnost. • Diverzifikace zemědělství – např. energetické využití biomasy, technické plodiny, služby. • Venkovskou ekonomiku rozvíjející decentralizované podnikání v oborech využívajících informační technologie a práci z domu – nezávislost na blízkosti center. • Využití potenciálu regionální značky pro odbyt a propagaci výrobků i výrobce. • Rozvoj kreativity, podnikavosti místních obyvatel – vznik nových oborů činnosti. • Vytvoření sdílených prostor pro začínající podnikatele, možnost využití nevyužívaných prostor.	obory, neuspokojování odborných potřeb zaměstnavatelů • Klesající kvalita a absence služeb v důsledku klesající kupní síly v oblasti. • Obtížná zaměstnatelnost lidí s nízkou kvalifikací, dlouhodobě evidovaných na ÚP nebo s nízkou motivací pracovat s následkem rušení pracovních míst nebo dokonce celé výroby. • Sezónnost produkce, výkyvy trhu. • Modernizace (nejen v zemědělství) znamená další snižování pracovních míst a zvyšování nezaměstnanosti. • Zhoršující se dopravní a technická infrastruktura s negativním vlivem na výrobu a odbyt produkce místních podniků.

7. Život v obcích

7.1. Společenský život

V případě společenského života na venkově platí staré rčení, že venkov bude plnohodnotně žít jen tehdy, pokud budou aktivně žít a sdružovat se lidé na venkově. Venkovské spolky dotvářely svými aktivitami velmi výrazně venkovský prostor po dlouhá desetiletí, činnost některých z nich je dokonce stará více než 100 let. Přerušením kontinuity vývoje v důsledku výměny obyvatelstva po poválečném odsunu musela proto utrpět i tato stránka života. Velkou roli v tom sehrála i skutečnost, že noví obyvatelé přišli z mnoha míst Československa i ze zahraničí a proto ani od počátku nemohli sdílet stejné tradice, zvyky atd. Tato absence je zde markantní dodnes. Postupem času se ve většině obcí vyvinula zejména spolková činnost, která společně s obcí vytváří společenské a kulturní aktivity. Existuje zde však několik obcí, v nichž nefunguje žádný spolek.

Tabulka 28: Přehled aktivních registrovaných neziskových organizací

Andělská Hora	Sbor dobrovolných hasičů	SK Annaberg
Bílčice	*není žádný spolek*	
Bruntál	Klub Za starý Bruntál Městské divadlo Český zahrádkářský svaz DS Magnet o.s. – divadelní soubor Český červený kříž Záplata – divadelní soubor Duha - sdružení dětí a mládeže pro volný čas Galerie v kapli	Junák, svaz skautů a skautek ČR, středisko Bruntál TJ Olympia Bruntál Plavecký klub Slavoj Bruntál TJ Slavoj Bruntál FC Slavoj Bruntál o.s. TSV Bruntál – taneční soubor Klub skalničkářů Křesťanská sdružení

	Klub galerie v kapli Hudební, pěvecké a vzdělávací sdružení Klub přátel ROSNIČKY Smíšený pěvecký sbor Sdružení pro pomoc mentálně postiženým LIGA o. p. s. Help-in,o.p.s. A – team NOVO Bruntál Continental KHS bike team JI-JITSU Klub karate - dó Bruntál TJ Praděd Bruntál TJ SKI Slavoj Bruntál Galerie Freudenthal	Český svaz včelařů Myslivecká sdružení Sbor dobrovolných hasičů Společnost pro obnovu Uhlířského vrchu Kynologická organizace Sdružení přátel OA a SZŠ Bruntál Římskokatolická farnost Bruntál Tenisový klub Bruntál Sportovní klub Bruntál KMS JUVENTUS Bruntál, o.s. SHOTOKAN SK Figura Bruntál Spolkový dům Mariany Berlové
Dlouhá Stráň	*není žádný spolek*	
Dvorce	Sbor dobrovolných hasičů Spolek paní a dívek Pěvecké sdružení Lobník	Myslivecké sdružení Rybářský svaz Modelářský klub
Horní Benešov	Tělovýchovná jednota Horní Benešov Sbor dobrovolných hasičů Myslivecké sdružení Střelecký klub SRPDŠ	Country Dance Kynologický klub Zdravotně postižení – Sdružení Praděd OS – Luhy
Horní Životice	Sportovní klub – stolní tenis Klub nohejbalistů	Rybářský svaz Kynologický kroužek
Karlova Studánka	Sbor dobrovolných hasičů	
Karlovice	Sbor dobrovolných hasičů	Český zahrádkářský svaz
	Actaea - společnost pro přírodu a krajinu	TJ Sokol Karlovice
	Mateřské a komunitní centrum Kominíček Karlovice, o.s.	
Křišťanovice	*není žádný spolek*	
Leskovec nad Moravicí	SK Leskovec – fotbalový klub	ÚAMK – Lučaři
	Sbor dobrovolných hasičů	Český svaz žen
	Myslivecké sdružení	
Ludvíkov	*není žádný spolek*	
Mezina	*není žádný spolek*	
Milotice nad Opavou	Sbor dobrovolných hasičů	FC Milotice nad Opavou – fotbalový klub
Moravskoslezský Kočov	Sbor dobrovolných hasičů	Myslivecké sdružení
	Tělovýchovná jednota	Šikovné ruce
Nové Heřmínovy	Obava	FK Nové Heřminovy
Nová Pláň	*není žádný spolek*	
Oborná	*není žádný spolek*	
Razová	Razovské ženy	TJ Sokol
	OS Slezská Harta	
Roudno	Sbor dobrovolných hasičů	
Rudná pod Pradědem	Nízkoprahové centrum – práce s mládeží	Českomoravský svaz chovatelů drobného zvířectva
	Svaz žen	
Staré Heřminovy	Sbor dobrovolných hasičů, včetně oddílu mladých hasičů	Myslivecké sdružení

	Orientální tanečnice	Spolek odvážných cyklistů
Staré Město u Bruntálu	Sportovní klub – fotbal	
Světlá Hora	Sbor dobrovolných hasičů Světlá Hora	Zkrášlovací spolek Suchá Rudná o.s. Sdružení přátel Dětřichovic o.s. Běžecké a lyžařské tratě Suchá Rudná o.s. Terra Natura
	Sbor dobrovolných hasičů Suchá Rudná	
	Tělovýchovná Jednota – cvičení žen, rodiče s dětmi, oddíl kuželkářů a další	
	Sdružení ARGUS o.s.	
Široká Niva	Myslivecké sdružení	Tělovýchovná jednota
	Sbor dobrovolných hasičů	
Valšov	Sbor dobrovolných hasičů Divadelní ochotnický spolek	Spolek žen Klub dětí a mládeže
Vrbno pod Pradědem	Sbor dobrovolných hasičů Amatérský cyklistický spolek DRAK VRBNO TJ Sokol Vrbno pod Pradědem Dětský pěvecký sbor Sedmihlásek Myslivecké sdružení Praděd Pěvecký sbor města Vrbna pod Pradědem Dětský pěvecký sbor Sedmihlásek Český zahrádkářský svaz Český červený kříž Český rybářský svaz Sdružení občanů zdravotně postižených regionů Krnov, Bruntál, Rýmařov	Spolek Přátelé Vrbenska Klub českých turistů Klub vrbenských turistů Řecká obec Vrbno pod Pradědem Český svaz žen Společnost přátel Sportovního gymnázia Sportovní klub při Gymnáziu Školní sportovní klub při ZŠ Český svaz chovatelů Český svaz včelařů Občanské sdružení PRO Vrbno Automotoklub v AČR Horolezecký klub

Zdroj: vlastní šetření

Nejvíce jednotlivých spolků je ve městech a větších obcích – Bruntál, Vrbno pod Pradědem, Dvorce, Horní Benešov. Najdeme zde nejrozšířenější organizace, jako jsou sportovní kluby, hasiče, myslivce, zahrádkáře, chovatele atd., i několik dalších spolků zaměřených na kulturu (divadelní, pěvecké soubory), na práci s mládeží nebo na historii, obnovu krajiny a interpretaci místního dědictví (Klub za starý Bruntál, Actaea, Přátelé Vrbenska, Společnost pro obnovu Uhlířského vrchu a další). Svou činností nejen pomáhají uchovávat a obnovovat zdejší kulturní a přírodní dědictví, nýbrž mají také podíl na rozvoji turismu ve zdejší oblasti.

Výjimkou nejsou sdružení žen – Český svaz žen, Spolek paní a dívek, Šikovné ruce atd. Jsou zde i sdružení, která vstupují do ekonomické oblasti, např. Liga o.p.s. Bruntál, do oblasti vzdělávání, např. Citadela Bruntál, Moravská asociace podnikatelek a manažerek – regionální klub Bruntál, do sociální oblasti, např. Spolkový dům Mariany Berlové, Klubíčko, Open House a další působící v prevenci a bezpečnosti, kultuře. Výrazná je i účast neziskových organizací v oblasti poskytování sociálních služeb – viz kapitola občanská vybavenost.
V Bruntále působí několik desítek let Středisko volného času (dříve Dům dětí a mládeže), jež se orientuje především na děti školního ale i předškolního věku, a nabízí jim rozličné aktivity. Zájemci si mohou vybrat ze sportovních, pohybových, estetických, hudebních technických či přírodovědných kroužků. Středisko dále pořádá různé osvětové akce např. ke Dnu země, či jiné akce nejen pro děti, ale i jejich rodiče a příbuzné. Středisko tak nabízí dětem i rodinám aktivní trávení volného času, zároveň duševní i pohybový rozvoj.
Ve Vrbně pod Pradědem působí Centrum volného času – Klub Kotlík. Hlavními cíli je snížení kriminality mládeže, výskytu sociálně patologických jevů a nevhodného trávení volného času. Klub je určen hlavně pro děti od 7 do 18 let, kde se mohou věnovat sportovním aktivitám, návštěvám kulturních, vzdělávacích akcí, výletů, soutěží, společenských her či jen relaxaci při špatném počasí.

V menších obcích pracují od jedné do tří organizací, které ve spolupráci s obecní samosprávou vytváří společenský a kulturní život v obci. Avšak v sedmi obcích MAS nefunguje žádná společenská organizace – Bílčice, Dlouhá Stráň, Křišťanovice, Ludvíkov, Mezina, Nová Pláň a Oborná. Obecní úřad zde proto spolu s dobrovolníky organizuje veškeré společenské a kulturní dění v obci. V následujícím přehledu vidíme, že v počtu jednotlivých konaných akcí jsou tyto obce srovnatelné s ostatními.

Z dotazníků a rozhovorů vyplývá, že se často projevuje nedostatek prostředků na spolkovou činnost, nezřídka malý zájem o spolkové akce ze strany obyvatel, neochota podílet se na organizaci jednotlivých akcí u obyvatel i části členů spolků. Málo je rozvinuté dobrovolnictví, aktivity společensky prospěšných organizací se omezují pouze na sociální problematiku v městském prostředí. Rezervy má také spolupráce spolků navzájem, s místní samosprávou a dalšími subjekty.
Vedle toho je jako překážka pořádání akcí v nemálo případech uveden také nedostatek vhodných prostor ke konání akcí.

Tabulka 29: Přehled kulturní, sportovní a společenské činnosti

Andělská Hora	Vítání jara Stavění a kácení máje Vítání občánků Den matek Den dětí Den rodiny v Polsku – Gmina Rieńska Wieś Den Města Pouť ke sv. Anně	Praděd cup – tenisový turnaj starostů ČR a PL Žabák Hasičská soutěž Netradiční vozidla Mikulášská nadílka Maškarní karneval a ples ZŠ a MŠ Školní akademie (pořadatel ZŠ a MŠ Andělská Hora)
Bílčice	Dětský den Fotbalový turnaj Mikulášská zábava	Setkání s důchodci Zabíjačka
Bruntál	Plesy Města Bruntál, OA a SzeŠ Bruntál, Maškarní ples, Reprezentační ples gymnázia, Reprezentační plec sportovců, Přednášky z regionálních dějin Pěší výlety na Velký Roudný Jarní úklid vápenky v Razové Okolo Slezské Harty Hrátky s historií	Dny Města Indiánské léto Velikonoce na zámku Vánoce na zámku Den Země – ekologická výchova v parku Den dětí Jazzový festival Den zdraví
Dlouhá Stráň	Jarní setkání občanů Stavění máje a Pálení čarodějnic Kácení máje a Den dětí Stráňské slavnosti	Rybářské závody Mikulášský večírek Nohejbalový turnaj
Dvorce	Plesy Sportovci Zábava Rozsvícení vánočního stromu Lampionový průvod	Mikulášské besídky ZUŠ –koncerty Setkání s důchodci Zájezd Motokros
Horní Benešov	Ples města SRPDŠ Slavnosti města Rozsvícení vánočního stromu Mikulášská besídka Dětský den Ukončení prázdnin Uspávání broučků	Hasičská soutěž Velkosilvestrovksá cena Bundesliga Ježíšek cup Turnaje – tenis, fotbal, hokej Turnaj ZŠ Olympijské hry Helloween
Horní Životice	Obecní ples Maškarní ples pro děti	Taneční zábava na hřišti Mikulášská besídka

	Posezení s důchodci Kácení májky Turnaj v nohejbalu Ukončení prázdnin	Štěpánská zábava Výlov rybníku Kynologické zkoušky psů Turnaj ve stolním tenise
Karlova Studánka	Zahájení lázeňské sezóny Den matek Dětský den Den slunovratu Podzimní rovnodennost – lampionový průvod Rozžíhání vánočního stromu Vánoční besídka	Vánoční představení Promenádní koncerty Hasičská soutěž v požárním sportu Pouť k Panně Marii Slavnosti svatého Huberta Vítání jara Hornické slavnosti
Karlovice	Papučový bál Stavění máje a Pálení čarodějnic Kácení máje Dětský den	Den obce Mikulášský Jarmark Výstavy grafiky, maleb, keramiky, sklářských předmětů apod.
Křišťanovice	Posezení s důchodci Mikuláš	MDŽ Dětský den
Leskovec nad Moravicí	Vavřinecké hody Adventní koncert Rozsvícení vánočního stromu Den matek Obecní ples Ples Mistřiňanku Turnaj šachy Turnaj mariáš Mikuláš	Soutěže Turnaj starých pánů Helloween Drakiáda Zájezd na lední revue Vodníci Soutěž CSŽ na točně
Ludvíkov	Ludvíkovský bál Stavění máje a Pálení čarodějnic	Dětský den a Kácení máje Dlouhá noc
Mezina	Dětský karneval Setkání žen Turnaj v kulečníku Setkání seniorů Májový koncert (Den matek) Dětský den	Táborák Posvícení (Den obce) Adventní koncert Šachový turnaj Nohejbal
Milotice nad Opavou	Stavění ze sněhu Karneval pro děti Vítání občánků Rej čarodějnic Stavění a kácení májky Hry pro děti Sportovní odpoledne pro děti Setkání se seniory Drakiáda	Lampionový průvod Rozsvícení vánočního stromku Mikulášská besídka Vánoční koncert Fotbalový turnaj o pohár starosty Turnaj v malé kopané „O zlaté trencle“ Turnaj v badmintonu Memoriál Rudolfa Gony
Moravskoslezský Kočov	Posezení v dobré společnosti (Senioři) Stavění a kácení májky Den obce Vítání občánků	Mikulášská Adventní koncert Fotbalová liga Fotbalová soutěž
Nová Pláň	Sportovní den Den obce	Cyklovýlet kolem Slezské Harty
Nové Heřmínovy	Valentýnská zábava Den matek Stavění máje Den dětí	Mikulášská nadílka Štěpánská zábava Silvestrovská zábava
Oborná	Pálení čarodějnic a Stavění obecní	Drakiáda

	májky Dětský den Rozloučení s prázdninami	Mikulášská nadílka Turnaje v nohejbale a stolním tenise Dožínky
Razová	Den obce Plesy Pálení čarodějnic Adventní koncert Mikulášská beseda Rozsvícení vánočního stromu	Vítání občánků Beseda se seniory Den dětí Fotbalový turnaj Turnaj na sálové kopané Turnaj ve stolním tenise
Roudno	Josefovská Dny obce Vodnický splav Výstup na Velký Roudný Kácení máje	Mikulášská zábava Adventní koncert Ping Pong Setkání se seniory Den dětí
Rudná pod Pradědem	Farní ples Den dětí Mikulášská nadílka Den dětí	Adventní jarmark Noc kostelů Pouť ke kapličce v Nové Rudné
Staré Heřminovy	Cyklovýlet kolem Slezské Harty Hasičský ples Myslivecký ples MDŽ Dětský den Svatováclavské hody	Setkání s důchodci Adventní koncert Hasičské závody Mikuláš Mladí hasiči – opavská liga
Staré Město	Stavění máje Kácení máje a Dětský den Rozloučení s létem Turnaj ve stolním tenise Memoriál Miroslava Slánského v kopané Masopust	Lampiónový průvod Mikulášská nadílka Adventní koncert v místním kostele Den matek Vítání občánků Buchtobraní
Světlá Hora	Masopust Ruční práce – pletení z papírového pedigu, keramika, draní peří, čarodějnická dílna, korálkování Velikonoční tvoření Stavění máje a pálení čarodějnic Kácení máje Dětský den Turnaj v nohejbale – Memoriál Jana Šnábla Martinský průvod, Martinská zábava	Vepřové hody Moje oblíbená kniha Pečeme ze slaného těsta Podzimní dílna Divadelní představení a kulturní vystoupení Zpívání si v kapli Rozsvěcení vánočního stromu Česko zpívá koledy Výroba obecního betlému z keramiky Vánoční tvoření Dostihový den
Svobodné Heřmanice	Ples ČCK Ples SDH Pochování basy Dětské maškarní Beseda s občany důchodového věku	Heřmanické slavnosti Den dětí Slavnosti Nejsvětější Trojice Turnaj ve fotbale Soutěž mladých hasičů
Široká Niva	Myslivecký ples, Poslední leč Karneval Dětský den Společenská zábava k MDŽ v retro stylu Pálení čarodějnic Stavění máje Kácení máje	Turnaj ve stolním tenise Den obce Setkání se seniory Vítání občánků Vítání prázdnin Loučení s prázdninami Turnaj utopených Memoriál P. Zmydlocha – kopaná

	Soutěž o pohár starostky obce Hasičské cvičení	Mikuláš s nadílkou
Valšov	Stolní hry Nohejbal Pálení čarodějnic Dny obce Májová veselice Výstavy fotografií, rukodělných prací	Vánoční jarmark a rozsvěcení vánočního stromu Setkání se seniory a rodáky Pohádkové odpoledne Mikulášská nadílka Nocování na obecním úřadě
Vrbno pod Pradědem	Vrbenské slavnosti Den zdraví Železný drak – horská cyklojízda Tritur – celoroční cyklistická soutěž	Hasičské cvičení Myslivecký den Lesní slavnosti lapků z Drakova

Zdroj: Dotazníkové šetření 2013

Téměř v každé obci jsou pořádány obecní dny, sportovní utkání a turnaje, akce pro děti (dětský den, Mikuláš, popř. karnevaly), mezi další časté aktivity patří sportovní akce (např. fotbalové, nohejbalové, ping pongové turnaje), dále pak tradiční plesy. Nabídka akcí pro seniory je omezena nejčastěji na besedy, setkání, ojediněle jsou pořádány zájezdy.
Ve městech a obcích regionu probíhají v letních měsících Dny města či obce a to často za účasti obcí a měst jak tuzemských tak zahraničních partnerů. Dalším obdobím pro konání společenských akcí je končící kalendářní rok, pořádají se v obcích akce spojené s Mikulášem, adventem a vánočními svátky jako jsou mikulášské nadílky, Vánoční malování s dětmi, Vánoční dílna s dětmi, koncerty, jarmarky, lampiónové průvody apod.
Velká část akcí je orientována nejen na cílové skupiny občanů a mládeže žijící přímo v pořádající obci, ale jsou zváni i občané z jiných obcí.
Část pořádaných společenských a kulturních akcí navazuje na dlouhou tradici, přibyly některé nové, v několika případech došlo nejen k zániku spolků, ale i ke zrušení pořádání akci. Důvodem jsou nedostatky v zázemí pro činnost. Ať se již jedná o absenci vhodných objektů, prostranství pro konání jednotlivých akcí, nebo o již zmiňovaný nezájem ze strany obyvatel, jejich pasivní přístup.

Překážky rozvoje neziskové činnosti

V rámci tvorby analýzy byly osloveny neziskové organizace v území MAS. Jejich činnost je financována z členských příspěvků, vlastních aktivit, příspěvků obcí, sponzorských darů a dotací. Zástupci celé řady spolků – sportovců, hasičů, včelařů, klubů seniorů, klubů žen nebo zájmových sdružení s širokým spektrem aktivit (i pro mládež) se měli vyjádřit zejména k fungování svého sdružení v této oblasti, které hodnotili kladně, avšak většinou s výhradami. Ty se nejčastěji vztahují k následujícím překážkám ve fungování organizací (seřazeno podle četnosti uvedení a závažnosti):

- finanční prostředky,
- slabá a stárnoucí členská základna,
- nedostatečné zázemí a vybavení,
- nedostatečná spolupráce s místní samosprávou a dalšími subjekty

Dle zástupců těchto organizací by měla MAS nabízet těmto organizacím svou podporu zejména formou dotací, společné propagace aktivit, školením v oboru účetnictví atd.

Vzhledem k situaci, kdy venkovská populace stárne, a je proto potřebné zajistit podmínky pro aktivní život seniorů. Zároveň je potřeba podporovat zapojení mládeže do života obce ve všech oblastech – do rozvoje obce, kulturního, sportovního a společenského dění a volnočasových aktivit. Je třeba vytvářet podmínky pro volný čas mládeže – SVČ, kluby a kroužky na vesnici – kulturu, umění sport, podnikavost a kreativita. Nedostatek možností trávení volného času zvyšuje rizika sociopatologických jevů (kriminalita, závislosti atd.) a sociálního vyloučení.

7.2. SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• Ve většině obcí pracují neziskové organizace a významně se podílejí na dění v obci. • Fungující střediska volného času v Bruntále a Vrbně pod Pradědem. • Poměrně pestrá spolková činnost – sportovní, kulturní a společenské akce. • Vznikající nové tradice. • Rozvíjející se péče o místní dědictví (oprava a údržba památek, péče o krajinu, naučné stezky, publikace atd).	• Přerušené kulturní a historické vazby. • Absence lidových tradic a folkloru. • Chybějící spolky v 7 obcích. • Nedostatky v zázemí a činnosti neziskových organizací – absence vhodných prostor a vybavení, stárnoucí členská základna, menší zájem a pasivní přístup obyvatel, zejm. mládeže. • Nedostatečné financování neziskového sektoru. • Nerozvinuté dobrovolnictví, aktivity společensky prospěšných organizací. • Nedostatečná spolupráce spolků navzájem, s místní samosprávou, školami a dalšími subjekty.
Příležitosti	**Ohrožení**
• Podpora obcí i podnikatelů v činnosti společensky prospěšných organizací, poskytnutí prostor, vybavení, finanční podpora apod. • Společná prezentace volnočasových aktivit. přiláká více místních i přespolních zájemců. • Zapojování dětí a mladých lidí do spolkové činnosti a rozvoje obce. • Podpora občanské společnosti v oblastech, které nedokáže řešit samospráva. • Rozvoj dobrovolnictví, filantropie. • Cílená podpora sportu a zdravého životního stylu. • Cílená podpora podnikavosti a kreativity mládeže. • Spolupráce obcí, podnikatelského a neziskového sektoru.	• Neochota a pasivita obyvatel zapojit se do kulturní a společenské činnosti povede k zániku společenského a kulturního života v obci a ke zhoršování mezilidských vztahů. • Nedostatek možností trávení volného času zvyšuje rizika sociopatologických jevů (kriminalita, závislosti atd.) a sociálního vyloučení. • Nízká podpora neziskového sektoru za strany státu a obcí. • Zánik spolků v obci z důvodu stárnutí členské základny, neatraktivního zaměření pro mladší generaci. • Negativní sociodemografický vývoj – nedostatek nových členů, chybějící cílová skupina. • Legislativa omezující pořádání společenských a kulturních akcí.

8. Životní prostředí a krajina

8.1 Geomorfologie, geologie, klimatické podmínky

Území MAS Hrubý Jeseník má podhorský charakter, kromě malé části, která zasahuje do vrcholové části Jeseníků. Na jihovýchodě přechází a snižuje se v náhorní plošinu Nízkého Jeseníku. Krajina je modelována řekou Opavou, která propojuje sídla ležící na jejím toku (Karlova Studánka, Ludvíkov, Vrbno pod Pradědem, Karlovice, Široká Niva, Nové Heřminovy), obtáčí se kolem hřebenu Vysoké hory a stéká pozvolně k obci Nové Heřminovy a oblast Nízkého Jeseníku řekou Moravicí. Reliéf se postupně snižuje k největšímu sídlu Bruntálu a do Nízkého Jeseníku. MAS Hrubý Jeseník se nachází v povodí Odry. Významným krajinným prvkem v oblasti je přehrada Slezská Harta.

8.1.1. Geomorfologické členění

MAS Hrubý Jeseník se nachází na území dvou významných geomorfologických celků: Hrubého a Nízkého Jeseníku a jeho malá část zasahuje i do Zlatohorské vrchoviny na území Vrbna pod Pradědem a Karlovic.
Hrubý Jeseník je geomorfologický celek a dominantní pohoří Slezska a části severní Moravy, které patří ke Krkonošsko-jesenické subprovincii jako jejich nejvýchodnější část. Tvoří tři hornatiny, vzájemně oddělené sedly Vidly a Červenohorské sedlo. Hrubý Jeseník je od okolních geomorfologických jednotek oddělen většinou výraznými sedly a hlubokými údolími řek, od Nízkého Jeseníku na východě zlomem a údolími řek Černá Opava a Moravice.
MAS Hrubý Jeseník leží z části v Pradědské hornatině s nejvyšší horou Praděd (1491 m n. m.) a z části v Medvědské hornatině s nejvyšším vrcholem Medvědí vrch (1216 m. n. m.).
Nízký Jeseník je geomorfologický celek a plochá vrchovina na severu Moravy a v jižní části Slezska. Nejvyšší vrchol Slunečná dosahuje 800 metrů. Směrem k východu jeho výška klesá, nejnižší místo ve Vítkovské vrchovině leží ve výšce 205 mn. m. Nízký Jeseník navazuje na východní část Hrubého Jeseníku, rozprostírá se mezi severní Slezskou nížinou a jižním Hornomoravským úvalem. Na východě přechází v Moravskou bránu a Ostravskou pánev. Nízký Jeseník se skládá se z geomorfologických podcelků Brantická vrchovina, Bruntálská vrchovina, Domašovská vrchovina, Oderské vrchy, Slunečná vrchovina, Stěbořická vrchovina, Vítkovská vrchovina a Tršická pahorkatina.
Jelikož je území MAS Hrubý Jeseník součástí celků Hrubého a Nízkého Jeseníku, jsme svědky rozmanité krajiny na relativně malém území. Reliéf je určující faktorem sídelní struktury, ekonomických činností i předpokladem dalšího rozvoje území. Jde o ekologicky a esteticky vyváženou krajinu, kde je příznačné prolínání přírody a lidských sídel, které tvoří zdejší podhorský krajinný ráz.

8.1.2. Geologické aspekty

Geologická stavba jesenické oblasti je velmi pestrá. Všechny geologické doby od starohor až po čtvrtohory v ní zanechaly své stopy. Zastoupeny jsou zde horniny vyvřelé, usazené i přeměněné.

Po geologické stránce patří Jeseníky do Moravskoslezské oblasti, konkrétně Hrubý Jeseník do podoblasti Silesikum. Výrazně se zde projevilo hercynské vrásnění, po něm v menší míře následovalo vrásnění alpínské. Napříč horstvem prochází Červenohorský hlubinný zlom, který ho dělí na dvě části, vyznačující se klenbovou strukturou. Západní reprezentuje klenba keprnická a východní desenská. Samotná klenba je tvořená mladšími migmatity. V místech, kde je narušena, tvoří povrch horniny starší, jako žuly nebo ortoruly.
Nízký Jeseník je jedním z nejstarších geologických celků střední Evropy s pozůstatky sopečné činnosti. Je tvořen především prvohorními, kulmskými sedimentovanými horninami, spočívající na předchozích sedimentech a vulkanitech vzniklých intenzívní sopečnou činností na dně devonského moře. Oblast Nízkého Jeseníku byla vždy známá těžbou barevných a drahých kovů.
Během třetihor byl v důsledku horotvorných procesů Nízký Jeseník vyzdvižen, zatímco oblast Hornomoravského úvalu a Kladska se propadla. Vzniklé zlomy zemské kůry pak umožnily sopečnou činnost a vytvořily se tak nejmladší sopky v Česku – Červená hora, Velký Roudný, Malý Roudný, Uhlířský vrch a Venušina sopka. Poslední dvě byly v činnosti ještě v době starších čtvrtohor.
Geologie zanechává jasnou stopu i v lidských činnostech – na stavbách z místně těženého materiálu (břidlice, tufit, železo), dochovaných důlních dílech jako svědcích činnosti lidí apod. Území Místní akční skupiny Hrubý Jeseník je součástí Geoparku Jeseníky.

Významné geologické lokality

Lokality s výskytem minerálů, paleontologických nálezů a geologických a geomorfologických útvarů (skály, výchozy a odkryvy) jsou významnými prvky v krajině. Zajímavé lokality představují také pozůstatky historické hornické činnosti. Některé z těchto lokalit jsou ohroženy postupným zarůstáním nelegálním sběrem, v extrémních případech rabováním.

Tabulka 30: Geologické lokality

Suchý vrch
Rozsáhlé kamenná moře a sutě kvarcitů, v nejvyšší části též menší přirozené výchozy. Paleontologická lokalita v drakovských kvarcitech spodního devonu. Území je chráněno jako přírodní rezervace.
Dykova chata
Výchoz a opuštěný lom. Biotit-muskovitický metagranit.
Dykova chata – Bílý Potok
Sruby a výchozy. Chlorit-muskovitický křemen-živcový mylonit s polohami chloritické zelené břidlice a polohami metadroby.
Zámecká hora
Staré rýžoviště porostlé vzrostlým lesem. Zachovalé pozůstatky po středověké těžbě zlata pomocí jílování. Jsou zde zachovány téměř všechny typické znaky pro tento způsob těžby.
Ludvíkov
Pozůstatky po starých i novějších kutacích pracích (štoly, šachty a rýžoviště).
Kyselka – Vysoká
Četné pozůstatky po rýžování, s relikty vodních nádrží a kanálů nad nimi.
Velká žíla
Rozsáhlá středověká povrchová dobývka, pozůstatky jam a šachtic, celková délka pozůstatků po těžbě je minimálně 200 m (se štolou Marie Pomocné kolem 450 m).
Měkká žíla
Nejrozsáhlejší dobývka andělohorského rudního revíru, pozůstatek po dobývání zlata.
Nová Rudná
Staré železnorudné doly. Ložisko je tvořeno většinou proužky jemnozrnného magnetitu a chloritu. Okolní horniny jsou zelené břidlice, chloriticko-seritické břidlice a porfyroidy.
Karlovec
Opuštěný lom v pyroklastických uloženinách a přilehlé drobné výchozy.
Razovské tufity
Jednoetážové stěnové lomy na svahu nad údolní nádrží Slezská Harta v jihozápadním okraj obce Razová. Jde v této oblasti o ojedinělý zbytek nejmladších pyroklastických hornin. Těžba zde probíhala již od středověku - použití na historických budovách v okolí.
Uhlířský vrch
Jedna z našich nejmladších sopek s uměle odkrytým profilem, nachází se na jihozápadním okraji města Bruntálu.
Velký Roudný
Geomorfologicky významný a nejzachovalejší struskový kužel Českého masivu, ležící jihovýchodně od obce Roudno. Skalní výchozy ve vrcholové části vulkánu, na svazích odkryty v opuštěných lůmcích.
Venušina sopka
Kopec jihovýchodně nad obcí Mezina, drobný relikt struskového kužele výrazně ovlivněný těžbou strusek.

Zdroj: ČGS

8.1.3. Klimatické podmínky

Podle klimatického členění ČR je v jesenické oblasti zastoupena chladná a mírně teplá oblast. Chladná oblast s červencovou teplotou nepřesahující 15°C zahrnuje největší část Hrubého Jeseníku. Ostatní území patří k mírně teplé oblasti a to k jejímu mírně až velmi vlhkému okrsku. Roční úhrn srážek se

pohybuje mezi 600 mm a 1500 mm (Praděd). Ve sledovaném území je nízký počet slunečných dnů. Pro Hrubý Jeseník, ale také pro jeho jižní předhůří a Nízký Jeseník jsou typické dlouhé a tuhé zimy.

Převažující část území nižších nadmořských výšek leží v klimatické oblasti chladné CH 7, výše položená území, tj. nad 900 m n. m., se nacházejí v chladné oblasti CH 6 a nejvýše položené horské hřbety nad 1200 m n. m. leží v oblasti CH 4, která je nejchladnější klimatickou oblastí na území ČR. Úpatí Jeseníků, na němž se rozprostírá území MAS, leží v mírně teplé klimatické oblasti MT 2. Okolí Slezské Harty v nízkojesenickém regionu je charakterizováno přechodem chladné klimatické oblasti CH 7 do mírně teplé MT 2.
Podnebí úpatí Jeseníků je mírně teplé a pouze průměrné vlhké. Vrbno pod Pradědem (822 mm) se již nachází ve srážkovém stínu Jeseníků. S přibývající nadmořskou výškou klesá průměrná roční teplota a roste úhrn srážek (např. Vidly 1234 mm). V nejvýše položených místech jesenických hřbetů je klima drsné, vlhké a větrné (např. Praděd 0,9°C, 1440 mm). V okolí Slezské Harty je chladnější až mírně teplé klima (Bruntál 6,2°C, 678 mm) s častými projevy inverzních jevů.

8.2 Hodnoty krajiny

Významnou krajinnou hodnotou je pohoří Hrubého a Nízkého Jeseníku. Hrubý Jeseník je významný vysokými horskými masivy, Nízký Jeseník je unikátní množstvím sopek, na nichž jsou vyhlášena maloplošná chráněná území. Na území CHKO Jeseníky se nachází velké množství specifických společenství: lesní společenství jako suťové lesy, blatkové bory, rašelinné smrčiny, horské smrčiny, bučiny, olšiny. Více se přírodním krajinným hodnotám věnují podkapitoly zaměřené na zvláště chráněná území a biodiverzitu. CHKO leží na území Vrbna pod Pradědem, Světlé Hory, Ludvíkova, Karlové Studánky, Andělské Hory a Rudné pod Pradědem.
Významnými krajinnými prvky jsou i ty prvky, které jsou výsledkem dlouhodobé lidské činnosti v sídlech i mimo ně. Společně s přírodními hodnotami vytváří nezaměnitelnou krajinou stavbu, typickou pro tuto oblast Jeseníků. Pro krajinu jsou typické následující historické prvky:

- Typickým jesenickým stavením byl roubený, později zděný jednodům, tzv. **jesenický dům**, v němž se k obytným prostorám připojovala ve stejné podélné ose dřevěná hospodářská část. Nejvýznamnějším prvkem tradičního lidového stavitelství je výrazný dřevěný štít s malými okny nad přízemím.
- Sídla se zachovalou strukturou – např. obce vznikající podél toků, se vyznačují chybějící návsí, ale i typickou skladbou umístění domů a souvisejícím typem **plužin**, které se táhly v pásech někdy vysoko do svahů, až ke hranici lesa. V současné krajině jsou hmatatelné díky prvkům, jako jsou snosy, kamenice, terasy, zídky z kamenů, doprovodná vegetace – např. Andělská Hora, Suchá Rudná, Rudná pod Pradědem, Razová, Roudno, Mezina, Vrbno pod Pradědem, Železná, Mnichov.
- **Cestní sítě**, zejména historické stezky a trasy doprovázené úvozy – např. stezka k hradu Fürstenwalde, dále lovecké chodníky nebo trať Bruntál – Malá Morávka.
- **Struktury zeleně**, mezi něž patří historické parky a zahrady – park u Zámečku Grohmann Vrbno pod Pradědem, u bruntálského zámku; aleje – na Annaberg v Andělské Hoře, na Uhlířský vrch v Bruntále, obory, lovecké revíry.
- **Významné artefakty technické činnosti člověka**, mezi které můžeme zařadit např. náhony k mlýnům a hutím a hamrům – Mnichov, Ludvíkov; lomy – Bílčice, Razová, Mezina, Svobodné Heřmanice, Mnichov, Bílý Potok, Bruntál, Nové Heřminovy; doly – Suchá Rudná, Hláska, Horní Benešov; haldy – Ludvíkov, vápenka v Leskovci, větrný mlýn u Horních Životic a další.

- **Relikty starých způsobů hospodaření**, v nichž najdeme hospodářské stavby jako stodoly, stáje, špýchary, kůlny, seníky, sklepy, ploty, zídky, ohrady, zahrady, sady, záhumenky, políčka, louky, pastviny a další.
- **Zaniklé vesnice a části vesnic** po odsunu německého obyvatelstva (Adamov) nebo z důvodu výstavby vodní nádrže Slezská Harta – zcela zanikl Karlovec, z části obce Slezská Harta Leskovec nad Moravicí, Razová, Roudno, Dlouhá stráň, Nová Pláň, kde musely být vystěhovány a následně zbourány domy.
- Některé obce či části obcí slouží převážně k rekreaci než k bydlení (Podlesí, Stará Voda, Suchá Rudná, Pustá Rudná) a ztratily tak svůj původní význam.

8.2. Koeficient ekologické stability

Příroda a krajina Nízkého a Hrubého Jeseníku je velmi ceněna nejen turisty, ale i ochránci přírody, a to hned z několika pohledů, které podtrhují její ojedinělou hodnotu. Na území MAS se nachází lokality ceněné pro svou vysokou přírodní a geologickou hodnotu, přírodě blízké biotopy s vysokou biodiverzitou, tak typická podhorská zemědělská krajina s mozaikou lesních a nelesních dřevin.

Odráží to také nadprůměrné hodnoty Koeficientu ekologické stability, který vyjadřuje podíl ekologicky významnějších ploch (lesy, pastviny, mokřady, rybníky, sady, louky atd.) k plochám s nízkou ekologickou stabilitou (zastavěná plocha, orná půda, chmelnice, vinice atp.). Dle koeficientu ekologické stability rozdělujeme území na:

- KES do 0,39: území nestabilní
- KES 0,40 – 0,89: území málo stabilní
- KES 0,90 – 2,99: území mírně stabilní
- KES 3,00 – 6,19: území stabilní
- KES 6,20 a výše: území relativně přírodní

Zejména katastry obcí v podhůří Hrubého Jeseníku dosahují vysokých hodnot a lze je dle koeficientu označit za území stabilní či za území relativně přírodní. Velká část obcí tak dokonce několikrát překračuje průměr Moravskoslezského kraje (1,32), sousedního Olomouckého kraje (0,99) i České republiky (1,1).
Naopak katastry obcí ve východní části území s nižším podílem lesní a roztroušené zeleně jako např. Dvorce, Horní Benešov, Horní Životice, Leskovec nad Moravicí, Staré Heřminovy, Svobodné Heřmanice a patří mezi území málo stabilní.

Tabulka 31: Koeficient ekologické stability v obcích

Obec	*Koeficient ekologické stability k 30. 6. 2012*	*Obec*	*Koeficient ekologické stability k 30. 6. 2012*	*Obec*	*Koeficient ekologické stability k 30. 6. 2012*
Andělská Hora	23,70	Leskovec nad Moravicí	0,56	Rudná pod Pradědem	2,46
Bílčice	2,45	Ludvíkov	33,74	Staré Heřminovy	0,49
Bruntál	1,85	Mezina	5,70	Staré Město	1,85
Dlouhá Stráň	1,40	Milotice nad Opavou	2,39	Světlá Hora	5,94
Dvorce	0,97	Moravskoslezský Kočov	6,15	Svobodné Heřmanice	0,34
Horní Benešov	0,49	Nová Pláň	5,98	Široká Niva	8,61

Horní Životice	0,54	Nové Heřminovy	4,32	Valšov	5,89
Karlova Studánka	3,11	Oborná	4,83	Vrbno pod Pradědem	15,04
Karlovice	11,70	Razová	2,16	**MAS Hrubý Jeseník**	
Křišťanovice	1,78	Roudno	8,24	**MSK**	1,32

Zdroj: EKOTOXA

8.3 Chráněná území

Na území MAS se nachází velkoplošné chráněné území Chráněná krajinná oblast Jeseníky a množství maloplošných chráněných území: přírodní rezervace, přírodní památky a přírodní park. Podíl zvláštní druhové ochrany je nejvyšší na území vyhlášeného CHKO Jeseníky, především v obcích Ludvíkov, Karlova Studánka, Andělská Hora a Vrbno pod Pradědem. Poloha chráněných lokalit je zobrazena na následující mapě.

Obrázek…..: Chráněná území

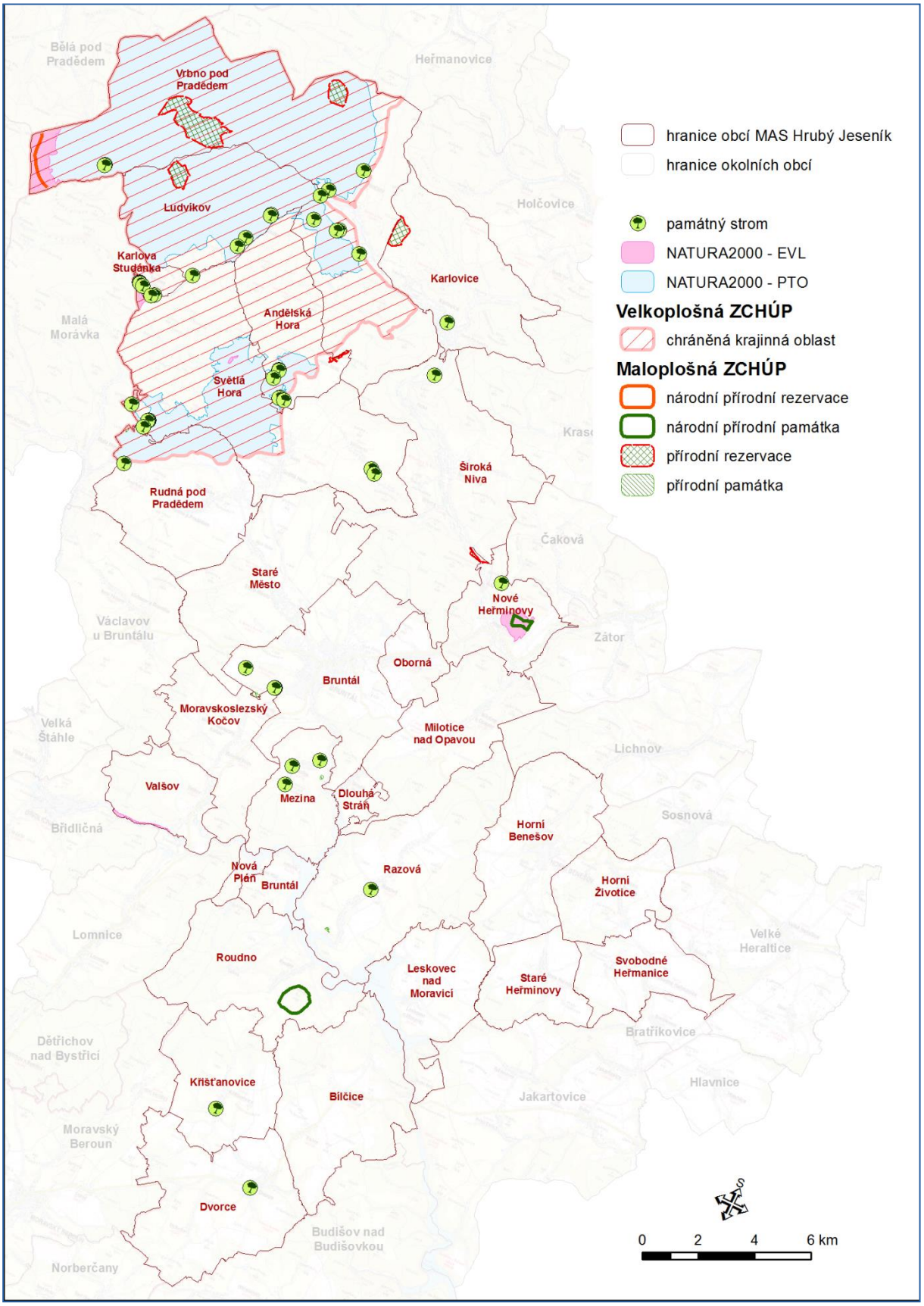

Zdroj:Vlastní zpracování

Velkoplošná chráněná území

Chráněná krajinná oblast Jeseníky

Katastrální území v MAS: Světlá ve Slezsku, Andělská Hora ve Slezsku, Vrbno pod Pradědem, Rudná pod Pradědem, Železná pod Pradědem, Ludvíkov pod Pradědem a Karlova Studánka.
Výměra: 74 000 ha
Chráněná krajinná oblast Jeseníky byla vyhlášena v roce 1969 na rozloze 740 km². Území je z 80% pokryto lesy, převážně druhotnými smrčinami nebo bučinami s mozaikovitě zachovalými zbytky přírodních lesů. Nejcennější území chráněné krajinné oblasti jsou chráněna ve 4 národních přírodních rezervacích (Praděd, Šerák-Keprník, Rejvíz, Rašeliniště Skřítek), v 19 přírodních rezervacích a 6 přírodních památkách. Rozdělení CHKO Jeseníky je následující: I. zóna (nejpřísnější ochrana) zabírá 7%, II. zóna 23%, III. zóna 66% a IV. zóna 4% rozlohy parku.
CHKO Jeseníky představuje kombinaci velmi dobře dochovaných ryze či převážně přírodních prvků (horské smrčiny, subalpínské bezlesí, rašeliniště, skalní biotopy), vysoké lesnatosti a charakteristicky utvářené kulturní krajiny (včetně rozsáhlých historických dobývacích prostor) území výjimečné v národním i středoevropském kontextu.
Kromě specificky utvářené harmonické kulturní krajiny lze za hlavní předměty ochrany CHKO Jeseníky, které ji odlišují od ostatních velkoplošných zvláště chráněných území, označit primární alpínské bezlesí (bez přirozené účasti borovice kleče), klimaxové horské a rašelinné smrčiny a otevřená rašeliniště.
Předmětem ochrany krajinného rázu jsou všechny přírodní, kulturní, historické a estetické charakteristiky a hodnoty krajiny.

Maloplošná zvláštně chráněná území

Národní přírodní rezervace

Praděd Katastrální území: Železná pod Pradědem Výměra: 2031,4 ha
NPR Praděd jako jedna z největších rezervací v České republice vznikla v roce 1991 spojením šesti státních přírodních rezervací Petrovy kameny, Velká kotlina, Malá kotlina, vrchol Pradědu, Divoký důl a Bílá Opava. Předmětem ochrany zde jsou především subalpínské a supramontánní biotopy hlavního jesenického hřebene s výskytem celé řady významných druhů rostlin a živočichů.

Národní přírodní památka

Velký Roudný Katastrální území: Roudno Výměra: 81,00 ha
Sopečný kužel je cenný zejména svou zachovalostí a jedná se o nejvyšší sopku Nízkého Jeseníku. Na vrcholu je dosud patrná kráterová prohlubeň kuželovitého tvaru. Na stavbě masivu sopky se podílí jak sypký vulkanický materiál, tak i čedičová láva. Ta tvoří na úbočí Velkého Roudného i čtyři lávové proudy, z nichž nejdelší dosahuje 5 km délky a přelévá se přes štěrkovou terasu řeky Moravice. Pokryv hornin vulkanického původu zaujímá plochu téměř 9 km^2. Krajinný celek dotvářejí zachovalé agrární antropogenní útvary – množství kamenných valů, agrárních hald a mezí. Na vrcholu stojí rozhledna.

Ptačí hora Katastrální území: Nové Heřminovy Výměra: 17, 46 ha
Lokalita je cenným souborem lesních porostů s přirozenou druhovou skladbou, především podhorských bučin a jedlobučin a významným refugiem původního jesenického modřínu.

Přírodní rezervace

Jelení bučina Katastrální území: Ludvíkov pod Pradědem Výměra: 45,84 ha
Nejzachovalejší lesní porost v Jeseníkách v pásmu listnatého a smíšeného lesa. Rezervace chrání pralesovitý zbytek lesního porostu na blokové suti tvořený převážně bukem a javorem klenem, přimíšeny jsou javor mléč a jilm horský, přežívá posledních několik exemplářů původního ekotypu smrku.

Karlovice – sever Katastrální území: Karlovice ve Slezsku Výměra: 42,35
Zachovalá přirozená jedlobučina s autochtonním jesenickým modřínem, hojnou jedlí, vtroušeným klenem a jilmem horským.

Kunov Katastrální území: Skrbovice (Široká Niva) Výměra: 4,16 ha
Zbytek lužního lesa na břehu mrtvého ramene řeky Opavy s bohatou populací kapradiny pérovníku pštrosího.

Skalní potok Katastrální území: Železná pod Pradědem (Vrbno pod Pradědem) Výměra: 197,63 ha
Rezervace zaujímá spodní část údolí stejnojmenného potoka, který je levostranným přítokem Střední Opavy mezi osadami Vidly a Bílý potok. Předmětem ochrany jsou květnaté bučiny s kyčelnicí devítilistou a skalní biotopy s řadou vzácných druhů rostlin jako měsíčnice vytrvalá, jednokvítek velkokvětý, nezelená orchidej hlístník hnízdák nebo krtičník jarní. Na tzv. Skalních schodech roste poslední volně rostoucí exemplář tisu červeného v CHKO Jeseníky. Zalétá sem lovit celá řada druhů ptáků.

Suchý vrch Katastrální území: Mnichov pod Pradědem Výměra: 49,56 ha
Reliktní bor na suti devonského křemence a kamenné moře, významná geologická, geomorfologická a paleontologická lokalita.

Pustá Rudná Katastrální území: Andělská Hora ve Slezsku Výměra: 1,92 ha
Pestré suchomilné i vlhkomilné louky na úbočí Kamenné hůrky, členěné remízy na kamenitých mezích.

Přírodní památka

Lávový proud u Meziny Katastrální území: Mezina Výměra: 1,22 ha
Součást reliktu vulkanického kužele Venušiny sopky. Odkrytý lávový proud, v němž se nachází lom, vykazuje dobře vyvinutou sloupcovitou a kulovitou odlučností plagioklastického čediče, s hojnými vyrostlicemi olivínu.

Morgenland (část) Katastrální území: Nová Rudná Výměra: 1,83 ha
Z části slatinná louka s výskytem ohrožených druhů rostlin jako je vstavač mužský, prstnatec májový, bradáček vejčitý, kozlík dvoudomý, violka bahenní, atd., výše položená část louky je sušší, na části území se smíšeným lesním porostem. Rostou zde druhy jako pětiprstka žežulník, vemeník dvoulistý, poháňka hřebenitá, pupava bezlodyžná, mateřídouška obecná.

Razovské tufity Katastrální území: Razová Výměra: 1,06 ha
Chráněné území je vyhlášeno v části opuštěného lomu, který byl založen v tělese tzv. razovského pyroklastického komplexu. Jedná se o zcela ojedinělý zbytek nejmladších vulkanosedimentárních hornin – vychrlený materiál během erupcí dopadal do vodního klidného prostředí (dočasné jezero, které vzniklo přehrazením řeky Moravice lávovým proudem) nebo byl do vody splaven. Těžba v tomto místě probíhala již od středověku, což dokládá použití tufitových stavebních prvků na historických budovách v Razové i v širokém okolí.

Uhlířský vrch Katastrální území: Bruntál – město Výměra: 3,7 ha
Jedna z nejmladších sopek v ČR, severovýchodní svah je obnažen lomovou stěnou s profilem pyroklastickým materiálem původního vulkanického tělesa. Pyroklastika jsou zde reprezentována nevytříděnými struskami s podpůrnou strukturou zrn bez popelové frakce, která obsahují četné bomby kapkovitého až vřetenovitého tvaru. Strusky nevykazují žádné známky spékání a jsou tedy produktem strombolského typu erupce.

Natura 2000

Ptačí oblasti

Ptačí oblast Jeseníky Dotčená katastrální území v MAS: Světlá ve Slezsku, Andělská Hora ve Slezsku, Mnichov pod Pradědem, Nová Rudná, Podlesí pod Pradědem, Stará Rudná, Stará Voda v Jeseníkách, Suchá Rudná, Světlá ve Slezsku, Vrbno pod Pradědem, Železná pod Pradědem, Ludvíkov pod Pradědem a Karlova Studánka. Výměra: 52 165 ha
Předmětem ochrany jsou ptačí druhy jeřábek lesní a chřástal polní.

Evropsky významné lokality

Ptačí hora Katastrální území: Nové Heřminovy Výměra: 76 ha
Jde o cenný soubor lesních porostů s přirozenou druhovou skladbou, především podhorských bučin a jedlobučin. Území je rovněž významným refugiem původního jesenického modřínu. V lesních porostech převažují květnaté bučiny, na minerálně chudších substrátech jsou místy vystřídány acidofilními bučinami.

Karlova Studánka Katastrální území: Karlova Studánka, Suchá Rudná Výměra: 24,3 ha
Zanedbaná požární nádrž a mokřina v údolí střední Opavy na jižním okraji obce Karlova Studánka. Jedna ze tří nejbohatších lokalit čolka karpatského v Sudetech.

Moravice Katastrální území: Valšov Výměra: 13,5 ha
Přirozený meandrující tok řeky Moravice s kamenitým až štěrkovitým dnem, charakteristickými břehovými porosty a doprovodnými podmáčenými loukami, vrbinami, olšinami a mokřady. Část lokality leží v zastavěném území. Významná lokalita vydry říční.

Praděd (část) Katastrální území: Karlova Studánka, Ludvíkov pod Pradědem, Železná pod Pradědem Výměra: 175 ha
Centrální část Hrubého Jeseníku od údolí Studeného potoka u Bělé pod Pradědem po motorest Skřítek nad Klepáčovem včetně závěru údolí Divoké Desné, Bílé Opavy a masívu Mravenečníku. Dále zahrnuje mj. Petrovy kameny, vrcholy Malý Děd, Praděd, Vysoká hole, Kamzičník, Máj, Břidličná a Pecný.

Suchá Rudná – Zlatý lom Katastrální území: Suchá Rudná Výměra: 3,3 ha
Tůň na severním okraji obce Suchá Rudná; cca 10 km J od Vrbna pod Pradědem. Jedna ze dvou nejbohatších lokalit čolka velkého v ČR.

Významné krajinné prvky

Břidlicový lom Katastrální území: Dětřichovice
Opuštěný břidlicový lom a haldy v okolí. V lomu je jezírko s vodními živočichy. V okolí lomu se nacházejí haldy s hojným výskytem Sempervivum soboliferum. Na haldách subtermofilní byliny.

Park Kunov Katastrální území: Nové Heřminovy
Významná část krajiny, která je cenným zbytkem parku, založen asi v 19.století.

Upolínová louka Katastrální území: Valšov
Louka, která je cenným a významným pozemkem. Roste zde rostlina upolín nejvyšší (Trollius altissimus). Je to okrasná chráněná rostlina, výskyt na mokrých, slabě kyselých jílovitých půdách.

Park u kostela Katastrální území: Stará Rudná
Významná skupina 21 dřevin na ploše bývalého hřbitova.

Venušina sopka Katastrální území: Mezina
Venušina sopka, geologická a krajinářská lokalita rozsáhlý komplex mokřadníích luk v mělkém záhlaví údolí levobřežního přítoku Černého potoka s fragmenty slatinné louky s výskytem ostřice odchylné a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

Slatina u Bruntálu Katastrální území: Bruntál-město
Rozsáhlý komplex mokřadních luk v mělkém záhlaví údolí levobřežního přítoku Černého potoka s fragmenty slatinné louky s výskytem ostřice odchylné a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

Mokřad "Na kočkách" v Mezině Katastrální území: Mezina
Mokřadní biotop, jehož nejcennější část představují fragmenty slatinné louky v zemědělsky využívané krajině, jedná se o jeden z nejohroženějších přírodních biotopů vůbec.

(Zdroj: MěÚ Bruntál: http://www.mubruntal.cz/chranena-uzemi-a-vyznamne-krajinne-prvky-vkp/d-943937/p1=56660)

8.4 Biodiverzita

Stejně tak jako hospodářství poznamenal socialismus i stav krajiny v obcích i v jejich okolí. Jakmile zemědělství přešlo do rukou družstev a později státních statků, byly utvořeny velké celky a došlo k necitlivým zásahům do přírody scelováním pozemků a rušením remízků, mezí a menších lesnatých porostů. Tato opatření mají dodnes za následek značně narušené odtokové poměry a vodní režim v krajině, znečištění vod a degradaci půdy. Těmito kroky byl postupně nastartován proces ztráty přirozené úrodnosti půdy, výrazné snížení schopnosti retence vody v krajině, snížení biologické rozmanitosti a snížení početnosti druhů vázaných na zemědělskou krajinu

Na území CHKO Jeseníky a v přilehlých oblastech se vyskytuje vzácná fauna i flora. Vyskytují se zde druhy ptáků, které jsou ohroženy v celoevropském měřítku, v Ptačí oblasti Jeseníky se jedná o jeřábka lesního a chřástala polního. Dalšími druhy ohrožených ptáků jsou: čáp černý, sýc rousný, včelojed lesní, sokol stěhovavý, tetřívek obecný, tetřev hlušec, kulíšek nejmenší, žluna šedá, datel černý, lejsek malý, ťuhýk obecný. Bohatá biodiverzita je dána specifickými stanovišti, jako jsou přirozené lesy a horské louky, které nalezneme i na území MAS, dále horské hole a rašeliniště, které se v CHKO vyskytují mimo území MAS.
V Jeseníkách se můžeme setkat s několika typy **lučních porostů**. Mezi typické druhy těchto luk patří kozlík dvoudomý, zábělník bahenní, violka bahenní, tolije bahenní, orchideje prstnatec májový a Fuchsův. Vlhké louky poskytují útočiště skupině ptáků, obojživelníků, motýlů, pavouků a jiných živočichů. Naproti tomu tradičně obhospodařované louky na výslunných stráních hostí řadu zcela odlišných druhů jako orchideje prstnatec bezový a pětiprstku žežulník, vítod obecný, mateřídoušky, hvozdík kropenatý, pryšec chvojka a jiné.
V Jeseníkách se dochovaly některé druhy rostlin a živočichů, které jsou ohroženy v celoevropském měřítku. Proto, aby se dochovaly i dalším generacím, budou zahrnuty do tzv. evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 a těm bude nutné zajistit zákonnou ochranu: Z rostlin jsou to, kromě výše jmenovaných, mechorost mozolka skalní, z živočichů pak vrápenec malý, netopýr brvitý, netopýr černý, čolek velký, čolek karpatský.

Ekologická fragmentace

Ekologická fragmentace je ukazatelem stability biodiverzity, narušení stanovišť a kvality urbanizovaného prostředí. Při zvýšené fragmentaci dochází k dělení přírodních lokalit s výskytem specifických druhů rostlin a živočichů, následná genetická izolace a segmentace stanovišť ohrožuje

přežití citlivějších druhů. Pro migrující živočichy znamená vysoká fragmentace území existenci bariér jejich migrace.
Nejnižší ekologická fragmentace v nulových hodnotách je v katastrech obcí Křišťanovice, Nová Pláň, Roudno a Svobodné Heřmanice. Nejvyšší ekologická fragmentace je v Nových Heřminovech (1,44), Oborné (1,3), Valšově (1,0) a Karlově Studánce (0,96). Vzhledem k neexistenci důležitých dopravních tepen v území MAS je ekologická fragmentace nízká a prospívá biodiverzitě v území.

8.5. Lesní ekosystémy

Lesní celky zabírají 42,2 % plochy území, nejvíce v katastrech obcí Ludvíkov (93,8%), Vrbno pod Pradědem (84,3%), Andělská Hora (73,2%), Karlovice (72,6%) a Karlova Studánka (72,6%). Naopak nejnižší zastoupení lesa vykazují katastry obcí Leskovec nad Moravicí (15,7%), Horní Benešov (16,1%), Rudná pod Pradědem (16,2%), Bruntál (16,7%) a Svobodné Heřmanice (17,1%). Procentuální vyjádření však často ovlivňuje velikost katastru, jehož hranice je velmi často tvořena hranicí bezlesí a lesa (který již náleží ke katastru sousední obce).

Přirozená lesní společenstva se nachází především v chráněných územích. Přirozené lesy v Jeseníkách značně ovlivnil člověk (žďářením lesů, těžbou kovů, vysazováním stromů cizího původu, mýtními těžbami většího rozsahu). Lesy s přirozenou druhovou skladbou jsou dnes z větší části chráněny jako rezervace.
Řada lesních ploch byla v minulosti osázena smrkovou monokulturou, což vede k nižší biodiverzitě území. Smrkové monokultury, především ty, které jsou pěstované na rozsáhlých plochách, vykazují nízkou rezistenci proti rozvratu způsobenému rušivými vlivy (přemnožování škůdců a rozvoj chorob, klimatické extrémy) a při ponechání přirozenému vývoji směřují díky rychle probíhající sukcesi relativně rychle k návratu původní vegetace a následně ke stádiu klimaxu.
V posledních cca 20 letech dochází k dílčímu zlepšení stavu lesů, zejména využitím většího podílu přirozené obnovy (hlavně buku) při obnově lesa, zvyšováním podílu melioračních a zpevňujících dřevin. Začínají se více uplatňovat šetrnější způsoby hospodaření.
Nadále však zůstává úkol snížit zastoupení smrku ve prospěch dalších dřevin přirozené druhové skladby, zejména na stanovištích pro smrk nevhodných, dále rozrůznit zjednodušenou věkovou a prostorovou strukturu lesních porostů za účelem zvýšení jejich stability a druhové rozmanitosti.

Neuspokojivá je situace při přibližování a odvozu dřevní hmoty z lesních porostů, často je využívána těžká technika za nevhodných klimatických podmínek v místech, kde výrazně narušuje půdní povrch.
Při opravách lesních cest stále přetrvávají požadavky zpevnit lesní cesty s přírodním povrchem z hlediska ochrany přírody nešetrnými technologiemi (živičný nástřik, betonování odvodňovacích příkopů). Realizací nových přibližovacích linek nezřídka dochází k ničení starých loveckých chodníků, které patří k historickému dědictví území.

8.6 Dřeviny ve volné krajině a v sídlech

Význam zeleně podhorské krajině na zemědělské pozemky a v zastavěných částech obcí a měst – ve formě solitérů, linií nebo skupin – je nezastupitelný. Oživují krajinu, vytvářejí prostředí a podmínky pro život dalších organismů, řada dnes mohutných staletých stromů, byla našimi předky uchovávána a chráněna jako rodové stromy, nebo od nepaměti označovaly tradiční hranice pozemků, lemovaly a označovaly trasy cest, či jen poskytovaly stín a ochranu obytným a hospodářským budovám před blesky a větrem.

Zeleň v zastavěných územích

Zeleň v sídelních útvarech – parky, zeleň na náměstích a návsích, sídlištní zeleň, hřbitovy. Zeleň tohoto typu různé kvality a stáří najdeme v každé obci MAS. Nejstarší kostru této zeleně obvykle tvoří původní domácí dřeviny – lípa, buk, jasan, javor klen, modřín, jedle, tis, smrk, dub, doplněné místy borovicí lesní i nepůvodní vejmutovkou. V pozdějších mladších výsadbách se často uplatňovaly stálezelené nepůvodní druhy a kultivary (smrk pichlavý, zeravy, jalovce, jedle ojíněná, keřové tisy, kleč a další). Příkladem takového necitlivého zásahu jsou veřejné prostory ve Dvorcích, Vrbno pod Pradědem, Křišťanovicích, Andělské Hoře a dalších obcích.
Řada veřejných prostor prochází v posledních letech rekonstrukcí, jejíž součástí je často i revitalizace zeleně. Je na místě, aby se při tom dbalo na takovou skladbu vysazovaných stromů a keřů, která bude respektovat tradiční venkovský charakter těchto prostor. Pozitivním příkladem tradičního propojení sídla se zelení je obec Roudno.
Zeleň v podhorské roztroušené zástavbě – jednoznačně převažují původní domácí dřeviny, nejčastěji lípa, z nepůvodních dřevin je nejčastější jírovec maďal, vyskytují se i kultivarů výše zmíněných stálezelených nepůvodních dřevin. Mezi obce s nejvýznačněji zastoupenou zelení (skupinovou i solitérní), doprovázející a doplňující rozvolněnou podhorskou zástavbu, patří např. Suchá Rudná a Železná.
Významné stromy a jejich skupiny – dotvářející drobné stavby, sakrální objekty a malé hřbitovy. Najdeme je například v Andělské Hoře, Podlesí, Razové, Roudně, ve Starém Městě a v dalších obcích. Většinou se jedná staré impozantní stromy původních druhů.
Zeleň, která vznikla pro speciální funkce – byla původně komponována především jako estetický prvek, dnes je často její význam polyfunkční. Jedná se zejména o zeleň zámeckých a lázeňských parků – park u „zámečku“ Gröhmann ve Vrbně pod Pradědem, zámecký park v Bruntále, park v lázních Karlově Studánce.

Zeleň ve volné krajině

Solitérní stromy a drobné skupiny – obvykle naznačují třeba již dávno zaniklou funkci, např. hraniční mezník, orientační bod, starý zbor, místo kdy kdysi stával pomníček, či kříž, místo někdejší těžby atd. Tyto typy zeleně můžeme nalézt v katastrech mnoha obcí MAS.
Zarůstání zemědělské krajiny – ke spontánnímu zarůstání luk dochází v důsledku nedostatečné péče většinou podél neudržovaných mezí, nebo v hůře dostupných cípech zakusujících se do lesů, či na někdejších kamenicích.
Liniová zeleň – doprovázející komunikace, odedávna patří k nejvýznamnějším prvkům krajinného rázu. K nejvýznamnějším a nejhodnotnějším v Jeseníkách pak patří aleje a stromořadí podél místních a účelových komunikací. Dvě z alejí podél místních komunikací jsou vyhlášeny za památné, a to v Alej na Uhlířský vrch a alej na Anenský vrch v Andělské Hoře. Mnoho ze stromů ve zdejších alejích nutně potřebuje náležité ošetření, což zpravidla vyžaduje nemalé finanční prostředky. Často pak dochází k postupnému odstraňování stromů, které se staly nebezpečnými, a není provedena náležitá náhrada. Vhodné by bylo doplňování liniové zeleně ovocnými stromy, zejména původními odrůdami.
Zeleň rostoucí na mezích – horizontální meze dělící táhlé svahy na jednotlivé terasy mají výraznou protierozní funkci, vertikální meze, dělící pozemky po svahu, tvořily v minulosti hranice mezi jednotlivými hospodářstvími. Jsou porostlé vesměs místně původními dřevinami a jsou často nositeli genofondu původních druhů, jsou krajinářsky z daleka viditelným výrazným prvkem. Významně se zachovaly např. na svazích ve Vrbně pod Pradědem a v Roudně.
Břehové porosty a doprovodná zeleň vodotečí – podporují nejen funkce ekologické a rekreační, ale obvykle i vodohospodářské funkce vodních toků. Mnoho toků ale v souvislosti s jejich úpravami (zejména po povodních v r. 1997) ztratilo svůj přírodní charakter, kdežto břehové a doprovodné porosty se postupně samovolně obnovují. I zde je však nutná údržba, dochází k nekontrolovanému zarůstání břehů.

Památné stromy

V území MAS se nachází celá řada cenných stromů, co do svého stáří nebo mohutnosti. Několik z nich bylo vyhlášeno památnými stromy:

Andělská Hora	Buk, Javor mléč, Lípa, Lípa (u kříže pod Annenskou studánkou), alej na Annenský vrch
Bruntál	Lipová alej na Uhlířský vrch, Dub
Dvorce	Buk Lesní (Buk u Černých)
Karlova Studánka	Buk (u mateřské školy), Buk (dvoják u mostu), Jedle (v lázeňském parku), Lípy (u Hubertusu), Buk (na křižovatce pod Hubertovem)
Karlovice	Lípy
Křišťanovice	Jasan ztepilý (Křišťanovický jasan)
Ludvíkov	Jedle, Jasan, Lípa (nad řekou), Lípa (u zámečku), Jasan (u zámečku)
Mezina	Lípa velkolistá (Lípa u Kohoutů), Javor horský (Klen v Mezině), Dub letní (Dub u Slováků)
Nové Heřminovy	Král modřínů
Razová	Lípa velkolistá (u fary)
Rudná pod Pradědem	Lípa v Nové Rudné
Světlá Hora	Jasany (v Podlesí), Jasan (na Ranné), Lípa (v Podlesí), Dětřichovická olše, Klen v Dětřichovicích
Vrbno pod Pradědem	Smrky (Pradědská brána), Topol šedý (u zámečku), Lípa (u kapličky), Dub (na náměstí sv. Michala), Modřín (v mezích), Javor mléč, Buk (v Železné, Mnichovský modřín).

Ovocné stromy

Velmi cenné jsou také solitéry nebo výsadby ovocných stromů v zahradách, sadech a na návsích. V monitoringu provedeném v letech 2011-13 byly zmapovány a hodnoceny krajové a staré odrůdy v centrální a jižní části MAS. Od roku 2013 probíhá záchrana tohoto genofondu na lokalitě v Razové, kde byly vysázeny vybrané staré a krajové odrůdy typické pro zdejší krajinu. Mimořádných kvalit dosahují zejm. stromy v Roudně, Razové, Leskovci nad Moravicí, Miloticích nad Opavou, Starých Heřminovech, i v jiných obcích. Je vhodné, aby byly provedeny navazující výzkumy v ostatních obcích MAS a zrevidovány i dosud zkoumané lokality.

Obnova zeleně

Stav zeleně na veřejných prostranstvích je také důležitým tématem reflektovaným zástupci obcí. Z 28 obcí jen jedna označila svůj stav zeleně jako bezvadný, z více než tří čtvrtin (22) je považován jako uspokojivý, tzn., průměrné hodnocení, za neuspokojivý v 5 obcích.

V záměrech se nejčastěji objevují výsadby na veřejných prostranstvích, následuje zalesnění nevyužitých ploch po těžbě, revitalizace skládky či jiné a nakonec výsadby alejí. V mnoha případech obce navazují na dosud prováděné výsadby. Malá preference realizace biokoridorů v rámci Územních systémů ekologické stability je zapříčiněna i problematickou a roztříštěnou vlastnickou strukturou, nerealizovanými komplexními pozemkovými reformami a nedostatkem finančních prostředků.

Graf 13: Záměry obcí na péči o veřejná prostranství a zeleň v obci a okolí

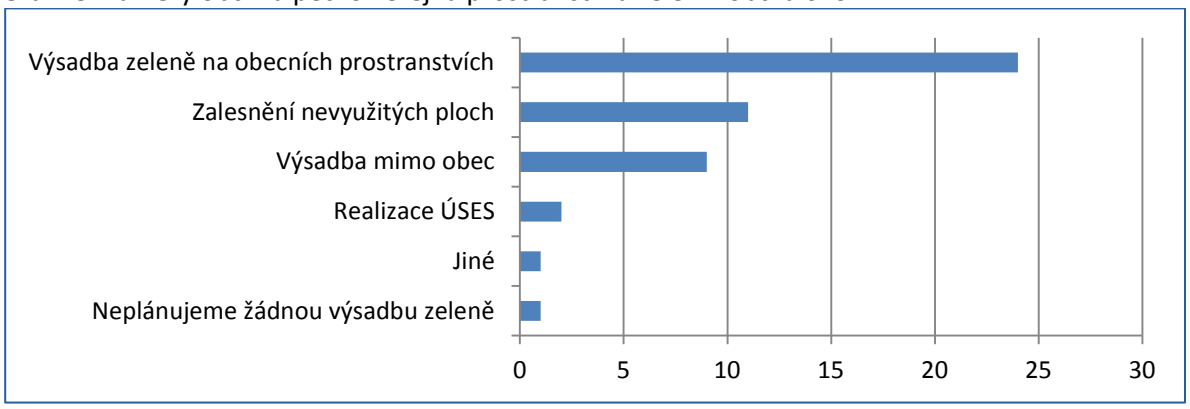

Zdroj: Dotazníkové šetření 2013, 2014

8.7 Ovzduší

Kvalita ovzduší je úzce spojena s průmyslovou výrobou, dopravou a lokálními topeništi. Oblast MAS nepatří k průmyslovým oblastem, intenzivní dopravní tahy zde také nejsou, proto jediným významným zdrojem znečištění jsou právě lokální topeniště. Ke znečištění ovzduší způsobené lokálními topeništi dochází tedy zejména v zimní sezóně z důvodů nedokonalého spalování a spoluspalování komunálního odpadu.
Tomu odpovídá i vymezení oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší, kdy v roce 2010 bylo zjištěno lokální překračování imisních limitů jak pro prach (PM10), tak i pro benzo(a)pyren (Věstník MŽP, únor 2012). Konkrétně se jednalo o překročení denního imisního limitu pro prach na 12% území Horního Benešova, benzo(a)pyren překračoval imisní limity vždy na malé části území Horního Benešova a Dvorců. Celoplošně jsou zde překročeny imisní limity pro přízemní ozon, což je ovšem dlouhodobě celorepublikový problém. I přes lokální překročení imisních limitů lze ovšem oblast jako celek řadit v rámci republiky k lokalitám s relativně kvalitním ovzduším.
Lokální charakter znečištění dává prostor pro zlepšení, kdy jednotlivé obce mohou podporou ekologických způsobů vytápění výrazně přispět ke zlepšení kvality ovzduší. Stejně jako v mnohých jiných oblastech zde ale narážíme opět na ekonomickou stránku věci.
Ve znečištění ovzduší se projevují především prachové částice PM 10, prachové částice PM 2,5 a zvýšená koncentrace oxidu dusíku NO2. Nejméně těchto znečisťujících látek koreluje s ochranou území: Nejnižší koncentrace těchto látek jsou v Karlové Studánce, Ludvíkově a Andělské Hoře, které leží v území CHKO Jeseníky.
Nejvyšší koncentrace těchto látek jsou v Bruntále, Horních Životicích, Starých Heřminovech a Svobodných Heřmanicích. Horší kvalita ovzduší je v katastrech obcí se silnicí 1. třídy jako je Staré Město, Bruntál, Oborná nebo Nové Heřminovy.

Roční imisní limit pro imisní koncentrace polétavého prachu je 40 µg/m^3. Obrázek znázorňuje roční průměry imisních koncentrací v čtvercové síti 1krát 1 km za období 2008-2012. Z přehledky je patrné, že dlouhodobě nedochází k překračování tohoto imisního limitu na území MAS (překračování limitu symbolizuje červená a oranžová barva).

Roční imisní limit pro imisní koncentrace benzo(a)pyrenu je 1 µg/m^3. Obrázek znázorňuje roční průměry imisních koncentrací v čtvercové síti 1krát 1 km za období 2008-2012. Z přehledky je patrné, že dlouhodobě dochází k překračování tohoto imisního limitu ve městech Bruntále a Vrbně pod Pradědem. Na ostatních místech jsou naměřené hodnoty pod limitem.

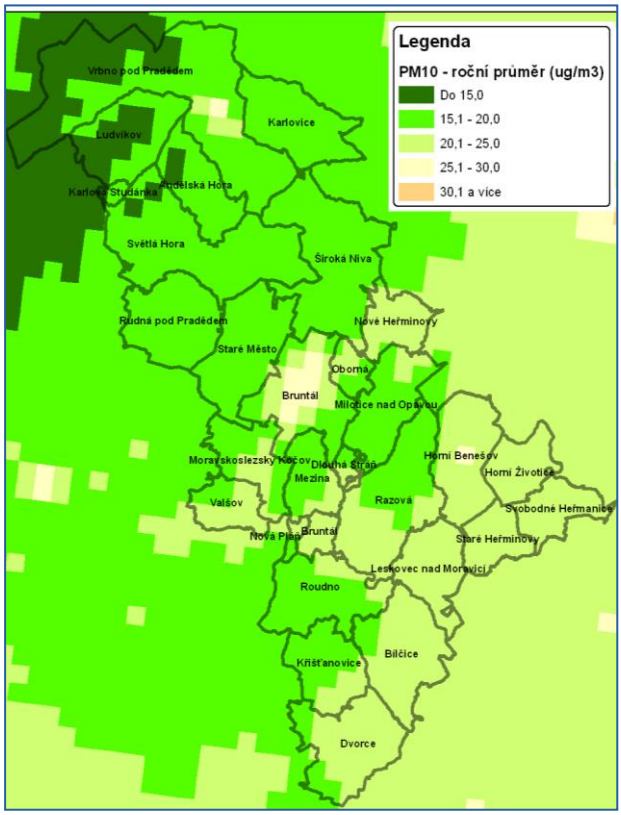

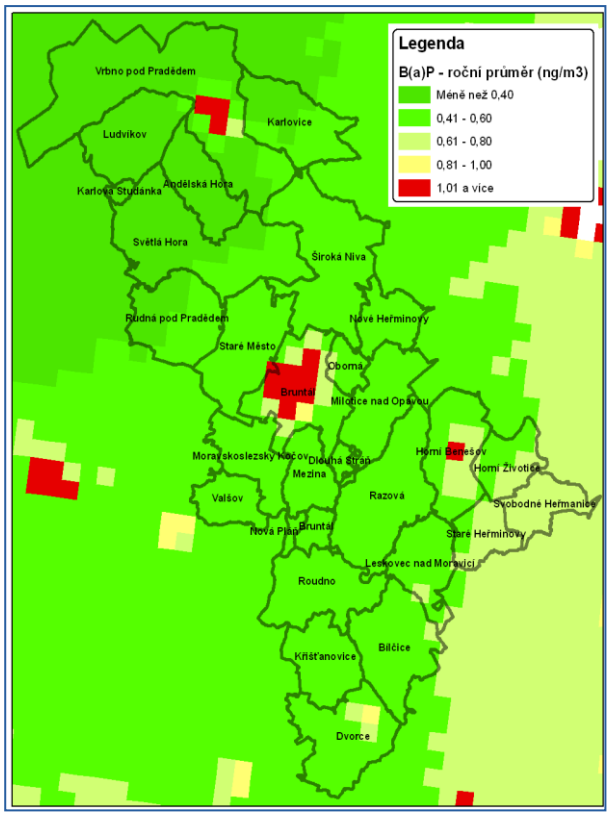

Obrázek 1 a 2 Průměrné roční koncentrace PM10 a benzoapyrenu

8.8 Voda

Vodstvo výrazně určilo celkový ráz krajiny nejen svým přímým působením, ale i nepřímo určilo charakter osídlení. Z hlediska vlivu na krajinný ráz území lze za nejvýznamnější pozitivní hodnoty přírodního charakteru považovat horské bystřinné toky (Bílá a Střední Opava) a meandrující úseky vodních toků (Opava mezi Širokou Nivou a Novými Heřminovy).
Zcela specifické krajinné prostředí vzniklo v okolí vodní nádrže Slezská Harta. Přesto, že se jedná o vodní dílo vytvořené člověkem, je řazeno mezi přírodní charakteristiky utvářející krajinný ráz a v daném území je hlavním krajinotvorným činitelem s funkcí vodárenskou a rekreační.
Území náleží řekami k povodí Odry. Přirozený vodní režim odtoku se na vodních tocích projevuje v dlouhodobém průměru vysokou vodností v jarních měsících (v době tání sněhu ve výše položených oblastech povodí) a značným kolísáním průtoků v průběhu léta. Zbytek roku je charakteristický nízkým odtokem.

Mezi významné toky na území MAS patří řeka **Moravice**, která je čtvrtým největším tokem v povodí Odry. Pramení v Hrubém Jeseníku v nadmořské výšce 1134,8 m, ve Velkém kotli.
V letech 1987 – 1997 byla na jejím toku postavena přehradní nádrž **Slezská Harta**, která zaplavila části katastrů obcí Leskovec nad Moravicí, Razová, Roudno, Dlouhá stráň a Nová Pláň, kde musely být vystěhovány a následně zbourány domy, a zcela zaplavila a ukončila existenci obce Karlovec, z níž zbyl pouze kostel. Údolní nádrž Slezská Harta byla původně postavena z důvodu posílení níže ležícího vodárenského zdroje Kružberk, později se důvodem stalo i příznivé ovlivnění jakosti surové vody pro vodárenské účely, nadlepšení průtoků na Moravici, Opavě i Odře, umožnění odběrů vody pro průmysl a využití vodní energie. Délka zaplaveného území je 9,0 km, šířka 1,7 km, zatopená plocha 870 ha.

Dalším významným tokem je řeka **Opava**, která vzniká soutokem Bílé, Střední a Černé Opavy ve Vrbně pod Pradědem. Střední Opava (s délkou 12,9 km) pramení na severovýchodních svazích Pradědu a Černá Opava (18,4 km) při severozápadních svazích Orlíku. Bílá Opava pramení na jižních svazích Pradědu ve výšce 1280 m n.m.

Obrázek 3 Mapa toků

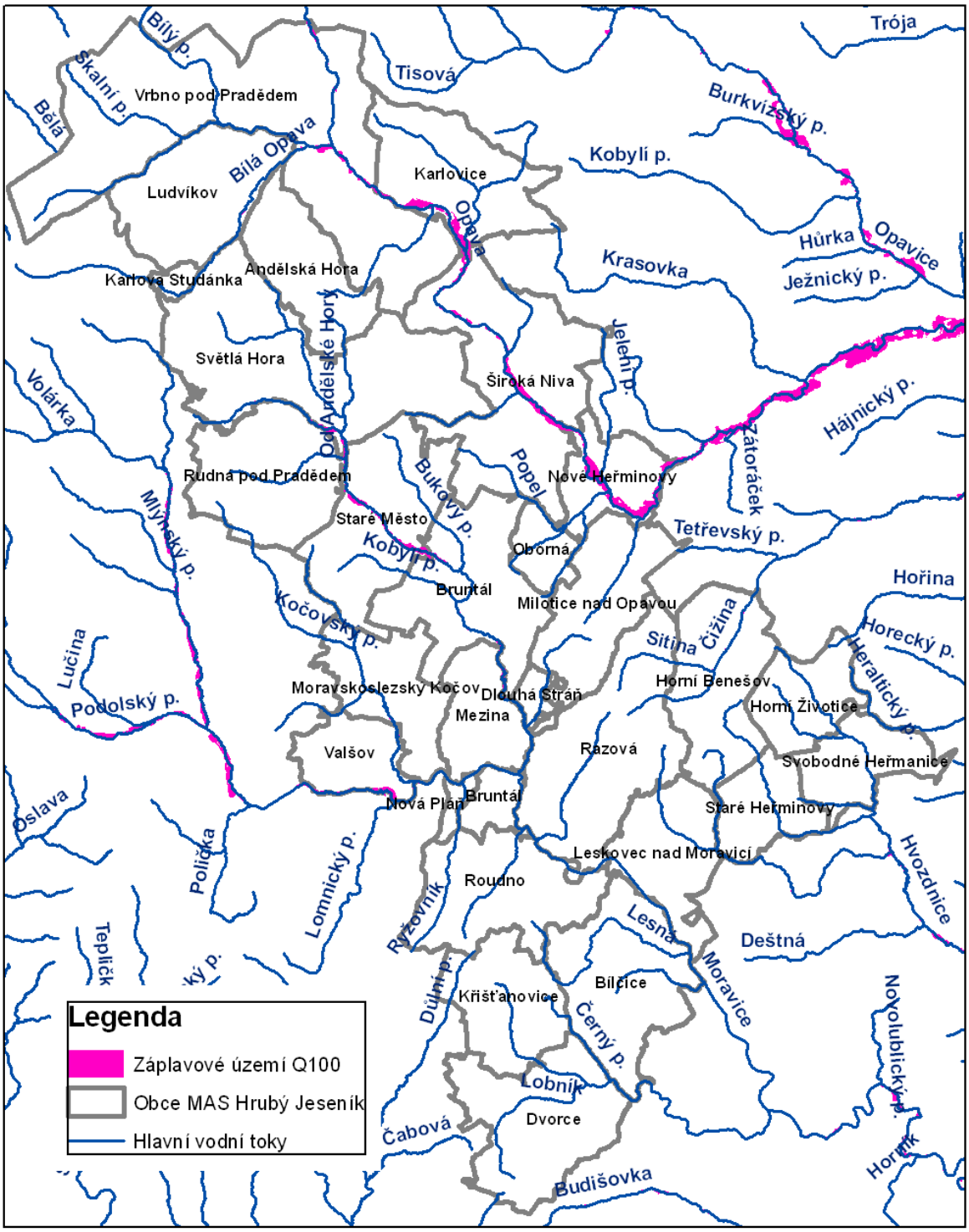

Zdroj: vlastní zpracování

V oblasti Nových Heřminov je dle Zásad územního rozvoje Moravskoslezského kraje navržena přehrada, nicméně proti ZÚR podala obec žalobu, které nebylo vyhověno. Dle Povodí Odry, je v zátopné oblasti celkem 12 obytných domů, 21 rekreačních a 4 firemní objekty. Nádrž by ale podle argumentů zástupců Krnova a Opavy před povodněmi mohla uchránit až šest tisíc místních lidí. Vládou schválený harmonogram počítá s tím, že do roku 2016 by měly být vykoupeny všechny dotčené pozemky a vydáno územní rozhodnutí. Obec Nové Heřminovy se však bude snažit stavbu co nejvíce pozdržet.

Prameny a studánky

Tabulka 32 Prameny a studánky v regionu

Horní Životice	Pramen Hořiny
Karlovice	Studánka u lípy
Ludvíkov	Pramen na lesní cestě Zámecká
	Studánka Živá voda
	Studánka na lesní cestě Šestková
Mezina	Pramen Mezinského potoka
	Studánka nedaleko Černého potoka
Mnichov	Studánka U kapličky (u kostela)
Moravský Kočov	Na cestě k Uhlířskému vrchu
Nad Pochní	Pramen na lesní cestě Slučí (od nádraží Karlovice do Široké Nivy)
Nové Heřminovy	Studánka "Ptačí"
Razová	Pramen Hvozdnice
	Pramen Čižiny
	Pramen Sitiny
	Pramen Razovského potoka
Široká Niva	Pramen
Valšov	Studánka u Kamenky
Vrbno pod Pradědem	Mirkův pramen na lesní cestě Poštovská u Sokolské chaty (katastr Andělská Hora)
Železná	Studánka u Jánské chaty pod vrcholem Pytlák
	Studánka za Černohorskou chatou na svahu Černého vrchu
	Pramen pod turistickým rozcestníkem Na Výsluní
	Pramen na lesní cestě Solná u Františkovy chaty

Zdroj: estudanky.eu, vlastní šetření

Na území MAS HJ se nachází lokality uhličitých vod – kyselek. Nejvýznamnější z nich jsou uhličité minerální vody v Karlově Studánce, jež představují kyselku typickou pro jesenickou oblast a jež jsou využívány jako přírodní léčivé zdroje. Pochází z uhličitých minerálních vod bělského zlomu, jehož průběh jde z Bruntálu, přes Karlovu Studánku, Vidly, obec Bělou k Lázním Lipová do polského Ladek Zdróju. Lokalita je vymezena ochranným pásmem minerálních vod.
Další významné prameny se nachází v Suché Rudné a Nové Pláni, kde byla zřízena stáčírna nízkomineralizované vody značky Horský pramen.
Ztracené minerální prameny po povodni v roce 1997 jsou v Ludvíkově a mezi osadami Bílý potok a Vidly – tento pramen měl název Živá voda. Další zaniklé jsou evidovány v obcích Bruntál, Karlov, Karlova Pláň, Razová a Staré Heřminovy. Jejich obnova by měla být v budoucnu předmětem zájmu obcí a občanských sdružení.

8.8.1 Znečištění vod

Znečištění řek

Moravice - Co do kvality vody je samotná Moravice sledována celkem v 5 profilech. Podle vybraných ukazatelů je voda klasifikována výslednou II. třídou jakosti jako voda mírně znečištěná, a to s výjimkou profilu Valšov, kde je hodnocena III. třídou (voda znečištěná) kvůli mírně vyšší koncentraci celkového fosforu. Po stránce organického znečištění je ve všech sledovaných profilech relativně čistá, nevykazuje žádné zatížení amoniakálním ani dusičnanovým dusíkem a obsah celkového fosforu ve vodě je rovněž nízký. Dvě horní třetiny zátopy Slezské Harty jsou rekreačně využitelné (zóny Leskovec nad Moravicí, Nová Pláň a Roudno). Řeka Moravice má velký vliv na stav vody v přehradě Slezská Harta a je třeba minimalizovat její znečištění z důvodu výskytu sinic v přehradě.
Opava - Jakost vody je na samotném toku sledována a vyhodnocována na celkem 7 profilech, přičemž podle vybraných ukazatelů je klasifikována ve 4 profilech II. třídou a ve 3 profilech III. třídou jakosti. Od pramene po město Opavu vykazuje voda částečné organické znečištění a zatížení fosforem, čímž je řazena do II.tř. jakosti (mírně znečištěná voda). K soustředěnému vypouštění vod, které jakost vody ovlivňuje, přispívají ve Vrbně p/P čistírna odpadních vod (ČOV) - 22 l/s, a Advanced Plastics (19 l/s).

Stav povrchových a podzemních vod

Nevyhovující stav podzemních i povrchových vod je v Bruntále, Mezině, Moravskoslezském Kočově, Starém Městě, Široké Nivě a Valšově. Nejlepší kvalita vod je v Ludvíkově a Karlové Studánce.
Významné zhoršování stavu podzemních vod také důsledkem propojováním rozdílných kolektorů (např. v kvartérních sedimentech a paleozoických horninách), tzn. propojení mělké zvodně s hlubinnou, děje se tak vrtanými studnami při nedodržování a neznalosti legislativy atd.

8.8.2 Povodně

Povodně byly pro území v okolí vodních toků vždy problémem. Nejinak je tomu i v případě řeky Moravice, která protéká velkou částí území MAS. Poslední velká povodeň zasáhla tento tok v roce 1997. V posledních letech se navíc přidaly tzv. bleskové povodně, které ohrožují i ty obce, které neleží na toku řeky, ale ohrožují je splachy z okolních pozemků. Povodeň z roku 1997 poukázala na přetrvávající problémy v území, a to nedostatečné zachycování vody v lesích (smrkové monokultury, naddimenzovaná síť lesních cest), sídlech (zpevněné plochy) i korytě řeky (nedostatečná údržba koryta, narovnávání a úpravy toku). V roce 1997 byly významné povodně i na řece Opavě. Nejnovější úpravní zásahy si na řece Opavě vyžádalo odstranění škod na jejím korytě, které byly způsobeny povodní z roku 1997. Ta měla katastrofální průběh zejména na horním toku, kde její kulminační hodnoty přetvářely celou údolní nivu. Hydrologicky bylo tehdy vyhodnoceno, že v nejvyšších úsecích Opavy povodeň dosahovala četnosti výskytu sedmisetleté (Q700) vody (ve Vrbně pod Pradědem), směrem po toku se snižovala. Destrukce koryta si v řadě úseků mezi Vrbnem pod Pradědem a Novými Heřminovy vyžádala jeho úplnou obnovu. Obnovnými regulačními zásahy po povodni roku 1997 a jejich doplněním (zkapacitnění průtočného profilu a ohrázování) je dosaženo potřebného stupně povodňové ochrany (pro zástavbu vesměs alespoň na dvacetiletou vodu) v horních tratích mezi Širokou Nivou a Karlovicemi.

Graf 14: Četnost povodní v obcích MAS HJ

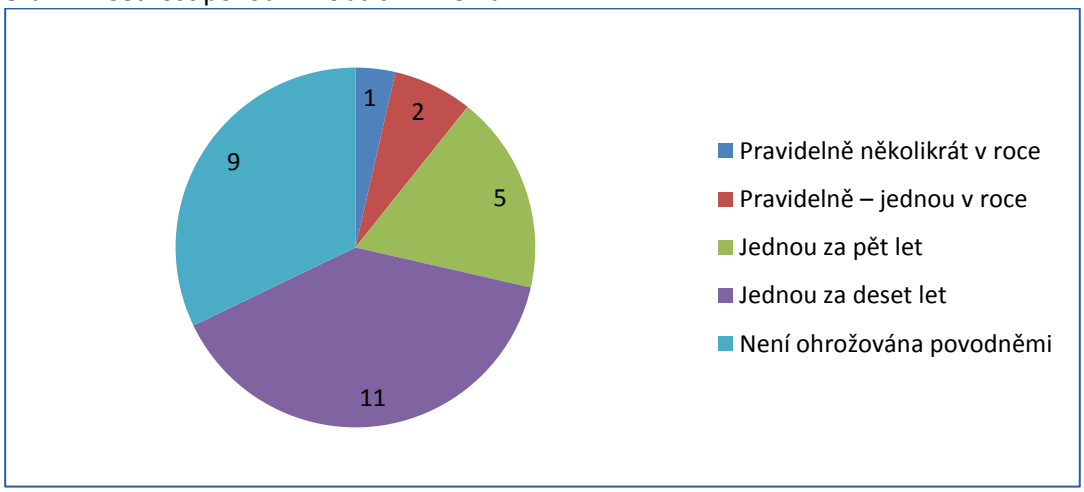

Zdroj: Dotazníkové šetření 2012,2014

Zkušenosti s povodněmi má více než polovina obcí MAS – konkrétně 19 obcí. Přitom jednou nebo vícekrát za rok se objeví povodně v Bílčicích, Dvorcích a ve Světlé Hoře. Jednou za pět let v obcích Horní Benešov, Horní Životice, Rudná pod Pradědem, Svobodné Heřmanice, Široká Niva a jednou za deset let v Bruntále, Karlově Studánce, Karlovicích, Ludvíkově, Křišťanovicích, Nových Heřminovech, Oborné, Razové, Starém Městě, Starých Heřminovech a ve Vrbně pod Pradědem. Záplavové území Q100 bylo znázorněno na předešlém obrázku mapy toků.
Z postižených obcí mají kompletní protipovodňovou ochranu pouze obce Mezina, Razová, Vrbno pod Pradědem. Částečnou protipovodňovou ochranu mají v Karlovicích, Široké Nivě a Nových Heřminovech. Záměry na zřízení protipovodňové ochrany mají Svobodné Heřmanice, jež dosud žádnou stavbu tohoto charakteru nerealizovaly. V Nových Heřminovech mají záměr na tvorbu studie přírodě blízkých protipovodňových opatření a v Karlovicích řeší protipovodňovou ochranu Povodí Odry a Lesy ČR. V Široké Nivě je v plánu vybudování kompletní protipovodňové ochrany do 5 let. Ostatní obce, z nichž mnohé patří do skupiny často zaplavovaných, nemají realizaci protipovodňové ochrany v plánu.
Z hlediska bezpečnostního a environmentálního jsou podobnou hrozbou jako povodně i vodní a větrná eroze. Tyto problémy jsou v současnosti registrovány v obcích Bílčice, Dlouhá Stráň (10 ha), Dvorce, Staré Heřminovy (10 ha) a Valšov, Vrbno pod Pradědem (vodou vymílány příkop v lese u Mnichova v řádu několika m^2), Starém Městě (Černý Potok vymílá břehy – nutné vyčištění).
V těchto obcích i obcích s vyšším podílem zemědělské půdy náchylné k vodní a větrné erozi je důležité věnovat zvýšenou pozornost protierozním opatřením, dále se věnovat novým výsadbám a dbát o údržbu zbývající krajinné zeleně.

8.9 Půda a struktura ploch

Tabulka 33: Struktury ploch podle obcí

Obec	Celková výměra (ha)	Zemědělská půda (ha)	z toho				Lesní půda (ha)	Vodní plochy (ha)	Zastavěné plochy (ha)	Ostatní plochy (ha)
			Orná půda (ha)	Zahrady (ha)	Ovocné sady (ha)	Trvalé travní porosty (ha)				
Andělská Hora	1588	363	6	10	-	347	1163	4	8	51
Bílčice	2 433	1 360	519	8	-	832	803	86	20	164
Bruntál	2935	1589	467	42	-	1080	490	176	112	566
Dlouhá Stráň	222	137	74	2	-	62	38	28	2	16

Dvorce	2 421	1 744	1 035	18	-	691	464	16	27	169
Horní Benešov	2 040	1 379	1 044	42	1	293	328	12	37	284
Horní Životice	1 140	772	658	19	9	85	286	2	12	68
Karlova Studánka	155	3	-	1	-	3	112	2	3	34
Karlovice	2162	443	41	33	1	368	1569	20	21	109
Křišťanovice	1 622	961	461	4	-	496	529	9	11	111
Leskovec nad Moravicí	1 560	993	905	9	3	76	245	225	16	81
Ludvíkov	2112	70	11	14	-	46	1980	11	7	43
Mezina	1 138	540	119	18	0	404	448	99	7	43
Milotice nad Opavou	1 918	812	468	15	1	328	997	11	13	85
Moravskoslezský Kočov	1 498	833	43	8	-	782	493	5	11	156
Nová Pláň	171	30	11	1	-	18	95	32	2	12
Nové Heřminovy	1104	314	120	17	-	176	680	21	15	73
Oborná	533	344	45	11	-	288	141	2	6	41
Razová	3 188	1 480	894	26	-	561	1 359	232	19	97
Roudno	2 214	940	111	15	-	815	1 014	131	11	117
Rudná pod Pradědem	2182	1707	520	14	-	1172	355	11	16	94
Staré Heřminovy	1 018	697	636	13	-	48	270	4	10	37
Staré Město	2425	1401	565	19	-	817	549	11	20	444
Světlá Hora	4301	1909	365	34	-	1510	2127	11	30	224
Svobodné Heřmanice	1 147	852	762	15	-	76	197	3	14	82
Široká Niva	3716	877	242	33	1	601	2667	29	18	127
Valšov	982	385	50	5	-	329	496	10	5	87
Vrbno pod Pradědem	6891	687	77	59	3	547	5811	42	55	296
Celkem	31 479	17 659	8 170	505	19	12 851	23 333	1 245	528	3 711

Zdroj: ČSÚ 2013

Z hlediska struktury ploch převažují v území zemědělská půda na 46% území, následovaná půdou lesní na 42% území. Nejvyšší podíl zemědělské půdy se nachází v obcích Rudná pod Pradědem (78%), Svobodné Heřmanice (74%), Dvorce (72%), Staré Heřminovy (68%) a Horní Životice (68%). Nejnižší podíl zemědělské půdy se nachází v obcích s velkým zastoupením lesa – v Karlově Studánce je zastoupení zemědělské půdy 2% (72% lesa), v Ludvíkově je zastoupení zemědělské půdy 3% (93% lesa), Ve Vrbně pod Pradědem je zastoupení zemědělské půdy 10% (84% lesa).
Zornění půdy je nejvyšší v obcích na jihovýchodě území – Svobodné Heřmanice (66%), Staré Heřminovy (62%) a Leskovec nad Moravicí (58%). Nejnižší zornění půdy je naopak v podhorských obcích s nízkým zastoupením zemědělské půdy a její nízkou bonitou, jako Karlova Studánka, Andělská Hora a Ludvíkov, kde je podíl zorněné půdy do 1% plochy, naprosto dominují trvalé travní porosty.
Podíl vodních ploch je nejvyšší v obcích, jejichž katastrální území leží z části ve vodní nádrži Slezské Hartě, jedná se o Novou Pláň (19%), Leskovec nad Moravicí (14%) a Dlouhou Stráň (13%).
Podíl zastavěných ploch je nejvyšší v urbanizovaném prostředí (Bruntál), ale například i v oblastech s vysokým rekreačním potenciálem jako je Karlova Studánka.
Průměrná velikost půdních bloků je důležitým ukazatelem pro hodnocení stability prostředí, narušení krajinného rázu a intenzity zemědělské velkovýroby. V pozitivním hodnocení jsou především obce Nová Pláň, Dlouhá Stráň nebo Nové Heřminovy. Značná velikost půdních bloků je v zemědělských oblastech MAS jako jsou Staré Heřminovy, Bílčice, Leskovec nad Moravicí a Staré Město.

Důležité pro udržitelnost je šetrnost hospodaření, ekologické zemědělství je využíváno v Nové pláni a Valšově na 100% ploch, v Karlovicích a Dlouhé Stráni na 97% ploch, v Moravskoslezském Kočově na 95% ploch, v Andělské Hoře na 94%, v Roudně na 92% ploch, v Široké Nivě na 91% ploch a v Mezině na 90 % ploch. Oproti tomu v Horním Benešově, v Karlově Studánce, Starých Heřminovech a Svobodných Heřmanicích je v režimu ekologického zemědělství obhospodařováno 0% ploch. Průměr na MAS je 61%, což mnohonásobně převyšuje průměr ČR (12% ploch).

8.10 Odpady

Data týkající se odpadů nejsou příliš dobře přístupná, následující údaje se týkají celého ORP Bruntál.
Svoz odpadů v území je prováděn městskými společnostmi TS Bruntál, s.r.o., TECHNICKÉ SLUŽBY VRBNO s.r.o., Městské služby Rýmařov, spol. s r. o. a nadnárodní společností van Gansewinkel, a.s.. Tyto společnosti svážejí odpad fyzických osob, tedy komunální odpady, jejichž původci jsou obce v ORP Bruntál. Pro soukromé subjekty zde působí nadnárodní společnosti, v největší míře Márius Pedersen, a.s., SITA CZ a.s., RUMPODL s.r.o, skupina AVE a další společnosti zabývající se odpadovým hospodářstvím.
Síť sběrných dvorů není úměrná sídelní struktuře ORP Bruntál, tj. je koncentrována pouze do měst Bruntálu a Vrbna pod Pradědem. Dále jsou lokálně obcemi využívány místa, kde soustřeďují elektroodpady, objemné odpady a obdobné druhy odpadů, které částečně nahrazují sběrné dvory. Ne vždy je tato činnost, která na jedné straně snižuje náklady obcí v souladu s legislativou. Mimo schválená zařízení na sběr odpadů[14] je provozován i systém zpětného odběru elektrozařízení smluvně mezi obcemi a společnostmi EKOLAMP s.r.o, ELEKTROWIN a.s. a ASEKOL s.r.o.
Od roku 2013 obce začaly řešit aktivně otázku bioodpadu a to především Leskovec nad Moravicí a Milotice nad Opavou. V roce 2014 byl svoz bioodpadu rozšířen o obce Bruntál, Vrbno pod Pradědem, Oborná, Razová, Dlouhá Stráň a Moravskoslezský Kočov. Svážený bioodpad z obcí je ukládán na kompostárnu v katastru obce Moravskoslezský Kočov. Vrbno pod Pradědem koncem roku 2013 zahájilo kampaň „zkvalitnění nakládání s odpady“ a získalo dotaci na pořízení kompostérů. Z informací od ostatních obcí je patrné, že zatím vyčkávají na zákonodárci připravovaný zákon o odpadech.
Největší zastoupení v produkci odpadů mají odpady stavební a demoliční, zejména díky charakteru odpadů (beton, cihly, stavební suť, které mají vysokou hmotnost), následuje komunální odpad (produkce domácností, firem a organizací). Třetí nejvíce zastoupenou složkou jsou čistírenské kaly. Následují odpady z anorganických chemických procesů (vliv charakteru ekonomické struktury). Pětici uzavírají odpadní obaly, absorpční činidla, čistící tkaniny.
Vývoj v produkci odpadů lze přičíst demografickému vývoji, ekonomickému cyklu a tlaku na třídění. To platí jak pro kategorii odpadů ostatní, ale i nebezpečných. Dle plánu odpadového hospodářství je ORP Bruntál na tom s produkcí odpadu relativně dobře, což je jak důsledek sídelní struktury, ale i kupní síly obyvatel a ekonomické struktury. Dle informací klíčových svozových firem však reálná produkce komunálních odpadů obcí dosahuje množství cca 6-8 tis. tun, zbytek představuje produkce soukromými subjekty a dovoz odpadu na skládky z jiných oblastí. Pokud jde o plnění plánu odpadového hospodářství - nedochází k poklesu produkce nebezpečných odpadů. V případě celkové produkce odpadů postupuje trend žádoucím směrem - produkce odpadů se v ORP Bruntál snižuje.
V biologicky rozložitelných odpadech dominují směsné komunální odpady. Objem BRKO kontinuálně narůstá.

V území převažuje materiálové využití odpadů nad odstraněním ve formě skládkování. Energetické využití odpadů je zcela marginální záležitostí. Kromě papíru, skla a kovů se znovu využívají zejména stavební odpady a BRKO (nejčastěji pro rekultivaci skládkových ploch). Trend je mírný nárůst

[14] Dle § 14 zák. č. 185/2001 Sb., o odpadech

materiálového využití (pokud nepočítáme rok 2012, který je zkreslen dovozem odpadu na skládky v území z jiných ORP).
Využívají se také progresívní technologie (čipování nádob, vážení odpadů). Třídění odpadů v obcích již dosáhlo jisté úrovně, která je srovnatelná s jinými oblastmi co do možností třídění. Nejvíce možností nabízejí nejen největší sídla v území MAS, ale i menší obce. Nižší úroveň je pouze u separace bioopadu. Ten je v případě 5 obcí svážen a následně odvážen na skládku nebo k dalšímu zpracování, ve 5 případech jej občané dávají do popelnic a obce je nechávají odvážet, v deseti případech následuje po sběru přímo kompostování.
Je potěšitelné, že téměř ve všech obcích vedle těchto způsobů sběru a likvidace bioodpadu funguje domácí kompostování. Přesto je v řadě obcí stále značný podíl bioodpadu v komunálním odpadu, což zvyšuje náklady na jeho odvoz a separaci. Možným řešením je komunitní kompostárna.

Graf 14: Sběr a separace jednotlivých druhů odpadů

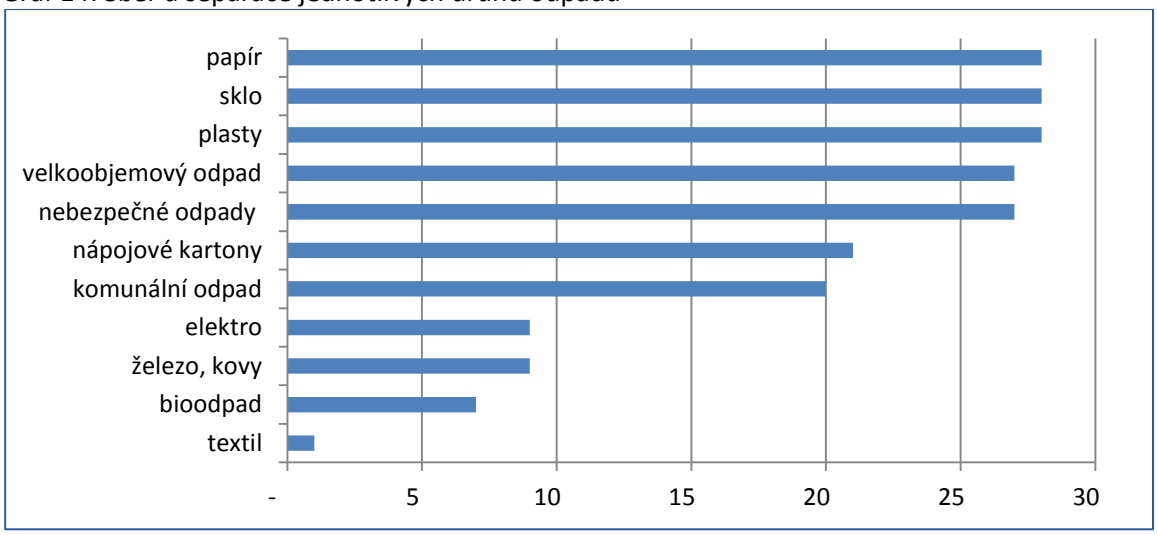

Zdroj: ČSÚ 2012, dotazníkové šetření 2013,2014

Graf 15: Sběr a separace bioodpadů

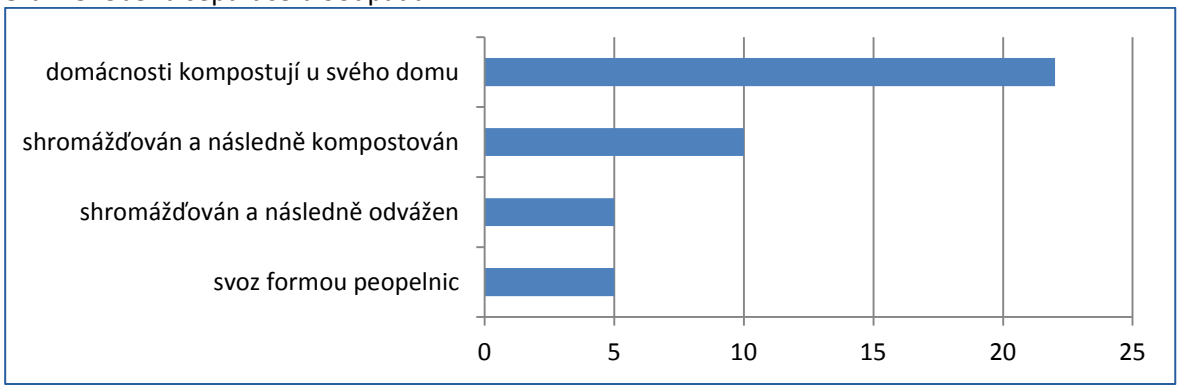

Zdroj: Dotazníkové šetření 2013, 2014

Černé skládky se nacházejí dle vyjádření zástupců obcí v 11 obcích MAS – Bruntál, Bílčice, Dvorce, Horní Benešov, Horní Životice, Karlovice, Milotice nad Opavou, Nové Heřminovy, Staré Město, Světlá Hora a Široká Niva. S tím také souvisí požadavky o kontejnerech, zejm. na jarní a podzimní úklid.

8.11 Ekologické zátěže a brownfieldy

Ekologické zátěže a brownfieldy patří podobně jako výše zmíněné skládky často k dlouhodobým problémům. V nemálo případech jsou dědictvím hospodaření v minulosti, jejich řešení znesnadňují vlastnické spory nebo nedostatek financí na jejich likvidaci či rekultivaci. Většina brownfields v území nejsou s ekologickou zátěží, kromě Milotic (bývalý břidlicový lom) a brownfieldu v Horním Benešově (poddolované území).

Tabulka 26: Ekologické zátěže a brownfieldy v území MAS

Horní Benešov	společenský dům – bude provedena demolice areál bývalého státního statku poddolované území lom, důl býv. Cihelna
Dlouhá Stráň	bývalé kravíny – areál v prodeji
Dvorce	už asanovaná a provozovaná skládka v Rejcharticích chátrající zemědělské areály
Horní Životice	bývalé areály státního statku
Milotice nad Opavou	bývalý zemědělský areál (bývalá skládka pesticidů)
Razová	areál Slezská Harta
Roudno	pozůstatky pastevních areálů
Staré Heřminovy	chátrající budova bývalého fojtství (soukromý vlastník)

Zdroj: vlastní šetření

Potřeby v oblasti životního prostředí

Obec	Záměr
Andělská Hora	Veřejná zeleň - náměstí
	Veřejná zeleň - park u školy
	Ošetření nové aleje
	Výsadba nové aleje
	Obnova polní cesty
	Odlesnění části Anenského vrchu
Karlova Studánka	Vybudování obecní kompostárny
	Vybudování hnízd kontejnerů
	Revitalizace lázeňského parku
Karlovice	Řešení ošetřování obecních pozemků - výroba štěpky
	Obecní kompostárna
	Obnova veřejné zeleně
Mezina	výsadba aleje na Venušinu sopku
Nová Pláň	Obnova zahradní techniky
	Estetické začlenění nádob na odpady
Nové Heřminovy	Projektová studie drobných protipovodňových opatření
	Revitalizace pozemku, zřízení lesoparku
	Úprava veřejné zeleně
	Pořízení kontejnerů na třídění odpadů
Rudná pod Pradědem	Sběrný dvůr
	Obnova vodní nádrže

	Obnova 2 parků
Staré Město	Stanoviště pro kontejnery
	Úprava zeleně, vytvoření přírodní stezky
	Výsadba aleje ke hřbitovu
	Výsadba aleje do Bruntálu
	Výsadba kolem kostela
	Vybudování zpevněné polní cesty
Světlá Hora	Zřízení obecní kompostárny
	Vytvoření míst pro kontejnery
	Revitalizace zeleně v obci
Vrbno pod Pradědem	Výsadba nové aleje
	Překladiště komunálního odpadu a kompostárna
	Obnova polní cesty do Karlovic
	Obnova polní cesty s alejí Mnichov
	Revitalizace zeleně v parku v Železné a Mnichově
	Zpracování koncepce odpadového hospodářství
	Revitalizace městské zeleně

8.12 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• Kvalitní životní prostředí s řadou hodnotných přírodních a unikátních geologických lokalit. • Vymezení a ochrana hodnotných přírodních lokalit – CHKO, maloplošná chráněná území, Natura 2000. • Vysoký koeficient ekologické stability ve většině obcí – vyšší podíl ekologicky stabilních ploch. • Vysoký podíl lesních ekosystémů, zejm. v podhůří Hrubého Jeseníku. • Zachovalá struktura tradiční kulturní krajiny ve velké části území. • Kvalitní veřejná zeleň v některých obcích. • Dobrá kvalita ovzduší a většiny vodních toků a ploch. • Podprůměrná produkce odpadu a zlepšující se systém odpadového hospodářství v obcích. • Realizace projektů zaměřených na environmentální vzdělávání. • Vymezené ÚSES v územních některých plánech obcí. • Územím MAS protékají horní toky významných řek. • Výskyt pramenů uhličitých vod – kyselek. • Probíhající mapování a záchrana genofondu starých a krajových odrůd ovocných dřevin. • Vysoké zastoupení ploch zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství.	• Nedořešené čištění odpadních vod je problematické z hlediska znečištění povrchových vod, zejm. v obcích okolo Slezské Harty a na horním toku řeky Opavy. • Černé skládky a brownfieldy v některých obcích a jejich okolí. • Vysoký podíl zornění zemědělské půdy v jižní a východní části území, chybí a nejsou obnovovány stabilizační krajinné prvky. • Znečištění ovzduší způsobené lokálními topeništi v topné sezóně (nedokonalé spalování, spoluspalování komunálního odpadu) a dopravou u frekventovaných silnic. • Přetrvávající nedostatečná separace a opětovné využití odpadů a bioodpadů. • Nepůvodní výsadby na některých veřejných prostranstvích. • Vysoký podíl smrkových monokultur v lesních porostech. • Problematická a roztříštěná vlastnická struktura, nerealizované KPU a nedostatek finančních prostředků znemožňující realizaci biokoridorů v rámci ÚSES. • Náchylnost zemědělské půdy k erozi, zejména sklonité orné půdy. • Časté povodně a nedostatečná prevence před povodněmi, nedostatek retenčních nádrží pro zachycení prudkých přívalových dešťů.

• Rozvíjející se environmentální vzdělávání a péče o historické struktury krajiny.	• Zaniklé prameny a studánky. • Znečištění a eutrofizace stojatých vod a některých menších vodotečí. • Malá angažovanost občanů v otázkách ochrany životního prostředí. • Poměrně nízký počet realizovaných energeticky šetrných opatření – zateplení, nízkoemisní vytápění atd.
Příležitosti	Ohrožení
• Realizace komplexního systému protipovodňových opatření, jak v krajině, tak i na tocích k ochraně zastavěného území obcí. • Dodržování zásad správné zemědělské praxe pro snížení obsahu dusičnanů a dalších znečišťujících látek v podzemních a povrchových vodách. • Komplexní pozemkové úpravy v oblastech se zvýšenou erozní ohrožeností. • Sanace starých ekologických zátěží, identifikace a odstranění černých skládek za podpory programů MŽP. • Udržení a zvýšení zabezpečenosti kvalitních zdrojů pitné vody. • Využití dotací zaměřených na podporu environmentálního vzdělávání. • Šetrné lesní hospodaření s ohledem na produkční i mimoprodukční funkce lesa. • Integrovaný komunitní systém sběru a likvidace odpadů a bioodpadů na úrovni spolupracujících obcí, firem nebo mikroregionů.	• Omezení využití území vlivem neřešení problematiky starých ekologických zátěží a brownfieldů. • Časté povodně a erozní smyvy v ohrožených územích s absencí protierozních a protipovodňových opatření. • Nárůst emisí z plošných zdrojů (vytápění domácností) v důsledku používání nešetrných technologií spalování a spoluspalování komunálního odpadu. • Zvyšující se zátěž pro životní prostředí v důsledku špatného stavu technické infrastruktury a odkládání její rekonstrukce. • Nárůst automobilové dopravy zvyšující emise prachu a hluk. • Negativní projevy klimatických změn – extrémní změny teplot, povodně, sucha, silné větry, kalamity. • Sesuvy půdy v poddolovaných územích. • Neúměrný zábor zemědělské půdy dopravními stavbami a suburbanizací. • Snižování druhové diverzity rostlin a živočichů.

9. Rekreace a turistický ruch

Krajina MAS Hrubý Jeseník je rozmanitá, což umožňuje široké aktivity rekreačního a sportovního vyžití území především v letním a zimním období. Podhorská poloha předurčuje tuto oblast jako nástupní místo do horských oblastí a zároveň je vhodná i pro lehčí výlety s dětmi nebo cykloturistiku.
Turismus je rozvinut především v severnější části území, kde je široká nabídka pro horskou turistiku, cyklistiku a další, v zimní sezóně přijíždí návštěvníci za sjezdovým a běžeckým lyžováním.

9.1. Kulturní pamětihodnosti, přírodní hodnoty a historické zajímavosti

V každé obci lze najít několik pamětihodností a zajímavostí. V případě kulturních pamětihodností se, především v menších obcích, jedná o sakrální stavby a jiné pamětihodnosti místního významu, které však samostatně nenesou v dnešní době významný turistický potenciál. Výjimkou jsou významné atraktivity Zámek Bruntál a lázně Karlova Studánka. Vyššího turistického využití lze u nich dosáhnout dobře zvolenými způsoby prezentace a interpretace kulturního dědictví. Takovými příklady jsou naučné stezky, publikace, tematické brožury nebo tematické exkurze či výlety, které se v předešlých letech na území MAS realizovaly.

Tabulka 34: Kulturní pamětihodnosti, přírodní hodnoty a historické zajímavosti

Obec	Pamětihodnosti a zajímavosti	
Andělská Hora	Kostel narození P. Marie Poutní kostel Sv. Anny	Zachovalé venkovské a městské domy
Bílčice	Ruiny hradu Šternek Kostel sv. Markéty Úpatí Velkého Roudného Dvorecký (Hradecký) mlýn Bílčický lom	Zeď u kostela Pomník 1. světové války Beyerův kříž Výhledy
Bruntál	Kostel církve Československé husitské Kostel Nanebevzetí P. Marie Kaple Archanděla Michaela Kostel P. Marie Pomocné Pohřebiště Rudé armády Společenský dům Zámek Mildnerova vila	Zbytky městského opevnění Socha sv. Jana Nepomuckého sloup se sousoším Nejsvětější Trojice Pomník - Klippelův sloup Zachovalé městské domy Lipová alej na Uhlířský vrch Klášter s kostelem P.Marie Těšitelky Židovský hřbitov na Polní ulici
Dlouhá Stráň	Kostel sv. Anny Hřbitov Kaplička	Boží muka Kříž
Dvorce	Kostel sv. Jiljí Kaple sv. Kateřiny Dům se zvoničkou Kaplička Socha Ecce Homo	Pískovcový kříž Pomník Jana III. Sobieského Pomník 2. světové války Kašna Muzeum
Horní Benešov	Kostel sv. Kateřiny Kaple Nanebevzetí Panny Marie na hřbitově Riegerova vila Měšťanské domy Rudné doly	Opevnění 2. světové války Bývalá textilka Budova bývalého nádraží Socha sv. Jana Nepomuckého Pomník 1. světové války
Horní Životice	Bývalé poutní místo Kapličky (3) Větrný mlýn na Fransberku Kostel sv. Mikuláše Památná lípa Rybník	Památník 2. světové války Kříž s kovanou bránou Pískovcový kříž Kříž s ohrádkou Štola
Karlova Studánka	Kostel P. Marie Uzdravení nemocných Kaple svatého Huberta Lázeňský park Roubené lázeňské domy	Restaurace Džbán Hudební pavilón Pramen Umělý vodopád Geologická expozice v parku
Karlovice	Kostel sv. Jana Nepomuckého Vodní mlýn	Venkovský dům Vojenské opevnění
Křišťanovice	Památný strom jasan Kostel Navštívení Panny Marie Malý Roudný Starý židovský hřbitov	Pramen Pomník 1. světové války Boží muka Kamenný kříž

Leskovec nad Moravicí	Kostel sv. Vavřince Kamenný kříž Dům Rudolfa Saligera	Hráz Slezská Harta Vápenka
Ludvíkov	Kostel Navštívení Panny Marie Dřevěná kaple - památník Pozůstatky rýžoviště	Venkovský dům Zřícenina hradu na Zámeckém vrchu
Mezina	Venušina sopka Lávový proud Pramen hřbitovní vody Slezská Harta Kostel Nejsvětější Trojice se hřbitovem a hřbitovní zdí	Vodičkův mlýn Památné stromy – lípa, javor, dub Pomník 1. světové války Bývalá kovárna
Milotice nad Opavou	Socha sv. Jana Nepomuckého Kostel Nanebevzetí Panny Marie Kaplička Hřbitovní kaple Kříž Kamenný kříž	Památník osvobození Bývalá továrna na laky Vojenské opevnění Vyhlídka Velký Tetřev (výstup)
Moravskoslezský Kočov	Kaple sv. Kříže, Panny Marie, sv. Josefa a sv. Antonína Kostel sv. Michala Ohradní hřbitovní zeď Starý hřbitov	Kamenný kříž Památník Kamenný most Viadukt
Nová Pláň	Odsvěcený kostel Měděný hamr	Pramen
Nové Heřminovy	Kaple Nejsvětější Trojice s kamenným křížem	Venkovský dům
Oborná	Kaple	Kostel Nejsvětější Trojice
Razová	Tufitový lom Vápenná pec Kostel sv. Michala Kaple Kamenný kříž	Kříž Kaplička z pařezu Památný strom lípa Statek
Roudno	Velký Roudný Křížová cesta Kříž Kostel sv. Michaela	Nádrž Slezská Harta Vápenná pec Rozhledna Památník 1. světové války
Rudná pod Pradědem	Pozůstatky důlních děl v Nové Rudné Kostel sv. Jana Křtitele	Socha sv. Jana Nepomuckého Dřevěná kaplička v Nové Rudné
Staré Heřminovy	Ďáblovo schodiště (cesta údolím) Cikánské studny Kostel sv. Václava	Fojtství Zámek Pomník 1. světové války
Staré Město	Filiální kostel Neposkvrněného početí Panny Marie Socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1723	Ohradní kamenná zeď areálu hřbitova – archeologická lokalita
Světlá Hora	Dřevěná kaple Sv. Josefa Dřevěná kaple - Suchá Rudná Dostihové závodiště Válečné hroby a pietní místa	Kostel sv. Barbory a Kateřiny Historická důlní díla - Suchá Rudná Kostel archanděla Michaela Statek s chalupou z roku 1788
Svobodné Heřmanice	Kostel Nejsvětější Trojice Zatopený šifrový lom	Pomník 1. světové války Kostel Nejsvětější Trojice

	Kamenný most	Výhled
Široká Niva	Kostel sv. Martina Bývalá textilní továrna Fara	Vila Venkovský dům - č.p. 114
Valšov	Kamenný kříž Kamenolom	Výhled Přítok Moravice
Vrbno pod Pradědem	Zřícenina hradu Freudenstein Kostel Archanděla Michaela Zámek Kašna na nám. Sv. Michala Grohmannova vila a zámeček Množství zřícenin hradů	Vila Textilní továrna Weiss a Rossler Hřbitov - empírový, zeď s kaplemi aj. Množství kapliček Dům na Myslivecké ul. č.p. 162

Zdroj: vlastní šetření, dotazník

9.2. Současná turistická nabídka

Rekreačního a sportovního vyžití území je rozvinuto především v letním a zimním období, relativně klidnější je jarní a pozdní podzimní období, které z důvodů nestálého počasí není pro outdoorové aktivity již tolik lákavé. Území je rekreačním zázemím především Ostravské aglomerace a Olomoucka. Významnější je i návštěvnost polských turistů. Výrazně převažují jednodenní návštěvníci nad vícedenními. Pokud se zde návštěvníci rozhodnou přenocovat, nejčastěji stráví svůj pobyt v menších soukromých ubytovacích objektech (více dále v textu).

Lepší podmínky pro zimní cestovní ruch nabízí oblast kolem Karlovy Studánky a Hvězdy, Ludvíkova, Vrbna pod Pradědem, Suché Rudné a Andělské Hory, v letním období je to zejména okolí Slezské Harty. Ostatní území jsou sice z hlediska přírodních krás zajímavé, ale nedisponují dostatečnou nabídkou turistické vybavenosti.
Rozvoj sportovně technické vybavenosti je často limitován přírodními hodnotami (CHKOJ). Opětovně dochází k velkým koncentracím návštěvníků, což se projevuje například nevhodným parkováním vozidel např. v zimě přeplněné parkoviště na Hvězdě, v létě např. v místě nástupu na turistickou stezku v údolí Bílé Opavy v Karlově Studánce.
Obecně lze konstatovat, že úroveň a kvalita služeb v území celkově zaostává za službami poskytovanými v zahraničí nebo např. v Krkonoších.

Cykloturistika, MTB

Cykloturistika je jedním z nejvíce rozšířených letních rekreačních aktivit. Území patří díky své husté síti účelových komunikací s relativně nízkou hustotou automobilové dopravy k vyhledávaným cílům cykloturistů i sportovních cyklistů. Kilometry cest jsou vyznačené jako cyklotrasy a zařazené do sítě dálkových i místních tras. Je však třeba dbát na kvalitu těchto cest (včetně lesních) právě s výhledem na jejich využití pro cykloturistiku.
K nejrozšířenější formě cyklistiky patří cyklistika na horských kolech (MTB), která je provozována stále rostoucí skupinou návštěvníků. Tito cyklisté vyhledávají především nezpevněné povrchy cest, s členitým terénem. Propracovaný systém pěšin a nezpevněných cest včetně odpovídajícího vybavení a návaznosti na další cíle však v území chybí.
Existuje zde také řada menších organizovaných cyklistických akcí a závodů, které rovněž napomáhají rozvoji cyklistiky – Okolo Slezské Harty, Železný Drak, Jesenický šnek apod.

Pěší turistika a nordic walking

Pěší turistika patří k nejstarším formám rekreačního vyžití v území. Její rozvoj je datován již od poloviny 19. století. Rozvoj této aktivity probíhal především v režii Moravskoslezského sudetoněmeckého horského spolku. Díky jeho aktivitám vznikla na území Jeseníků hustá síť dobře značených upravených

turistických cest a byly založeny první turistické ubytovny a chaty. Aktivity spolku nespočívaly pouze v tvorbě cest a výstavbě horských chat, ale celkově ve zvelebování horské krajiny Jeseníků. V době na konci 19. a počátkem 20. století vznikla v Jeseníkách řada rozhleden, vyhlídek, posezení či upravených pramenů. Spolu s odchodem německého obyvatelstva došlo k zásadnímu přerušení těchto aktivit, jejichž význam ale zasahuje i do dnešní doby. V poválečném období se stal hlavním aktérem rozvoje turistiky Klub českých turistů, jenž zajišťuje vyznačování a údržbu turistického značení.
V současnosti je pozorován trend mírného úbytku pěších turistů ve prospěch cykloturistů. Tento trend vede v některých lokalitách k novým problémům a společné cyklistické a pěší trasy jsou předmětem kritiky návštěvníků hor, je snaha přiměřeně oddělit pěší trasy od cykloturistických.
Pro turisty jsou atraktivní naučné stezky, kterých se v území nachází celá řada:
NS Vyhlídka Praděd (Vrbno pod Pradědem)
NS Historií a přírodou Karlovic
NS Široká Niva
NS Nové Heřminovy
NS ČS. Opevnění (u žel. st. Milotice nad Opavou)
NS Anenský vrch
NS na Uhlířský vrch (Bruntál)
NS po vulkanitech (Mezina, Razová, Roudno).
NS Údolím Lapků z Drakova (Mnichov)
NS Genofondový sad Nízkého Jeseníku
NS Muzeum Wide Web – (Malá Morávka – Karlovice)
Geostráda Sudetská
Vyhledávaným místem turistů je bruntálský zámek z 2. poloviny 16. století s přilehlým parkem a Poutní kostel Panny Marie Pomocné na Uhlířském vrchu s čtyřřadou alejí a vyřezávanými zastaveními.
Doklady historie území jsou pozůstatky hradů kolem Vrbna pod Pradědem: Freudenstein, Fürstenwalde na Zámecké hoře, Quinburk nad Drakovem, Rabenštejn a Weiseštejn nad Bílým Potokem, Drachenburk na Drakově a Kobrštejn (směrem na Rejvíz). Region má i dlouhou sklářskou tradici, je možné navštívit několik skláren (Sklárna Jakub, Sklárna Mates, Sklářská huť TOMI).

Orientační běh

Díky rozmanitosti terénu je místní prostředí vhodné pro pořádání soutěží v orientačním běhu. Jedná o závody spíše menšího a středního rozsahu. Tradičně jsou pořádány závody v okolí Vrbna pod Pradědem.

Horolezectví

Známější horolezeckou lokalitou je Vyhlídka u Vrbna pod Pradědem nebo skály v Ludvíkově na úpatí Zámecké hory (cvičné skály) a další, již nezajištěné skály.

Hipoturistika

V území se jedná dosud spíše o méně rozvinutou aktivitu, a to zejména díky absenci vyznačených vhodných tras a infrastruktury. Tyto aktivity jsou provozovány např. v okolí dostihového centra ve Světlé Hoře. Jedná se o aktivitu, u které lze očekávat vzestupnou tendenci.

In line skating, kolečkové lyže

Rozvoj této aktivity je vázán na vhodný kvalitní hladký povrch s minimální vertikální členitostí a šířkou min. 2,5 m. Návštěvníci pro tuto aktivitu v současnosti využívají stávající cestní sít ve městech a obcích. Samostatná infrastruktura pro tuto aktivitu v území schází. Optimální by bylo několik in-line okruhů v obcích či mezi nimi a delších tras kolem toků či Slezské Harty.

Geocaching

Geocaching je rozvíjející rekreační aktivitou se sportovními a poznávacími prvky. Spočívá zejména ve vyhledávání schránek s tematickým obsahem ukrytých ve volném terénu, jejichž databáze je zveřejněna celosvětově na centrálním serveru a dostupná na internetové síti (www.geocaching.com). Body jsou definovány zeměpisnými souřadnicemi a k vyhledávání se užívá především technologie GPS navigace. ČR je státem s nejvyšší koncentrací „keší" na jednotku plochy na celém světě a obliba této aktivity dále roste. V území je dnes umístěna celá řada schránek, potenciál dalšího růstu je velký.

Motorismus

Tyto sportovní aktivity se na území vyskytují jen výjimečně. Známý je např. závod automobilů do vrchu na silnici mezi Vrbnem pod Pradědem a Andělskou Horou. V Bruntále se též nachází krytá hala pro motokáry.

Ostatní adrenalinové akce, paintball, airsoft, bobové dráhy

Tyto aktivity se v území nevyskytují, je znám pouze záměr na výstavbu bobové dráhy ve Vrbně pod Pradědem.

Vodní sporty a rybářství

Vodní sporty jsou provozovány zejména na Slezské Hartě. V okolí je i několik půjčoven lodí, jacht klub, funguje zde i vodní záchranná služba. Jsou zde vhodné podmínky i pro rybářství. Vybavení pro rybářské aktivity na Slezské Hartě je nedostačující.
Přehradní nádrž a její okolí je bezesporu nejvýznamnější oblastí z hlediska turistického ruchu. Slezská Harta však má nedostatky v podobě neexistence sociálního zázemí (např. TOI, TOI budky) a odpadkových košů, oficiálních tábořišť a kempů a dalších služeb cestovního ruchu. Na přehradě funguje lodní doprava, kterou je možné využít při cestách po Naučné stezce po vulkanitech v Nízkém Jeseníku (pozůstatky nedávné vulkanické činnosti) a výstupu na rozhlednu na vrch Velký Roudný.
Oblíbeným cílem je také wellness zařízení v Bruntále, a to i v zimním období.

Sjezdové lyžování a snowboarding

Sjezdové lyžování má na rozdíl od relativně šetrného běžeckého lyžování negativní vliv na přírodní prostředí a krajinný ráz. Poslední dobou má sice návštěvnost lyžařů běžců vzrůstající podíl nad lyžaři sjezdaři, stále se ale jedná o významnou rekreační aktivitu.
K hlavním negativním vlivům patří zejména odlesňování ploch pro sjezdovky, odběry vod pro umělé zasněžování, terénní úpravy prováděné z důvodu bezpečnosti trati, osvětlování a ozvučení ploch, budování parkovišť, navazujících služeb a dalších aktivit.

Tabulka 35: Lyžařská zařízení

Lyžařský areál	Vleky (ks)	Délka lanovek a vleků (m)	Nadm.výš. (m n.m.)
Ludvíkov -Grizzly	1	450	650 - 790
Ludvíkov - u OÚ	1	200	620 - 680
Ludvíkov – chata U Sovy	1	220	660 - 705
K.Studánka - Sedlář	1	300	870 - 825
Vrbno pod Pradědem*	3	750	620 - 760
Annaberg- Andělská Hora	1	710	700 - 821
Annaberg - Suchá Rudná	2	560	700 - 761
celkem	10	3190	

Zdroj: Plán péče CHKOJ, vlastní šetření
*Záměr na rozšíření areálu

Běžecké lyžování

Milovníci bílé stopy mají v celých Jeseníkách k dispozici mnoho kilometrů udržovaných stop. Jednotlivé trasy jsou rozděleny do 9 oblastí, sektorů od Skřítku přes Červenohorské sedlo až po Paprsek a Králický Sněžník. Cílem udržovatelů tratí je vytvořit hlavní 247 páteřní síť, která by měla být 1 – 3x týdně udržována, a na ni navazující méně frekventované trasy.

Přímo na území MAS se jedná o Vrbno pod Pradědem, Suchá Rudná. Pro běžecké lyžování je využívána především síť lesních účelových komunikací a dále jsou trasy vedeny po pastvinách a loukách v předpolí obcí.

Trasy jsou více méně stabilizované. Tlak na rozšiřování tratí mimo stávající cesty bývá často vyvolán špatnou komunikací mezi udržovateli tratí, mysliveckými sdruženími a majiteli pozemků. Je zde i prostředí pro pořádání lyžařských závodů, a to v prostoru tratí nad Vrbnem pod Pradědem a v Suché Rudné.

LBT Vrbno pod Pradědem

Fit okruh nad Vrbnem pod Pradědem	11km
Anenský vrch – Anenské myslivny	4km
Anenská myslivna – Malá hvězda – Hvězda nad Karlovou Studánkou	8km

LBT Suchá Rudná

Rudná - Ranná - Stará Voda - Malá hvězda	10km
2 okruhy Suchá Rudná (žlutý 2 km a červený 2,5 km)	4,5km
Lyžařský stadión Suchá Rudná - nástup na tur. trasu Suchá Rudná	1,5km

Lázeňství

Karlova Studánka je jednak vhodným výchozím turistickým a lyžařským výchozím místem v blízkosti nejvyšší hory Pradědu, zároveň ji mnoho turistů vyhledává kvůli lázeňství, jsou zde klimatické lázně. Je zde 8 léčivých minerálních pramenů. V Karlově Studánce jsou zachované lázeňské roubené domy (je zde vesnická památková zóna) ovlivněné empírem a park s pavilónem a geologickou expozicí. Z obce vede mnoho turistických okruhů, jak pro lázeňské návštěvy, tak i pro aktivní turisty, také kyvadlová doprava přes Hvězdu až na Ovčárnu, kterou turisté hojně využívají v letní i zimní sezóně. V létě zde jezdí cyklobusy, jedna trasa vede i přes Bruntál.

Individuální rekreace

Oblíbenou a velmi zastoupenou formou rekreace je ve zdejších podmínkách individuální rekreace – chataření a chalupaření. Přeje tomu jak atraktivní podhorské prostředí, tak historická roubená i zděná venkovská stavení, jež jsou pro individuální turismus velmi ceněna. V mnoha obcích, zejm. okolo Slezské Harty, v Rudné pod Pradědem, Světlé Hoře atd. má chalupaření velkou tradici, v řadě malých obcí jsou chalupáři a chataři dokonce významnou skupinou obyvatel obce, co do počtu i života v obci.

Z hlediska počtu objektů je nejvíce objektů využívaných k rekreaci v obcích Vrbno pod Pradědem (70), Razová (67), Široká Niva (62), Bílčice (52), Leskovec nad Moravicí (50), Světlá Hora (40), Milotice nad Opavou (36), Nové Heřminovy (30) a další. Opačném pólu jsou Nová Pláň (0), Oborná (3), Bruntál (3) a Karlova Studánka (6), která slouží jako lázně a individuální rekreace se zde v minulosti vyvíjela jen velmi omezeně. V celé MAS se jedná o 713 objektů využívaných k individuální rekreaci. Zajímavá je statistika podílu objektů využívaných k rekreaci na celkovém počtu všech objektů – za celou MAS činí 10,9% ze všech domů. Ovšem u některých obcí je tento podíl velmi vysoký – 41,2% v Bílčicích, následují Leskovec nad Moravicí (32,2%), Razová (30,7%), Dlouhá Stráň (28,3%), Křišťanovice (26,9%), Nové Heřminovy (26,1%), Široká Niva (25,6%).

Díky chalupářům není na první pohled tak patrné vylidňování obcí. Rekreační chalupy nechátrají, jejich majitelé se zasloužili o záchranu mnoha objektů tradiční architektury oblasti, díky nim se např. doplňuje odbyt zdejších obchodů nebo restaurací. Pro řadu z chalupářů i chatařů se tato oblast stává

místem života v postproduktivním věku, stěhují se na své rekreační objekty na stálo. V případě chat nutno dodat, že často nevhodnou architekturou necitlivě zasáhly do tradičního obrazu zdejších vesnic.

Příměstské rekreační zóny

Města s větším uskupením obyvatel by měla disponovat dostatečnými prostory a možnostmi rekreace pro obyvatele. Například město Bruntál realizuje rekreační zónu s vodní plochou v lokalitě za Osramem, oblíbeným cílem vycházek je Uhlířský vrch, kde by mohly být doplněny trasy pro kola apod. Dalším místem vhodným pro odpočinek je městský park a prostor kolem Kobylího rybníku, který měl být doplněn o zeleň a mobiliář, případně o další atraktivní prvky. Ve Vrbně pod Pradědem je v provozu cyklistická dráha s herními prvky pro děti a pláckem pro kopanou, lesopark a nově se buduje skatepark. Dalším místem pro konání různých aktivit a k odpočinku by mohl sloužit prostor bývalého lomu (Bělidlo), který se nabízí k vybudování např. přírodního amfiteátru, veřejného ohniště či krbu. Velký potenciál má řeka Opava, kolem které sice vede cyklostezka, ale mohla by být vhodně doplněna tak, aby plnila roli nábřeží. Vhodné by bylo využít pro rekreaci obyvatel také městské lesy, kde by mohl být např. bikepark, běžecké trasy apod.
Tato místa, jejichž výčet samozřejmě není úplný, by měla být předmětem celkové koncepce rekreace obyvatel a funkčně i dopravně propojena např. cyklostezkami.

Projekty prezentace místního dědictví

Propojením atraktivit regionu s místními tradicemi, historií a kulturou vznikají v oblasti zajímavé tematické akce, jejichž příkladem jsou následující projekty:
Moravské a slezské ovocné stezky – cílem bylo zmapování významných alejí, sadů a jiných prvků, v nichž jsou přítomny ovocné stromy, za účelem záchrany tradičních krajinných prvků se zastoupením ovocných stromů a zvýšení povědomí o starých a krajových odrůdách propagace ovocnářství jako součásti místního kulturního a přírodního dědictví, zmapování stávající infrastruktury pro zpracování ovoce, vzdělávání v oboru pěstování a zpracování ovoce a další.
Oživlý svět technických památek – cílem byla propagace a prezentace objektů a lokalit industriálního dědictví v území, a to zapojením široké veřejnosti a realizací dílčích činností, které prohlubují spolupráci a výměnu informací. Určen byl pro lidi a subjekty, kteří vlastní, provozují, pečují a zpřístupňují technické památky a návštěvníkům, turistům, pedagogům a studentům.

Geopark Jeseníky

Na základě zhodnocení stavu a identifikace geologických lokalit bylo vytvořeno ve spolupráci se Správou CHKO Jeseníky Sdružení pro geopark Jeseníky, jehož je MAS členem. Základními cíli sdružení jsou zejména:

- příprava podkladů pro vytvoření Národního Geoparku Jeseníky, získání certifikátu a udržení certifikátu pro toto území**;**
- ochrana a zpřístupňování příslušných lokalit geoparku, jejich zkoumání a osvěta, propagace jejich významu v souladu s Chartou evropských geoparků; rozvoj trvale udržitelného cestovního ruchu (geoturismu);
- upevňování vazeb obyvatel ke krajině a místnímu dědictví; zapojení obyvatel do obnovy přírodních, kulturních a historických hodnot území a posilování sounáležitosti místního společenství;
- podpora rozvoje drobného zemědělství, tradičních řemesel a dalších původních hospodářských aktivit za účelem udržitelného rozvoje území; podpora regionálního značení produktů a služeb;
- podpora environmentální výchovy a osvěty, vzdělávání a vědeckého výzkumu v naukách o Zemi; vytváření, ověřování a aplikace metod uchování geologického dědictví;
- práce s veřejností, zejména s dětmi a mládeží v oblasti životního prostřední, trvale udržitelného rozvoje a rozvoje sportovní činnosti a geoturismu;
- podpora rozvoje vzájemné spolupráce a provázanosti činností místních subjektů.

9.3. Turistická infrastruktura v obcích

V následující tabulce je vybavenost turistickou infrastrukturou jednotlivých obcí.

Tabulka 36: Turistická infrastruktura – existence a potřeba v jednotlivých obcích

Obec	Penzion, hotel	Ubytovna	Tábořiště, kemp	Informační centrum	Jezdecký areál	Lyžařský areál	Naučná stezka	Cyklostezka a cyklotrasa	Mapa a odpočívadlo na stezkách
Andělská hora	A					A	A	A	
Bílčice		P						A	P
Bruntál	A	A		A	A	A*	A	A	A
Dlouhá Stráň	A	A						A*	A*
Dvorce	P	P		A			P	A*	P
Horní Benešov	P	P		A	A			A	P
Horní Životice		A			A			A	A
Karlova Studánka	A			A		A	A	A	A
Karlovice	A	A	A		A		A	A	A
Křišťanovice								A	A
Leskovec nad Moravicí	A*	P	P	A			A	A	A
Ludvíkov	A	A	A			A	A	A	A
Mezina			A*		A*		A	A*	A
Milotice nad Opavou	A					P	A*	A*	A
Moravskoslezský Kočov	A	A						A	
Nová Pláň	A							A	
Nové Heřminovy	P						A	A*	P
Oborná								A	
Razová	A			P			A	A	
Roudno	A*	A*	A*	P			A	A	A
Rudná pod Pradědem	A				A		A	A	A
Staré Heřminovy	A	A					P	A	A
Staré Město	A							A	
Světlá Hora	A				A	A		A	P
Svobodné Heřmanice		A	A					A	A
Široká Niva	A		A				A	A	A
Valšov	P	P	P					A	P
Vrbno pod Pradědem	A			A		A	A	A	A
souhrn fungují bez výhrad	16	8	4	6	6	5	13	23	15
souhrn – fungují s výhradami	2	1	2	0	1	1	1	5	1
souhrn - postrádáme	4	5	2	2	0	1	2	0	6

Zdroj: Dotazníkové šetření 2012,2014

Ubytování se nachází ve většině obcí MAS, kvalita ubytovacích zařízení však není vždy odpovídající současné úrovni. Vybavenost penziony a hotely je dobrá, 4 obce takováto zařízení postrádají. Ubytoven je v území méně, postrádány jsou v 5 obcích MAS. Kemp nebo tábořiště jsou postrádány ve dvou obcích. Potřebu vybudování turistické infrastruktury vyjádřili zástupci obcí Bílčice, Dvorce, Horní Benešov, Leskovec nad Moravicí a Valšov. V těchto obcích často zcela chybí ubytovací zařízené nebo levnější typ ubytování.
Turistická informační centra se nachází v šesti obcích MAS, jsou důležitou službou pro turisty a napomáhají propagaci regionu. V Razové a Roudně jsou tato centra postrádány.
Všemi obcemi prochází značená cyklotrasa, ovšem ne všechny obce jsou s ní spokojeni a v dotazníkovém šetření k ní měli výhrady. Nejčastěji se jedná o špatný stav komunikace či malou propojenost se sítí cyklotras. Dobrá je též vybavenost penziony či hotely. Nejvíce postrádanou službou jsou odpočívadla a mapy na stezkách (šest obcí) dále ubytovny (pět obcí) a již zmíněné penziony či hotely (postrádají ve 4 obcích)
Zcela postrádán je např. venkovní areál pro společenské aktivity v Dlouhých Stráních, prostory pro skateboard v Razové a multifunkční hřiště v Miloticích nad Opavou i v mnoha dalších obcích jsou záměry podobného charakteru. Záměr vybudovat rozhlednu vyjádřili zástupci v obcích Andělská Hora, Karlovice, Rudná pod Pradědem, Karlova Studánka. V obcích Nové Heřmanovy, Staré Heřminovy a Dvorce by rádi vybudovali nebo se napojili na trasu naučné stezky. Zajímavým návrhem je též vybudování interaktivní stezky na Vrbensku.
Doposud není plně rozvinuta venkovská turistika a není využit potenciál zemědělských farem v oblasti agroturistiky.
I když se turismus nepodílí velkou měrou na celkovém podnikání v oblasti kolem 6%, je důležitým faktorem pro lokální ekonomiku. Je velkým potenciálem pro zaměstnanost, nejen z hlediska zaměstnání přímo v cestovním ruchu, ale i v prodeji lokálních výrobků a produktů. Turisté také spoluvytváří obraz oblasti, který se zpětně projevuje na atraktivitě oblasti pro turisty.

Potenciály turistického ruchu

Jak již bylo uvedeno výše, území MAS má velký potenciál z hlediska cykloturistiky. Aby došlo k využití tohoto potenciálu, je potřeba zřízení dalších značených cyklostezek nebo cyklotras a zřízení zařízení pro cykloturisty – mapy a odpočívadla. Z provedené analýzy vyplývá, že cyklostezky protínají území všech obcí MAS, mapy a odpočívadla se nacházejí ve zhruba 2/3 z nich. O nedostatcích a záměrech souvisejících s cykloturistikou, cyklostezkami apod. píšeme v kapitole věnované dopravě.
Velký potenciál z hlediska agroturistiky se projevuje i zde – ve třech případech je zástupci obcí uveden jezdecký areál jako postrádaný objekt turistického ruchu a rekreace.
Rozvojové zóny turismu a souvisejících služeb, v níž jsou zahrnuty obce přímo související s vodní plochou Slezské Harty (Mezina, Valšov, Roudno, Bílčice, Leskovec nad Moravicí, Razová) a na spádovou zónu kooperujících služeb.
Další důležitou rozvojovou oblastí je horský masiv Hrubého Jeseníku, kde je třeba poskytovat služby pro různé skupiny turistů, vždy však s ohledem na CHKO Jeseníky a maloplošná chráněná území. Právě kvalitní péče a šetrné hospodaření umožní jejich zachování a přírodní atraktivitu regionu. V oblasti jsou nástupy turistických tras vedoucích do nejvyšších partií tohoto pohoří. Rozvoj služeb pro turisty v této oblasti by jistě zaručil zvýšení úrovně celého regionu a spolu s horskou turistikou by tak zajistil komplexní služby návštěvníkům.
Při zamýšleném rozvoji služeb, nabídce atraktivit, volbě způsobů jejich prezentace, při přípravě balíčků turistického ruchu atd. je nezbytné zohlednit nejen výše uvedenou nabídku atraktivit, ale i charakter zdejšího turistického ruchu, typ návštěvníků, atd. Pro tyto účely se hodí charakteristika zdejší oblasti vytvořená na základě analýzy Moravskoslezského kraje. Z důvodu přehlednosti a pochopení rozdílných hodnocení a z toho vyplývajících potřeb, uvádíme odděleně charakteristiku oblastí Nízkého a Hrubého Jeseníku:

Tabulka 37: Charakteristika turistického ruchu podle oblastí

Sledovaný jev	Nízký Jeseník	Hrubý Jeseník
Původ návštěvníků	Jsou v porovnání s jinými oblastmi MSK nejčastěji navštěvovány návštěvníky s delší příjezdovou vzdáleností (nad 50 km).	
	Podíl návštěvníků ze vzdálenějších krajů nepřesahuje průměr ostatních oblastí.	Tuzemští návštěvníci z jiného než MSK kraje tuto oblast navštěvují nejčastěji.
Délka pobytu	Většina návštěvníků volí délku pobytů na 1 noc.	Pouze přes 20% pobytů na 1 noc. Nejvyšší podíl pro 3 až 6 noclehové pobyty (více než 30% návštěvníků) – převyšuje ostatní regiony. Vysoký podíl návštěvníků přijíždějící na delší dobu než 6 noclehů (25%).
Způsob dopravy	Návštěvníci nejčastěji ze všech turistických oblastí regionu přijíždějí automobilem (téměř 70 % oproti průměru 60 %). Nejméně časté je využívání vlakové dopravy.	Návštěvníci se nejčastěji dopravují automobilem, na druhém místě je autobus.
Cílové skupiny	Nejsilnější skupina rodiny s dětmi (37 %), partnerské dvojice (třetina). Méně sem přijíždějí návštěvníci sami bez dalšího doprovodu. Oblast je nejvíce opomíjena zahraničními turisty.	Rodiny s dětmi - méně navštěvují oblast Hrubého Jeseníku. Nejsilnější skupinou jsou návštěvníci z jiných krajů ČR (starší oproti běžnému průměru).
Ubytování - četnost	Ubytováni jsou typičtí návštěvníci – rodiny s dětmi.	Nejvyšší podíl návštěvníků ubytovaných v ubytovacích zařízeních (40 %), kde přesahuje počet neubytovaných.
Ubytování - typ	Nejčastěji jsou využívány penziony a ubytovny. Podprůměrný podíl turistů ubytovaných v hotelech.	Nejčastější preferováno ubytování v penzionech. Významně nad průměrem ubytování v alespoň tříhvězdičkových hotelech.
Stravování	Nejméně ze všech oblastí se turisté stravují převážně v restauracích. Více než jinde se stravují v kombinaci restauračních zařízení a stravování z vlastních zdrojů.	Nejčastěji se stravují v restauracích (více než 40%).
Důvod návštěvy, typy cílů	Nejčastějším důvodem příjezdu je jako jinde celková relaxace. Nadprůměrně častým důvodem příjezdu je poznávací turistika (30 %) – nejvíce láká pěší turistika a návštěvy památek. Nadprůměrně, nejvíce ze všech oblastí, uváděn zájem o hipoturistiku (17 %). Méně častým důvodem je sportovní vyžití.	Nejčastějším důvodem k návštěvě sportovní vyžití (přes 40 %). Na druhém místě je péče o zdraví (léčení, lázně, rehabilitace apod. s téměř 20 %). Ostatní důvody – poznání regionu, relaxace atd. uváděny významně méně. Poznávací turistika a účast na kulturních akcích ustupují do pozadí.
Opakované návštěvy	„Nově objevovaná oblast“ – zdaleka největší podíl návštěvníků, kteří přijeli poprvé (37% oproti průměru MSK – 25 %). Nejnižší podíl těch, kteří byli v oblasti více než třikrát (jen třetina oproti polovině v průměru celého regionu).	Téměř polovina návštěvníků navštívila tuto oblast více než třikrát. 25% návštěvníků bylo v této oblasti poprvé.
Nákup služeb	Návštěvníci využívají nejméně služeb poskytovaných cestovními kancelářemi a agenturami (po Beskydech-Valašsku). Jen nevýznamně častěji nakupují dílčí služby (okolo 7 %),	Nejvíce ze všech oblastí MSK nakupují návštěvníci dílčí služby (přes 10 %).

Hodnocení infrastruktury a služeb	Nejpříznivější cenová image – region pokládán za levnější než jinde čtvrtina návštěvníků (a za dražší jen 7 %). Lépe než činí průměr je hodnocena dostupnost regionu a značení turistických tras. Nedostatečná síť ubytovacích a stravovacích kapacit. návštěvníkům chybí kvalitnější dopravní infrastruktura méně pak dostupnost hromadnou dopravou Nejhůře ze všech hodnocena vybavenost pro sport, příležitosti pro zábavu a také drobný prodej typu občerstvení, suvenýrů a různých stánků. Nejméně ze všech ale uváděn nedostatek špičkových zařízení pro náročné návštěvníky.	V průměru nejlépe poskytované služby Zdaleka nejlépe z oblastí MSK hodnocena úroveň pracovníků ve službách cestovního ruchu Příznivě posuzováno značení turistických a lyžařských tras a místní značení turistických atraktivit Relativně nejpříznivější hodnocení infrastruktury a vybavenosti mají oblasti Hrubého Jeseníku a Beskyd. Návštěvníkům chybí společenská a zábavní centra (30 %), více než jinde také zařízení a služby pro náročné (15 %). Nejhůře hodnocena dopravní dostupnost regionu.

Je zřejmá v mnoha ohledech rozdílná charakteristika obou částí regionu – z hlediska cílových skupin, jejich potřeb, očekávání i způsobů trávení času v regionu. Návrhy rozvoje musí proto reflektovat uvedené požadavky, aby dokázaly rozvíjet turistickou infrastrukturu a nabídku služeb pro turisty. Musíme si uvědomit také to, že řada zde uvedených výpovědí (důvody návštěv, způsoby stravování) vychází jak z charakteristiky cílové skupiny, tak z očekávání a zejm. ze zkušeností, kdy poptávané služby chybí, což ovlivňuje i výběr cílové skupiny.

Potřeby v území

Obec	Projekt
Andělská Hora	Rozhledna na Annabergu
	Vytvoření naučné stezky na Vysokou Horu
Bílčice	Ubytovna
	Odpočívadla
Bruntál	Laguny - rekreační zóna s vodní plochou v lokalitě za Osramem
Bruntál, Rudná pod Pradědem, Staré Město, Světlá Hora	Cyklostezka 312 Malá Morávka
Dvorce	Hotel
	Naučná stezka
	Cyklopřístřešek
Horní Benešov	Ubytovna
Karlova Studánka	Rozhledna
	Výletní autobus/vláček
	Hmatové stezky
	Rozvoj infocenter
	Rozvoj pěších stezek
Karlova Studánka, Karlovice	Interaktivní stezky na Vrbensku
Karlova Studánka, Ludvíkov, Vrbno pod Pradědem, Karlovice, Široká Niva	Cyklostezka Karlova Studánka – Široká Niva
Karlovice	Spolupráce s ekologickou farmou

	Obnova technické památky a vybudování stezky
	Vyhlídková věž na Obřím vrchu
Křišťanovice	Odpočívadla
Leskovec	Fitnes stezka
	Vytýčení pláží a odstavné plochy
Ludvíkov	Vybudování Golf-parku
Mezina	Jezdecký areál
	Cyklostezka
	Rozhledna
Milotice	Lyžařský vlek
Mikroregion Slezská Harta	Cyklostezka Střecha Evropy
Nové Heřminovy	Naučná stezka
	Naučná stezka
	Naučná stezka
	Cyklostezky, cyklotrasy
Roudno	Tábořiště
	Lanové centrum
	Přívoz
Rudná pod Pradědem	Značení cyklostezky
	Projížďky kočárem
	Výstavba rozhledny na Nové Rudné
	Zpřístupnění pozůstatků důlních děl v lokalitě Nová Rudná
Staré Heřminovy	Naučná stezka
Světlá Hora	Dostihový den
Vrbno pod Pradědem	Sport a rekreace pod Vysokou horou
	Rekonstrukce Penzionu u Hradilů Vrbno pod Pradědem
	Rozšíření ubytovací kapacity

Zdroj: vlastní šetření

9.4. SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
• Významné přírodní památky, vulkanity jsou přitažlivými a vyhledávanými cíli. • Pozůstatky těžby – tufitové, čedičové a břidlicové lomy, rýžoviště atd. a technické památky. • Minerální prameny v Karlově Studánce a Nové Pláni. • Městská památková zóna v Bruntále, dále kulturní památky místního významu. • Rozvinutější turistická infrastruktura a služby v oblasti Hrubého Jeseníku. • Lázně Karlova Studánka s vesnickou památkovou zónou, okruhy a výchozí místo k vrcholům Jeseníků.	• Chybějící významné kulturně historické památky, které by byly turistickým lákadlem v republikovém měřítku. • Špatný technický stav některých historických památek. • V mnoha obcích zcela chybí ubytovací zařízení nebo levnější typ ubytování. Zejména v oblasti Nízkého Jeseníku. • Turistická infrastruktura (ubytovací, stravovací, informační služby, zařízení pro sport a rekreaci) a propagace často nemají požadovanou pestrost a úroveň. • Nedostatečná doprovodná turistická infrastruktura –

• Vytvořené naučné stezky a další příklady prezentace místního dědictví (projekty, publikace, akce). • Rozvíjející se cykloturismus. • Zvyšující se zájem turistů o oblast Nízkého Jeseníku. • Tradice chalupaření dopomáhá k uchování hodnotných objektů na venkově. • Vysoký potenciál rozvoje turismu, zejm. v podhůří Hrubého Jeseníku a okolo Slezské Harty – pěší a cykloturistika, zimní, vodní sporty, rybolov, atd. • Založení Geoparku Jeseníky. • Regionální značka „Jeseníky originální produkt“ prezentující výrobky, služby a zážitky.	odpočívadla, chráněná ohniště, koše, toalety. • Mezi poskytovateli služeb, provozovateli atraktivit a obcemi nefunguje spolupráce společná prezentace. • Horší dopravní dostupnost velké části oblasti pro turisty. • Neexistující koncepce rozvoje turistického ruchu. • Špatný stav cyklotras, absence cyklostezek. • Chybějící zázemí pro běžecké lyžování.
Příležitosti	Ohrožení
• Hodnota historických, přírodních a kulturních památek využitelná pro potřeby obyvatel a pro cestovní ruch. • Koncepční řešení turistického ruchu celé oblasti, vhodná integrovaná prezentace a nabízené služby. • Slezská Harta – vysoký potenciál pro rozvoj řady atraktivit cestovního ruchu a nabízí řadu příležitostí pro investory. • Velký potenciál z hlediska agroturistiky. • Využití dotačních programů na rozvoj infrastruktury turistického ruchu a prezentace regionu. • Společné propagační materiály napomáhající k propagaci celého regionu i jednotlivých subjektů turistického ruchu. • Balíčky turistického ruchu a regionální značka.	• Individualizované zájmy a aktivity turistického ruchu rozmělní propagaci regionu. • Nedostatečná podpora cestovního ruchu ze strany státu, kraje a obcí dostane region na okraj zájmu turistů. • Konkurence okolních regionů v nabídce služeb turistického ruchu. • Nekoordinované řešení parkování. • Zastaralá nebo chybějící infrastruktura a vybavení neposkytne kvalitní podporu turistickým atraktivitám. •

10. Shrnutí problémů území

Na základě provedení komplexní analýzy problémů území, byly definovány problémy za jednotlivé oblasti, které brání dalšímu rozvoji území, a které je třeba řešit v dalších částech strategie.

Obyvatelstvo

- Dlouhodobý pokles počtu obyvatel.
- Stárnutí obyvatel, tzn. vyšší podíl dětí do 15 let oproti počtu seniorů nad 65 let.
- Velmi nízký počet dokončených bytů v polovině obcí.
- Vyšší podíl neobydlených domů.
- Starší bytový fond s vyššími provozními a energetickými nároky.
- Přetrvávající nižší úroveň vzdělanosti navzdory zlepšením v posledním desetiletí.
- Odliv vzdělaných obyvatel – migrace za prací.

Vybavenost obcí a služby

- Chybějící vybavenost v některých obcích.
- Zastaralost a vysoká provozní náročnost mnohých zařízení.
- Nutnost dojíždění do mateřských a základních škol z menších obcí.
- Výuka na některých základních školách nesplňuje současné požadavky (počty žáků ve třídách, cizí jazyky, nedostatečné aprobace pedagogů).
- Chybějící a méně kvalitní vybavení venkovských škol.
- Malá poptávka po řemeslných oborech.
- Chybějící volnočasová vybavenost zejména v menších obcích, především dětská hřiště, hřiště, tělocvičny.
- Chybějící nebo málo rozvinuté příměstské rekreační zóny – Vrbno pod Pradědem, Bruntál.

Zdravotní a sociální oblast

- Špatná dostupnost zdravotní péče.
- Nerovnoměrné pokrytí sociálními službami, chybějící sociální bydlení.
- Absence služeb v území pro cílovou skupinu osob s psychickým onemocněním.
- Nízký podíl obcí na financování sociálních služeb.
- Nedostatečná informovanost obyvatel o nabízených sociálních službách.
- Existence sociopatologických jevů (alkoholismus, drogy, kouření, kriminalita, xenofobie).
- Krize rodin a vysoká rozvodovost.
- Prohlubující se zadluženost a chudoba.
- Existence vyloučených lokalit a dalších potencionálních rizikových míst.

Technická infrastruktura

- Špatná vybavenost technickou infrastrukturou v některých obcích.
- Na vodovod nejsou napojeny všechny části obcí, někde je zásobování vodou problematické.
- Nízký podíl obcí i domácností připojených na čistírnu odpadních vod.
- Nízký podíl využívání alternativních zdrojů energie.
- Vysoký podíl využívání fosilních paliv v kotlích s nedokonalým spalováním pro vytápění domácností a veřejných budov.
- Zastaralé veřejné osvětlení ve většině obcí.

Dopravní infrastruktura

- Chybějící cyklostezky a in-line stezky.
- Špatný stav komunikací (i ty, které jsou značeny jako cyklotrasy a lesní a polní cesty).
- Špatný stav a vybavenost cyklotras a obcí odpočívadly, stojany a jinými prvky pro cyklisty.
- Špatný stav chodníků, nemožnost výstavby v celé délce obcí.
- Horší dopravní obslužnost hromadnou dopravou.
- Nedostatečná kvalita a vybavenost čekáren a zastávek autobusové a vlakové dopravy.

Podnikání, výroba, zaměstnanost

- Nepříznivá věková struktura pracovníků v zemědělství.
- Malá konkurenceschopnost zemědělců.
- Nízký podíl zpracování zemědělských surovin.
- Špatná zemědělská i lesnická infrastruktura.
- Omezený přístup k zemědělské půdě.
- Fragmentace krajiny a eroze půdy.
- Velká závislost na dotacích v zemědělské činnosti.
- Klesá podíl zaměstnanců v zemědělství a lesnictví.

- Klesá podíl subjektů podnikající v oblasti těžby a zpracování dřeva.
- Zanedbatelný podíl sadů – možnost rozvoje ovocnářství.
- Nedostatek kapitálu podnikatelů.
- Vysoké vstupní náklady k rozjezdu podnikání.
- Slabá kupní síla obyvatel.
- Nedostatek ploch a nevyhovující prostory pro podnikání.
- Nedostatečně rozvinutý turistický ruch.
- Chybějící nebo špatný stav turistické infrastruktury (ubytování, cesty, cyklostezky,…).
- Nedostatečná spolupráce, komunikace a podpora podnikání ze strany obcí a měst regionu.
- Málo dotačních programů pro záměry podnikatelů.
- Absence nebo nízká nabídka služeb a řemesel a jejich kvalita.
- Zastaralost mnoha výrobních zařízení a technologií, vysoká energetická náročnost.
- Nízká, nevhodná nebo nedostatečná kvalifikace pracovní síly.
- Vysoká nezaměstnanost.
- Komplikovaná struktura majetkové držby, nedořešené majetkoprávní vztahy k půdě.
- Malá nabídka volných pracovních míst.
- Nízká mzdová úroveň.

Život v obcích

- Absence lidových tradic a folkloru.
- Nedostatečné zázemí pro činnost neziskových organizací.
- Stárnoucí členská základna.
- Nedostatečná finanční podpora neziskového sektoru.
- Nerozvinuté dobrovolnictví, filantropie.
- Nedostatečná spolupráce s místní samosprávou, školami a dalšími subjekty.

Životní prostředí a krajina

- Nedořešené čištění odpadních vod v obcích.
- Černé skládky a brownfieldy.
- Vysoký podíl zornění zemědělské půdy v jižní a východní části území.
- Chybí a nejsou obnovovány stabilizační krajinné prvky.
- Znečištění ovzduší způsobené lokálními topeništi a dopravou.
- Přetrvávající nedostatečná separace a opětovné využití odpadů a nakládání s bioodpady.
- Nedostatečná péče o zeleň v sídlech, nevhodné výsadby.
- Vysoký podíl smrkových monokultur v lesích.
- Problematická a roztříštěná vlastnická struktura, nerealizované KPU.
- Eroze zemědělské půdy.
- Nedostatečná péče o prameny a studánky.
- Nízký počet realizovaných energeticky šetrných opatření.

Rekreace a turistický ruch

- Špatný technický stav památek, je třeba hledat nové atraktivní způsoby využití.
- Chybějící levnější typ turistického ubytování v některých obcích.
- Turistická infrastruktura (ubytovací, stravovací, informační služby, zařízení pro sport a rekreaci) a propagace často nemají požadovanou pestrost a úroveň.
- Nedostatečná doprovodná turistická infrastruktura – odpočívadla, chráněná ohniště, koše, toalety.
- Mezi poskytovateli služeb, provozovateli atraktivit a obcemi nefunguje spolupráce.
- Neexistující koncepce rozvoje turistického ruchu.

- Špatný stav cyklotras, absence cyklostezek, bike parků.
- Chybějící zázemí pro běžecké lyžování.

ANALÝZA POTŘEB A POTENCIÁLŮ - 3

11. Potřeby a potenciály území

V rámci procesu zpracování analytické části strategie byly prostřednictvím zjištěného stavu území a komunikace se subjekty z území definovány potřeby a potenciály, které povedou k odstranění zjištěných problémů a ke kvalitativnímu rozvoji území. Definované potřeby jsou členěny dle jednotlivých kapitol analýzy problémů.

11.1. Potřeby území

Obyvatelstvo

- Udržení a zvyšování podmínek pro spokojený život, zejm. u mladých rodin (bydlení, školství, zaměstnání, volnočasové aktivity, služby) a kvalifikovaných lidí v produktivním věku.
- Přizpůsobení občanské vybavenosti, služeb a kvality bydlení seniorům.
- Rekonstrukce bytového fondu (zvýšit kvalitu a atraktivitu bydlení).
- Vymezení rozvojových ploch určených k bydlení v ÚPD.
- Vytvoření dobrých podmínek pro bydlení – infrastruktura, dostupnost práce, školských zařízení, lékařské a sociální péče, volnočasového vyžití.
- Zamezení migrace formou vytvoření a udržení pracovních míst, podporou drobného podnikání, sebezaměstnání, práce z domu atd.

Vybavenost a služby

- Doplnění základní občanské vybavenosti – nejvíce postrádány obchod, hostinec se stravováním, sběrný dvůr, místo veřejného přístupu k internetu, kulturní domy, společenské sály.
- Oprava budov občanské vybavenosti (obecní domy, školy atd.) s ohledem na kvalitu provozu a snížení energetické náročnosti, multifunkčnost (obecní samospráva, lékařské ordinace, společenské sály, klubovny, další služby).
- Zkvalitnění služeb - rychlý internet, Česká pošta, Czech point, pohostinství atd., včetně tvorby podmínek pro jejich fungování v obci (vybudování adaptace prostor, infrastruktury).
- Zajištění kvalitní a dostupné předškolní a školní výchovy a zlepšení dostupnosti z malých obcí.
- Doplnění vybavení školských zařízení jako předpoklad zvýšení kvality výuky a úrovně vzdělání žáků.
- Zkvalitnění výuky formou zvyšování kvalifikace pedagogických pracovníků.
- Poskytování dalšího vzdělávání, zejm. jako pomoc při rozjezdu podnikatelských aktivit, zajištění pozitivního vztahu obyvatel k oblasti.

- Zvýšení nabídky kroužků pro žáky ZŠ jako předpoklad zvýšení zájmu o řemeslné a technické obory s pozitivním dopadem na zaměstnanost a vyšší nabídku služeb, zároveň jako prevence proti sociálním patologickým jevům.
- Zajištění co největší propojenosti výuky (zejména u řemeslných oborů) s firmami v regionu, potenciálními zaměstnavateli.
- Další rozvoj celoživotního vzdělávání a zlepšení jeho dostupnosti všem zájemcům v regionu.
- Rozvoj spolupráce škol navzájem, s rodiči, s místními samosprávami, neziskovým sektorem jako předpoklad kvalitního a praktického vzdělávání.
- Vybudování a opravy sportovních zařízení (hřiště, tenisové kurty, dětská hřiště), zlepšení zázemí pro pořádání sportovních akcí a podpory zdravého životního stylu.
- Vybudování cyklostezek, in-line drah, bike parků.
- Zřízení menších muzeí, naučných stezek a realizace dalších forem interpretace místního dědictví a prezentace regionu.
- Vybudování a rekonstrukce sportovních a kulturních zařízení, popř. zřízení multifunkčních objektů.
- Podpora (finanční či materiální) místních spolků, především sportovních. Podpora sportovních či společenských akcí.
- Potřeba řešení nevyužívaných budov v majetku obce (býv. školy, obecní úřady, kina atd.) a jejich další využití pro život v obci – zejména pro zdravotní, sociální služby, činnost spolků, místních živnostníků atd.

Zdravotní a sociální oblast

- Zajištění a udržení sítě zdravotních a sociálních služeb.
- Doplnění nabídky sociálních služeb na úrovni obce a MAS, např. vybudování domovů pro seniory pro více obcí, rozvoz obědů, potravin do domu atd.
- Budování malokapacitních zařízení v menších obcích – jak pro děti (miniškolky, mateřská centra) i pro zdravotně postižené a seniory.
- Oprava budov zdravotních a sociálních služeb s ohledem na kvalitu provozu a **snížení** energetické náročnosti.
- Zřízení sociálního bydlení a startovacích bytů.
- Začlenění osob ze sociálně vyloučených lokalit do společnosti (sociální podnikání, rekvalifikace, poradenská činnost).
- Rovnoměrné financování provozu sociálních služeb.
- Rozšíření plošné dostupnosti terénní sociální služby do všech obcí MAS, doplnění nabídky služeb (pomoc při chodu domácností, rozvážka jídel a další služby).
- Rozšíření služeb a plošné působnosti sociální prevence – rodinné poradny, prevence sociálně patologických jevů, finanční poradenství, zařízení pro děti a mládež – nízkoprahová centra, volnočasové aktivity.
- Rozvoj volnočasových a vzdělávacích aktivit pro seniory v městských i venkovských obcích.
- Rozvoj volnočasových a vzdělávacích aktivit pro zdravotně postižené v městských i venkovských obcích.
- Posilování mezigeneračního soužití – společné aktivity dětí, mládeže a seniorů.
- Posílení informovanosti o sociálních a zdravotních službách, osvětová činnost zaměřená na zdravý životní styl.
- Rozvoj sociálního podnikání.

Technická infrastruktura

- Vyřešení zásobování vodou tam, kde je problematické – zdroje vody, vodovody, vodojemy.
- Zajištění čištění odpadních vod, zejm. v obcích v blízkosti přehradní nádrže Slezská Harta a na horním toku řeky Opavy.

- Zvýšení využívání alternativních ekologických zdrojů energie oproti fosilním palivům.
- Snížení energetické náročnosti a dopadů na životní prostředí – zateplení budov, modernizace topenišť atd.
- Zvýšení dostupnosti vysokorychlostního internetu v obcích.
- Rekonstrukce veřejného osvětlení.
- Revitalizace sídlišť (Vrbno pod Pradědem a Bruntál).
- Obnova a rozšíření obecního rozhlasu (i jako varovný systém).

Dopravní infrastruktura

- Zlepšení technického stavu silnic a dopravních staveb – Rekonstrukce místních komunikací, křižovatek, mostů, zastávek hromadné dopravy atd.
- Zvýšení bezpečnosti chodců – přechody pro chodce, osvětlení, chybějící chodníky, radary a retardéry.
- Vybudování a opravy chodníku ve městech a obcích, vybudování či oprava parkovišť.
- Zlepšení údržby silnic v zimních měsících.
- Vybudování chodníků či pěších stezek mezi obcemi (možnost i kombinace s cyklostezkou)
- Vybudování cyklostezek, in- line drah, zlepšení stavu cyklotras (včetně doprovodné infrastruktury - značení, mapy, stojany, atd).
- Zachování a zlepšování rozsahu hromadné dopravy k zajištění dopravní obslužnosti.
- Zavedení lokálních rekreačních mikrobusů s ekologickým provozem (např. elektrobusy).
- Udržení a rozšiřování dopravních integrovaných systémů.

Podnikání, výroba, zaměstnanost

- Zajištění vhodných ploch a prostor pro podnikání. Využití dnes nevyužívaných ploch (brownfields) pro podnikání.
- Rozvíjení podnikání, modernizace výrob a vybavení, inovace zejm. v oblasti služeb a řemesel vedoucí k lepší schopnosti konkurovat.
- Podpora malého a středního podnikání na vesnicích, snížit dojíždění do větších center – snížit závislost na nich.
- Rozvoj a podpora sociálního podnikání, nejen ve městech ale i na venkově.
- Zatraktivnění zemědělského podnikání, přilákaní mladých lidí, potřeba změnit trend stárnutí zemědělců.
- Zlepšení zpracování a odbytu místní produkce.
- Diverzifikace zemědělství – např. energetické využití biomasy, technické plodiny, služby.
- Podpora zpracování dřevní hmoty v území.
- Přilákání stabilních investorů do měst či větších sídel (Bruntál, popř. Vrbno pod Pradědem)
- Podpora tvorby vhodných pracovních míst pro vysokoškolsky vzdělané lidi či jinak specializovaně kvalifikované lidi – snížit trend odchodu této kategorie obyvatel do jiných oblastí.
- Nabízení zaměstnání na částečný úvazek (např. alternativa pro matky s dětmi, studenty, dlouhodobě nezaměstnané apod.).
- Rozvíjení tradičních řemesel.
- Podpora a rozvoj agroturistiky.
- Zlepšení vzdělání či kvalifikace uchazečů o zaměstnání – přizpůsobení požadavkům trhu práce
- Zlepšení turistické infrastruktury (ubytování, cesty, cyklostezky,…) kolem vodní nádrže Slezská Harta pro zlepšení podnikatelského potenciálu.
- Zlepšení prezentace regionu a rozvoj turistického ruchu s pozitivním dopadem na podnikání.
- Zlepšení spolupráce, komunikace a podpory ze strany obcí a měst regionu s podnikatelským sektorem a se školami, které připravují budoucí zaměstnance.

- Vznik podnikatelských inkubátorů a pracovního prostoru pro setkávání, inovace a rozvoj podnikání – sdílené prostory (tzv. huby).
- Rozvíjení živého umění (festivaly, veletrhy a podobně), které pomáhají rozvíjet podnikání a představují důležitou součást kulturního cestovního ruchu.
- Zvýšení nabídky dotačních programů pro záměry podnikatelů.
- Dořešení majetkoprávních vztahů k půdě.
- Poradenství a vzdělávání v oblasti obchodních dovedností, marketingu, projektového managementu.

Život v obcích

- Obnova, rozvíjení a podpora tradičních a nových společenských, kulturních a sportovních aktivit spolků.
- Vybudování a rekonstrukce vhodných prostor pro pořádání akcí, klubovou a zájmovou činnost.
- Pořízení potřebného vybavení pro pořádání akcí, klubovou a zájmovou činnost.
- Přilákání a zapojení veřejnosti, zejm. mládeže do činnosti tradičních spolků, nabídka dalších aktivit.
- Rozvíjení spolupráce mezi spolky navzájem, s místní samosprávou, podnikatelským sektorem, školami a dalšími subjekty.
- Rozšíření nabídky volnočasových a sportovních aktivit zaměřených na zdravý životní styl, pro ženy a seniory.
- Posílení mezigeneračních aktivit a soužití formou společných aktivit (např. ruční a řemeslné práce, besedy, výlety, workshopy atd.).
- Finanční podpora vedoucích kroužků na školách a ve střediscích volného času a při pořádání akcí zaměřených na mládež (turnaje, závody, tábory, kurzy atd.).
- Rozvíjení společné prezentace volnočasových aktivit na úrovní obce, mikroregionu, MAS za účelem zapojení širší veřejnosti, přilákání místních i přespolních zájemců, propagace o aktivitách v obci, regionu.
- Rozvoj a podpora dobrovolnictví a aktivit, které nedokáže řešit samospráva a dosud se jim nevěnují spolky v obcích.

Životní prostředí a krajina

- Výsadba vhodné zeleně na obecních prostranstvích s ohledem na charakter území.
- Obnova stabilizačních krajinných prvků mimo obec – polních cest, remízků, alejí, skupinové a solitérní zeleně, drobných vodních ploch, studánek a pramenů.
- Zlepšení efektivity třídění, sběru a svozu odpadu.
- Zlepšení sběru a zpracování bioodpadu.
- Zřízení zařízení na zpracování a recyklaci odpadů, kompostování atd. na úrovni obcí, firem nebo mikroregionů.
- Likvidace černých skládek.
- Sanace a následné využití lokalit s ekologickými zátěžemi a brownfieldy.
- Eliminace místních zdrojů znečištění ovzduší – podpora modernizace lokálních topenišť.
- Podpora využívání alternativních zdrojů energie, využití biomasy při vytápění domácností a veřejných budov.
- Řešení nízké retenční schopnosti krajiny pro vodu, snížení rizika povodní – realizace komplexního systému protipovodňových opatření. S tím související nastartování procesu KPÚ.
- Řešení čištění odpadních vod.
- Zvýšení angažovanosti občanů v otázkách ochrany životního prostředí.
- Zřízení centra environmentálního vzdělávání.
- Vybudování a úprava sběrných míst.

- Šetrné hospodaření na zemědělské půdě, omezení znečištění povrchových a podzemních vod, kontaminace půd.
- Šetrné lesní hospodaření s ohledem na produkční i mimoprodukční funkce lesa.
- Realizace protipovodňových a protierozních opatření.

Rekreace a turistický ruch

- Doplnění a rekonstrukce stávající turistické infrastruktury.
- Zvýšení nabídky služeb pro turisty, vhodné zejm. rozvíjení agroturistiky.
- Budování a doplnění cyklostezek o vybavení – mapy, přístřešky, informace pro turisty.
- Rozvíjení společné prezentace regionu pro turisty – nalezení souladu záměrů mezi podnikateli, spolky a obcemi. Společné propagační materiály napomáhající k propagaci celého regionu i jednotlivých subjektů turistického ruchu.
- Zaměření nabídky cestovního ruchu na cílové skupiny, tvorba produktových balíčků.
- Využití dotačních programů na rozvoj infrastruktury turistického ruchu a prezentace regionu.
- Vytváření alternativních turistických průvodců, multimediálních aplikací.

11.2. Potenciály území

Obyvatelstvo

- Vyšší vzdělání jako možnost sebezaměstnání a získání práce v poptávaných oborech v oblasti.

Vybavenost a služby

- Čisté a příjemné místo pro život
- Potenciál pro kvalitní trvalé i rekreační bydlení – klidné místo k bydlení, relativně levné pozemky
- Velký podíl neobydlených domů využitelných k bydlení a rekreaci.

Zdravotní a sociální oblast

- Základní zdravotní služby ve větších obcích MAS, specializovaná pracoviště v Bruntále a částečně ve Vrbně pod Pradědem.
- Fungující služby pro seniory v Bruntále, ve Vrbně pod Pradědem a v Horním Benešově.
- Připravenost obcí a poskytovatelů nabízet sociální a zdravotní služby – zpracované záměry a projekty.
- Komunitní plány sociálních služeb v Bruntále, ve Vrbně pod Pradědem a v Horním Benešově.
- Rozvoj dalších služeb v rámci existující terénní sociální služby.

Technická infrastruktura

- Dobré podmínky pro využití potenciálu obnovitelných zdrojů energie – biomasa.
- Rozvinutá technická infrastruktura ve velkých sídlech je dobrým východiskem pro rozvoj bydlení a podnikání.

Dopravní infrastruktura

- Hustá síť silnic, včetně důležitých komunikací spojujících krajská centra.
- Vyhovující dopravní obslužnost hromadnou dopravou v pracovních dnech a v obcích na hlavních úsecích a trasách nadregionálních linek.
- Rozvoj cyklodopravy.

Podnikání, výroba, zaměstnanost

- Volné objekty a plochy pro podnikání, vymezené rozvojové plochy v územních plánech.
- Rozvinutější turistická infrastruktura a služby v oblasti Hrubého Jeseníku.
- Dostatek pracovních sil.
- Levná pracovní síla.
- Vhodné podmínky pro rozvoj venkovské turistiky a agroturistiky.
- Rozvíjející se regionální značka.
- Rozvíjející se podnikání s obnovitelnými zdroji energie.
- Geografická blízkost polského trhu dovolující vytvoření společného trhu práce bez potřeby migrace obyvatel.
- Ložiska surovin.

Život v obcích

- Činnost spolků, společné aktivity s obcí, pořádané společenské, kulturní a sportovní aktivity.
- Nabídka aktivit středisek volného času v Bruntále a Vrbně pod Pradědem.
- Každoročně pořádané aktivity s regionálním významem.
- Aktivity zaměřené na péči a prezentaci místního dědictví.

Životní prostředí a krajina

- Vysoká přírodní hodnota území, při respektování principů trvalé udržitelnosti, pro bydlení, rekreaci a environmentální vzdělávání.
- Velkoplošná a maloplošná zvláště chráněná území pro zachování biodiverzity.
- Unikátní geologické lokality.
- Velké plochy lesních porostů s ohledem na využití produkčních a mimoprodukčních funkcí.
- Zachovalá struktura tradiční kulturní krajiny ve velké části území.
- Fungující nastavený systém odpadového hospodářství v obcích.
- Ekologické zemědělství.
- Úspěšné aktivity a projekty zaměřené na péči o krajinu, environmentální vzdělávání a interpretaci místního dědictví.

Rekreace a turistický ruch

- Přitažlivé přírodní a kulturní památky místního významu jsou vhodnými cíli venkovského turismu.
- Slezská Harta – vysoký potenciál rozvoje turismu, zejm. vodní sporty, rybolov, pěší a cykloturistika atd.
- Rozvíjející se cykloturismus. zřízení značených cyklostezek nebo dalších cyklotras a zřízení zařízení pro cykloturisty
- Dobré podmínky pro agroturistiky, která se již rozvíjí.
- Rekonstruované venkovské objekty a tradice chalupaření.
- Podmínky a již existující zařízení pro agroturistiku a venkovskou turistiku.

ZMAPOVÁNÍ STRATEGIÍ - 4

12. Rozhodující strategické, koncepční a další rozvojové dokumenty

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Hrubý Jeseník vychází a opírá se o celou řadu strategií místního, krajského, národního a evropského významu, které byly zmapovány před zahájením prací. Rovněž byly zohledněny územně plánovací dokumentace měst a obcí a Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje a Operační programy na období 2014-2020.

12.1. Strategické a další dokumenty

Dokumenty evropského významu

Evropa 2020
Evropská strategie pro mládež (EU Youth Strategy)
Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020

Dokumenty celostátního významu

Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020
Strategický rámec rozvoje veřejné správy České republiky 2014+
Státní politika v elektronických komunikacích - Digitální Česko
---
Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období let 2012 až 2020
Národní inovační strategie ČR 2012-2020
Národní program reforem ČR
Exportní strategie ČR pro období 2012 až 2020
Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014–2020
Národní politika výzkumu, vývoje a inovací ČR na léta 2009 až 2015 s výhledem do roku 2020

Státní energetická koncepce ČR 2010-2030
Národní akční plán ČR pro energii z obnovitelných zdrojů 2010-2020
Akční plán pro biomasu v ČR 2012-2020

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR 2014–2020
Marketingová koncepce cestovního ruchu 2013 -2020
Strategie podpory využití potenciálu kulturního dědictví 2014+

Koncepce podpory místní Agendy 21 v ČR do roku 2020
Národní akční plán společenské odpovědnosti organizací v České republice
Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020
Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí
Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020
Koncepce podpory mládeže na období 2014 – 2020.

Strategie české republiky pro boj proti terorismu od r. 2013
Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018

Politika ochrany klimatu ČR 2009-2020
Státní program ochrany přírody a krajiny ČR 2009-2020
Státní politika životního prostředí ČR 2012-2020

Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky
Plán odpadového hospodářství ČR

Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011-2020)
Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy ČR pro léta 2013 – 2020
Dopravní politika pro období 2014-2020

Dokumenty krajské úrovně

Strategie rozvoje MSK na léta 2009-2020
Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje na léta 2010-2020
Strategie absorpce venkovských oblastí 2014
Územní energetická koncepce Moravskoslezského kraje
Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Moravskoslezského kraje.
Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje
Krajský program ke zlepšení kvality ovzduší Moravskoslezského kraje
Krajský program snižování emisí Moravskoslezského kraje
Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury Moravskoslezského kraje
Koncepce rozvoje zemědělství a venkova Moravskoslezského kraje
Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území Moravskoslezského kraje
Plán odpadového hospodářství Moravskoslezského kraje

Dokumenty měst, obcí a regionů

Strategický plán města Bruntál
Strategické dokumenty obcí
Strategie rozvoje polsko-české spolupráce v Euroregionu Praděd na léta 2014–2020

Další podpůrné dokumenty

Sociálně ekonomický potenciál kulturního, resp. kreativního průmyslu v ČR
Cíle státní kulturní politiky schválené usnesením vlády ze dne 19. listopadu 2008 č. 1452 o Státní kulturní politice na léta 2009 až 2014 (aktualizace výhled na období 2015 – 2020)
Koncepce státní podpory sportu v České republice
Plán péče CHKO Jeseníky
Politika územního rozvoje České republiky
Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje
Plán oblasti povodí Odry (Plán dílčího povodí Horní Odry)

B. STRATEGICKÁ ČÁST

STANOVENÍ CÍLŮ A JEJICH PRIORITIZACE – 5

13. Stanovení vize a cílů

13.1. Stanovení mise, vize a sloganu

MISE

Definování MISE vyjadřuje principy, kterými se aktéři budou řídit při rozvoji území:

- Trvale udržitelný rozvoj ve všech aspektech – ekonomickém, sociálním a environmentálním.
- Spolupráce a dlouhodobá partnerství mezi všemi aktéry v území.
- Inovativnost při řešení potřeb a rozvíjení potenciálu území.

VIZE

Hrubý Jeseník jako krajina hor, vulkánů, vody a dramatické minulosti, region, odkud se neutíká, nýbrž je příjemným místem k životu, podnikání i rekreaci. Společnost vzdělaných a spolupracujících lidí zodpovědných za rozvoj svého území.

SLOGAN

MAS Hrubý Jeseník - region se zlatým srdcem a silou vulkánu.

Slogan vychází z v minulosti prováděné těžby zlata (zlaté srdce regionu) a existence sopek kolem vodní nádrže Slezská Harta. Má evokovat vazbu na minulost a historický vývoj území, potenciál krajiny i lidí a poukázat na sílu a odpovědnost lidí za své území (region se silou vulkánu).

13.2. Stanovení strategických a specifických cílů

13.2.1. Hierarchie cílů

Při řešení a stanovení problémů, potenciálů a potřeb, za kterých byly definovány jednotlivé cíle, bylo využito možnosti vyjádření se k daným prioritám rozvoje samotnými aktéry území, občany, představiteli obcí, zástupci neziskových a podnikatelských subjektů. Pomocí dotazníkového šetření, rozhovorů a komunitního plánování byly vytyčeny priority, které mají pro tyto skupiny určitou míru důležitosti. Samotné šetření probíhalo průběžně během zpracování strategie, a proto se přesně neztotožňují s navrženými cíli, ale s oblastmi rozvoje území. Tyto priority odpovídají jednomu nebo i více specifickým cílům a opatřením, které tyto cíle naplňují. Tento fakt ukazuje na vzájemnou provázanost strategických, specifických cílů a dále navržených opatření.

Graf Priority dle aktérů z území

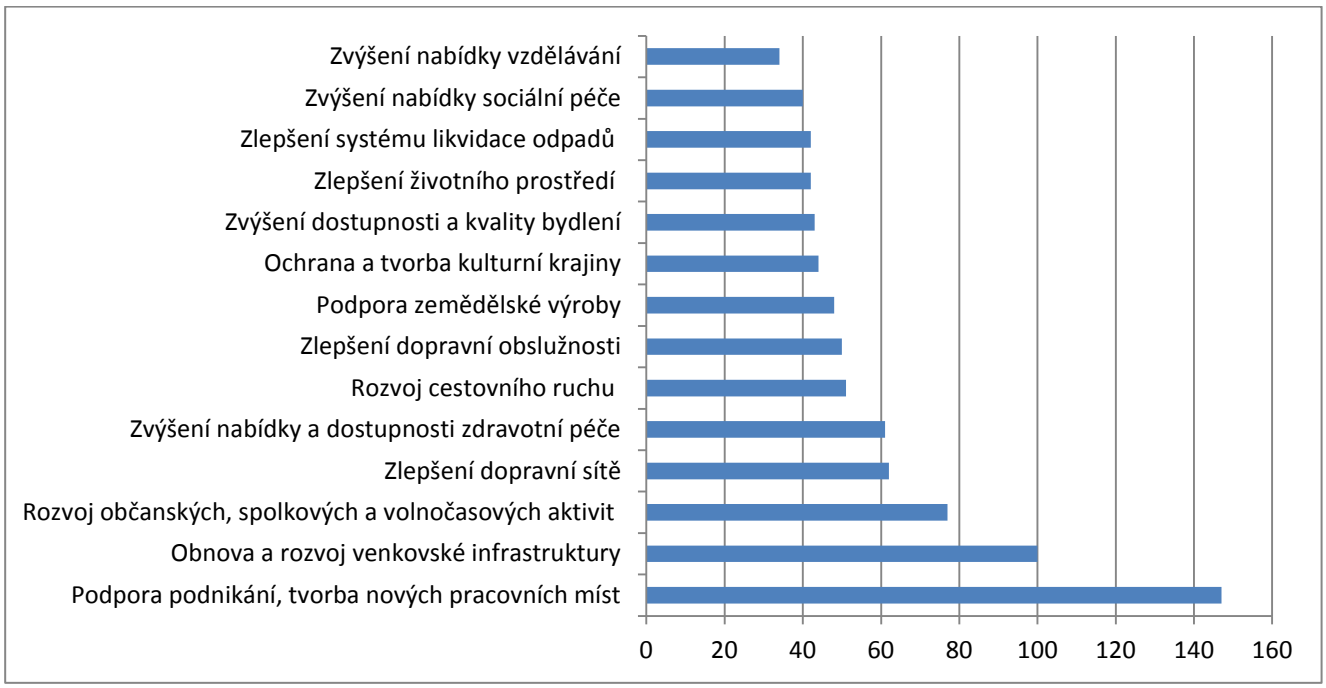

Zdroj: dotazníkové šetření 2013 - 2014

V souladu s principy udržitelného rozvoje při zohlednění všech tří jeho aspektů (environmentální, sociální a ekonomický) byly na základě priorit aktérů z území, problémových oblastí, potřeb a potenciálů území vytvořeny následující tři okruhy rozvoje území:

A. SPOLEČNOST A VYBAVENOST
B. HOSPODÁŘSTVÍ A ZAMĚSTNANOST
C. PŘÍRODA A KRAJINA

K těmto okruhům byly vytvořeny strategické a specifické cíle a navrženy konkrétní opatření, na základě potenciálů a potřeb, jež vyvstaly z analýzy problémů a potřeb v území. Stanovené strategické, specifické cíle a opatření jsou v souladu s ostatními strategiemi, jejíž realizace se odehrává na území MAS Hrubý Jeseník, zároveň vznikly z komunitně vedené tvorby strategie, kdy jsou na všech úrovních tohoto procesu zapojení místní aktéři.

Diagram 1 Strategické a specifické cíle

VIZE

MAS HRUBÝ JESENÍK JAKO KRAJINA HOR, VULKÁNŮ, VODY A DRAMATICKÉ MINULOSTI, REGION, ODKUD SE NEUTÍKÁ, NÝBRŽ JE PŘÍJEMNÝM MÍSTEM K ŽIVOTU, PODNIKÁNÍ I REKREACI. SPOLEČNOST VZDĚLANÝCH A SPOLUPRACUJÍCÍCH LIDÍ ZODPOVĚDNÝCH ZA

OKRUHY	I. SPOLEČNOST A VYBAVENOST					II. HOSPODÁŘSTVÍ	III. PŘÍRODA A KRAJINA
Strategické cíle	I.1. Vytváření vhodných předpokladů pro spokojený život	I.2. Kvalitní a plnohodnotný život	I.3. Vzdělaná a odpovědná společnost	I.4. Kvalitní bydlení a život v obcích	I.5. Podpora veřejné správy a regionálního rozvoje	II.6. Rozvoj podnikání pro zvýšení konkurenceschopnosti a	III.7. Péče o přírodní bohatství a rozmanitou podhorskou
Specifické cíle	I.1.1. Kvalitní a bezpečné komunikace	I.2.1. Dostupné a kvalitní zdravotní a sociální péče a služby	I.3.1. Zvyšování kvality vzdělávání	I.4.1. Kvalitní a dostupné bydlení pro všechny obyvatele	I.5.1. Místní, meziregionální a mezinárodní	II.6.1. Vytváření vhodných předpokladů pro efektivní a konkurenceschop	III.7.1. Čisté prostředí pro život
	I.1.2. Spolehlivá a úsporná hromadná doprava	I.2.2. Sociální začleňování a boj s chudobou	I.3.2. Rozvinuté komunitní a další vzdělávání	I.4.2. Pestrá nabídka služeb a volnočasového vyžití		II.6.2. Podpora konkurenceschopného a udržitelného regionálního podnikání	III.8.2. Péče o krajinu a podpora diverzity
	I.1.3. Vytváření vhodných předpokladů pro udržitelné bydlení a	I.2.3. Prevence a výchova ke zdravému životnímu stylu		I.4.3. Bohaté možnosti rekreace		II.6.3. Zvyšování zaměstnanosti a vytváření pracovních příležitostí	
						II.6.4. Rozvoj zemědělských a lesnických podnikatelských aktivit	

13.2.2 Provázanost cílů

Z následujícího schématu je zřejmá vzájemná provázanost navržených strategických a specifických cílů. V samotném důsledku se pak vzájemně podporují a doplňují. Jedním z mnoha příkladů takových provázaných vazeb je např. zkvalitnění dopravních komunikací. Naplněním tohoto cíle dojde nejen ke zvýšení bezpečnosti na silnicích, ale též umožní vhodné předpoklady pro vznik a rozvoj konkurenceschopného podnikání. Zároveň tím dojde ke zlepšení dostupnosti bydlení a zvýšení možností rekreace, například formou kvalitních a bezpečných cyklostezek. Některými opatřeními dojde k naplnění dvou specifických cílů současně. Příkladem takového opatření je vznik a podpora sociálního podnikání, čímž dojde ke zvýšení zaměstnanosti a zároveň dojde snížení sociálního vyloučení u ohrožených skupin obyvatel. Nejde tak jen o ekonomický ale i sociální rozměr. Pro lepší přehlednost a pochopení nebyl zvolen popis jednotlivých vazeb, nýbrž znázornění formou diagramů, kde je zřetelná hierarchie okruhů, strategických a specifických cílů a taktéž vzájemná provázanost vazbami mezi nimi.

Schéma provázanosti strategických a specifických cílů

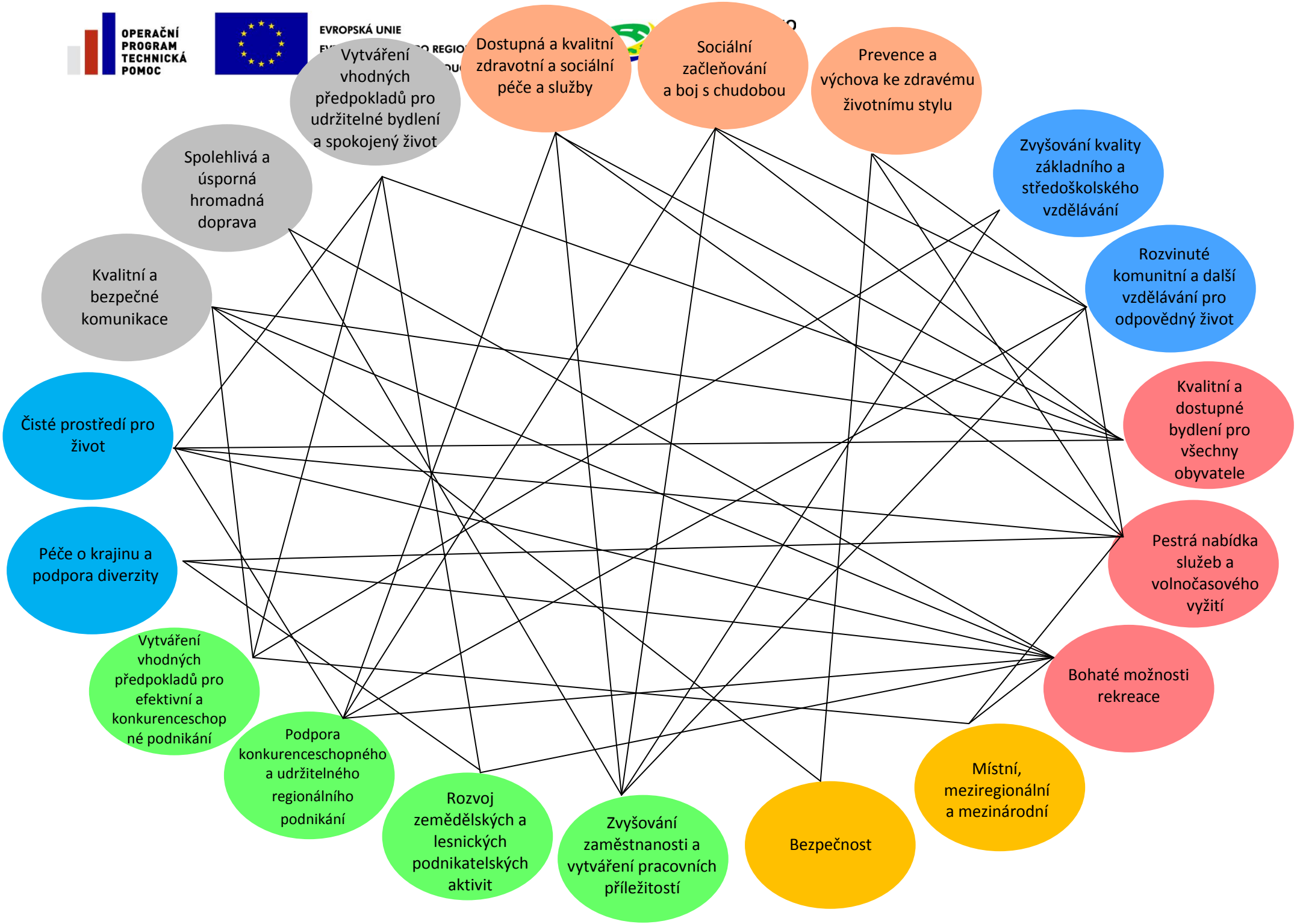
OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ POMOC
EVROPSKÁ UNIE
Vytváření vhodných předpokladů pro udržitelné bydlení a spokojený život
Dostupná a kvalitní zdravotní a sociální péče a služby
Sociální začleňování a boj s chudobou
Prevence a výchova ke zdravému životnímu stylu
Zvyšování kvality základního a středoškolského vzdělávání
Spolehlivá a úsporná hromadná doprava
Kvalitní a bezpečné komunikace
Rozvinuté komunitní a další vzdělávání pro odpovědný život
Čisté prostředí pro život
Kvalitní a dostupné bydlení pro všechny obyvatele
Péče o krajinu a podpora diverzity
Pestrá nabídka služeb a volnočasového vyžití
Vytváření vhodných předpokladů pro efektivní a konkurenceschopné podnikání
Bohaté možnosti rekreace
Podpora konkurenceschopného a udržitelného regionálního podnikání
Místní, meziregionální a mezinárodní
Rozvoj zemědělských a lesnických podnikatelských aktivit
Zvyšování zaměstnanosti a vytváření pracovních příležitostí
Bezpečnost

14. Návrh opatření

14.1. Přiřazení opatření k jednotlivým cílům

Okruh I. SPOLEČNOST A VYBAVENOST

STRATEGICKÝ CÍL I.1 Vytváření vhodných předpokladů pro spokojený život

Specifický cíl I.1.1. Kvalitní a bezpečné komunikace

Na území MAS je dostačující síť silnic a není potřeba budovat nové komunikace. Výjimkou jsou plánované obchvaty měst a obcí, kterými prochází frekventované komunikace první třídy. Ostatní komunikace jsou mnohdy ve velmi špatném technickém stavu, který pak vede ke zhoršené dopravní dostupnosti některých části území. To má za následek snížení bezpečnosti provozu, nižší konkurenceschopnost podnikatelských subjektů a zhoršenou dostupnost občanů do zaměstnání, škol či za službami. Kromě rekonstrukcí komunikací je nutná i jejich řádná celoroční údržba, která zahrnuje například opravy dopravního značení, sečení vegetace podél cest, udržení sjízdnosti v zimních měsících atd.

V území schází kvalitní infrastruktura pro cyklisty. Značené cyklotrasy jsou vedeny po místních komunikacích, polních a lesních cestách, které jsou mnohdy využívány těžkou zemědělskou a lesnickou technikou. To se odráží na jejich špatném technickém stavu. Zlepšením povrchů těchto cest a budováním nových cyklostezek včetně související vybavenosti dojde ke zvýšení bezpečnosti a komfortu uživatelů tohoto druhu bezmotorové dopravy.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Zlepšení technického stavu silnic a dopravních staveb
2. Zlepšení celoroční údržby komunikací
3. Zvýšení bezpečnosti na komunikacích (regulace rychlosti, přehledné křižovatky, přechody pro chodce, osvětlení, chodníky, parkoviště, radary a retardéry atd.)
4. Vybudování a opravy chodníků ve městech a obcích (i mezi obcemi)
5. Budování značených cyklostezek a cyklotras a zařízení pro cyklisty (mapy, přístřešky)

Specifický cíl I.1.2 Spolehlivá a úsporná hromadná doprava

V analýze území byla zjišťována obslužnost hromadnou dopravou (především autobusovou, v menší míře vlakovou). Města a obce ležící na hlavních komunikacích mají velmi dobré regionální i nadregionální spojení, v ostatních obcích je frekvence spojů menší. Problém je zejména o víkendech a svátcích, v pracovní dny je frekvence spojů dostačující. Nevyhovující je i dostupnost sousedních regionů jako je např. Zlatohorsko či Jesenicko.

Cílem by mělo být zachování popř. zlepšení současného stavu dopravní obslužnosti, aby byla zajištěna bezproblémová dojížďka do škol, zaměstnání, za službami či rekreací. Důležitá je propojenost mezi jednotlivými dopravními systémy, zejména vzájemná návaznost spojů, ale i uznávání jízdních dokladů. Tyto aktivity musí řešit především obce s objednavateli dopravy (krajem) a dopravci.

Pořizováním nízkoemisných vozidel by vedlo ke snížení znečištění vzduchu a ke zlepšení stavu životního prostředí.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Zachování a zlepšování rozsahu hromadné dopravy k zajištění dopravní obslužnosti.

2. Udržení a rozšiřování dopravních integrovaných systémů.
3. Zavedení vozidel hromadné dopravy s ekologickým pohonem.
4. Budování a rekonstrukce zastávek hromadné dopravy.

Specifický cíl I.1.3 Vytváření vhodných předpokladů pro udržitelné bydlení a spokojený život

Na území MAS je problémem neúplné napojení všech domů k pitné vodě na území všech obcí. Stav kanalizace a čištění odpadních vod je podobně jako v jiných regionech i zde dosti problematický. Nejdůležitější je zajistit kvalitní čištění vod u přehrady Slezská Harta, na toku řeky Moravice či na jejich přítocích. Tyto vody pak tečou do nádrže na pitnou vodu Kružberk. Většina obcí má vybudovanou pouze dešťovou kanalizaci, do níž ústí splašky domácností – přepady ze septiků, společně pak odtékají do vodotečí.

V území je třeba zavádět moderní ekonomicky i ekologicky výhodné alternativní zdroje energie. S využíváním těchto zdrojů je spojena i úspora energie – bytový fond i veřejné budovy v území MAS jsou zastaralé a je třeba modernizovat jejich zateplení i způsoby vytápění nebo ohřevu vody.

Pro občany je důležitá základní vybavenost infrastrukturou v obcích, jako je vysokorychlostní internet nebo informovanost pomocí obecního rozhlasu. Vybavenost obcí internetem je v území MAS na stejné úrovni jako v MSK kraji, ale je třeba jej nadále rozvíjet, především zasíťování vysokorychlostními sítěmi. Veřejné osvětlení je většinou zastaralé, z pohledu bezpečnosti v obcích je nutná jeho rekonstrukce a rozšíření.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Zajištění bezproblémového zásobování pitnou vodou.
2. Zajištění čištění odpadních vod.
3. Zvýšení využívání alternativních ekologických zdrojů energie.
4. Snížení energetické náročnosti budov a dopadů na životní prostředí (zateplení budov, modernizace topenišť atd.).
5. Zvýšení dostupnosti vysokorychlostního internetu v obcích.
6. Budování a rekonstrukce veřejného osvětlení.
7. Budování a rekonstrukce obecního rozhlasu.

STRATEGICKÝ CÍL I.2 Kvalitní a plnohodnotný život

Specifický cíl I.2.1 Dostupná a kvalitní zdravotní a sociální péče a služby

Území se v oblasti zdravotnictví a sociálních služeb vyznačuje nerovností kvality a dostupnosti zdravotní péče a sociálních služeb pro obyvatele, zejména v malých obcích. Problémem je i dopravní dostupnost specializované péče pro obyvatele. Nedostatkem je i chybějící střednědobé plánování sociálních služeb v širším území a z toho vyplývající nerovnoměrnost v rozložení sociálních služeb, zejména terénních v území a nevyhovující systém financování, který je příliš závislý na dotacích a vyznačuje se nízkou míru účasti obcí. Nevyhovující je v mnoha případech i stav budov, kde jsou poskytovány sociální a zdravotní služby nejen z hlediska energetické náročnosti, ale i kvality jejich provozu.

Specifický cíl bude naplněn těmito opatřeními

1. Zajištění dostupnosti ordinací praktických a specializovaných lékařů.
2. Zvýšení nabídky kvalitních zdravotnických služeb (ve větších obcích).
3. Rekonstrukce budov zdravotnických zařízení s ohledem na zvýšení kvality provozu a snížení energetické náročnosti.

4. Rekonstrukce budov poskytujících sociální služby s ohledem na zvýšení kvality provozu a snížení energetické náročnosti
5. Udržení a doplnění nabídky sociálních služeb fungujících na úrovni obcí a správních celků (např. vybudování domovů zdravotně postižené a seniory pro více obcí, terénní služby, rozvoz obědů, potravin do domu atd.)
6. Rekonstrukce budov poskytujících sociální služby s ohledem na zvýšení kvality provozu a snížení energetické náročnosti
7. Rozvoj a podpora dobrovolnictví a aktivit zaměřených na zdravotní a sociální péči.
8. Budování malokapacitních zařízení v menších obcích pro zdravotně postižené a seniory.

Specifický cíl I.2.2 Sociální začleňování a boj s chudobou

Obce v současnosti téměř nedisponují sociálními byty a startovacími byty pro mladé. V území se úspěšně rozvíjí oblast sociálního podnikání, prostor pro další rozvoj je však stále významný. Území se vyznačuje existencí sociálně vyloučených lokalit a dalšími místy, kde sociální vyloučení hrozí. Významná část obyvatel je ohrožena chudobou.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Vybudování sociálního bydlení a startovacích bytů
2. Rozvoj sociálního podnikání ve městech a na venkově
3. Poradenská činnost pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a chudobou
4. Rekvalifikace a další vzdělávání pro osoby ze sociálně vyloučených lokalit a dlouhodobě nezaměstnané

Specifický cíl I.2.3 Prevence a výchova ke zdravému životnímu stylu

Díky existenci sociálně vyloučených lokalit a ohrožení části obyvatel chudobou v území existují snahy o prevenci negativních vlivů, které jsou s těmito jevy spojeny. Vzhledem k nárůstu těchto jevů je třeba prevenci sociálního vyloučení dále rozvíjet a posílit informovanost obyvatel o dostupných souvisejících službách. Obyvatelstvo stárne a je proto nutné přizpůsobit aktivity v území pro seniory, ale i jinak znevýhodněné osoby.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Rozšíření služeb a plošné působnosti sociální prevence – rodinné poradny, prevence sociálně patologických jevů, finanční poradenství, zařízení pro děti a mládež – nízkoprahová centra, volnočasové aktivity.
2. Posílení informovanosti o sociálních a zdravotních službách, osvětová činnost zaměřená na zdravý životní styl.
3. Rozvoj volnočasových, vzdělávacích a osvětových aktivit pro seniory v městských i venkovských obcích.
4. Rozvoj volnočasových, vzdělávacích a osvětových aktivit pro zdravotně postižené v městských i venkovských obcích.

STRATEGICKÝ CÍL I.3 Vzdělaná a odpovědná společnost

Specifický cíl I.3.1 Zvyšování kvality základního a středoškolského vzdělávání

Pro zajištění dlouhodobého rozvoje oblasti je nutná kvalitní a dostupná síť mateřských, základních a středních škol. Úroveň vybavenosti těchto institucí je však mnohdy rozdílná a nereflektuje současné nároky na vzdělávání (špatné vybavené učebny, tělocvičny, vysoká energetická náročnost budov, absence nových interaktivních prvků výuky atd.). Kromě vybavení zařízení je nutné nadále podporovat odbornou kvalifikaci a vzdělání pracovníků v oblasti školství a dalších vzdělávacích institucí.

Některé střední školy v posledních letech prošly optimalizací hlavně z důvodů snížení počtu studentů a omezení provozních nákladů. Některé základní školy, především na menších obcích, jsou taktéž ohroženy rušením či omezením provozu.
Vzhledem ke špatné situaci na trhu práce je důležitá spolupráce škol s místními podnikateli, aby docházelo ke zlepšení uplatnitelnosti absolventů. Kromě této spolupráce je důležitá vzájemná propojenost i mezi všemi úrovněmi školství, obcemi, neziskovými organizacemi a dalšími důležitými institucemi.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Zajištění kvalitní a dostupné předškolní a školní výchovy.
2. Modernizace vybavení školských zařízení jako předpoklad zvýšení kvality výuky a úrovně vzdělání žáků.
3. Zlepšování profesní kvalifikace pedagogických pracovníků škol a dalších vzdělávacích institucí.
4. Podpora výuky řemeslných oborů a kroužků, jako možnost zvýšení nabídky služeb, zaměstnanosti a prevence proti sociálním patologickým jevům.
5. Zajištění propojenosti výuky s podnikateli v regionu, potenciálními zaměstnavateli.
6. Tvorba společných projektů ZŠ, SŠ, VOŠ a VŠ, výzkumných ústavů, obcí, soukromých subjektů a neziskových organizací.

Specifický cíl I.3.2 Rozvinuté komunitní a další vzdělávání pro odpovědný život

Úroveň dalšího vzdělání a osvětových činností je v obcích MAS rozdílná, zatímco ve velkých sídlech je větší množství vzdělávacích aktivit, v menších obcích je takovéto vyžití daleko menší. Často se jedná o nezájem obyvatel nebo možnost dojíždění do blízkého sídla s větší nabídkou aktivit. Ve velkých sídlech jsou dětem a mládeži k dispozici tzv. střediska volného času, které nabízejí velké množství sportovních, vzdělávacích a jiných činností, které je učí novým dovednostem, znalostem, zlepšují jejich fyzickou kondici, tím zároveň omezují výskytu sociálně patologických jevů, budují u nich vztah k životnímu prostředí, rodnému kraji a úctě k lidem. Kromě středisek volného času nabízejí aktivity pro mládež a další skupiny obyvatel i samotné školy či různá nezisková sdružení. Neméně důležitou skupinou jsou i senioři, pro které, především ve větších centrech, cíli tzv. Univerzita třetího věku. Kromě této instituce jsou pro ně určeny i další vzdělávací či osvětové akce. Kromě rozměru vzdělávacího, tyto aktivity zamezují sociálnímu vyloučení této skupiny obyvatelstva. Vzhledem k vysoké nezaměstnanosti je důležitá podpora rekvalifikací pro uchazeče o zaměstnání, zaměstnance ohrožené rušením pracovních míst v oboru nebo začínající podnikatele. Vzhledem k zachovalé krajině má velké rezervy i environmentální vzdělávání pro všechny věkové skupiny.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Nabídka rekvalifikací a dalšího vzdělávání při rozjezdu podnikatelských aktivit
2. Rozvoj environmentálního vzdělávání pro všechny věkové skupiny.
3. Podpora stávajících a vytváření nových kroužků na školách, střediscích volného času a jiných zařízeních věnujících se práci s dětmi a mládeží.
4. Podpora stávajících a vytváření nových vzdělávacích aktivit pro seniory v městských i venkovských obcích.

STRATEGICKÝ CÍL I.4 Kvalitní bydlení a život v obcích

Specifický cíl I.4.1 Kvalitní a dostupné bydlení pro všechny obyvatele

Dostatečná nabídka možností pro bydlení představuje důležitý faktor pro udržení obyvatel v regionu. Nabídka v této oblasti předpokládá možnost výstavby, obnovy a adaptaci rodinných i bytových domů,

k čemuž je nutné podporovat zajištění ploch určených k bydlení technickou infrastrukturou. Územní bytový rozvoj by však měl podléhat jistým omezením, která vyplývají jednak z omezení ze strany ochrany přírody, jednak z potřeby vhodného urbanismu. Nová bytová výstavba i rekonstrukce domů by měly zohledňovat i poptávku po startovacích bytech. U rekonstrukcí vedle dosahování vyšší kvality bydlení je nutné docilovat i snížení energetické náročnosti. Zvláště při rekonstrukcí sídlišť, ale i nové výstavbě bytových domů respektovat podporu řešení nepříznivé situace osob ohrožených zdravotním a sociálním vyloučením či sociálně vyloučených, s nízkými příjmy nebo nízkými kompetencemi k získání nebo udržení bydlení. Pro práci se znevýhodněnými skupinami obyvatel je nutné dbát na zajištění infrastruktury služeb terénního i ambulantního charakteru těmto osobám, které poskytnou odpovídající zázemí pro kvalitní práci s nimi. Zvyšování atraktivity území se soustředěnou bytovou výstavbou bude podporováno jak revitalizací veřejných prostranství, tak i tvorbou podmínek pro vznik a rozšiřování služeb v rámci občanské vybavenosti se zaměřením i na rozvoj podmínek pro občanské aktivity.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními:

1. Rekonstrukce bytového fondu s ohledem na vyšší kvalitu, atraktivitu bydlení a na snížení ekonomické a energetické náročnosti.
2. Vymezení rozvojových ploch určených k bydlení v ÚPD a jejich vybavení technickou infrastrukturou.
3. Podpora opětovného využívání neobydlených domů k bydlení, k občanské vybavenosti a aktivitám neziskového sektoru.
4. Revitalizace sídlišť a veřejných prostranství s ohledem na vyšší kvalitu a atraktivitu.
5. Nabídka bydlení pro seniory, zdravotně postižené a další skupiny obyvatel s nároky na bezbariérový přístup a další potřeby.
6. Vybudování sociálního bydlení a startovacích bytů.

Specifický cíl I.4.2 Pestrá nabídka služeb a volnočasového vyžití

Z analýzy byly zjištěny nedostatky či absence základní, kulturní a sportovní vybavenosti v jednotlivých obcích. Tyto problémy mají za následek sníženou kvalitu života, především v oblasti volnočasového vyžití. Nevyhovující je především zastaralá infrastruktura, vysoká energetická náročnost budov, nevyhovující prostory pro některé skupiny obyvatelstva (senioři, zdravotně postižení) atd. Zlepšením tohoto stavu, zejména výstavbou či přeměnou stávajících budov na multifunkční objekty, by došlo ke zkvalitnění života v obcích, rozvoji a vzniku nových tradic, spolků a celkovému odvrácení zániku společenského života hlavně na malých obcích. Pestrý společenský život vede ke zvýšení atraktivity regionu, lepšímu rozvoji vztahů mezi obyvateli i dalšími spolupracujícími organizacemi jak z veřejné tak i soukromé a neziskové sféry.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Zajištění dostupnosti a zvýšení nabídky základní občanské vybavenosti (sběrný dvůr, místo veřejného přístupu k internetu.)
2. Využití opuštěných budov a ploch pro zřízení občanské vybavenosti.
3. Úprava stávajících budov pro multifunkční využití.
4. Oprava budov občanské vybavenosti (obecní domy, atd.) s ohledem na kvalitu provozu a snížení energetické náročnosti.
5. Přizpůsobení občanské vybavenosti a služeb seniorům, zdravotně postižené a další skupiny obyvatel s nároky na bezbariérový přístup a další potřeby.
6. Vybudování nových a rekonstrukce stávajících prostor a pořízení vybavení pro pořádání společenských, kulturních a sportovních akcí, klubovou a zájmovou činnost.
7. Obnova, rozvíjení a podpora tradičních a nových společenských, kulturních a sportovních aktivit spolků.
8. Podpora rozšíření nabídky volnočasových aktivit a činnosti spolků zejm. pro děti a mládež.

9. Rozvíjení spolupráce mezi spolky navzájem, s místní samosprávou, podnikatelským sektorem, školami a dalšími subjekty.
10. Budování malokapacitních zařízení v menších obcích pro rodiny s dětmi.
11. Rozšíření nabídky volnočasových a sportovních aktivit zaměřených na zdravý životní styl, pro ženy, seniory a zdravotně postižené.
12. Realizace mezigeneračních aktivit a soužití formou společných aktivit (např. ruční a řemeslné práce, besedy, výlety, workshopy atd.).
13. Podpora stávajících a nových aktivit a personálního zajištění pro práci s dětmi a mládeží. (na školách, ve střediscích volného času a v jiných zařízeních a organizacích)
14. Rozvíjení společné prezentace volnočasových aktivit na úrovní obce, mikroregionu, MAS.

Specifický cíl I.4.3 Bohaté možnosti rekreace

Péče o přírodní, ale i kulturní dědictví území je stále nedostatečná, řada památek chátrá. Jsou zde však snahy o zlepšení jejich stavu a zajištění trvalé péče včetně následné interpretace jejich významu pro obyvatele i návštěvníky.
Infrastruktura a služby cestovního ruchu jsou na nedostatečné úrovni, chybí cyklostezky, návštěvnická infrastruktura a služby pro turisty, a to i v lesích, stav cykloturistických tras a jejich vybavenost je nevyhovující. Vlastníky lesů jsou nedostatečně využívány dostupné možnosti zlepšení mimoprodukčních funkcí lesa (Program LČR 2000, PRV). Je třeba dále rozvíjet nabídku a informovanost o dostupných službách CR.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Zajištění a zlepšení péče o přírodní a kulturní dědictví.
2. Rozvíjení interpretace místního dědictví.
3. Budování značených pěších stezek, cyklostezek, cyklotras a běžeckých tras a zařízení pro pěší turisty a cykloturisty (mapy, přístřešky, informace pro turisty).
4. Společné prezentace aktivit podnikatelského, neziskového a veřejného sektoru regionu s ohledem na rozvoj cestovního ruchu.
5. Budování a rekonstrukce infrastruktury a služeb turistického ruchu.
6. Zvýšení nabídky zážitkové turistiky, průvodcovských služeb (specializovaní průvodci, multimediální turistické aplikace, tvorba produktových balíčků).

STRATEGICKÝ CÍL I.5 Podpora veřejné správy a regionálního rozvoje

Specifický cíl I.5.1 Místní, meziregionální a mezinárodní spolupráce

Chybějící spolupráce v území je jedním z determinantů stagnujícího vývoje ve všech oblastech rozvoje. Proto bude spolupráci na všech úrovních věnována velká pozornost.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Místní spolupráce všech druhů subjektů na území MAS.
2. Spolupráce mezi regiony, MAS.
3. Spolupráce příhraniční – Polsko, Slovensko, evropské země.

Okruh II. HOSPODÁŘSTVÍ A ZAMĚSTNANOST

STRATEGICKÝ CÍL II.1 Rozvoj podnikání pro zvýšení konkurenceschopnosti a zaměstnanosti

Specifický cíl II.1.1 Vytváření vhodných předpokladů pro efektivní a konkurenceschopné podnikání

Území MAS má značné rezervy v rozvíjení a podpoře podnikatelské činnosti. Ve velkých centrech regionu schází připravené průmyslové zóny. V některých obcích je podporováno podnikání například vymezením ploch určených pro různé druhy podnikání (zemědělská činnost, drobná řemeslná a průmyslová činnost, služby). V některých obcích je naopak vzhledem k jejich charakteru spíše preferována komerční rekreace a cestovní ruch, kde je nutné zlepšit podmínky pro další rozvoj a zkvalitnění nabízených služeb. V oblastech s menším turistickým potenciálem, je možné využít stávající zemědělské aktivity pro vytváření vhodných předpokladů k rozvoji agroturistiky. Ve větší míře se na území nacházejí opuštěné průmyslové či zemědělské areály, které mohou být dále využity jako prostory pro podnikání nebo jinou činnost.

V minulosti probíhala v regionu intenzivní těžební činnost nerostných surovin. Útlumový program počátkem 90. let ukončil největší těžební činnost, ale do dnešních dnů se v některých lokalitách nadále těží např. stavební kámen. V budoucích letech je možné vyvíjet těžební činnost i na dalších lokalitách, ovšem za předpokladu vybudování přístupové infrastruktury a samozřejmě co nejmenšího narušení stavu životního prostředí.

Dalšími nedostatky, které brání v rozvoji podnikatelské činnosti je nedostatečná spolupráce se školami, které mohou vytvořit podmínky pro přípravu absolventů pro zdejší trh práce. Nedostačená je též společná prezentace regionu, poradenská a vzdělávací činnost podnikatelů, spolupráce mezi podnikateli, veřejným a neziskovým sektorem, podpora začínajících podnikatelů, inovativních činností atd. Problémem jsou i nedořešené majetkoprávní vztahy, které brání v dalším rozvoji aktivit.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Příprava ploch a objektů pro podnikání a doprovodné infrastruktury.
2. Adaptace nevyužívaných ploch (brownfields) pro podnikatelské účely.
3. Zajištění dostupnosti surovinového vybavení včetně doprovodné infrastruktury.
4. Rozvoj spolupráce s podnikatelským sektorem a se základními a středními školami za účelem přípravy budoucích zaměstnanců.
5. Zakládání podnikatelských inkubátorů, start-up a sdílených pracovních prostorů, prostorů pro setkávání, inovace a rozvoj podnikání.
6. Rozvoj společných aktivit podnikatelského, neziskového a veřejného sektoru regionu (v rámci obecních slavností, regionální značky, zážitkové turistiky, festivalů, veletrhů atd).
7. Poskytování poradenství a vzdělávání v oblasti obchodních dovedností, marketingu, projektového managementu.
8. Dořešení majetkoprávních vztahů k pozemkům.
9. Vytvoření mezinárodní spolupráce mezi podnikateli, zejm. se zaměřením na sousední polský trh.
10. Vytváření podmínek pro rozvoj agroturistiky a venkovskou turistiky. (infrastruktura, vybavenost obcí, veřejná prostranství, cyklostezky atd.)

Specifický cíl II.1.2 Podpora konkurenceschopného a udržitelného regionálního podnikání

Vzhledem k vysoké nezaměstnanosti v oblasti je nutné udržet a nadále podporovat regionální podnikatelskou činnost. V některých obcích byla v analýze zjištěna vysoká míra vyjížďky za zaměstnáním do větších obcí a měst. Žádoucí je proto podpora malého a středního podnikání na vesnicích, především takové formy jako je řemeslná výroba, tradiční ruční práce, výroba místních produktů, nabídka služeb a jiných činností, které bývaly pro venkovské oblasti charakteristické. Tím je možné zabránit vystěhování obyvatel z měst a zlepšit ekonomický stav obcí. Současně je nutné i modernizovat současnou výrobu pro udržení efektivity a konkurenceschopnosti.

V oblastech kde nejsou předpoklady k masovému rozvoji cestovního ruchu, je vhodné cílit na specifické skupiny návštěvníků a propojovat činnosti s místními produkty a tradicemi. V místech, kde již turistický ruch je do značné míry rozvinut, jsou mnohdy nabízené služby na nízké úrovni a je potřeba je nadále rozvíjet a zkvalitňovat.
Značné rezervy jsou i pro podnikání s obnovitelnými zdroji energie, kde je ovšem nutné brát ohled na krajinný ráz a stanovisko obyvatel.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Rozvíjení a modernizace podnikání, zejm. v oblasti výroby, služeb a řemesel.
2. Podpora vzniku a modernizace malého a středního podnikání na vesnicích. (sebezaměstnání, práce z domu).
3. Rozvíjení tradičních řemesel a ručních prací.
4. Rozšiřování nabídky produktů a služeb registrovaných v regionální značce Jeseníky originální produkt.
5. Zvýšení nabídky služeb v turistickém ruchu.
6. Zlepšení nabídky produktů turistického ruchu pro specifické cílové skupiny, tvorba produktových balíčků.
7. Rozvoj podnikání s obnovitelnými zdroji energie.

Specifický cíl II.1.3 Rozvoj zemědělských a lesnických podnikatelských aktivit

Podhorská oblast bývala v minulosti značně zemědělsky využívaná, v posledních desetiletích je trend snižující se zaměstnanosti a podnikatelské činnosti v této sféře hospodářství. Plochy v podhůří Hrubého Jeseníku jsou až na malé výjimky využívané jako trvalé travní porosty k sečení trávy a chovu dobytka. V klimaticky příznivějších oblastech je rozvinutější pěstování plodin a využívání zemědělských ploch jako orné půdy. Její podíl se však rok od roku snižuje. Většina zemědělské produkce je následně vyvážena ke zpracování do jiných regionů.
Obdobný trend jako u zemědělských činností je i v lesnictví, ačkoli oblast je téměř z poloviny pokryta lesními porosty, většina lesnické činnosti se soustřeďuje na těžbu dřeva a k následnému zpracování hmoty dochází většinou mimo území MAS. V lesích by měla být dbáno na šetrné hospodaření s ohledem na životní prostředí. Důležitá je též mimoprodukční funkce lesa.
Vážným nedostatkem je zastaralost zemědělské a lesnické techniky, která prochází velmi pozvolnou modernizací. Dalším problémem je stárnoucí generace, která se těmto odvětvím věnuje a nízká atraktivita pro mladší generace. Nutná je podpora pro začínající a mladé zemědělce, aby docházelo ke generační obměně a zachování těchto odvětví.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Podpora zpracování a odbytu místní zemědělské produkce.
2. Modernizace zemědělské činnosti.
3. Podpora začínajících a mladých zemědělců.
4. Rozvíjení agroturistiky.
5. Rozvíjení diverzifikace zemědělství – energetické využití biomasy, pěstování technických plodin.
6. Podpora udržitelného hospodaření v lesích a rozvoj mimoprodukční funkce lesa.
7. Rozvoj zpracování dřevní hmoty pro energetické využití.

Specifický cíl II.1.4 Zvyšování zaměstnanosti a vytváření pracovních příležitostí

Vysoká nezaměstnanost patří v této oblasti mezi nejvyšší v celostátním měřítku. Nabídka pracovních míst je malá a nedokáže pokrýt poptávku. Především v menších sídlech je nabídka pracovních míst nulová, což vede k závislosti na dojíždění za zaměstnáním či vystěhování obyvatel za prací do větších měst či jiných regionů. Velkým problémem je vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných, kteří se zpátky těžko začleňují do pracovního procesu. Dalšími ohroženými skupinami jsou pak matky s dětmi,

absolventi, zdravotně postižení nebo ti, jejichž vzdělání a kvalifikace nereflektují současné požadavky trhu práce. Důležitým problémem je i stěhovaní obyvatel s vyšším vzděláním či speciálně kvalifikovaných do jiných oblastí, z důvodů malého uplatnění na zdejším trhu práce. Rovněž rozvoj a podpora sociálního podnikání je soustředěna jen do největšího sídla regionu, přitom na vesnicích může tato forma činnosti tvořit důležitou část zaměstnanosti.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Tvorba vhodných pracovních míst pro kvalifikované pracovníky a absolventy vysokých škol.
2. Vytváření a podpora pracovních míst na částečný úvazek (zejm. pro matky s dětmi, studenty, dlouhodobě nezaměstnané, zdravotně postižené).
3. Nabídka vzdělávání či rekvalifikace uchazečů o zaměstnání podle současných požadavků trhu práce.
4. Rozvoj a podpora sociálního podnikání ve městech na venkově.

Okruh III. PŘÍRODA A KRAJINA

STRATEGICKÝ CÍL III.1 Péče o přírodní bohatství a rozmanitou podhorskou krajinu

Specifický cíl III.1.1 Čisté prostředí pro život

Jedním ze základních pilířů pro kvalitní život v oblasti je čisté a zdravé prostředí. V mnoha obcích se dosud objevují černé skládky odpadů, které je nutné na náklady obce likvidovat. Ačkoli ve většině obcí je zajištěn základní sběr recyklovatelného odpadu, jako jsou plasty, sklo a papír, existují značné rezervy v efektivitě sběru a třídění odpadů. Mnohé obce postrádají sběrné dvory či místa pro sběr nebezpečného odpadu, bioodpadu a dalších surovin. Kromě problému s černými skládkami jsou některé lokality zatíženy ekologickými zátěžemi, které jsou většinou součástí starých nevyužívaných výrobních nebo zemědělských areálů a je nutná jejich likvidace.
V mnoha lokalitách dochází zejména v zimních měsících ke zhoršenému stavu ovzduší, hlavně díky nedokonalému spalování a používaní nevhodných paliv (komunální odpad). Ke zlepšení tohoto stavu mohou přispět modernizace lokálních topenišť, především formou využívání alternativních zdrojů energií.

Specifický cíl bude naplněn těmito opatřeními

1. Využívání alternativních zdrojů energie při vytápění domácností a veřejných budov.
2. Zlepšení efektivity.
3. Zlepšení třídění, sběru, svozu a dalšího využití odpadu a bioodpadu na úrovni obcí a územních celků.
4. Vybudování a úprava sběrných míst.
5. Likvidace černých skládek.
6. Sanace a následné využití lokalit s ekologickými zátěžemi a brownfieldů.
7. Modernizace lokálních topenišť.

Specifický cíl III.1.2 Péče o krajinu a podpora diverzity

Na území se nachází množství velkoplošných a maloplošných chráněných území, které jsou často málo dotčené lidskou činností. Pro budoucí rozvoj této oblasti, je nutné tyto oblasti nadále chránit a zachovat tak jejich unikátnost a rozmanitost. Kromě zvláště chráněných území je potřeba péče o krajinu mimo tyto lokality. Často se jedná o drobné přírodní prvky roztroušené v krajině, jako jsou např. remízky, aleje, skupinová a solitérní zeleň, drobné vodních plochy, studánky a prameny, polní cesty atd. V oblasti nalezneme též množství geologicky zajímavých lokalit, především z období

poslední vulkanické činnosti v Nízkém Jeseník či poslední doby ledové. Péče a ochrana těchto míst pomáhají k zachování biodiverzity.
V některých obcích není zcela uspokojivá situace týkající se veřejné zeleně a péče o ní. V minulosti zde bývaly vysazovány nepůvodní druhy, které často nezapadají do krajiny. Dalším problémem je i nedostatečná péče o zeleň.
Důležitá je i ochrana a šetrné hospodaření na zemědělských a lesních pozemcích, především zamezení znečištění půd a vod. V některých oblastech dochází k častějšímu výskytu povodní, popř. jsou ohroženy vodní či větrnou erozí. Nezřídka tak dochází hlavně ke škodám na majetku, životního prostředí a ohrožení lidských životů. Důležitá jsou opatření, nejlépe přírodě blízká, která omezují tyto jevy na minimum.

Specifický cíl bude naplněn opatřeními

1. Výsadba zeleně na obecních prostranstvích s ohledem na původní charakter a původní druhy.
2. Obnova krajinných prvků mimo obec.
3. Ochrana zvláště chráněná území a významných geologických lokalit.
4. Realizace protipovodňových a protierozních opatření.
5. Šetrné hospodaření na zemědělské půdě, omezení znečištění povrchových a podzemních vod, kontaminace půd. Šetrné lesní hospodaření s ohledem na produkční i mimoprodukční funkce lesa.